

σχοδιαστική

**ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ**

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ Ε.Κ.Α.:
Η ΚΡΙΣΗ ΕΙΝΑΙ
ΜΟΝΟ ΣΤΗ Γ.Σ.Ε.Ε.;**

**Η. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
ΚΑΙ Η ΓΑΛΛΙΚΗ
ΚΑΤΟΧΗ**

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ, ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ	4	ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ	26
ΠΑΝ - ΠΑΝ	7	ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΣ	28
ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ	8	ΓΡΑΜΜΑΤΑ	31
ΕΚΑ: ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ	9	Ο ΑΧΕΛΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΠΑΡΟΚ	37
Η ΚΡΙΣΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗ ΓΣΕΕ;	10	ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΗΡΩΕΣ	38

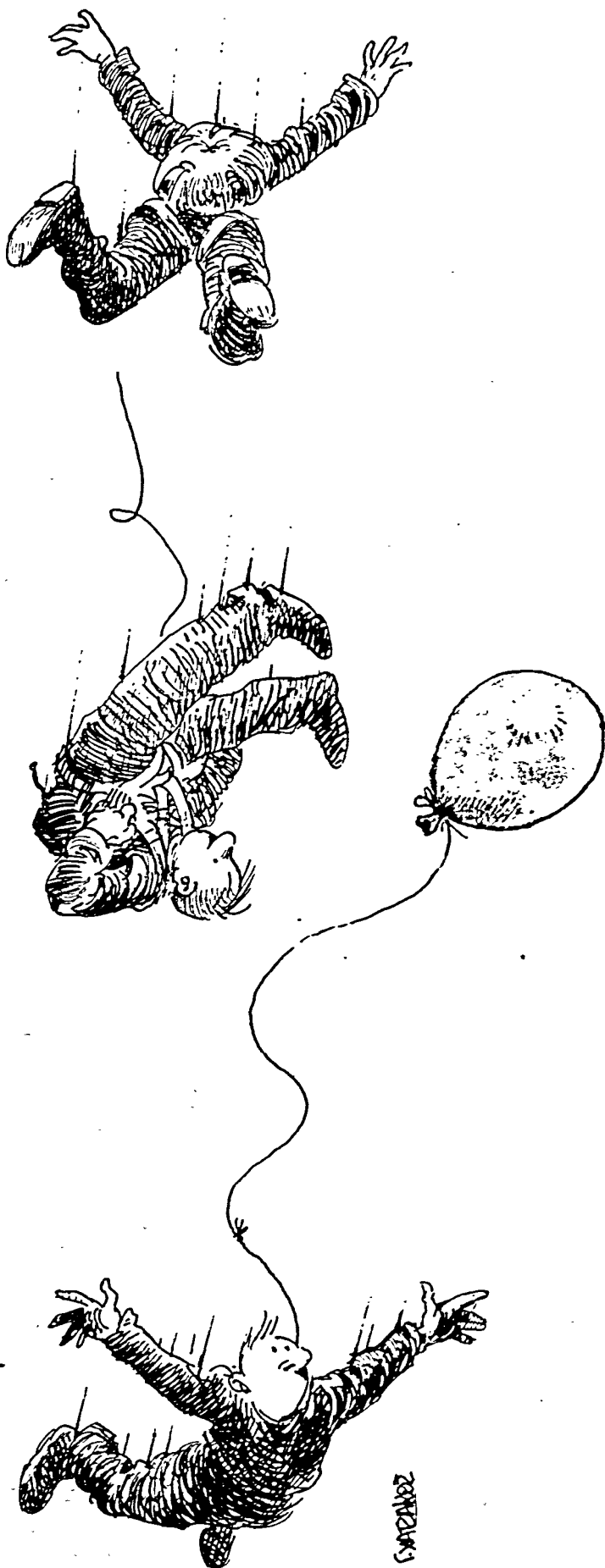

ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ	13	Ο ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΙΠΠΟΣ ΣΤΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ	41
ΔΙΕΘΝΗ ΣΧΟΛΙΑ	17	ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ	44
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠ. ΜΠΡΕΥΤΕΝΜΠΑΧ	18	ΤΟ ΣΙΝΕΜΑ ΠΑΛΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ	47

Ν. ΚΟΡΕΑ: ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΝΕΕΣ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ;	20	ΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΤΙΚΟ ΧΙΟΥΜΟΡ	48
Ο ΜΟΛΟΤΟΦ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΟ-ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ	22	Ο ΥΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΞΕΣΠΑΘΩΝΕΙ	51
ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ	25	ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΑΖ: Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΚΑΙ Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΤΟΥ 1916	52

K

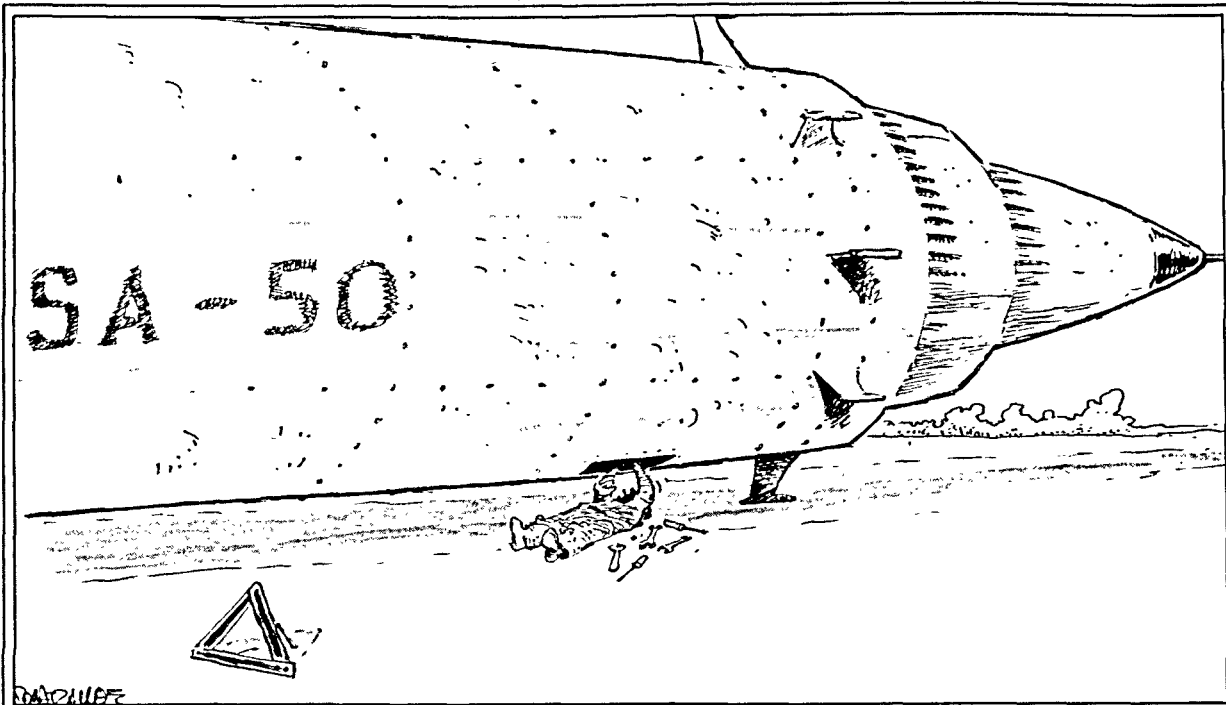
ι ενώ οι κινηματογράφοι καθιερώνουν όπου να 'ναι σκηνές από το σκάνδαλο της Δευτέρας, ενώ οι Πράσινοι ήλθαν και απήλθαν από την πρωτεύουσά μας, ενώ η Αριστερά τα κατάφερε να χάσει την έδρα που θα της έδινε την πλειοψηφία του Εργατικού Κέντρου της Αθήνας, το ημερολόγιο επιμένει ότι έρχονται

Χριστούγεννα και ότι το πολυτάραχο 1986 βαδίζει οριστικά προς το τέλος του.

Ετοιμαστείτε λοιπόν για άλλον ένα χρόνο λιτότητα, πάρτε τα μέτρα σας για να αντιμετωπίσετε το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας που -εκτός των άλλων- θα επιβαρύνει αναγκαστικά και την τιμή του Σχολιαστή, συναγωνιστείτε σε εκτιμήσεις και προβλέψεις για το χρόνο και την έκβαση των επόμενων εκλογών.

Μέσα στη γενική πολιτική ρευστότητα, μπροστά στις επερχόμενες ανακατατάξεις των πολιτικών δυνάμεων της Αριστεράς, κι ενώ κάποιες μορφές σοβαρή αντίσταση από την πλευρά των εργαζομένων είναι ακόμη στα ζητούμενα, να δούμε τι έχουν να μας επιφυλάξουν, η Κ.Ε. του ΚΚΕ εσωτ. και η Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ που συνεδριάζουν και οι δύο μέσα στο Δεκέμβριο. Να δούμε...

Σ

Σκάνδαλα

Όταν πριν ένα μήνα υποστηρίξαμε πως τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών θα κλόνιζαν την ίδια τη συνοχή του κυβερνώντος κόμματος, είναι αλήθεια πως δεν περιμέναμε μια τόσο θεαμακή επιβεβαίωση. Πράγματι, η πλημμυρίδα των σκανδάλων και οι δύοσμες αποκαλύψεις που εκρήγνυνται κάθε τόσο στους ευαίσθητους (με την πεζή οικονομική έννοια) τομείς κυβερνητικού ελέγχου τι άλλο φανερώνουν από ένα γενικευμένο πόλεμο φατριών που δείχνει να φτάνει μέχρι τα ψηλότερα κλιμάκια κόμματος και κυβέρνησης;

Διότι οι ύποπτες συναλλαγές δεν είναι σημερινό ή χθεσινό φαινόμενο. Όμως, ένας συμπαγής και συνεκτικός κυβερνητικός σχηματισμός είναι πάντα σε θέση να ελέγχει και εν τέλει να συμμαζεύει τα σκάνδαλά του χωρίς μεγάλο κόστος ή θόρυβο. Αντίθετα, όταν μια κυβέρνηση χάσει την αυτοπεποίθηση και τη συνοχή της, ο μηχανισμός συλλογικής άμυνας απέναντι στη σκανδαλολημμία αιονεί και η ανοσία εξαφανίζεται:

Ο ένας υποβλέπει, διαβάλλει, ενδεχομένως συκοφαντεί, και πάντως δεν έχει κανένα λόγο να καλύψει τον άλλον. Πόλεμος σκανδάλων και αποκαλύψεων λοιπόν, ένα κλίμα που θυμίζει μόνο την εποχή της αποχουντοποίησης στα Πανεπιστήμια, τότε που οι χουντικοί ή περιπου χουντικοί καθηγητές προσπαθούσαν να διασωθούν την έδρά τους αλληλοδιαβαλλόμενοι. (Η παρατήρηση αυτή δεν συνδέεται με το γεγονός ότι ο φερόμενος ως μεσολαβητής στο σκάνδαλο των 500 εκατομμυρίων, αδελφός του τέως Γενικού Διευθυντή της ΔΕΗ, ήταν επί χούντας βοηθός στην έδρα του Αγαπντιδη,

υπουργού «Εθνικής Οικονομίας» στην κυβέρνηση του Παπαδόπουλου).

Αν όμως η σκανδαλολογία είναι συνέπεια της φθοράς και του κλονισμού της εμπιστοσύνης του ΠΑΣΟΚ στον εαυτό του, αυτό καθόλου δεν αποκλείει τη δυνατότητα να ενταχθεί εκ των υστέρων στα σχέδια των ηγετικών κύκλων ή και του ίδιου του αρχηγού του.

Για παράδειγμα, αυτή η γενικευμένη φθορά θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν ευκαιρία για μια εντυπωσιακή «πρωτοβουλία καθάρσης» του κράτους ή του κόμματος. Αρκεί βέβαια το σαράκι των σκανδάλων να μην έχει προσβάλει αυτόν που θα φιλοδοξούσε να παίξει το ρόλο του αδιάφθορου σωτήρα. Κάτι που δεν είναι πια 100% σίγουρο...

Κ.Β.

Πολυτεχνείο 1986

Η πορεία: «Σιδερένιος κλοιός από 17.000 αστυνομικούς» / «Δρακόντεια τα μέτρα» / «Αστυνομικοκρατούμενη πόλη χτες η Αθήνα»

(από τις εφημερίδες)

«Αν' ό,τι πληροφορήθηκα σε όλη την Ελλάδα έχουμε παυκία. Αποτρεπτικό στο να μην γίνουν επεισόδια ήταν η έντονη και ισχυρή παρουσία των αστυνομικών δυνάμεων».

(ο στρατηγός Δροσογιάννης)

Το πλαίσιο: «Η νεολαία στο Πολυτεχνείο έδωσε το αίμα της για να είμαστε σήμερα ελεύθεροι. Δώστε και σεις λίγο αίμα για να βοηθήσετε τον συνάνθρωπό σας. Αύριο κινητό συνεργείο αιμοληψίας θα βρίσκεται στο χώρο του Πολυτεχνείου».

(ανακοίνωση της ΕΡΤ της 16.11)

Και τα όρια: «Τελευταία ερώτηση. Συμφωνείτε ότι πρέπει να εκδοθεί μόνιμη διαταγή για τον γιορτασμό του Πολυτεχνείου μέσα στα στρατόπεδα;»

«Ναι, αφού έχει καθιερωθεί και σαν εθνική γιορτή. Και εκτός από τον πανηγυρικό της ημέρας να γίνει και μια γιορτή, όπως λόγω χάριν γίνεται το Πάσχα ή σε άλλες εθνικές επετείους».

(συνέντευξη αξιωματικού στον Ριζοσπάστη της 16.11.86)

Β.Δ.

Η αυτοκριτική της αυτοκριτικής

Εγκαινιάσε στην Κυριακάκη Αυγή τη νέα σελίδα του Γ. Σαβίδη ο Λεωνίδας Κύρκος με μια σπαρακτική επίκληση:

«Εκεί όμως που θα σε παρακαλούσα να ρίξεις δημοσιογραφικά το βάρος σου είναι ο χώρος της νεολαίας. Είναι ο πιο ευαίσθητος, είτε πρόκειται για οργανωμένους νέους είτε για πανκς. Κι εμείς δεν μπορούμε τώρα να πάμε σε μια "Γ" Πανελλαδική". Δεν τον αντέχουμε κάτι τέτοιο. Δεν μπορεί να μείνει ξαφνικά το κόμμα χωρίς νεολαία, όταν μάλιστα ξέρεις ότι μετά από δέκα χρόνια θα έρθουν πάλι αυτοί οι ίδιοι νέοι αλλά πιο ώριμοι να λένε π κάναμε...»

Μην απογοητεύεσαι Λεωνίδα. Ακόμα κι αν χάσεις τη νεολαία σε μια Γ' Πανελλαδική κάνε λίγη υπομονή. Το 1988 συμπληρώνονται δέκα χρόνια από τη Β' Πανελλαδική οπότε αναμένεται αθρόα επιστροφή «ώριμων» νέων που θα λένε «Τι κάναμε». Αν μάλιστα ρίξει όλο το «δημοσιογραφικό του βάρος» ο Γ. Σαββίδης, προβλέπω ότι όλοι οι «οργανωμένοι και οι πανκς» θα συστρατευθούν, αφού

Ρετζίλα

• Τουλάχιστον ο φετινός Νοέμβρης υπήρξε αναίμακτος, παρά την κινητοποίηση 17.000

Αστυνομικών. Κάτι είναι κι αυτό... • Οι «πράσινοι» Ευρωβουλευτές (Ουράνιο Τόξο) καλούν στη συνάντηση του Συντονιστικού των Ευρωπαίων Αγροτών (13 οργανώσεις από 7 χώρες) που θα γίνει 4 και 5.12 στη Μαδρίτη. Κύριο θέμα: επιπτώσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής της ΕΟΚ στους αγρότες και δράση του ευρωπαϊκού αγροτικού κινήματος για την αλλαγή της ΚΓΠ. Ελληνικές οργανώσεις, οικολο-

γικού-εναλλακτικού προσανατολισμού με συμμετοχή αγροτών και εργατών γης, αναζητούνται ακόμη... • Καμιά εξέλιξη στο θέμα της παραίτησης του Α. Κύρκου από τη Βουλή, ώστε τη θέση του να πάρει ο Α.Μηριλλάκης. Ελπίζουμε η ιστορία αυτή να μην έχει την ίδια κατάληξη με την παραίτηση του Μ. Γλέζου... • Κυκλοφόρησε το 11ο τεύχος των Τετραδίων Ψυχιατρικής, της επιστημονικής ένωσης του

ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝΑ

Τα τζάμια του γείτονα

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

«Δεν πετροβολάς τα τζάμια του γείτονα, όταν το σπίτι σου είναι γυάλινο» λέει μια αγγλική παροιμία. Την ξέρουν, φαίνεται, καλά το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. και την τήρησαν ευλαβώς στις αμοιβαίες σχέσεις τους – κι όταν ακόμη έφτασαν τα όρια της ακρότατης πολεμικής.

Ειδικότερα ως προς τη ρεμούλα περί τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος (θέμα για το οποίο οι ψηφοφόροι όλου του κόσμου εκδηλώνουν μίαν ιδιαίτερη ευαισθησία – είναι χαρακτηριστική η πρόσφατη εκλογική καθίζηση των Σοσιαλδημοκρατών στο Αμβούργο και λόγω σκανδάλων) οι δύο μεγαλύτεροι πολιτικοί σχηματισμοί διατηρούν σχέσεις τόσοον αβρές, ώστε να πιθανολογείται βάσιμα η παρασκηνιακή συναλλαγή. Έτσι, όταν ανέλαβε το ΠΑΣΟΚ την εξουσία δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να αποκαλύψει τη διασπάθιση του δημοσίου χρήματος κατά τη νεοδημοκρατική διακυβέρνηση – για να δικαιολογήσει έστω, τον ισχυρισμό του ότι παρέλαβε «καρμένη γη» (οι μετά πενταετία, όψιμες απειλές του Θ. Κατσάνεβα ότι «θα ανοίξουν οι φάκελοι των σκανδάλων της Δεξιάς» μόνο θυμηδία μπορούν να προκαλέσουν). Και τώρα, που το ΠΑΣΟΚ πήρε το γλυσιτερό (και από τα «λαδώματα») κατήφορο, η αξιωματική αντιπολίτευση κάθε άλλο παρά πρωτοστατεί στη σκανδαλοθηρία (δεν αποτελεί εξαίρεση η γνωστή επερώτηση των έξι βουλευτών της Ν.Δ., που προκάλεσε την οργίλη απάντηση του Δ. Τσοβόλα περί «πολιτικής αλητείας», γιατί δεν αναφερόταν παρά σε παρόνυκες, πασιγνώστες άλλωστε – όπως η περίπτωση Πόπωτα).

Αυτό που συμβαίνει αυτές τις μέρες, όπου η σκανδαλοθηρία έχει υποκαταστήσει τον πολιτικό λόγο και η δυσωδία από τη ρεμούλα έχει καλύψει όλα τ' άλλα μικρά και μεγάλα προβλήματα, δεν πρέπει να έχει το προηγούμενό του (να θυμηθούμε, αίφνης, ότι το 1932, το Κόμμα Φιλελευθέρων του Ελευθερίου Βενιζέλου, ύστερα από διακυβέρνηση ολόκληρης τετραετίας, έφτασε στις κάλπες υπό τις ιαχές «κάτω οι κλέφτες». Ήταν το κυρίαρχο σύνθημα των αντιπάλων του: όχι μόνο του Λαϊκού Κόμματος, αλλά και του Καφαντάρη και του Παπαναστασίου).

Τώρα δεν είναι η αντιπολίτευση που τροφοδοτεί τη σκανδαλοθηρία και τη σκανδαλολογία, αλλά το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Με ένα δυσεξήγητο μαζοχιστικό μένος, που δίνει νέα διάσταση στα «μυστήρια του μικρομεσαίωνα».

Κάποιες εύκολες απόπειρες ερμηνείας του φαινομένου υποστηρίζουν:

- Ότι η ρεμούλα έχει πάρει τέτοια έκταση, ώστε θα έβγαине αναπόφευκτα στην επιφάνεια. Έτσι όπως το ΠΑΣΟΚ περιμάζεψε (χάριν της αυτοδυναμίας) όλους τους αρριβίστες και θεσθιήρες για να επανδρώσει τον κρατικό μηχανισμό, τα «λαδώματα» εκτείνονται πλέον σε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας και τις διοικητικές διακλαδώσεις της κρατικής μηχανής. Στο πρωθυπουργικό περιβάλλον. Στην Κυβέρνηση. Στις διοικήσεις οργανισμών. Στην κρατική γραφειοκρατία. Στον Τύπο. Στη δικαιοσύνη. Στην αστυνομία. Στους νομαρχιακούς επιτρόπους. Στους συνεταιριστές. Στους συνδικαλιστές – παντού... Έτσι, πριν τα αποκαλυπτήρια γίνουν όπλο της αντιπολίτευσης, αυτό αναγορεύεται σε κήνοσα και μμητή η ίδια η κυβέρνηση – δηλαδή το Καστρί.

- Ότι οι αποκαλύψεις κάποιων σκανδάλων οφείλονται σε συγκρούσεις τεράστιων συμφερόντων ανάμεσα σε φατρίες του κυβερνητικού κόμματος, είτε ανάμεσα στους μεγαλομεσάζοντες στις κρατικές προμήθειες και μεγαλοεργολάβους – με τη συνεργεία του Τύπου, όπου η Κυβέρνηση με επιλεκτικές εισαγγελικές επεμβάσεις και κάποιους «αποδιοπομπαίους», προσπαθεί να περισώσει (να συγκαλύψει) τα σοβαρότερα.

- Ότι, τέλος, ο θόρυβος περί τα σκάνδαλα είναι σκόπιμα υπερβολικός για να λειτουργήσει αποπροσανατολιστικά ως προς τα μεγάλα προβλήματα. Η σκανδαλοθηρική απληστία του κοινού θα κορεσθεί σύντομα, οι αναθυμιάσεις θα εξαπμισθούν, τα σκάνδαλα θα λησμονηθούν πολύ πριν φτάσουμε στις κάλπες, οι εισαγγελικές έρευνες θα θαφτούν στα συρτάρια και θα μείνει το ΠΑΣΟΚ με το κέρδος ότι αποτόλμησε την «κάθαρση» ακόμα και στους κόλπους του.

Κοινή βάση σ' αυτές τις ερμηνείες είναι ότι η σκανδαλοθηρία θα παραμείνει ελεγχόμενη μέχρι τέλους και θ' αφήσει αλώβητη την Κυβέρνηση – και το Καστρί. Αλλά ήδη άρχισαν «να σκάνε μύτη» καταγγελίες ότι μέρος των «λαδωμάτων» πήγαινε τουλάχιστον στο κομματικό ταμείο του ΠΑΣΟΚ, που αρχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα, αφού ορισμένοι μεγαλόχρηματοδότες στρέφονται πια προς τη Ν.Δ. Και ο ρόλος του μμητή δεν είναι εύκολος – αφού η παροιμία με τα τζάμια του γείτονα δεν ισχύει μόνο στις διακομματικές σχέσεις...

Ε όχι και συγχαρητήρια!

Όπως θέλει να πιστεύει ο μικρο-πολιτικός (ΤΑ ΝΕΑ, 10.11), κατά την επίσκεψη των Πράσινων Ευρωβουλευτών στον υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, «στην επίθεση (πριν καν ακούσουν τις εξηγήσεις) πέρασαν οι Πράσινοι... Μα η ελληνική άμυνα ήταν άριστη.

Έτσι ο Κουλουμπής, αφού τους άκουσε (και η δεν άκουσε δηλαδή...) ...τους κατέδωσε προγράμματα, σκέψεις, έργα...

Πώς έφυγαν οι Πράσινοι ευρωβουλευτές;

Ενθουσιασμένοι και με πολλά συγχαρητήρια για τη δουλειά που έχει γίνει...

Δεδομένου ότι η ΑΥΓΗ (9.11) είχε αναφέρει περίπου τα αντίθετα για το παραπάνω μας, επικοινωνήσαμε με την ευρωβουλευτίνα U.v. Blottnitz που συμμετείχε στη συνάντηση: «Οχι μόνο δεν συγχαρήκαμε τον υπουργό, αλλά ούτε ικανοποιηθήκαμε από τις απαντήσεις του, μας είπε. Για το ζήτημα του αμιάντου, την εφαρμογή περιβαλλοντικού ελέγχου στα εκτελούμενα έργα, την προστασία των πουλιών, το θέμα εξετάζεται. Για τη κελώνα της Ζακύνθου είναι ανεπαρκή τα μέτρα που έχουν ληφθεί ώστε να υποστηρίξουμε κοινωνική χρηματοδότηση – περιμένω δε ακόμα τα σχέδια που μου υποσχέθηκαν. Για την ποιότητα του αέρα και τον καθαρισμό των αποβλήτων ακούσαμε για μείωση του ποσοστού μόλυνσης στη θενζίνη – αυτή πρέπει να είναι και η μόνη πρόοδος, γιατί τον αέρα στην Αθήνα τον μυρίσαμε κι εμείς. Είπαμε πάντως στον υπουργό πως κατανοούμε τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται, αυτό όμως πολύ απέχει από τα «Πράσινα συγχαρητήρια στον Κουλουμπή» (όπως είναι ο τίτλος του σημειώματος)».

Είχε πάντως την πρόνοια ο «μικροπολιτικός» να «δράσει» αφού είχαν φύγει από την Αθήνα οι Πράσινοι Ευρωβουλευτές.

Σ.

πρώτα στρατολογηθούν από τη νέα στήλη της Αυγής που μας ενημερώνει με ταξίδι άλλων για τον διάσημο κομμωτή Κάρλο και τις νέες κουπ, καθώς και για τον σημαντικό γάμο αρχιτέκτονα με πρώτη σύζυγο εφοπλιστή (23.11.).

Με όση ευκολία είχε κάνει την αυτοκριτική του για το θέμα της Πανελλαδικής ο ίδιος ο Α. Κύρκος πριν από κάποιες άλλες εκλογές, με άλλη τόση σπεύδει τώρα, μετά τις εκλογές να κάνει «αυτοκριτική» εκ μέρους κάποιων άλλων.

Αναμένουμε με περιέργεια την προσεχή προεκλογική περίοδο.

Δ.Ψ.

Η ηθική βλάβη του κ. Μπέν

Σε 40 ημέρες φυλακή, συν 20.000 πρόστιμο, συν 15.000 ηθική (!) αποκατάσταση του Δήμου, συν τα δικαστικά έξοδα καταδικάστηκε ο εκδότης μας σε μια δίκη που έγινε το Γενάρη του '85 ερήμην του και που μόλις πριν λίγες μέρες του γνωστοποιήθηκε. Καταδικάστηκε γι' αφισορρύπανση με το νόμο 1144/81 με μνηστή και πολιτική αγωγή τον δήμαρχο της Αθήνας κ. Μπέν!! Ο κ. Μπένς με τον εγγράφως πληρεξούσιο δικηγόρο του μόνυσε τον Σχολιαστή ως αφισορρυπαντή και απαιτούσε επί πλέον χρηματική αποζημίωση για «ηθική βλάβη» του Δήμου.

Η αφίσα του Σχολιαστή επομένως δημιουργεί βλάβη ηθική στο Δήμο και τον εν ενεργεία δήμαρχό του. Ενώ τα 1.500.000 δέντρα που φυτεύτηκαν στους τοίχους της Αθήνας και οι φωτογραφίες του υποψήφιου δημάρχου ούτε ρύπανση στην πόλη δημιουργούν ούτε ηθική βλάβη μας προκαλούν. Η βλάβη που προκλήθηκε ήταν απλά πολιτική.

Είναι δυνατό να μπαίνουν στο ίδιο τσουβάλι πολιτικά περιοδικά με οποιαδήποτε διαφημιζόμενα προϊόντα και να μνηύονται για παράνομη αφισοκόλληση και μάλιστα από δήμαρχους των «δημοκρατικών δυνάμεων της Αλλαγής»;

Καλούμε το νυν Δήμαρχο μαζί με όλο το δημοτικό συμβούλιο σαν μάρτυρες στη δίκη που θα επαναληφθεί στις 16/12 μια και η προηγούμενη ακυρώθηκε λόγω μη νόμιμης κλήτευσης του κατηγορούμενου. Να ακουστούν και δημόσια οι απόψεις του για τη διαφημιστική και την πολιτική αφίσα. Να καταθέσουν και να εξηγήσουν την ηθική ή όποια άλλη βλάβη υπέστη ο δήμος από την αφίσα του Σχολιαστή. Και όχι δια πληρεξουσίου.

Σ.

ΚΩΣΠΑ (Δαφνί), με ένα ενδιαφέρον και πολύπλευρο αφιέρωμα στα ναρκωτικά. Η πρόσφατη κατάθεση του σχετικού νομοσχεδίου στη Βουλή και τα αναμενόμενα λιθανίσματα για την προοδευτικότητά του καθιστούν απαραίτητη την ενημέρωση και τοποθέτηση πάνω στο ζήτημα και τις προεκτάσεις του. • Η... «περιβαλλοντολογική» πολιτική για το 1987 που αναγγέλλει το ΒΗΜΑ (23.11.), είναι ήδη από

τον τίτλο της αποκαλυπτική: Έτσι, μετά τους ανεκδιήγητους (και συνεχώς ενσκήπτοντες)... περιβατολόγους (ανάμεσά τους και σχετικοί τέτοιοι καθηγητές), θα πρέπει να συμβιβαστούμε με την πραγματικότητα ενός Υπουργείου Περιβαλλοντολογίας και όχι Περιβάλλοντος. • Μια κουβέντα ήταν μόνο να πει για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών ο σχετικός υπουργός και ήδη γράφεται, ξαναγράφεται

και υπογράφεται φρενιτωδώς... Ιστορία. Δηλώνουμε τόσο απασχολημένοι στην ανάγνωση των ξεθαρρεμένων δεξιών και των λοιπών φιλολόγων, ώστε να μην προλάβουμε να ξεσκονίσουμε τα αρχαία ανώμαλα ρήματα. • Αν καταλάβουμε σωστά τις καινούργιες αφίσες της ΑΚΕΠ μάλλον φτιάχτηκε το κόμμα «του εργάτη, του φτωχού αγρότη, του μισοσυντήρητου»! Λέτε να ωρίμασαν, έτσι στη

ζούλα, οι αντικειμενικές συνθήκες; • «Εκλογές» στα ΒΑΡ έκανε πριν τις τελευταίες δημοτικές εκλογές η εφημερίδα ΚΑΛΑΜΙ. Η δημοσιογραφική δεοντολογία μας επιβάλει να ομολογήσουμε ότι του κλέψαμε την ΙΔΕΑ εδώ και 2 χρόνια. Βέβαια η δική μας «κλεψιά» είναι μικρή μπροστά σ' αυτή που κάνει το ΠΟΝΤΙΚΙ αντιγράφοντας ολόκληρο το ΚΑΛΑΜΙ εδώ και χρόνια.

ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

του ΓΙΑΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Οταν άνοιξε τα μάτια του, κατάλαβε γιατί ξύπνησε. Το τηλέφωνο χτύπαγε δαιμονισμένα. Κοίταξε το ρολόι. Ήταν κιόλας έντεκα. Μόλις το σήκωσε άκουσε την αυστηρή φωνή του Κώστα. «Πέτρο τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά... Πρέπει να συναντηθούμε το βράδυ... Ναι... στο σπιτάκι των Εξαρχείων... Κατάλαβες... Ειδοποίησε και τα παιδιά... Δεν έχουμε άλλα χρονικά περιθώρια... πρέπει να δράσουμε!!» είπε και έκλεισε το τηλέφωνο.

«Είναι λοιπόν τα πράγματα τόσο σοβαρά...», μουρμούρισε ο Πέτρος καθώς μπήκε στο μπάνιο. «Εδώ που τα λέμε έχω θареθεί τόσο καιρό και την πολιτική απραξία... Καλός ο ΗΡΙΑΔΑΝΟΣ... καλό και το Dolce... αλλά η πολιτική ως στρατηγική συμπύκνωση του κοινωνικού είναι άλλο πράμα...», σκέφτηκε. Ένωθε συγκινημένος. «Επιτέλους πάλι δράση... όπως παλιά!!» ψιθύρισε.

Έπρεπε να ειδοποιήσει τα παιδιά... Αυτό το βραδινό ραντεβουδάκι στη γιάφκα της οδού Αραχώθης τον είχε φτιάξει...

Η ατμόσφαιρα μέσα στο δωμάτιό της παράνομης γκαρσονιέρας ήταν βαριά... Δεν έφταιγαν μόνο τα τσιγάρα... ήταν περισσότερο η ένταση... Έξι διαλεκτά παλικάρια της Αλλαγής, πραγματικοί κομάντος, με τα πέτσινα μπουφάν τους, έτοιμοι για όλα, περίμεναν τον Αρχηγό τους... Η νευρική κατάσταση δεν κρυβόταν... Ο Τάκης... ο Τάκης ο Κασκαμπάς έκλαιγε βουβά... Κάποια στιγμή δάκρυσε και η Τόνια... Αγνά παιδιά, απλοί στρατιώτες, μαχητές των χαρακωμάτων της πρώτης γραμμής, δεν καταλάβαιναν αυτά που γίνονταν γύρω τους... ρεμούλες... σκάνδαλα... καρφώματα... Στα εξογκωμένα, από την απορία και γεμάτα απογοήτευση μάτια τους επλανάτο ένα πελώριο «γιατί;»... «Μας πρόδωσε ακόμα και ο Αντρέας...» μισοψιθύρισε ο Μανίκας. Το αυστηρό όμως βλέμμα του Πέτρου του 'κοψε κάθε διάθεση να συνεχίσει...

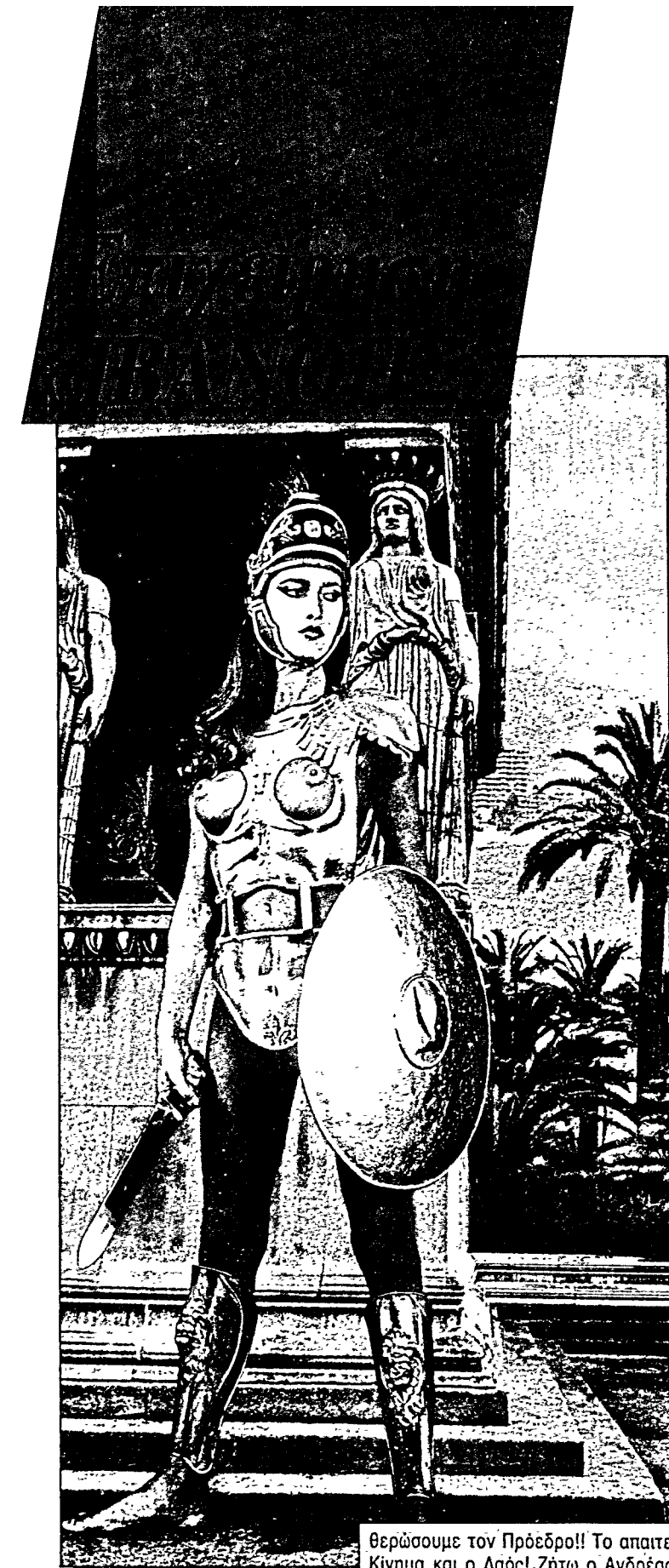
«Ρε συντρόφια, αντί να κλαίμε, εγώ λέω να φτιάξουμε ένα ραδιοφωνικό σταθμό... να μιλήσουμε... να τα πούμε στον κοσμάκη... να βρούμε στους δρόμους... αν χρειασθεί να ξανακαταλάβουμε το Πολυτεχνείο...», φώναξε αγωνιστικά ο Μητσάρας χτυπώντας αναποκοκκινισμένος το χέρι του με δύναμη πάνω στο τραπεζί. Κανένας δεν μίλησε. Μόνο ο Κασκαμπάς καθώς ξέσπαγε σε λυγμούς είπε: «Εγώ λέω να κάνουμε απεργία πείνας έξω από το Καστρί...». Έπεσε πάγος. Ευτυχώς όμως εκείνη τη στιγμή χτύπησε συνθηματικά τρεις φορές το κουδούνι της πόρτας.

«Ο Αρχηγός...!!», είπε ο Πέτρος και τινάχτηκε όρθιος. Σηκώθηκαν όλοι με υψωμένα χέρια και σφιγμένες γροθιές. Τρία συνθήματα φώναξαν τα παλικάρια, που δόνησαν την ατμόσφαιρα, καθώς μπήκε.

«Εμπρός στον δρόμο που χάραξε η 3η του Σεπτεμβρη!... «ΠΑΣΟΚ κίνημα Λαού». «ΠΑΣΟΚ ΛΑΟΣ στην Εξουσία». Κατόπιν κάθησαν.

Ο Αρχηγός όρθιος κοίταξε έναν-έναν στα μάτια. Καθώς συναντούσε τα βλέμματά τους συγκινημένος, στο μυαλό του περνούσαν οι κοινοί αγώνες που τους είχαν ενώσει στο παρελθόν... Είχε έρθει όμως η στιγμή για τον Υπέρτατον... Τη σωτηρία του Αντρέα και του Κινήματος!!

Τους μίλησε πρώτα για τη δύσκολη διεθνή συγκυρία. Μετά για την Οικονομική Κρίση. Στο τέλος είπε: «Συντρόφοι

Όχι... ο Αντρέας δεν μας πρόδωσε ποτέ!! Ήρθε η ώρα να σας αποκαλύψω το μεγάλο μυστικό... Βρίσκεται δεσμώτης στο κάτεργο του Καστρίου. Φυλακισμένος της συμμορίας των τεσσάρων. Άκη-Λιβάνη-Κατσιφάρα-Δροσογιάννη, που με την εύνοια και τη βοήθεια της πανίσχυρης Γυναίκας του Προέδρου άρπαξαν την εξουσία από το Κίνημα και τον Λαό. Ο Πρόεδρος ζει...!! Βρίσκεται ό'να υγρό και σκοτεινό κελί στα υπόγεια του Καστρίου, υπό την επήρεια ναρκωτικών, εθιστικών ουσιών και παραισθησιογόνων, που χωρίς να το ξέρει βάζουν στο φαγητό του. Πρέπει να απελευ-

θερώσουμε τον Πρόεδρο!! Το απαιτεί ο Κίνημα και ο Λαός! Ζήτω ο Αντρέας!! «Ψωμί-Παιδεία-Ελευθερία», ανταπάντησαν οι ψυχωμένοι κομάντος γεμάτοι συγκίνηση και αυτοπεποίθηση. Μέσα στην ένταση της εναλλαγής των συναισθημάτων η Τόνια, η υπερήφανη Ελληνοπούλα, τελικά δεν άντεξε... Λιποθύμησε.

Η μυστική επιχείρηση IBANOWS είχε ήδη αρχίσει...

Το κλειστό φορτηγάκι με τα οθηστά φώτα σταμάτησε στο δεύτερο παράλλη-

λο δρομάκι πίσω από τη βίλα Γαλήνη στο Καστρί. Εκείνο το βροχερό βράδυ του φθινοπώρου, κανείς δεν είδε τους πέντε μασκοφόρους τύπους, τους σκληρούς και αποφασισμένους κομάντος της Αλλαγής, που ένας-ένας σκυμμένοι και με προφύλαξη πετάχτηκαν μέσα απ' το αυτοκίνητο και χάθηκαν στις σκοτεινές φυλλωσιές των δέντρων. Γρήγορα-γρήγορα σαν αόρατα φαντάσματα έφτασαν στη μάντρα της βίλας. Ο Μητσάρας αστραπιαία έφαγε τον πρώτο μπάτσο... μετά και τον δεύτερο... δεν άργησε να έρθει η σειρά του τρίτου... «Γουρούνια... δολοφόνοι...» σφύριξε με μίσος μέσα απ' τα δόντια. Αν δεν τον συγκρατούσαν οι άλλοι θα 'τρωγε ολόκληρη τη φρουρά... «Εδώ Μητσάρα δεν ήρθαμε για μπάτσους...», πέταξε κοφτά ο Αρχηγός. Είχαν ήδη σκαρφλώσει στην πίσω βεράντα του σπιτιού. Σύρθηκαν μέχρι τη φωτισμένη μπαλκονόπορτα, έχοντας στην πλάτη δεμένη τα Καλαζνίκωφ για να μην κάνουν θόρυβο... Ο Αρχηγός γύρισε και τους κοίταξε για τελευταία φορά... «Δεν θέλω αιματοχυσίες... θα τους δικάσουμε όλους νόμιμα...!!», πρόσταξε ψιθυριστά.

Στο σαλόνι της Πρωθυπουργικής κατοικίας υπήρχε αναταραχή. Ο Άκης έκοβε νευρικά βόλτες. Ο Λιβάνης ήταν αμίλητος. Ο Κατσιφάρας και ο Δροσογιάννης ανήσυχοι. «Αυτό που δεν καταλαβαίνω είναι γιατί πήγε από το μεσημέρι και κλειδώθηκε στην αποθήκη του υπογείου...», είπε η Μαργαρίτα.

«Ρε παιδιά μήπως είναι ερωτευμένος με καμία μικρούλα και ανησυχούμε τζάμπα...» ρώτησε δειλά κάπως ο Κατσιφάρας. «Αποκλείεται...!» τον έκοψε η Μαργαρίτα με ψυχραιμία. «Τότε πηγαίνει στον Αστέρα...». Αλλά πριν προλάβει να τελειώσει ακούστηκε απότομα ένας εκκωφαντικός θόρυβος... Έσπασε η μπαλκονόπορτα και πετάχτηκαν πέντε μασκοφόροι τύποι με αυτόματα!! «Ψηλά τα χέρια...», ούρλιαξε ο πιο χοντρός της ομάδας. Σαστισμένοι σήκωσαν όλοι τα χέρια ψηλά. «Εν ονόματι του Κινήματος και του Λαού σας συλλαμβάνουμε!!», είπε σκληρά ο Αρχηγός των κομάντος. «Δέστε τους», διέταξε. «Ρε παιδιά μήπως είσατε του Αλεξάκη και έχει γίνει καμιά παρεξήγηση...», ρώτησε ο Δροσογιάννης αλλά δεν πρόλαβε να τελειώσει, καθώς ο κοντός μυώδης τύπος της ομάδας του την έπεσε...

«Γρήγορα στο υπόγειο... Μη χάνουμε καιρό... να ελευθερώσουμε τον Πρόεδρο!!» φώναξε ο αρχηγός των κομάντος.

Εξω από το σπίτι του Πρωθυπουργού ο λαός επεφύμοιζε για μια ακόμη φορά τον Πρόεδρο. «Αντρέα προχώρα σε θέλει όλη η Χώρα!!» ακουγόταν συνεχώς. Ο Αντρέας βγήκε στη βεράντα. Χαίρετ'ησε το πλήθος. Δίπλα του ο αρχηγός της μικρής ομάδας των πιστών κομάντος της Αλλαγής. Ο Κώστας... Ο Κώστας Λαλιώτης!!!

Καθώς μπήκαν μέσα ο Πρόεδρος γύρισε και του είπε: «Μπράβο, Κώστα το κόλπο σου έπιασε... Τώρα πρέπει να βρεις ένα γίγνη την Οικονομία... και ένα για τους Αμερικάνους... και καθαρίσαμε!!»

Παν-Παν

Συναινετικό διαζύγιο

ή ελεύθερη συμβίωση;

Η ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ στο χώρο της Αριστεράς έχει αρχίσει μετά τις δημοτικές εκλογές να γίνεται ιδιαίτερα αισθητή. Η καλπάζουσα φθορά του ΠΑΣΟΚ, η όξυνση της εσωκομματικής διαμάχης στο ΚΚΕ εσωτ., η αβεβαιότητα για τη μελλοντική πολιτική του ΚΚΕ δίνουν ένα πολύ γενικό περίγραμμα της σημερινής κατάστασης, στα πλαίσια του οποίου κάθε κύφο-ρούμενη εξέλιξη είναι πιθανή.

ΚΚΕ: Αγωνία για υπαναχώρηση

Όσο είναι αλήθεια ότι η στάση του μεγαλύτερου τμήματος της Αριστεράς στο Β' γύρο των δημοτικών εκλογών αποτέλεσε μια πραγματική πολιτική τομή, άλλο τόσο ισχύει ότι η αποκοπή από τη μήτρα των «άλλων δημοκρατικών δυνάμεων» δεν μπορεί να γίνει με τρόπο στιγμιαίο, ούτε να θεωρείται τετελεσμένη: Η επίσκεψη Φλωράκη στο Καστρί: το ταξίδι στη Μόσχα και οι σιβυλικές εκείνες «καιρικές συνθήκες» που υπαινίχθηκε ο Γκορμπατσώφ τα φαινόμενα απειθαρχίας οργανώσεων που η Κ.Ε. του ΚΚΕ έκρινε σκόπιμο να καταδικάσει αυτοκριτικά και προπαντός η έλλειψη μιας στρατηγικής στην οποία να εντάσσεται, η σημερινή αντιπολιτευτική στάση προς το ΠΑΣΟΚ, δικαιολογούν κάθε είδους σκεπτικισμό και ανησυχία για τη στάση του ΚΚΕ στο άμεσο μέλλον, ιδίως όταν είναι εξίσου άγνωστες οι προθέσεις και οι πιθανές προτάσεις συναλλαγής από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ.

Είναι βέβαιο πως το ΚΚΕ επέλεξε την πολιτική της αντιπολίτευσης στο ΠΑΣΟΚ κάτω από πίεση. Και δεν εννοούμε μόνο την πίεση της «σκληρής» του πτέρυγας που είναι από θέση αρχής αντίθετη τόσο στη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ, όσο και στα επιχειρούμενα ανοίγματα από τη νέα ηγεσία του ΚΚΣΕ. Η πίεση ασκήθηκε κυρίως από τα κάτω, από την οργανωμένη βάση και τους οπαδούς του κόμματος. Είναι οπωσδήποτε η πρώτη φορά μετά τη διάσπαση του '68 που το κόμμα που προέκυψε από την τότε ομάδα Κολιγιάννη στηρίζεται στις δικές του δυνάμεις αφηφώντας μάλιστα τις έμμεσες πλην σαφείς υποδείξεις της Μόσχας. Είναι να μην ανησυχεί κανείς;

Ιδίως όταν από την «άλλη όχθη», αυτήν της πάλης ποτέ ανανέωσης, αρχίζουν να πληθαίνουν οι γκορμπασωφιάδες, ενώ περιέργως η γραμμή στήριξης του ΠΑΣΟΚ που ακολουθεί το ΚΚΕ εσωτ. μοιάζει πολύ περισσότερο να συμφωνεί με τη «νέα γραμμή» της Μόσχας, απ' όσο η πολιτική του ορθόδοξου ΚΚΕ...

Συμπολίτευση, αντιπολίτευση, ή μετωπική αντιπαράθεση;

Αυτό πάντως που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις ομαδοποιήσεις και τις προοπτικές στα κόμματα της Αριστεράς εξακολουθεί να είναι το θέμα της στάσης απέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

Στο ΚΚΕ η γραμμή αντιπολίτευσης προς το ΠΑΣΟΚ ηγεμονεύει, ενώ οι πιο διαλλακτικές τάσεις - που εκφράζονται κυρίως από εκπροσώπους της γενιάς της

Εθνικής Αντίστασης - δείχνουν να έχουν περιθωριοποιηθεί. Αντίθετα, όλο και πιο αισθητή γίνεται μια συσπείρωση γύρω από την πιο ακραία εκδοχή της επίσημης γραμμής. Μια εκδοχή που τείνει να ταυτίσει την αριστερή αντιπολίτευση με μιαν ασυμφιλίωτη, ιδεολογική αντίθεση που οδηγεί στη μετωπική αντιπαράθεση με το ΠΑΣΟΚ. Η ύπαρξη αυτής της συσπείρωσης είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί από δω και πέρα κάθε απόπειρα αλλαγής πολιτικής προς κάποιο τύπο μορατόριουμ θα 'χει να αντιμετωπίσει, πέρα από μια ισχυρή αντίθεση της βάσης, και το ενδεχόμενο κλονισμού της συνοχής του κόμματος.

Τα πράγματα είναι βέβαια πολύ πιο δύσκολα για το ΚΚΕ εσωτ. όπου η κάθετη διχοτομία του 4ου Συνεδρίου έχει κυριαρχήσει και εμπεδωθεί μετά το δ' γύρο των δημοτικών εκλογών. Έτσι ενώ η ομάδα της «αναβάθμισης» παραμένει στην προγραμματική της αντίθεση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ (αλλά και απέναντι στο ΚΚΕ του οποίου πάντως αναγνωρίζει τα ανοίγματα), η πλειοψηφούσα στην Κ.Ε. ομάδα της «μετεξέλιξης» εμφανίζεται διχασμένη στο θέμα της πολιτικής απέναντι στο κυβερνητικό κόμμα: Η πιο φιλική προς το ΚΚΕ τάση, αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της «συμπάραταξης» και άρα της αριστερής αντιπολίτευσης προς το ΠΑΣΟΚ. Αντίθετα το μεγαλύτερο μέρος των υποστηρικτών της «μετεξέλιξης» προσθλύνουν μάλλον σε μια προνομιακή συμμαχία με το ΠΑΣΟΚ, που θα απέφερε ενδεχομένως και κάποιες μορφής συμμετοχή σε κυβερνητικά πόστα.

Ο εσωτερικός αυτός διχασμός θα απέβαινε ίσως μοιραίος για την ηγεμονία της «μετεξέλιξης» στο κόμμα, αν ο «κομμουνιστικός κίνδυνος» που αντιπροσωπεύει η «αναβάθμιση» από τη μια και η ηγετική προσωπικότητα του Α. Κύρκου από την άλλη, δεν επαρκούσαν για να εξασφαλίσουν την εσωτερική συνοχή της.

Βέβαια αυτός, ο ιδιαίτερος ρόλος του Γραμματέα που τον καθιστά επιδιαιτητή και εγγυητή της ενότητας της πλειοψηφίας προσδίδει στο ΚΚΕ εσωτ. χαρακτηριστικά κατεξοχήν αρχηγικού κόμματος. Για παράδειγμα, οι εκ των υποστηρικτών της «συμπάραταξης», Βαλντέν και Γιατζόγλου, δήλωσαν στην Κ.Ε. που ασχολήθηκε με την εκτίμηση των δημοτικών εκλογών ότι, αν και διαφωνούν με την πολιτική απόφαση, θα την υπερψηφίσουν, δίνοντας έτσι ψήφο εμπιστοσύνης στο Γραμματέα! Ακόμα, δεν είναι τυχαίο που ο Α. Κύρκος έλεγε στην ίδια Κ.Ε. πως όποιος δεν αισθάνεται ψυχική ευφορία και διάθεση μπορεί να πάρει άδεια απεριόριστου χρόνου. Να κατέβει απ' το τραίνο δηλαδή, όπως θα 'λεγε και ο άλλος αρχηγός...

Διαζύγιο ή συμβίωση;

Όσο όμως ο Α. Κύρκος αναλώνεται για να εξασφαλίσει την υπό την αρχηγία του συνοχή του μισού κόμματος, η διαχωριστική γραμμή με το άλλο μισό γίνεται ολοένα βαθύτερη. Η προοπτική της διάσπασης, που από το 4ο Συνέδριο ποτέ δεν έχει φύγει εντελώς από την εικόνα, έχει αρχίσει πια να συζητιέται ανοιχτά. Υπάρχει ήδη μία δημόσια πρόταση για «συναινετικό διαζύγιο» που στα

πλαίσια της Κ.Ε. έχει απαντηθεί με αντιπρόταση «ελεύθερης συμβίωσης». Όσο κι αν κινδυνεύει κανείς να παρασυρθεί από τη μεταφορά και να παρατηρήσει ότι η παράσταση αυτής της συζήτησης μόνο σε «αλύτρωτους συζύγους» μπορεί να οδηγήσει, το γεγονός είναι πως διαφαίνονται ήδη κάποια νέα στοιχεία που δεν αποκλείεται να διευκολύνουν τη λύση του δεσμού (ή των δεσμών, αν προτιμάτε).

Η «αναβάθμιση» έχουν να αντιμετωπίσει τον νεολογισμό της «Προγραμματικής Συμφωνίας Βάθους» δεν δυσκολεύεται να ανιχνεύσει σ' αυτόν τη διαίωση των ιδεολογημάτων της ΕΑΔΕ με νέο μανδύα. Η διαφωνία αποκτά έτσι, τον πολιτικό χαρακτήρα που τόσο έλειψε από το 4ο Συνέδριο.

Μπροστά στην εντεινόμενη φραξιολογία και απέναντι σε προτάσεις καταδίκης των στελεχών που προπαγάνδισαν ανοιχτά το λευκό στο β' γύρο των δημοτικών εκλογών, η «αναβάθμιση» γίνεται υπέρμαχος της νομιμοποίησης των τάσεων. Αποκτά έτσι πολύ μεγαλύτερη ευελιξία και περισσότερες δυνατότητες συμμαχιών απ' ό,τι στο 4ο Συνέδριο. Ακόμα περισσότερο που στο κρίσιμο θέμα της συμμαχίας με το ΠΑΣΟΚ, πολλοί από τους εκτός ΚΚΕ εσ. οπαδούς του «νέου κόμματος» έχουν σοβαρές διαφωνίες για τη «μετεξέλιξη».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εισήγηση που έκανε στο Ε.Γ. ο Ν. Βούτσας για τη νομιμοποίηση των τάσεων: «Οι τάσεις είναι σήμερα όρος ενότητας για το κόμμα». «Οι προσωποποιήσεις των διαφωνιών, οι αρχηγικές τάσεις και η ενίσχυση των μηχανισμών διαμόρφωσης και μονομερούς παρουσίας απόψεων οδηγούν ευθέως σε απολιτικές λειτουργίες και διχαστικές συγκρούσεις». «Το δικαίωμα των εκδόσεων, των ελεύθερων ανοιχτών συζητήσεων, της αρθρογραφίας... ελαχιστοποιούν τους - υπαρκτούς - κινδύνους κυριαρχίας συνωμοτικών αντιλήψεων και εσωτερικών πειθαρχιών μέσα στις τάσεις». Η ενωτική φρασεολογία στη συγκεκριμένη περίπτωση σημαίνει μόνο ένα πράγμα: ότι η αναμενόμενη απόρριψη της εισήγησης οδηγεί το κόμμα στο δρόμο της διάσπασης.

Μια διάσπαση που δεν είναι βέβαια εύκολη υπόθεση, ούτε μπορεί να γίνει στο όνομα μόνο κάποιας κομμουνιστικής καθαρότητας. Με δεδομένη την εκτίμηση στελεχών της «μετεξέλιξης» όπως «το ΠΑΣΟΚ δεν θέλει τη διάσπαση τώρα», κι ενώ εντείνονται οι εναντίον τους επιθέσεις από το χώρο του ΚΚΕ, είναι αλήθεια πως τα στελέχη της αναβάθμισης δεν έχουν καθόλου εύκολες αποφάσεις μπροστά τους. Ίσως όμως ο κίνδυνος να παραμείνουν «αλύτρωτοι σύζυγοι», βύματα μιας αποτυχημένης και βασανιστικής κομματικής συνύπαρξης, να αρβυνεί πολύ περισσότερο από τις εύλογες ανησυχίες για το μέλλον εκτός κόμματος. Εξάλλου, εδώ είναι που ο Α. Κύρκος κινδυνεύει να διαπράξει το μοιραίο σφάλμα: Κόβοντας την «αναβάθμιση» από όλα τα καίρια πόστα δεν της αφήνει τίποτα σχεδόν που να φοβάται μήπως χάσει...

Κ. Βουρνάς

**Οι εξελίξεις στην Αριστερά και
τα διλήμματα του ΚΚΕ εσωτ.**

ΑΥΤΟΣ ο «σκανδαλώδης» Νοέμβρης που πέρασε, έστω κι αν επικέντρωσε την προσοχή στους συνεχείς εκτροχιασμούς του τρένου, άφησε ένα περιθώριο δημοσιότητας για τα προβλήματα του εργατικού χώρου. Το συνέδριο του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Αθήνας και η πρωτοβουλία που ανέλαβε η συνδικαλιστική οργάνωση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για την επίλυση της κρίσης της Γ.Σ.Ε.Ε., επανέφεραν τη συζήτηση για τη σημερινή κατάσταση του συνδικαλιστικού κινήματος και για τις εξελίξεις που ενδεχομένως θα δρομολογηθούν τους επόμενους μήνες.

Απέσπασαν θέβαια για αρκετές μέρες το ενδιαφέρον του τύπου και της κοινής γνώμης και για έναν πρόσθετο λόγο. Ειδικά το συνέδριο της μεγαλύτερης δευτεροβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης, συνέπιπτε με μια ειδική πολιτική συγκυρία. Αποτελούσε την πρώτη ουσιαστικά πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, λίγες μέρες μόνο μετά τον απόηχο των αποτελεσμάτων των δημοτικών εκλογών. Μια «πρώτη κόντρα», από την οποία πολλοί περίμεναν να βγάλουν συμπεράσματα και να ανιχνεύσουν προθέσεις.

Οι συνεδριακές διαδικασίες του Ε.Κ.Α. προσδιορίστηκαν σημαντικά από αυτήν την ιδιαιτερότητα, προσδίδοντας ένα θεματικό χαρακτήρα στις αντιπαραθέσεις και εξαναγκάζοντας τις παρατάξεις να αποδυθούν σ' ένα αγώνα εντυπώσεων. Καθορίστηκαν πάντως κατά ένα μεγάλο μέρος, και από την απρόσμενη ίσως για πολλούς- στάση της κυβερνητικής παράταξης, η οποία ήταν αυτή που ανέλαβε τις πρωτοβουλίες και διαμόρφωσε το σκηνικό του συνεδρίου.

Η ΠΑΣΚΕ, πιεσμένη από το δυσμενές γι' αυτήν πολιτικό κλίμα και τους κάθε άλλο παρά ευνοϊκούς συσχετισμούς, επιχείρησε, τόσο μέσα από τις διαδικασίες όσο και έξω από αυτές, μια ταυτόχρονη επίδειξη αδιαλλαξίας και συμβιβαστικής διάθεσης. Φόρτισε από την αρχή το κλίμα του συνεδρίου, αποχωρώντας, και θέτοντας σαν όρο επιστροφής της τον αποκλεισμό των οργανώσεων των συνταξιούχων. Προσπάθησε όμως επίσης, μέσω της πρότασης που έκανε ο πρόεδρος της σημερινής διοίκησης της Γ.Σ.Ε.Ε., να εμφανισθεί ότι αναλαμβάνει συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την επίλυση της κρίσης που δημιουργήθηκε στο 23ο συνέδριο.

Η «νέα» πρόταση όπως προσπάθησε να την παρουσιάσει ο Γ. Ραυτόπουλος, δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά οι αποφάσεις του αμφισβητούμενου συνεδρίου της Γ.Σ.Ε.Ε., συμπληρωμένες μ' ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Περιελάμβανε δηλαδή την πραγματοποίηση καταστατικού συνεδρίου την άνοιξη του '87 και εκλογικού το Μάρτη του '88, παρακάμπτοντας το ουσιαστικό πρόβλημα που υπάρχει: τη δημοκρατική νομιμότητα της σημερινής διοίκησης. Επρόκειτο θέβαια για μία πρόταση με περισσότερες χρήσεις από τις προφανείς. Γιατί με τη διατύπωσή της ο διορισμένος πρόεδρος της Γ.Σ.Ε.Ε., δεν προσδοκούσε απλώς να πείσει, ότι ο πολιτικός φορέας που τον στηρίζει έλαβε το εκλογικό μήνυμα. Υπαινισσόταν ταυτόχρονα, ότι η πολιτική της σταθεροποίησης και τα οικονομικά μέτρα, δεν είναι διαπραγματεύσιμα. Η εργατική τάξη πρέπει να δείξει τουλάχιστον διειρήνη υπομονή.

Ίσως κάποιοι πριν από το συνέδριο του ΕΚΑ να περίμεναν, ότι η αριστερή αντιπολίτευση (και ειδικά η συνδ. παράταξη του ΚΚΕ) θα αξιοποιούσε σ' αυτή την πρώτη μαζική διαδικασία το ευνοϊκό αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών, δίνοντας τουλάχιστον αυτή το στίγμα των αντιπαραθέσεων. Η ΕΣΑΚ απάντησε θέβαια στην «πρόταση Ραυτόπουλου», δηλώνοντας

Ενα συνέδριο με πολλά ερωτηματικά

Ε.Κ.Α.

ότι «αυτοί που έκαναν το πραξικόπημα οφείλουν να προχωρήσουν σε μονομερείς ενέργειες για το ξεπέρασμα της ανωμαλίας που οι ίδιοι δημιούργησαν». Αναγκάστηκε όμως, φοβούμενη όπως δήλωναν τα στελέχη της μια λύση τύπου Γ.Σ.Ε.Ε. και στο ΕΚΑ, να υποχωρήσει στην απαίτηση της ΠΑΣΚΕ για τους συνταξιούχους και να συνααινέσει στην αποχώρησή τους από τις διαδικασίες.

Το πρόβλημα θέβαια είναι, ότι η νομιμότητα του συνεδρίου για την ΠΑΣΚΕ, δεν λύθηκε με τον αποκλεισμό των συνταξιούχων- τα περισσότερα άλλωστε στελέχη της φρόντισαν στις παρεμβάσεις τους να τοποθετηθούν για τις «νοθείες και διπλοψηφίες των πρωτοβάθμιων οργανώσεων», αφήνοντας την εκδοχή της δικαστικής λύσης να επικρέμει πάνω από το συνέδριο. Για ποιο λόγο συνεπώς η ΕΣΑΚ έδειξε αυτήν την υποχωρητικότητα σ' ένα ζήτημα που γι' αυτή συνιστούσε «θέση αρχής» επί μια δεκαετία; Γιατί θυσίασε τους συνταξιούχους, όταν μάλιστα γνώριζε πως δημιουργεί μ' αυτόν τον τρόπο προηγούμενο και για τη Γ.Σ.Ε.Ε.;

Θα ήταν σίγουρα πρόωρο να ισχυρισθεί κανείς ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα νέο moratorium. Το θέβαιο πάντως είναι, ότι η κυβέρνηση θα ήθελε πολύ να επαναδιαπραγματευτεί τους όρους του, και το προφανές, ότι η συνάντηση Παπανδρέου-Φλωράκη, η αποπομπή Γιαννόπουλου και η διορθωτική ΑΤΑ

που δόθηκε, φαίνεται να έχουν αρκετά μεγάλη σχέση με το χαμήλωμα των τόνων της συνδικαλιστικής παράταξης του Κ.Κ.Ε. Όπως επίσης φαίνεται, ότι ίσως αποδειχθεί θιαστική η εκτίμηση εκείνη, η οποία διαβλέποντας στην εκλογική συμπεριφορά του Κ.Κ.Ε. τον «τρίτο πόλο», προσδοκούσε μια πολιτική συνεχών ρήξεων με την κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Μια συνολική σύγκρουση με τον προηγούμενο συνέταιρο του μπλοκ της Αλλαγής, προϋποθέτει την υπέρβαση από την πλευρά του Κ.Κ.Ε. συγκεκριμένων πολιτικών και στρατηγικών σταθερών. Πρόκειται στην ουσία για μια διαδικασία μετεξέλιξης του, η οποία τουλάχιστον άμεσα δεν επιβεβαιώνεται.

Το 15ο συνέδριο του ΕΚΑ, παρά την αισιοδοξία διάφορων δεν «εξόπλισε» τους εργαζόμενους της Αθήνας με θέσεις πάλης για τα μέτωπα που ανοίγει η οικονομική κρίση. Αντίθετα κατέγραψε για άλλη μια φορά το πρόβλημα της συνδικαλιστικής εκπροσώπησης του εργατικού κινήματος και απασχολήθηκε έμμεσα ή άμεσα κυρίως με αυτό.

Άφησε όμως αναπάντητο ένα πρόβλημα, που έστω κι αν διατυπώθηκε από λίγους, απασχολούσε πολλούς.

Η τελευταία «μάχη» για τα οικονομικά μέτρα δόθηκε μόλις τον περασμένο Απρίλη.

Χρήστος Μαχαίρας

• Η «αριστερή αντιπολίτευση» δεν κατόρθωσε να πάρει την 16η έδρα που θα της έδινε τον πρόεδρο και την απόλυτη πλειοψηφία. Τα αποτελέσματα για την εκλογή του νέου 31μελούς οργάνου (το προηγούμενο ήταν 27μελές και δεν συμμετείχε η Δεξιά) ήταν:

ΕΣΑΚ-1106 ψήφοι (13 έδρες), ΠΑΣΚΕ-808 (10), ΔΑΚΕ (Δεξιά) - 429 (5), ΔΗΚΙ (δεξιοί διαφων.) 44 (1), ΣΣΕΚ-106 (1), ΑΕΜ-106 (1), ΤΑΣ-35 και ΑΤΠ-10. Να σημειωθεί, ότι τα 9/10 των αντιπροσώπων είχαν εκλεγεί πριν από τα οικονομικά μέτρα του '85.

• Την 16η έδρα πάντως έκρινε η παράταξη των τροτοκιστών (ΤΑΠ) με τους 10 ψήφους που πήρε. Η άρνησή της να κατέθει με κοινό ψηφοδέλτιο με την Ταξική Αγωνιστική Συμπέριωση (ΤΑΣ) που πήρε 35 ψήφους, έδωσε την έδρα στους διαφωνούντες της

**ΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΤΗΣ ΣΣΕΚ, ΤΟΥ ΑΕΜ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΑΣ
ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ**

Η κρίση είναι μόνο στη ΓΣΕΕ;

Με την ευκαιρία του συνεδρίου του Ε.Κ.Α., θελήσαμε να συζητήσουμε με συνδικαλιστές από τις παρατάξεις, για την συνολικότερη κατάσταση που βρίσκεται σήμερα το συνδικαλιστικό κίνημα.

Μιλήσαμε με το Χρήστο Κοκκινοβασιλή από τη Σ.Σ.Ε.Κ., το Δημήτρη Χατζησωκράτη από το ΑΕΜ και τον Αγησίλαο Χριστοδουλόπουλο από την Τ.Α.Σ.

Αν και προσπαθήσαμε δεν στάθηκε δυνατό να έχουμε και τη γνώμη της ΕΣΑΚ.

Σχολιαστής: Κατά πόσο νομίζετε, ότι τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών και το κλίμα που δημιουργήσαν, επηρέασαν το συνέδριο του Ε.Κ.Α.;

Χρ. Κοκκινοβασιλής: Πιστεύω, ότι οπωσδήποτε τα αποτελέσματα των τελευταίων δημοτικών εκλογών, επηρέασαν και το κλίμα του συνεδρίου του ΕΚΑ. Μην ξεχνάμε άλλωστε, πως το Ε.Κ.Α. είναι μετά την Γ.Σ.Ε.Ε., η μεγαλύτερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας. Βέβαια τα αριθμητικά αποτελέσματα ήταν τα αναμενόμενα χωρίς μεγάλες αυξομειώσεις.

Πάντως, σ' αυτή την πρώτη μαζική διαδικασία, η ΠΑΣΚΕ όφειλε να δείξει, ότι ναι μεν υπήρξε η ψήφος διαμαρτυρίας των εκλογών, αλλά στον εργατικό χώρο οι εργαζόμενοι στηρίζουν τα μέτρα της κυβέρνησης. Σ' αυτή τη βάση συσπείρωσε μια σειρά αντιπροσώπους που έχουν τις διαφωνίες τους και οι οποίοι σε μια άλλη συγκυρία θα έκφραζαν τη δυσaréσκεία τους με την ψήφο τους.

Από την άλλη πλευρά, η ΕΣΑΚ προσπάθησε να διατηρηθεί στην πρώτη θέση, θέλοντας να δείξει την γενικότερη πολιτική ακτινοβολία του Κ.Κ.Ε., όσο και τις δικές της δυνατότητες στον εργατικό χώρο.

Για την Σ.Σ.Ε.Κ. και το ΑΕΜ τα αποτελέσματα ήταν αναμενόμενα.

Δ. Χατζησωκράτης: Μετά τις δημοτικές εκλογές φάνηκε καθαρά ότι: Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν θέλει και δεν μπορεί ν' αλλάξει την οικονομική πολιτική της. Ταυτόχρονα, απαντώντας και στις μεγάλες πιέσεις της βάσης της, είναι αναγκασμένη να προωθήσει κάποια «ανοίγματα». Τα πιο ανώδυνα θα ήταν στο συνδικαλιστικό χώρο.

Από την άλλη πλευρά υπήρξε η συνάντηση Παπανδρέου-Φλωράκη, για την οποία δεν θα θέλαμε από τη μεριά μας να μιλήσουμε με σιγουριά, μια και τα αποτελέσματά της δεν έχουν γίνει ακόμη συνείδηση στους εργαζόμενους. Την επισημαίνουμε.

Το συνέδριο του ΕΚΑ έγινε. Αυτό είναι κάτι πολύ θετικό, μια και δεν μπήκε στον ίδιο δικαστικό δρόμο που είχε επιλεγεί για τη Γ.Σ.Ε.Ε. Πραγματοποιήθηκε, την ώρα που πριν λίγες βδομάδες η «νομιμοποίησή» του από την ΠΑΣΚΕ ήταν αθέβαιη. Από την άλλη βέβαια και η ΕΣΑΚ πήρε πίσω τη «θέση αρχής» που είχε για την παραμονή των συνταξιούχων.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι δημοτικές εκλογές έβαλαν τη σφραγίδα τους στις παραπέρα συνδικαλιστικές εξελίξεις και χαρακτήρισαν τη στάση των παρατάξεων και στο συνέδριο.

Δεξιάς:

• «Η ΤΑΣ ήταν καρπός της συνάντησης ηγετικών στελεχών της ΕΣΑΚ που διαγράφηκαν και ανεξάρτητων συνδικαλιστών της Εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Σημείο συνάντησης η διαπίστωση της κρίσης...

Αγ. Χριστοδουλόπουλος: Νομίζω κι εγώ, ότι οι εργασίες του συνεδρίου του ΕΚΑ σηματοδεύτηκαν από την πρόσφατη μάχη των δημοτικών εκλογών. Κι αυτό αφορά όχι τόσο τις τοποθετήσεις, όσο αναφέρεται σε μια πορεία πιέσεων που εκδήλωσε από την αρχή η ΠΑΣΚΕ και τις οποίες αποδέχτηκε η ΕΣΑΚ. Για μας είχε δηλωθεί, ότι το συνέδριο του ΕΚΑ θα αποτελούσε μια «γενική δοκιμή» μεταξύ των δύο μεγάλων παρατάξεων.

Εκτιμώ προσωπικά, ότι η ΠΑΣΚΕ, μέσω κυρίως του θέματος των συνταξιούχων, κέρδισε τη μάχη των εντυπώσεων μέσα στις διαδικασίες· υποχρέωσε την ΕΣΑΚ σε μια άτακτη υποχώρηση και από αυτήν την άποψη, νομίζω πως ανοίγεται μια πορεία σύγκλισης των δύο παρατάξεων που δεν αφορά μόνο το ΕΚΑ, αλλά και τη Γ.Σ.Ε.Ε.

Ο απόηχος των δημοτικών εκλογών έβαλε τη σφραγίδα του, αλλά την έβαλε εντελώς αρνητικά για τον υποτιθέμενο νικητή, δεδομένου ότι το ΠΑΣΟΚ θγαίνοντας από μια εκλογική πανωλεθρία, κράτησε τις δυνάμεις του και στερήσε την απόλυτη πλειοψηφία από τις αριστερές παρατάξεις.

Σχολιαστής: Πώς εκτιμάτε την πρόταση που διατύπωσε ο σημερινός πρόεδρος της Γ.Σ.Ε.Ε για την επίλυση της κρίσης του τριτοβάθμιου συνδικαλιστικού οργάνου των εργαζομένων;

Χρ. Κοκκινοβασιλής: Αυτή η πρόταση διατυπώθηκε και στο λεγόμενο 23ο Συνέδριο. Επανερχεται για να αποπροσανατολίσει κατά τη γνώμη μου τα συνδικάτα και τους εργαζόμενους, σε σχέση με τους αγώνες που έχουν μπροστά τους, θάζοντας τη συζήτηση για καταστατικό συνέδριο την άνοιξη του '87.

Θα ήθελα να σημειώσω, ότι την πρόταση αυτή την κάνει ο Ραυτόπουλος. Για να υπάρχει περιθώριο συζήτησης, θα πρέπει να την κάνει η ΠΑΣΚΕ· μέσα στο ίδιο το συνδικαλιστικό κίνημα (σ.κ.). Ο σημερινός πρόεδρος της Γ.Σ.Ε.Ε δεν μπορεί να έχει καμία φερεγγυότητα. Το παρελθόν του και το παρόν του είναι γνωστά σε όλους.

Τώρα, αν με αυτή την πρόταση υποκρύβεται και κάτι άλλο, το οποίο μπορεί να κριθεί στο πολιτικό παιχνίδι, είναι άλλο θέμα. Πάντως αυτοί οι διακανονισμοί κορυφής δεν αγγίζουν την εργατική τάξη· αυτό που θα

Καταθέσαμε την άποψή μας, παλέψαμε για μια έδρα στο ΕΚΑ. Δυστυχώς χάσαμε αυτή τη δυνατότητα, παρόλο που οι 35 ψήφοι είναι σημαντικός αριθμός, αν σκεφτεί κανείς ότι το ΑΕΜ με δεκαετή ιστορία στον εργατικό χώρο πήρε 100...» Από ανακοίνωση της ΤΑΣ.

κάνουν, αν παίζουν ξανά, είναι να τελματώσουν κι άλλο το σ.κ.

Δ. Χατζησωκράτης: Είναι προφανές, ότι η πίεση που εξασκείται τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά (η Σουηδική Ομοσπονδία για παράδειγμα δεν κάλεσε τη διοίκηση μειοψηφίας) θέτει στην κυβέρνηση την αναγκαιότητα υπέρβασης της κρίσης που δημιουργήσε.

Η πρόταση Ραυτόπουλου ήταν μια πρόταση επανάληψης, μόνο που τώρα ήταν χρονολογημένη. Είχε τα πόδια επάνω και το κεφάλι κάτω όπως είπαμε εμείς, θέλοντας να τονίσουμε, ότι πρέπει να αντιστραφεί αν θέλει να προχωρήσει. Πλατειές αλλαγές θα προκύψουν πάνω στο οργανωτικό πλαίσιο, μόνο αν κατακτηθεί μια συνολική συναίνεση. Από εκεί και πέρα μπορούμε να δούμε τα ζητήματα του εκδημοκρατισμού, της εξυγιάνσης και της αναδιοργάνωσης, να ανακαλύψουμε νέες συμπτώσεις. Δεν είναι ότι δεν έχουμε σε αρκετά σημεία συμφωνίες μαζί τους, τουλάχιστον στο επίπεδο των διακηρύξεων. Για παράδειγμα το 1984 είχαν αποδεχθεί στη Γ.Σ.Ε.Ε την πρότασή μας για την αναδιάρθρωση του σ.κ., απορρίπτοντας την εισήγηση του σ. Σπυρόπουλου.

Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαίο το ξεπέρασμα αυτής της κατάστασης. Χρειαζόμαστε μια διοίκηση που μέσα από αυτήν θα μπορούν να παλέψουν οι εργαζόμενοι.

Αγ. Χριστοδουλόπουλος: Η πρόταση Ραυτόπουλου είναι μέσα στο πλαίσιο επανασύγκλισης των δύο παρατάξεων που τόνισα προηγουμένα. Δεν είναι τυχαίο, ότι στη ΣΕΑ (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα), αρχές Οκτώβρη, εκδηλώθηκε από την ΕΣΑΚ πρόταση να επιδιωχθεί δικαστικά έκτακτο συνέδριο. Μετά το αγωνιστικό χρονοδιάγραμμα που είχε τεθεί από την ΣΕΑ (αρχές Αυγούστου) και το οποίο εξαφανίστηκε μέσα στην περίοδο των δημοτικών εκλογών, απέμεινε η πανελλαδική 24ωρη απεργία που είχε προκηρυχθεί αλλά ματαιώθηκε λόγω των σεισμών. Αμέσως μετά η ΕΣΑΚ πρότεινε δικαστική παρέμβαση που απορρίφθηκε από τις υπόλοιπες παρατάξεις, στη βάση της λογικής, ότι δεν θα ήταν δυνατό να μπουν στον ίδιο δρόμο που είχε επιλέξει ο Ραυτόπουλος.

Αυτά τα λέω για να επισημάνω, ότι η ΕΣΑΚ έχει κατά νου μία σύγκλιση με την ΠΑΣΚΕ. Η θεαματική απόρριψη της «πρότασης Ραυτόπουλου» δεν είναι στην ουσία απόκρουση της σύγκλισης, αλλά απαίτηση από την μεριά όλων των παρατάξεων να ρίξει το ΠΑΣΟΚ τον Ραυτόπουλο, ώστε να προχωρήσουν σε μια νέα διαπραγμάτευση.

• «Σταθόπουλε σε ξέρουμε καλά!» Είναι σίγουρο ότι ο προεδρεύων για την ΕΣΑΚ στο ΕΚΑ κ. Μαραγκουδάκης ήξερε τον Χ. Σταθόπουλο, αφού πριν λίγο καιρό ήταν στην ίδια παράταξη. Όπως επίσης ήξερε πολύ καλά τι έκανε, όταν έκλεινε τα μικρόφωνα για να μη μιλήσει ο

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

«Εμείς νομιμοποιήσαμε το συνέδριο»

Σχολιαστής: Δεδομένου ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα οι εργαζόμενοι θα κληθούν να αντιμετωπίσουν κι άλλα προβλήματα (ελαστικότητα αγοράς εργασίας, σύνδεση μισθού και παραγωγικότητας κ.λ.π.), ποια νομίζετε ότι είναι σήμερα η κατάσταση του εργατικού κινήματος;

Χρ. Κοκκινοθασίλης: Νομίζω, ότι μια άποψη που λέει, πως οι εργαζόμενοι δεν συμμετέχουν στους αγώνες, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Το πρόβλημα που υπάρχει σίγουρα είναι η μορφή των αγώνων που έγιναν. Η γνώμη μου είναι, ότι μέσα από κάποιες 24ωρες απεργίες εκτόνωσης δεν γίνεται τίποτα. Αυτό που η ίδια η βάση έβαλε σε πρωτοβάθμιο επίπεδο, είναι ότι πρέπει να γίνει ένας προγραμματισμένος συνολικός αγώνας.

Σήμερα μπορεί η ταμπέλα της Γ.Σ.Ε.Ε να βρίσκεται στην Πατησίων 69, όμως η Συνομοσπονδία των εργατών βρίσκεται πραγματικά στους χώρους δουλειάς. Αν ο κόσμος πιστέψει, ότι μια απεργιακή κλιμάκωση θα έχει αποτελέσματα, νομίζω ότι θα ανασυντάξει το εργατικό κίνημα.

Δ. Χατζησωκράτης: Είναι σίγουρο ότι βρισκόμαστε σε μια κρίσιμη καμπή. Από τη μια έχουμε την ελαστικότητα της αγοράς εργασίας, τη σύνδεση με την παραγωγικότητα κ.λ.π. Ταυτόχρονα την ώρα που η κυβέρνηση μιλάει για εκβιομηχάνιση βλέπουμε αποβιομηχάνιση. Κλείνουν επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να σταθούν μ' άλλα κριτήρια βιωσιμότητας. Φυσιολογικά σ' αυτή τη μεγάλη επίθεση του κεφάλαιου θα αναμενόταν μια αντίστοιχη επίθεση άμυνας.

Αντιμετωπίζουμε μια κάμψη, η οποία πρέπει να σημειώσουμε ότι συμβαίνει και στη Δ. Ευρώπη. Είναι η πρώτη φορά που το φάσμα της ανεργίας είναι τόσο εντονό, με αποτέλεσμα να συντηρητικοποιεί τους εργαζόμενους.

Δεν θα έπρεπε όμως όλο αυτό το πλαίσιο να συνθέτει ένα κλίμα αποθάρυνσης. Πρέπει να αντιμετωπίσουμε την κατάσταση μ' ένα συνολικό τρόπο. Χρειάζεται να επεξεργαστούμε ένα συνολικό πρόγραμμα διεξόδου από την κρίση. Το σ.κ. οφείλει να διευρύνει τις πανελλαδικές του συνολικές αγωνιαστικές κινητοποιήσεις, αλλά ταυτόχρονα να τις συναρθρώσει με τους επί μέρους αγώνες που δίνει κατά χώρους.

Αγ. Χριστοδουλόπουλος: Η άποψή μου, και γενικότερα η άποψη της ΤΑΣ, είναι ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια στρατηγική επίθεση του κεφάλαιου, η οποία δεν προσπαθεί απλά να χτυπήσει το βιοτικό επίπεδο της εργατικής τάξης, αλλά επιδιώκει να την περιθωριοποιήσει πολιτικά και κοινωνικά. Ο μονεταρισμός αποτελεί πλέον απειλή όχι μόνο για τους εργάτες αλλά για ολόκληρη την κοινωνία, προσπαθώντας να οικοδομήσει ένα νέο οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο μέσα από ένα αυταρχικό-αστυνομικό κράτος.

Απέναντι σ' αυτή την επίθεση δεν υπάρχει καμία αντιπαράθεση.

Ο μπαμπούλας της ανεργίας, η ανακόλουθη κοινωνική ανασφάλεια, οι 15.000 όμηροι των προβληματικών, είναι οι αντικειμενικές αιτίες που σήμερα δεν κινητοποιούνται οι εργαζόμενοι. Από την άλλη, σοβαρό ρόλο για την αδρανοποίηση του σ.κ. παίζει ο απουσυντονισμός, η αποκλιμάκωση των αγώνων και η παθητικότητα που καλλιεργούν οι ρεφορμιστικές παρατάξεις.

Σήμερα, οι εργαζόμενοι κατανοούν ότι δεν μπορούν ν' απαντήσουν στην κεφαλαιοκρατική επίθεση με 24ωρες απεργίες ντουφεκιές. Δεν είναι τυχαίο, ότι στους χώρους που δουλεύουμε, στο κεντρικό επιχείρημα των εργαζομένων ότι «δεν μπορώ να χάνω το μεροκάματο χωρίς να θγαίνει τίποτα» δεν μπορούμε να απαντήσουμε.

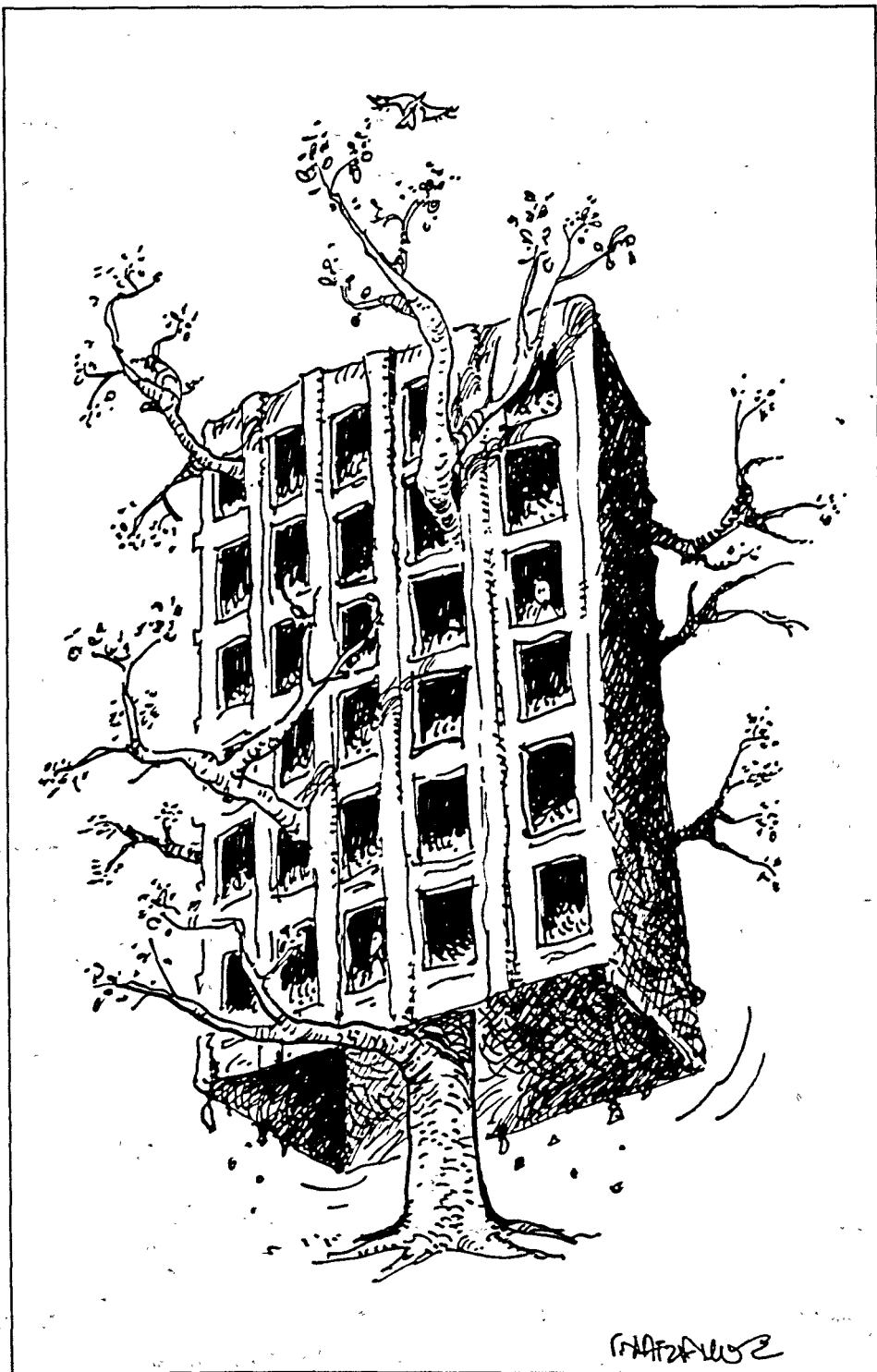
Σήμερα δεν βρισκόμαστε απλώς μπροστά στην κρίση και την αναποτελεσματικότητα του σ.κ. Βρισκόμαστε μπροστά στην ίδια την κρίση του συνδικαλισμού.

Λίγο μετά τη λήξη του συνεδρίου ο Σχολιαστής μίλησε με τον πρόεδρο της απερχόμενης διοίκησης του ΕΚΑ και μέλος της ΠΑΣΚΕ Λάμπρο Κανελλόπουλο. Στη συζήτηση που κάναμε τόνισε, ότι «η ΠΑΣΚΕ είχε επισημάνει έγκαιρα τα προβλήματα γνησιότητας και αντιπροσωπευτικότητας του συνεδρίου. Υπήρξαν καταγγελίες για εκτεταμένες νοθείες και διπλοψηφίες που δεν αμφισβητήθηκαν. Το 80% των σωματείων που συγκροτούν το ΕΚΑ δεν πληρούν τα στοιχεία που επιβάλλει ο ν. 1264/82. Παρ' όλα αυτά εμείς είμαστε που στην ουσία κατοχυρώσαμε τη νομιμότητα του συνεδρίου.»

Μετά την αδυναμία των παρατάξεων της αριστεράς να καταλάβουν την αποφασιστική 16η έδρα, πιστεύει ότι: «Δεν πρέπει στη συγκρότηση του νέου προεδρείου να πέσουμε στα αδιέξοδα που θρέθηκαν συνδ. οργανώσεις (ΓΕΝΟΠ - ΔΕΗ - ΠΟΕΜ - ΠΟΣ - ΟΣΕ κλπ.) από

ευκαιριακές συμμαχίες με ευθύνη κυρίως της ΕΣΑΚ. Έχουμε επανειλημμένα διακηρύξει ότι η αντίληψη και η πρακτική των αντιπροσωπευτικών προεδρείων, αποτελεί ρεφορμιστική και δεξιά πολιτική, που αντικειμενικά εξυπηρετεί την ανασυγκρότηση της Δεξιάς στους μαζικούς χώρους και ενισχύει τον ιδιότυπο λαϊκισμό και εργατισμό της.»

Τέλος σε ερώτησή μας για την «πρόταση Ραυτόπουλου» μας είπε: «Η πρωτοβουλία της πρότασης του σημερινού προέδρου της Γ.Σ.Ε.Ε. πρέπει να εκτιμηθεί από όλους. Να υποβοηθήσει το διάλογο ανάμεσα σε όλες τις παρατάξεις για να ξεπεράσουμε την κρίση. Μ' αυτή την πρόταση θα επανέλθουμε σαν ΠΑΣΚΕ. Θα κρατήσουμε πάντως ανοιχτή την ατζέντα των θεμάτων των διαπραγματεύσεων. Πιστεύω, ότι τελικά θα συμφωνήσουμε...»

απολυμένος πρόεδρος των εργαζομένων στον ΗΛΠΑΠ. Ο τρόπος που αντιμετώπισε η ΕΣΑΚ στο συνέδριο το πρώην μέλος της θύμισε τις καλύτερες παραδόσεις της παράταξης. Ο «χαφίης» Σταθόπουλος μαζί με άλλους 7 συνδικαλιστές απολύθηκε από τον ΗΛΠΑΠ μετά την

απεργία των 100 ημερών και διαγράφηκε μαζί με στελέχη της παράταξης από άλλους χώρους για σεχταρισμό. Στις τελευταίες εκλογές του σωματείου κατέβηκε μόνος του, παίρνοντας 4 έδρες ενώ η ΕΣΑΚ μόνο 1.

• Το σενάριο που ακούγεται όλο και περισσότερο στους συνδικαλιστικούς κύκλους, φέρνει τον Γ. Ραυτόπουλο να «θυσιάζεται», και να προωθείται ο επανακάμπτων από την ΣΣΕΚ στο ΠΑΣΟΚ Ροβέρτος Σπυρόπουλος.

Τον περασμένο μήνα θρέθηκε στην Αθήνα η Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πράσινων και Εναλλακτικών (GRAEL) για μια συνέλευση των βουλευτών της και επαφές με ελληνικά κόμματα, φορείς, ομάδες. Για διαφορετικά θέματα μίλησαν στον Σχολιαστή τρεις απ' τους Πράσινους Ευρωβουλευτές: ο Φρανκ Σβάλμπα Χοτ, η Ουντίνε φον Μπλότνιτς και ο Φρίντερ Όττο Βολφ. Με τους δύο πρώτους συζήτησε ο Γιώργος Κόκκινος, με τον τρίτο ο Γιώργος Ι. Αλλαμανής.

Οι «Πράσινοι» στην Αθήνα

ΦΡΑΝΚ ΣΒΑΛΜΠΑ ΧΟΤ: «Είμαστε αντίπαλοι κάθε αποικιοκρατίας»

Σχολιαστής: Γράφτηκε σε μια εφημερίδα (ΑΥΓΗ) ότι ο λόγος της παρουσίας σας στην Ελλάδα είναι να διερευνήσετε τις πιθανότητες και προοπτικές ενός πράσινου, εναλλακτικού και οικολογικού κόμματος στην Ελλάδα.

Φρανκ Σβάλμπα Χοτ: Είμαι ανυποχώρητος αντίπαλος κάθε μορφής αποικιοκρατίας, επομένως και της κομματικής. Για μένα θα σήμαινε το τέλος του πράσινου κινήματος εάν οι γερμανοί, ή όποιοι άλλοι πράσινοι, έρχονταν εδώ για να εγκαταστήσουν ένα είδος υποκαταστήματος. Πράσινο κόμμα σημαίνει πως δημιουργείται κάτι από τις υπάρχουσες δομές και αντιφάσεις μιας χώρας, μιας περιοχής, μιας πόλης και όχι ότι εισάγεται απ' έξω. Τα πράσινα ευρωπαϊκά κόμματα διαθέτουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

1. Εκκινούν από μια αποκεντρωμένη πολιτική βάση στον πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, οικονομικό και βιομηχανικό τομέα.
2. Είναι ενάντια στη λογική των στρατοπέδων, υπέρ μη-στράτιωτικών μορφών άμυνας.
3. Από άποψη αρχής αντιτίθεται στους ηγέτες μονομάχους (Παπανδρέου-Μητσστάκης, Σιράκ-Μιτερράν) και εστιάζουν την πολιτική τους σε προγράμματα όχι σε πρόσωπα.
4. Ιδιαίτερα οι γερμανοί πράσινοι καθιέρωσαν την αντιπατριαρχική αρχή, με ισότιμη εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών.
5. Η οικολογία δεν εκλαμβάνει ως προστασία χλωρίδας και πανίδας, αλλά ως ευρεία πολιτική σύλληψη, όπου συμπεριλαμβάνονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ειρηνιστική πολιτική, ζητήματα κοινωνικής ασφάλειας καθώς και του μετασχηματισμού της βιομηχανικής παραγωγής, όπως και το ζήτημα της ιδιοκτησίας.

Σ.: Ποια είναι η πορεία του δικού σας κόμματος μέσα στο κοινοτικό γερμανικό σύστημα;

Φ.Σ.Χ.: Οι γερμανοί πράσινοι οφείλουν σε πέντε λόγους τη δημιουργία τους.

Πρώτος λόγος: Στη Γερμανία υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που επιζητούσαν αλλαγές και μια πολιτική χειραφέτησης, αλλά στερούνταν πολιτικής στέγης. Αυτό οφείλεται αφενός στο ότι το

κομμουνιστικό τέθηκε εκτός νόμου στις αρχές της δεκαετίας του '50· η απαγόρευση της KPD ισχύει ακόμα, η DKP είναι νέο κόμμα. Αφτέρου, η σοσιαλδημοκρατία με την απόφασή της στο συνέδριο του 1959 μεταβλήθηκε σ' ένα «λαϊκό κόμμα» απομακρυνόμενη από τις σοσιαλιστικές θέσεις. Ο αριθμός των πολιτικά αστέγων που υπήρχε ήδη αυξήθηκε περισσότερο με το φοιτητικό κίνημα του '68. Στη Γαλλία θα μπορούσαν να πάνε στο PSU, στην Ιταλία στην Democrazia Proletaria ή το KKI, στην Ελλάδα στο ΚΚΕ εσωτ, το ΚΚΕ, ή ακόμα το ΠΑΣΟΚ...

Ο δεύτερος λόγος: Η SPD, αφού έφτασε στην εξουσία φορτωμένη με πολλές ελπίδες, στη συνέχεια απογοητεύσε. Αντί «να τομήσουμε περισσότερη δημοκρατία» (προεκλογικό σύνθημα) είχαμε το Berufsverbot (απαγόρευση εργασίας για πολιτικούς λόγους), αντιτρομοκρατικούς νόμους, ξήλωμα της κοινωνικής ασφάλειας. Μια απογοήτευση απ' τους σοσιαλιστές, σαν κι αυτή που νιώσατε στην Ελλάδα. Μαζί ήρθε και η διαφθορά της εξουσίας, που νομίζω, αν και ως εξωτερικός παρατηρητής, διακρίνονται ανάλογες ενδείξεις και στο ΠΑΣΟΚ. Ανάλογη ήταν κι η εξέλιξη στη Γαλλία.

Τρίτο σημείο: οι Γερμανοί είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στην εξουσία της αυθεντίας. Μια πολιτική ή διοικητική απόφαση γίνεται αποδεκτή αδιαμαρτύρητα. Με το φοιτητικό κίνημα δημιουργήθηκε και το κίνημα των ομάδων πρωτοβουλίας των πολιτών που αμυνόταν κατά αποφάσεων του κρατικού σχεδιασμού.

Τέταρτο: Στην Ομοσπονδιακή Γερμανία με σχεδόν διπλάσια έκταση αλλά εξαπλάσιο πληθυσμό από την Ελλάδα φανερώθηκε πολύ νωρίτερα και ταχύτερα η σύγκρουση οικονομίας και οικολογίας.

Πέμπτη και τελευταία αιτία: Το εκλογικό μας σύστημα επιτρέπει όταν έχεις 5% να γίνεσαι «ρυθμιστής της κατάστασης» ανάμεσα στα δυο μεγάλα κόμματα. Αυτό το παιχνίδι το έπαιξε επί χρόνια η FDP (φιλελεύθεροι)...

Σ.: Ποια είναι η σχέση σας με το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα;

Φ.Σ.Χ.: Για το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα συνιστούμε οι Πράσινοι ένα σημαντικό κίνδυνο, γι' αυτό κι ο γεν. γραμματέας τους ο κ. Glotz έχει αποδουθεί σε μια εκστρατεία εξαφάνισής μας. Επιχειρεί ως «πολιτικός καννίβαλος» να καταρρακώσει την αξιοπιστία μας με

σκοπό να αποσπάσει και να ενσωματώσει ένα μέρος από μας και να σπρώξει τους υπόλοιπους στο περιθώριο.

Στο θέμα της στάσης απέναντι στους σοσιαλδημοκράτες διακρίνονται σαφέστερα οι τάσεις ανάμεσα στους πράσινους. Υπάρχουν οι «ρεαλιστές» (Realos) και οι «ριζοσπαστικοί» (Fundamentalos), η δεξιά και η αριστερή πτέρυγα. Οι ριζοσπαστικοί βλέπουν ως προτεραιότητα την ανάγκη να ασκηθεί πίεση στη γενική πολιτική συνείδηση του πληθυσμού. Αντίθετα, οι ρεαλιστές λένε πως είναι απαραίτητη μια βελτίωση της κυβέρνησης, μια βελτίωση της κοινωνίας. Ο Κον Μπεντίτ ανήκει σ' αυτούς, ο Σίλλντ και ο Φίσερ επίσης. Σ' αυτούς, αλλά και στους Κωαλός (δηλ. στους φανατικούς των συνασπισμών με των SPD) καταλογίζω αμέλεια, επειδή πιστεύουν πως μια καπιταλιστική κοινωνία θα μπορούσε να αλλάξει με μερικά-κορόιδα στην κυβέρνηση και κάποιους καλοπροαίρετους πράσινους στον κρατικό μηχανισμό. Εγώ ανήκω στη μικρή ομάδα των «Κεντρικών» (Zentralos) που κινούνται ανάμεσα στις δυο τάσεις. Είμαστε ριζοσπαστικοί με

ρεαλιστικό προσανατολισμό. Πιστεύουμε πως είναι σημαντικά να υποστηρίξουμε μια τοπική κυβέρνηση της SPD χωρίς να συνασπιστούμε μαζί της, επειδή οι διαφορές μας είναι πολύ μεγάλες σε ομοσπονδιακό επίπεδο, ενώ σε επίπεδο κρατίδιου αποτελεί πλέον αναγκαιότητα να εμφανιστούμε και στη διοίκηση, στις κυβερνητικές ευθύνες ώστε η γενική συνείδηση του πληθυσμού να αντικατοπτριστεί και στους νόμους και τα διατάγματα.

Σ.: Φτάνουμε έτσι στην προσωπική σου πορεία. Πώς εφτάσες στους Πράσινους;

Φ.Σ.Χ.: Ανατράφηκα σε περιβάλλον συντηρητικό, σπούδασα σ' ένα γνωστό αριστερό πανεπιστήμιο, στο Μάρμπουργκ, κι εκεί συμμετείχα στο φοιτητικό κίνημα, με τους Sponlis (αυτόνομους, αυθορμητιστές) μέσα στις συσπειρώσεις και ομάδες βάσης. Υπήρξα πρόεδρος της φοιτητικής ένωσης. Ήδη το 1979 οι Sponlis συμπέραναν ότι δεν θα καταφέρουν ποτέ να πάρουν την εξουσία στο πανεπιστήμιο και κατέληξαν στην ηττοπάθεια, μπροστά στη ισχύ του DKP. Εγώ αντέδρασα και μ' ένα «πρασino-εναλλακτικό-πολύχρωμο» συνδυασμό μόνο με πρωτοετείς κερδίσαμε τις εκλογές.

Ταυτόχρονα ασχολήθηκα με το ID, την «υπηρεσία πληροφόρησης για τη διάδοση παραλειπομένων ειδήσεων», ένα είδος εφημερίδας, προπομπού της σημερινής Tageszeitung, και συμμετείχα στη διοργάνωση του τρίτου Διεθνούς Δικαστηρίου Μπ. Ράσελ, για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ο.Δ. Γερμανίας.

Συμμετείχα στην ίδρυση του πρώτου πράσινου συνδυασμού στην Έσση (78) και στην ίδρυση του κόμματος σε ομοσπονδιακό επίπεδο (1980). Το 81-82 ήμουν εκπρόσωπος (αυτό που άλλοι λένε πρόεδρος ή γραμματέας) του προεδρείου της οργάνωσης στην Έσση, το 82-83 βουλευτής στην τοπική Βουλή και από το 1984 Ευρωβουλευτής. Το Φλεβάρη του '87 θα παραχωρήσω τη θέση μου στον επόμενο του συνδυασμού μας, σύμφωνα με την απόφασή μας να εναλλασώμαστε στα αξιώματα.

Σ.: Πώς εκτιμάς το ρόλο του Ευρωκοινοβουλίου; Θυμάμαι την αγόρευσή σου τον Οκτώβρη στο Στρασβούργο.

Φ.Σ.Χ.: Η δομή της ΕΟΚ δεν μπορεί να χαρακτηριστεί δημοκρατική. Πρόκειται για σοβαρή μωμή που όμως δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κανέναν, αν και μόνο εμείς την εκφράζουμε τόσο ανοιχτά. Από τον καιρό του Μοντεσκιέ η διάκριση των εξουσιών (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) είναι βασική αρχή της δημοκρατίας. Στην ΕΟΚ έχουμε τη δικαστική με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στο Λουξεμβούργο· την εκτελεστική με τη μορφή της Επιτροπής (Κομισιόν) στις Βρυξέλλες, αλλά οι κοινοβόριοι δεν εκλέγονται από το κοινοβούλιο αλλά από τη συνάντηση κορυφής των

ηγέτων. Νομοθετική εξουσία δεν είναι το Κοινοβούλιο αλλά το Συμβούλιο Υπουργών. Το Ευρωκοινοβούλιο είναι απλά και μόνο μια συμβουλευτική «εξουσία». Εδώ βρίσκεται η αντιδημοκρατικότητα και εξηγούμαι: Το εθνικό δίκαιο εξαρτάται πλέον από το ευρωπαϊκό δίκαιο (σε ζητήματα αγροτικής πολιτικής, δασμών και τελών, φ.π.α., εξωτερικού εμπορίου, μεταναστών, και πολλά άλλα).

Λειτουργεί λοιπόν ο εξής μηχανισμός: Οι υπουργοί των κρατών μελών υλοποιούν τους νόμους αυτούς σε εθνικούς νόμους. Οι ίδιοι όμως αποτελούν ταυτόχρονα τμήμα της Ευρωπαϊκής νομοθετικής εξουσίας, δηλ. αποφασίζουν τους νόμους αυτούς. Πρόκειται για ένα σύστημα που εφαρμόζεται στα κράτη του Συμφώνου της Βαρσοβίας, όπου αυτοί που εφαρμόζουν τους νόμους είναι οι ίδιοι που τους δημιουργούν.

Πρώτο αίτημα για τον εκδημοκρατισμό της ΕΟΚ είναι να υπάρξει ένα άμεσο μορατόριουμ που θα αποκλείει κάθε νέα διεύρυνση των πολιτικών αρμοδιοτήτων της.

Δεύτερον είναι η δραστηριοποίηση του Ευρωκοινοβουλίου με νομοθετικές εξουσίες.

Τρίτο θέμα είναι η άσκηση περιφερειακής πολιτικής, που θα μπορούσε να είναι και υπερεθνική, π.χ. διαβαίνοντας τη θόρεια και νότια χώρα των Βάσκων, ή το σύνολο της Ιρλανδίας, που θα έλυνε και διάφορα συνοριακά και άλλα προβλήματα (Αλσατία-Λορραίν, Λουξεμβούργο, Σάαρ).

Όμως η δουλειά μας στο Ευρωκοινοβούλιο δεν περιορίζεται στους νόμους που προσπαθούμε ν' αλλάξουμε. Το χρησιμοποιούμε και σαν ένα θήμα δημοσιότητας για θέσεις που δεν μπορούν ν' ακουστούν αλλού, αλλά και για ν' ασκήσουμε πίεση, που λαμβάνεται υπόψη, και στις δώδεκα χώρες και τα όργανα της Κοινότητας. Επιπλέον χρησιμοποιούμε τις οργανωτικές δυνατότητες του Ευρωκοινοβουλίου για τη διασύνδεση κινήσεων σ' όλη την Ευρώπη.

Σ.: Πώς κρίνετε τ' αποτελέσματα της συνάντησης στην Αθήνα;

Φ.Σ.Χ.: Πρώτα, αυξήθηκε το επίπεδο της πληροφόρησής μας και ο βαθμός ευαισθησίας μας για τα ελληνικά ζητήματα.

Δεύτερο, βρισκόμαστε τώρα καλύτερα σε θέση, όταν συζητούνται στο Ευρωκοινοβούλιο θέματα που αφορούν την Ελλάδα, να δίνουμε έγκυρη γνώμη.

Τρίτο, μπορέσαμε να καταστήσουμε σαφές σ' όλες τις ομάδες και κινήσεις που συναντήσαμε, πως μπορούν να μας χρησιμοποιούν ως ιμάντα μεταβίβασης για τα δικά τους θέματα στο βαθμό που δεν υποστηρίζονται από άλλους Ευρωβουλευτές. Σύντομα θα παρουσιάσουμε αναφορά για το κλείσιμο των φυλακών Κέρκυρας και Επαυργίου. Συμπερασματικά πιστεύουμε πως οι ανεξάρτητες από κόμματα κινήσεις και οργανώσεις της Ελλάδας έχουν έτσι τη δυνατότητα να συνδιαλέγονται και να δημοσιοποιούν τις θέσεις τους και μέσω άλλων στο Ευρωκοινοβούλιο, πέρα απ' τα ελληνικά πολιτικά κόμματα.

νέες ιδέες; υπάρχουν άνθρωποι έτοιμοι να αγωνιστούν, κινητοποιείται ο κόσμος. Νομίζω ότι ο χώρος εδώ μοιάζει να βρίσκεται σε ένα σημείο εκκίνησης, αλλά η εποχή που περνάμε είναι μεταβατική και για το μέλλον το πιθανότερο είναι να έρθει μια μακρά περίοδος αστάθειας με κύριο χαρακτηριστικό την κρατική καταστολή - που ήταν και η αφορμή για την επίσκεψή μας εδώ.

Σ.: Ας επιστρέψουμε στα δικά σας. Τι σημαίνει για σας συμμαχία με τους Σοσιαλδημοκράτες στην τοπική κυβέρνηση της Έσσης, ιδίως σαν εμπειρία ενόψει των κοινοβουλευτικών εκλογών στις 25 Ιανουαρίου;

Φ.Ο.Β.: Η κυρίαρχη άποψη είναι ότι δεν υπήρχε άλλη λύση. Οι Σοσιαλδημοκράτες απείλησαν τους συντρόφους μας με εκλογές αν δεν έμπαιναν στην κυβέρνηση. Προσωπικά ψήφισα κατά της συνεργασίας, όπως και οι περισσότεροι. Όμως οι «Πράσινοι» της Έσσης - και σ' αυτούς ανήκε η απόφαση - είπαν να με ποσοστό περίπου 70%. Τους έδωσαν λοιπόν το υπουργείο Περιβάλλοντος, αλλά όχι και το Βιομηχανίας. Συνεπώς, δεν μπόρεσαν να παρέμβουν σε καίρια ζητήματα όπως π.χ. το τεράστιο πυρηνικό εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας της περιοχής. Βέβαια, δεν είναι ψέμα ότι η συμμετοχή στην κυβέρνηση είχε και κάποια θετικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, μετά την καταστροφή του Τσερνομπίλ ο υπουργός μας άρχισε να δίνει στη δημοσιότητα τα πραγματικά επίπεδα μόλυνσης καθώς και ανεξάρτητες αναφορές εμπειρογνομόνων που έδειχναν τις αληθινές διαστάσεις του κινδύνου. Αυτό δημιούργησε μεγάλη αναταραχή στους άλλους υπουργούς Περιβάλλοντος, οι οποίοι εξαναγκάστηκαν να μιλήσουν κι αυτοί με τη γλώσσα της αλήθειας. Τώρα, για ό,τι αφορά τις εκλογές του Ιανουαρίου, νομίζω ότι δεν πρέπει να περιμένει κανείς εντυπωσιακά πράγματα. Εμείς θα είμαστε ικανοποιημένοι με ένα ποσοστό κοντά στο 6%, που εξασφαλίζει την παραμονή μας στην ομοσπονδιακή βουλή, ενώ τα υπόλοιπα κόμματα θα έχουν ελαφρές απώλειες σε σχέση με το παρελθόν. Αν όμως από τα αποτελέσματα τεθεί θέμα συμμετοχής μας σε ομοσπονδιακό επίπεδο σε κυβέρνηση με το SPD, τότε έχουμε ήδη αποφασίσει να πραγματοποιήσουμε την επόμενη Κυριακή των εκλογών έκτακτο Συνέδριο. Εκεί θα συζητήσουμε όχι αν θα προβάλλουμε κάποιες προϋποθέσεις για τη συνεργασία, αλλά ποιες προϋποθέσεις θα προβάλλουμε. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα απόψεων, όμως ύστερα από τόσα χρόνια και με δύο Συνέδρια το χρόνο, έχουμε μάθει να συνυπάρχουμε και να προχωράμε παρά τις διαφωνίες. Η μειοψηφίες συμφωνούν, ενώ οι πλειοψηφίες συχνά αλλάζουν.

Σ.: Και μια τελευταία ερώτηση. Νομίζεις ότι υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι σήμερα στην Ομοσπονδιακή Γερμανία;

Φ.Ο.Β.: Αυτή είναι πολύ σοβαρή ερώτηση. Υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι, αλλά είναι και κάτι περισσότερο από πολιτικοί κρατούμενοι. Νομίζω πως τα μέλη της R.A.F. κάνουν ιδεολογικό αγώνα και υπ' αυτήν την έννοια είναι πολιτικοί κρατούμενοι. Όμως την ίδια στιγμή, νομίζω ότι μια δολοφονία είναι μια δολοφονία, και υπ' αυτή την έννοια είναι και εγκληματίες, η τιμωρία των οποίων θα πρέπει να είναι ανάλογη της πράξης τους. Το να σκοτώσεις σήμερα κάποιον με τον τρόπο της R.A.F. είναι πολύ διαφορετικό από τις δικαίες εκτελέσεις Ναζιδών ή συνεργατών τους από αντιστασιακές ομάδες κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Αυτό, πάντως, που για μας είναι τελείως απαράδεκτο είναι η λεγόμενη «ειδική μεταχείριση των τρομοκρατών». Αυτό πρέπει να σταματήσει. Παράλληλα πρέπει να αλλάξει και το σημερινό καθεστώς που ισχύει για τους ποινικούς κρατούμενους, οι οποίοι ζουν κάτω από άθλιες συνθήκες, χωρίς ατομικά δικαιώματα, με λογοκρισία, κλπ.

Θα σου πω και κάτι ακόμη. Πολλές φορές στελέχη μας πήγαν στις φυλακές και επιδίωξαν να έρθουν σε κάποια επαφή με τους κρατούμενους της R.A.F. Ήταν οι ίδιοι οι κρατούμενοι, αυτοί που αρνήθηκαν τη συζήτηση μαζί μας. Ωστόσο, εμείς τους προσφέρουμε, όχι την πολιτική μας αλληλεγγύη, αλλά την κοινωνική μας αλληλεγγύη.

ΦΡΙΝΤΕΡ ΟΤΟ ΒΟΛΦ: «Περνάμε μια μεγάλη μεταβατική περίοδο»

Σχολιαστής.: Ποια είναι η εντύπωση που σχηματίσατε για την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα;

Φ.Ο.Β.: Η εντύπωση που έχει κανείς είναι ότι η δυναμική του ΠΑΣΟΚ έχει αρχίσει να υποχωρεί. Και το κυριότερο χαρακτηριστικό είναι ότι δεν υπάρχει τώρα κάποια πολιτική δύναμη ικανή να γεμίσει το κενό. Ο υπόλοιπος χώρος της αριστεράς είναι κατακερματισμένος σε πολλά κομμάτια που απομονώνονται και οδηγούνται σε ευκαι-

ριακές κινήσεις επιβίωσης, όπως χαρακτηριστικά συμβαίνει π.χ. στην τακτική του ΚΚΕ εσ. Ανάλογα αδιέξοδα αντιμετωπίζει και το ΚΚΕ, αν και κατά καιρούς έχει αποδείξει ότι διατηρεί επαφή με τη βάση και τα προβλήματα της - παράδειγμα το οικολογικό πρόβλημα και οι συνθήκες ζωής στην Ελευσίνα. Ο εξωκοινοβουλευτικός και ανένταχτος χώρος παρουσιάζει δραστηριότητα, αλλά χωρίς συντονισμό. Εξάλλου δεν υπάρχουν πολλά οικολογικά κινήματα στην Ελλάδα. Πάντως, ακούγονται

ΟΥΝΤΙΝΕ ΦΟΝ ΜΠΛΟΤΝΙΤΣ: «Απαιτούμε την εγκατάλειψη της πυρηνικής ενέργειας»

Σχολιαστής: Τι μέτρα έχουν ληφθεί ως τώρα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τον καθορισμό των ορίων επιβάρυνσης των τροφίμων από την έκλυση ακτινοβολίας μετά το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνομπίλ:

Ουντίνε φον Μπλότνιτς: Πρώτα-πρώτα οφείλουμε να διαπιστώσουμε ότι η Κομισιόν δεν κατάφερε μέχρι τώρα να καθορίσει μέγιστες τιμές επιβάρυνσης. Το μόνο που μπόρεσε είναι να καθορίσει αντίστοιχες τιμές για τις εισαγωγές της Κοινότητας. Αυτό έγινε σχετικά γρήγορα για τον προφανή λόγο ότι προστάτεψε την ευρωπαϊκή αγορά από εισαγωγές από τρίτες χώρες. Με εξαίρεση, βέβαια, τις εισαγωγές από τη Λ.Δ. Γερμανία, επειδή αυτό ισχύει ως «ενδογερμανικό εμπόριο» παρά το γεγονός ότι κατά ένα μέρος τα προϊόντα αυτά είναι

τουλάχιστο τόσο μολυσμένα όσο τα πολωνικά...

Σ.: Αυτό που συνέβη τελικά ήταν η χάραξη μιας πολιτικής ακτίνας γύρω από το Τσερνομπίλ που άλλοτε έφτανε τα 1.000 Km και άλλοτε ήταν κατά πολύ μικρότερη...

Ου.φ.Μπ.: Ναι, πρόκειται ακριβώς για μια πολιτική ακτίνα και μέσα στην ίδια την Κοινότητα είχαμε τμηματικά υψηλότερες τιμές και η κάθε χώρα μπορούσε να αποφασίσει αν θα έκανε μετρήσεις ή όχι, αν θα τις ανακοίνωνε ή όχι, αν θα απέσυρε τα προϊόντα ή όχι. Θα 'θελα εδώ να πω πως αν τηρούσαν το γερμανικό διάταγμα προστασίας από ακτινοβολίες, το αποτέλεσμα θα ήταν να αποσυρθούν τα πάντα απ' την αγορά... Αλλά ούτε στη Γερμανία δεν εφαρμόστηκε: το υπουργείο μας είπε πως δεν μπορεί να εφαρμοστεί το διάταγμα επειδή ισχύει μόνο για ατυχήματα που συμβαίνουν σε πυρηνικούς αντιδραστήρες στο εσωτερικό της χώρας! Αν συμβεί αλλού είναι, λοιπόν, αδιάφορο. Αυτό είναι βέβαια ηλίθιο μέχρι τρέλας...

Συντάσσω αυτόν τον καιρό μια έκθεση για το Ευρωκοινοβούλιο για την επιβάρυνση των τροφίμων από την ακτινοβολία που διέρρευσε από το Τσερνομπίλ. Για το σκοπό αυτό χρειαζόμαστε τις τιμές που μετρήθηκαν σε κάθε χώρα για να διαπιστώσω το μέγεθος της επιβάρυνσης αυτής σε σχέση με το παρελθόν. Αρέσκονται να λένε πως μετά τις επίγειες δοκιμές πυρηνικών όπλων (63-64) ήταν υψηλή η επιβάρυνση, εμείς όμως έχουμε αντίθετα στοιχεία από στατιστικές στην ΟΔΓ. Το χειρότερο είναι πάντως ότι δεν μετριούνται οι τιμές για το Στρόντιο - που μετριέται με μια δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία. Παραμελήθηκαν παντού οι μετρήσεις αυτές, ενός από τα πλέον επικίνδυνα ραδιονουκλείδια.

Η δεύτερη έκθεση που συνέταξα πάλι στα πλαίσια της Επιτροπής Περιβάλλοντος, όπου θα συζητηθεί στο τέλος του χρόνου, ασχολείται με την διερεύνηση των επιπτώσεων της εκούσιας ακτινοβολήσης των τροφίμων για τη συντήρησή τους. Γίνεται ήδη σε ορισμένες χώρες ενώ στη Γερμανία απαγορεύεται.

Προτείνω την απαγόρευση της διαδικασίας αυτής επειδή:

- 1) η συντήρηση των τροφίμων μπορεί να επιτευχθεί πολύ φτηνότερα και ασφαλέστερα.
- 2) επειδή δεν μπορεί να διαπιστωθεί εάν έχουν ακτινοβοληθεί ή όχι τα τρόφιμα.

Η παγκόσμια οργάνωση υγείας (WHO) έχει επιτρέψει την ακτινοβολήση, αλλά αφενός σε ελάχιστη ένταση ενώ, αφετέρου, δεν δήλωσε ποτέ ούτε εγγυήθηκε πως είναι ακίνδυνη για την υγεία.

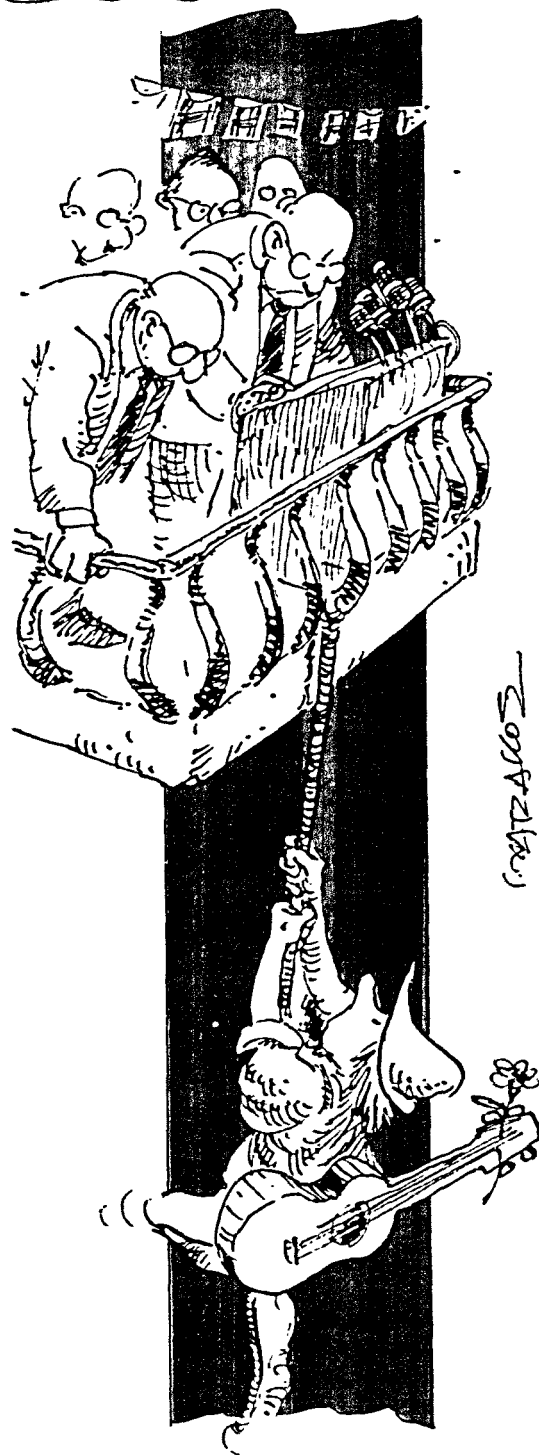
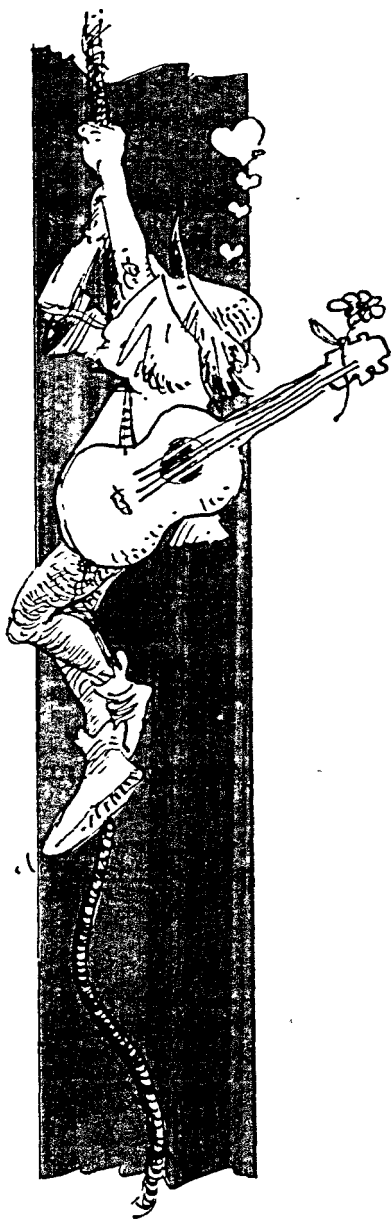
Σ.: Μιλήσατε για την Κομισιόν και τις δυνατότητες του Ευρωκοινοβουλίου. Έχετε να προσθέσετε τίποτα για το Συμβούλιο Υπουργών;

Ου.φ.Μπ.: Όπως πάντα, έτσι κι εδώ το Συμβούλιο φέρθηκε απαράδεκτα. Από πλευράς Ευρωκοινοβουλίου και Κομισιόν θα 'πρεπε να αρνηθούμε καν την ανακήρυξη του '87 ως «έτους Περιβάλλοντος», επειδή δεν είναι τίποτα άλλο από μια διοργάνωση - άλλοθι που δεν αξίζει ούτε το χαρτί που θα ξοδευτεί για χάρη της. Επειδή το Συμβούλιο Υπουργών, τώρα όπως και πάντα, τορπιλίζει τα πάντα, από εθνικά συμφέροντα ή συμφέροντα της βιομηχανίας. Το βιομηχανικό λάμπι στις Βρυξέλλες είναι ισχυρότερο από εμάς, το Ευρωκοινοβούλιο.

Σ.: Απαιτείται εσείς, σαν GRAEL στο Ευρωκοινοβούλιο,

τον καθορισμό ενιαίων ευρωπαϊκών τιμών ασφαλείας για την ακτινοβολία;

Ου. φ. Μπ.: Εμείς απαιτούμε την απαγκίστρωση από την πυρηνική ενέργεια. Και μέχρι τότε, είναι σαφές ότι χρειαζόμαστε κάποιες τιμές ασφαλείας. Η υποστήριξή μας σε κάποια ρύθμιση θα εξαρτηθεί, φυσικά, από το ύψος των τιμών που θα προταθούν. Πάντα όμως σε συνάρτηση με το σενάριο απαγκίστρωσης απ' την πυρηνική ενέργεια! Σκοπός δεν είναι να κάνουμε ασφαλή την πυρηνική ενέργεια - αυτό δεν γίνεται σήμερα. Για όσο χρονικό διάστημα όμως θρικόμαστε στη φάση απαγκίστρωσης, και όσο θα υπάρχει σε άλλα κράτη, θέλουμε να υπάρχουν κατά το δυνατό χαμηλές τιμές ασφαλείας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Η Τουρκία κι ο πόλεμος του κόλπου

Η ειδηση των διεθνών πρακτορειών μέσα του Νοέμβρη ήταν σύντομη: «Πέρσες φρουροί της επανάστασης» και Κούρδοι αντάρτες του Ιράκ έπληξαν στην ιρακινή πόλη Dohut (60 χλμ. μακριά απ' τη Μοσούλη) βιομηχανικές μονάδες και προωθήθηκαν μέχρι 200 χλμ. δυτικότερα των ιρακίνο-περσικών συνόρων. Η 38η ιρακινή μεραρχία στο Zacho «διαλύθηκε» σύμφωνα με το ράδιο Τεχεράνης «τελείως». Στόχος της μεραρχίας αυτής ήταν η προστασία του πετρελαιοαγωγού Κιρκούκ και Yumurtalik της Τουρκίας.

Τέσσερις μέρες (19 Νοέμβρη) αργότερα, το ράδιο Τεχεράνη αναφέρεται πάλι στην Τουρκία, αυτή τη φορά με κοσμητικά επίθετα. Η 'Αγκυρα είναι «υπηρετής του διαβόλου», υπηρετής των ΗΠΑ. Η 'Αγκυρα σιωπά, ο Ιρανός πρέσβης στην Τουρκία όμως μεταβαίνει στο τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών. Είναι μέχρι τώρα η τελευταία εξέλιξη στην ένταση που επικρατεί μεταξύ Τεχεράνης και 'Αγκυρας.

Η ανοικτή τουρκο-ιρακινή διμάχη άχισε το καλοκαίρι, όταν τουρκικά στρατιωτικά αεροπλάνα βομβάρδισαν κουρδικές περιοχές στο Ιράκ, σκοτώνοντας 300 ή 400 άτομα. Η 'Αγκυρα επισημάνει τότε πως ήθελε μόνο να εξαρθρώσει στρατόπεδα των Κούρδων ανταρτών της Τουρκίας. Δείχνει όμως να έπληξε περισσότερο τους ιρακινούς Κούρδους και να άγγιξε μια ευαίσθητη χορδή της Τεχεράνης: οι αντάρτες των Κούρδων ηγέτων Μπαρζανί πολεμούν εδώ και χρόνια μαζί με την Περσία ενάντια στο καθεστώς της Βαγδάτης. Στο πλευρό τους τάχθηκαν πρόσφατα — ύστερα από την επίτευξη μιας κοινής συμφωνίας με τους Μπαρζανί — και οι αντάρτικες δυνάμεις του Jela Talabani, δεύτερου σημαντικού Κούρδου ηγέτη στο Ιράκ. Η Τεχεράνη στηρίζεται στους Κούρδους αντάρτες. Αποτελούν το «Δούρειο Ίππο» της και είναι η πιο επώδυνη και επικίνδυνη εσωτερική πληγή του καθεστώτος της Βαγδάτης.

Ο χαρακτήρισμός «υπηρετής του διαβόλου» οφείλεται όμως περισσότερο στις φήμες ενός σεναρίου για επικείμενη ανάμιξη της 'Αγκυρας στον 7χρονο πόλεμο του Περσικού Κόλπου και προφανώς στην πεποίθηση της Τεχεράνης ότι δεν πρόκειται μόνο για ένα αφηρημένο σενάριο. Οι φήμες για τουρκική επέμβαση άρχισαν να κυκλοφορούν στα μέσα του Οκτώβρη, όταν ο συναξάρχης Τούρκος συνταγματάρχης και νυν βουλευτής του «σοσιαλδημοκρατικού λαϊκού κόμματος», Husseyin Avni Guler, αποκάλυπτε ένα μυστικό σενάριο, σχε-

διασμένο στην Ουάσιγκτον.

Σύμφωνα με τον Guler το σενάριο προέβλεπε τέσσερις φάσεις:

α) οι ΗΠΑ ζητούν από την 'Αγκυρα να καταλάβει την πετρελαιοφόρα βόρεια περιοχή (Κιρκούκ και Μοσούλη) του Ιράκ πριν προελάσουν οι Ιρανοί.

β) Η Σοβιετική Ένωση ανηδρά στην καταπίεση ιρακινού εδάφους και απαιτεί από την Τουρκία να αποσύρει τα στρατεύματα της

γ) Οι ΗΠΑ σπεύδουν να βοηθήσουν τη «φίλη-σύμμαχο» Τουρκία και

δ) εγκαθιδρύουν βάσεις για τις αμερικανικές «δυνάμεις ταχείας επέμβασης» στη νοτιοανατολική Ανατολία, στην καρδιά της μέσης Ανατολής.

Ο Guler προειδοποίησε την 'Αγκυρα. Με τις δυνάμεις ταχείας επέμβασης η ανεξαρτησία της Τουρκίας θα εκμηδενιστεί. Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Χαλέφогλου, διέψευσε βέβαια αμέσως το σενάριο, οι ξένος τύπος με τελευταία την *International Herald Tribune*, αναφέρει όμως επίμονα σ' αυτό. Η αγγλική εφημερίδα *British Independent* διαπιστώνει πως η Τουρκία μεταφέρει συνεχώς στρατεύματα προς τα τουρκο-ιρακινά σύνορα.

Οι τουρκικές εφημερίδες από την πλευρά τους προβάλλουν καθημερινά ένα τεράστιο κατάλογο με τους λόγους που «δικαιολογούν» την τουρκική επέμβαση. Η *Milliyet* της 15 Οκτώβρη απαριθμεί:

α) στη Μοσούλη και στο Κιρκούκ ζουν 1 εκατομμύριο Τούρκοι. 'Αλλωστε το ζήτημα Κιρκούκ δεν λύθηκε με τη συνθήκη της Λωζάννης. Με άλλα λόγια η Τουρκία έχει ιστορικά δικαιώματα στο Κιρκούκ.

β) Η Τουρκία εισάγει πετρέλαιο κύρια από το Ιράκ και ένα μεγάλο τμήμα αυτών των εισαγωγών μεταφέρεται μέσω του πετρελαιοαγωγού Κιρκούκ-Yumurtalik. Οι επιπλέον εισφορές μας από τον πετρελαιοαγωγό κυμαίνονται κάθε χρόνο γύρω στα 300 εκατομμύρια δολάρια.

γ) Η αυξανόμενη πιθανότητα ίδρυσης ενός ανεξάρτητου κουρδικού κράτους στα κοινά σύνορα εγκυμονεί μεγάλους κινδύνους για την Τουρκία.

Η ημερήσια *Hurriyet*, καλά ενημερωμένη για τις τάσεις στον τουρκικό στρατό, εμφανίζεται την ίδια μέρα πιο απόλυτη: «Το Κιρκούκ είναι τουρκική περιοχή». Προετοιμασία της τουρκικής κοινής γνώμης για μια πιθανή ανάμιξη;

Τέλος του Οκτώβρη η ίδια εφημερίδα θα ολοκληρώσει το σκεπτικό της 'Αγκυρας υποστηρίζοντας: «Αν η Τουρκία προσπίσει τα ζωικά συμφέροντα της, τότε αυτό θα ερμηνευτεί σαν τουρκική επέμβαση υπέρ του Ιράκ. Η Τουρκία όμως δεν θα ανεχτεί την ηγεμονία της Περσίας στο Ιράκ. Και ούτε μπορεί να μείνει ουδέτερη όταν κινδυνεύουν τα ίδια της τα συμφέροντα.

Για ζωικά εθνικά συμφέροντα μιλά ανοικτά για και η επίσημη κυβέρνηση της 'Αγκυρας. Εμφανίζεται ακόμη διαλλακτική: ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών ζητά εγγυήσεις απ' το Ιράν ότι δεν θα βομβαρδιστεί η περιοχή του Κιρκούκ και της Μοσούλης, καθώς και ο πετρελαιοαγωγός.

Τέλη του Οκτώβρη η Περσία αρνείται όμως να δεσμευτεί. Ο Ιρανός πρωθυπουργός Hosein Musevi δηλώνει: «Βρισκόμαστε σε εμπόλεμη κατάσταση με το

Ιράκ. Θα κτυπήσουμε όλους τους στόχους που εμείς θεωρούμε σημαντικούς». Παρ' όλους τους λεηλοκούς λεονταρισμούς η Τεχεράνη δείχνει να φοβάται την τουρκική επέμβαση όλο και περισσότερο. Φοβάται και φοβίζει με επιδείξεις αποφασιστικότητας: την πρώτη εβδομάδα του Νοέμβρη ο Ραφσατζανί, πρόεδρος της Ιρανικής Βουλής και σήμερα «δυνατός άνδρας» της Τεχεράνης, προειδοποιεί μέσω του ράδιο Τεχεράνη την 'Αγκυρα: «Κανείς (τρίτος) δεν έχει δικαίωμα στο βόρειο Ιράκ. Η περιοχή του Κιρκούκ ανήκει στους Κούρδους. Και θα τους ανήκει και μετά την πτώση του Saddam». Ο τελευταίος ακραίος χαρακτηρισμός «υπηρετής του διαβόλου» δείχνει πως και η Τουρκία είναι μάλλον αποφασισμένη.

Χ. Ανδρέου

Συγγνώμη, λάθος αεροδρόμιο!

Και μια ευτράπελη ιστορία από την πολυπαθή Μέση Ανατολή.

Εκατόν δεκαεπτά Γάλλοι τουρίστες ταξίδευαν περικαρείς, στις αρχές Νοεμβρίου, από το κρύο Παρίσι στο θερμό, ακόμη, ισραηλινό θέρετρο της Εϊλάτ, με τελικό προορισμό κάποιες εγκαταστάσεις του «Κλαμπ Μεντιπερανέ» στην Ερυθρά Θάλασσα. Το αεροπλάνο τύπου Μπόινγκ 727 της εταιρείας «Αρ Τσάρτερ» που τους μετέφερε, έφτασε κανονικά πάνω από το αεροδρόμιο της Εϊλάτ, αλλά επειδή ο μάλλον όχι και τόσο έμπειρος πιλότος του το κράτησε σε σκεπκά μεγάλο ύψος πάνω από το διάδρομο προσγείωσης, διετάχθη από τον πύργο ελέγχου «να κάνει μια μικρή βόλτα προς τη μεριά της θάλασσας και να ξαναγυρίσει».

Πράγματι, ο πιλότος έκανε ό,τι του υπέδειξε ο Ισραηλινός ελεγκτής και μετά από μία καθόλα επιτυχή προσγείωση ευχαρίστησε τους επιβάτες και ενημέρωσε τον πύργο ελέγχου. «Πού βρίσκεσαι», ρώτησε τότε τον πιλότο ο ελεγκτής. «Μα είμαι ήδη στον διάδρομο προσγείωσης», απάντησε αυτός. «Στον διάδρομο; Πάντως όχι στον δικό μου!», ανταπάντησε ο Ισραηλινός.

Καθώς δεκάδες οπλισμένοι Ιορδανοί στραπώτες περικύκλωναν το ακινητοποιημένο αεροσκάφος, ο πιλότος άρχισε να καταλαβαίνει τι είχε συμβεί. Αντί να προσγειωθεί στην Εϊλάτ, πέρασε τα σύνορα του Ισραήλ και κατέληξε στο αεροδρόμιο της ιορδανικής πόλης Ακάμπα, που βρισκόταν έξι χιλιόμετρα μακριά από τον προορισμό του! «Έχουμε κάποια μικροπροβλήματα με τις τοπικές αρχές», περιορίσθηκε να δηλώσει προς τους ενθρομους επιβάτες, οι οποίοι τον παρακολουθούσαν άφωνοι να εγκαταλείπει εκών-άκων το αεροπλάνο, συνοδευόμενος από κάποιους παράξενους μελαψούς κυρίους ντυμένους στρατιωτικά!...

Μετά από ένα μικρό χρονικό διάστημα, και αφού δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινίσεις, ο ιορδανός διευθυντής του αεροδρομίου ανέλαβε να πληροφορήσει ευγενικά τους επιβάτες για το λάθος και να τους καλέσει προσωπικά «για έναν καφέ ή ένα τσάι, αν τύχει να ξαναπεράσετε από τα μέρη μας».

Κατόπιν αυτού, το αεροσκάφος απογειώθηκε, για να προσγειωθεί στο σωστό μέρος αυτή τη φορά...

Γιώργος Ι. Αλλαμανής

ΙΡΛΑΝΔΙΑ: Μια ιστορική απόφαση του «Σιν Φέιν»

Στις αρχές του Νοέμβρη λίγες μέρες πριν κλείσει ένας χρόνος από την υπογραφή της αγγλο-ιρλανδικής συμφωνίας, το «Σιν Φέιν» πήρε μια ιστορική απόφαση: να διεκδικήσει έδρες στο ιρλανδικό κοινοβούλιο στις εκλογές που θα γίνουν το 1987 και να αγωνιστεί και από τη θέση αυτή για την ανεξαρτησία της ενωμένης Ιρλανδίας.

Σπάζοντας έτσι 64 χρόνια αποχής και χωρίς να φοβάται το διάλογο και την αναθεώρηση μιας θέσης που το είχε στερήσει από την επαφή με τον κόσμο της Ν. Ιρλανδίας (ούτε όμως και τον κίνδυνο της διάσπασης που πήρε τελικά τη μορφή της αποχώρησης εκατό σκληροπυρηνικών μελών), το κόμμα αυτό έδειξε ότι ξέρει να ανταποκρίνεται στα αιτήματα των καιρών. Η αντίδραση του κατεστημένου δείχνει την ορθότητα της απόφασής του: ο Γκάρι Φιτζέραλντ, επικεφαλής μιας εύθραυστης κυβέρνησης συνασπισμού του Δουβλίνου, κάλεσε το λαό «να ψηφίσει τους αντιπάλους του, αλλά όχι το Σιν Φέιν» (!), ενώ οι «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς» αγωνίζονται να αποδείξουν ότι το κόμμα του Τζέρι Άνταμς είναι φιλοσοβιετικό...

Η καλή εφημερίδα όμως το λέει καθαρά (7/11): Το «Σιν Φέιν» είναι ένα επαναστατικό κίνημα που μάχεται τώρα σε δύο μέτωπα: το στρατιωτικό και το πολιτικό. Όπως συμβαίνει και με τους Βάσκους, ο αγώνας των Ιρλανδών δεν κάμπεται ούτε με διακρατικές συμφωνίες έκδοσης ούτε με τις δολοφονίες ούτε με την καταστολή ούτε με τα βασανιστήρια στις φυλακές.

Όπως είπε και ο Μισέλ Μακλάφλιν, αντιπρόσωπος του Σιν Φέιν στη Δημοκρατία του Ντέρυ, στην ομιλία του στο Συνέδριο για τα Δικαιώματα των Λαών (συνέντευξη του προς το «Σχολιαστή» θα δημοσιευτεί σε επόμενο τεύχος), η θυσία του Μπόμπυ Σαντς και των συντρόφων του δεν πήγε χαμένη. Τα τελευταία λόγια του ιρλανδού μάρτυρα πριν πεθάνει, ίδια μ' εκείνα του νοτιοαφρικανού ποιητή Μπένζαμιν Μολόζε, «η μέρα μας θάρθει, σύντροφοι, και η νίκη θα είναι δική μας», δεν αφήνουν καμία αποικιοκρατική και νεο-αποικιοκρατική εξουσία να κοιμάται ήσυχη.

Μιχάλης Μτσός

Και φιλέλληνας και ρατσιστής

ΜΕ ΤΙΣ ΨΗΦΟΥΣ του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας ο θεμελιωτής του ρατσιστικού κράτους της Νότιας Αφρικής στρατάρχης Γιαν Σματς παραμένει στο θάβρο του μέσα στο κτίριο της ελληνικής βουλής. Επειδή ο Σχολιαστής ήταν ο πρώτος που έδωσε δημοσιότητα στο θέμα της προτομής, νομίζουμε ότι χρειάζεται να επανέλθουμε. Πολύ περισσότερο που ο Τύπος, όσο κι αν έδειξε έπληξη, δεν μπόρεσε (με την εξαίρεση του Αντώνη Κορόβηλα στην *Ελευθεροτυπία*) να αντιδράσει. Ακόμα κι ο Ριζοσπάστης που όφειλε να υποστηρίξει τον κ. Κάππο αρκέστηκε να σχολιάσει την είδηση προσθέτοντας εισαγωγικά και θαυμαστικά.

Η ελληνική βουλή στηρίχτηκε σε δύο ειδών επιχειρήματα για να αποκρούσει τις προτάσεις απομάκρυνσης της προτομής: Το πρώτο επιχείρημα, που το υποστήριξαν οι «συμφιλίωτικοί» της Νέας Δημοκρατίας (Α. Παυλίδης, Δ. Βρεττάκος) και το ανέπτυξε ο κ. Αλευράς είναι το ότι ο Σματς ήταν «φιλέλληνας», ιδιότητα που υπερσχίζει προφανώς όλων των άλλων. Το δεύτερο επιχείρημα ήταν η «ιστορική αλήθεια» που αποκατέστησε ο πρόεδρος της Βουλής χρησιμοποιώντας το έγκυρο «Γκραν Λαρούς». Εκεί ρητά αναφέρεται ότι ο Σματς ήρθε σε σύγκρουση με τους «λευκούς εθνικιστές», συνεπώς αυτός ήταν αντίθετος στις φυλετικές διακρίσεις...

1. Πράγματι, ο Γιαν Σματς ήταν φιλέλληνας. Όπως φιλέλληνες ήταν όλοι οι ρατσιστές της Δύσης στην εποχή του. Οι θεωρίες της υπεροχής του λευκού (δυτικού) πολιτισμού και της άρειας καταγωγής, δίνουν ιδιαίτερο βάρος, ως γνωστόν, στην αρχαιοελληνική παράδοση. Το ότι ο Σματς μπορούσε να απαγγέλλει από στήθους «Οιδίποδα Τύραννο» ίσως να εντυπωσίασε τον Εμ. Τσουδερό το 1942, όμως καθόλου δεν ερχόταν σε αντίθεση με την άποψή του ότι οι μαύροι μπαντού χαρακτηρίζονται ως φυλή από έναν παιδισμό που έχει βιολογικές καταβολές. Όσο για το είδος του «έμπρακτου φιλελληνισμού» μάλλον μισά μας τα είπε ο κ. Αλευράς. Αγνόησε ότι ο λόγος που υποδέχτηκε τον Σματς τόσο θερμά το κράτος της Βάρκιζας το 1946 είναι ότι υποστήριζε ένα μέρος των εδαφικών διεκδικήσεων της χώρας.

2. Και θέβαια ήρθε σε σύγκρουση με τους «λευκούς εθνικιστές» ο Γιαν Σματς. Στυλοβάτης της αγγλικής αποικιοκρατίας, είχε σαφείς αντιθέσεις με το κόμμα των Αφρικανέρ του Χέρτσογκ. Όμως αυτές οι αντιθέσεις δεν ήταν μεταξύ ρατσιστών και μη ρατσιστών: Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν ο Χέρτσογκ κέρδισε τις εκλογές το 1924, κύριο στοιχείο της καμπάνιας του ήταν ότι «το αίμα κυλάει κάτω απ' τα πόδια του πρωθυπουργού Σματς». Γιατί, πράγματι, ο Σματς ήταν αυτός που το Μάη του 1922 διέταξε μια φρικιαστική στρατιωτική επίθεση ενάντια σε γυναίκο-παιδιά: «Ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία, κάτοικοι της Αφρικής έγιναν στόχοι μιας αεροπορικής επιδρομής», διαβάζουμε στην Γενική Ιστορία της Αφρικής, έκδοση της Ουνέσκο (1985, σελ. 677).

3. Μάπως τουλάχιστον, όσο κι αν ήταν σκληρός και απαγωγός, ο στρατάρχης ήταν αμέτοχος στη «συστηματοποίηση» του ρατσισμού, την ίδρυση του *απαρτχάιντ*. Μια άλλη έκδοση της Ουνέσκο μας διαλύει τις αυταπάτες:

«Το 1923 (Σ.Σ.: επί πρωθυπουργίας Σματς) ψηφίστηκε ο νόμος για τις αστικές ζώνες, που μαζί με το νόμο του 1913 για την έγγαιο ιδιοκτησία παραμένει μέχρι σήμερα το θεμέλιο της πολιτικής των λευκών έναντι των μαύρων... Ο Μπέρναρ Σώου που επισκέφτηκε την Νότια Αφρική λίγο αργότερα τη χαρακτήρισε ως κράτος δουλοκτητικό, και είναι δύσκολο να υποστηρίξει κανείς ότι είχε άδικο». (B. Davidson, *L'histoire de la honte*, Le Courier de l'Unesco, Νοέμβριος 1983). Απαρτχάιντ ή δουλοκτησία, διαλέχτε και πάρτε.

4. Είναι φυσικά καθήκον άχαρο να είσαι υπαχρεωμένος να αντικρούσεις τόσο διάφανες παραποιήσεις της ιστορίας όσο ο «αντιρατσισμός του Σματς». Και καταντά εξευτελιστική για τη σοβαρότητα του κοινοβουλίου η αντιπαράθεση ανάμεσα στο «Γκραν Λαρούς» που κραδαίνει ο κ. Αλευράς και τη Σοβιετική Εγκυκλοπαιδεία που εμπιστεύεται ο κ. Κάππος. Τελικός κριτής είναι φυσικά ο ίδιος ο λαός της Νότιας Αφρικής. Ας ακούσουμε τα λόγια του αδιάμφισβητου ηγέτη Νέλσον Μαντέλα:

«Η ιστορία των λευκών κυβερνήσεων μας διδάσκει ότι όταν οι Αφρικανοί εκφράζουν μεγαλόφωνα τις απαιτήσεις τους, συναντούν πάντοτε την καταπίεση και την τρομοκρατία. Η κυβέρνηση του στρατηγού Σματς προκάλεσε δύο σφαγές: τη σφαγή του Bulhoek το 1921 (πάνω από εκατό άνδρες, γυναίκες και παιδιά) και τη σφαγή του Bondelswar το 1923 στη νοτιοδυτική Αφρική (διακόσιοι νεκροί)». (από τη δίκη της Πρετόρια το 1962, περιλαμβάνεται στο: Nelson Mandela, *L'apartheid*, Paris 1986).

Ας πούμε λοιπόν τα πράγματα με τ' όνομά τους. Δεν είναι τη μνήμη του Γιαν Σματς που υπερασπίστηκε η ελληνική βουλή. Υπερασπίστηκε, για μια ακόμα φορά, την υποκριτική πολιτική της «ίσης απόστασης», της τύφλωσης μπροστά στο έγκλημα του *απαρτχάιντ*, και της ανάδειξης των νεοαποικιοκρατικών «εθνικών» συμφερόντων σε γενικό γνώμονα.

Ο νεοδημοκράτης κ. Βρεττάκος το είπε καθαρά: Πώς μπορούμε εμείς να διώχνουμε τον Σματς, όταν οι Γάλλοι αυτές τις μέρες υποδέχονται τον *αμφιλεγόμενο* Μπότα; Αν η ελληνική βουλή θεωρεί τον Μπότα «αμφιλεγόμενο», τότε πράγματι η προτομή του Σματς καλά βρίσκεται στη θέση της. Όχι μόνο για να συμβολίζει την ανεκτικότητα και υποκρισία της ελληνικής πολιτικής στο θέμα του *απαρτχάιντ*, αλλά και για να θυμίζει ότι στις δύσκολες στιγμές πρέπει να καταφεύγουμε στη βοήθεια των ξένων εγκυκλοπαιδειών. Τι καλύτερη δικαίωση για το στρατάρχη! Ίσως θέβαια αυτός να προτιμούσε αντί του «Γκραν Λαρούς» την εγκυκλοπαιδεία «Μπριτάνικα»!

Δημήτρης Ψαρράς

Καλεσμένος του «Πρωταγόρα» ήρθε στην Αθήνα το Νοέμβρη ο Μπρέιτεν Μπρέιτενμπαχ, ο σημαντικότερος λευκός νοτιοαφρικάνος συγγραφέας που τάχθηκε ενάντια στο καθεστώς του *απαρτχάιντ*. Για τη στάση του αυτή και την ανοιχτή του αντιπολιτευτική δράση καταδικάστηκε το 1975 και φυλακίστηκε για εφτάμισι χρόνια απ' τα οποία τα δύο τα πέρασε σε αυστηρή απομόνωση. Το 1982 απελευθερώθηκε χάρη σε μια διεθνή καμπάνια και από τότε ζει στο Παρίσι. Απ' τη συζήτηση που είχαμε μαζί του μεταφέρουμε κυρίως τα σημεία που αφορούν τη σχέση της Ελλάδας με τη Νότια Αφρική.

Δ.Ψ.

Σχολιαστής: Υπάρχει νομίζω μια αντίφαση ανάμεσα στη χθεσινή σας ομιλία, και στη συνέντευξη που δώσατε στο γερμανικό περιοδικό *Der Spiegel*. Χθες υποστηρίξατε κάθε είδους μέτρα κατά της Νότιας Αφρικής απ' το εξωτερικό, ενώ στη συνέντευξη δηλώνετε ότι οι κυρώσεις μπορεί να είναι καταστροφικές, και αμυνιστάτε πιο «εύκαμπτες» κυρώσεις.

Μπρέιτεν Μπρέιτενμπαχ: Όταν μιλάμε για τις δυνατότητες που υπάρχουν από το εξωτερικό για βοήθεια στη Νότιο Αφρική, αποκλείουμε φυσικά την άμεση επέμβαση. Μιλάμε για κυρώσεις. Αυτό που έλεγα χθες είναι ότι αν χρησιμοποιηθούν οι κυρώσεις μόνο για να αποκοπεί ο υπόλοιπος κόσμος από τη Ν.Α. τότε δεν έχουν καμιά χρησιμότητα. Μόνο αν συνοδεύονται από μια έντονη παράλληλη βοήθεια προς την πλειοψηφία του νοτιοαφρικανικού λαού και προς τις χώρες των συνόρων μπορούν να γίνουν αποτελεσματικές. Πιστεύω ότι οι κυρώσεις πρέπει να γίνουν ένας τρόπος υποστήριξης των πολιτικών δυνάμεων που εκπροσωπούν την πλειοψηφία του λαού.

Πρέπει όμως να πούμε ότι τα μέτρα εφαρμόζονται από ορισμένες δυτικές χώρες μ' έναν όχι τίμιο τρόπο. Υποτίθεται, π.χ., ότι η General Motors αποσύρεται από τη Ν.Α. Η πραγματικότητα δείχνει ότι αυτές οι εταιρείες απλώς αλλάζουν όνομα αλλά εξακολουθούν να διατηρούν δεσμούς και να εκμεταλλεύονται τη χώρα. Δεύτερο θέμα: Για πολλές χώρες οι κυρώσεις είναι μια ηθικολογική πανάκεια. Είναι ένας τρόπος να δηλώνουν ότι αυτές είναι πιο «αγνές» απ' τις άλλες. Επίσης πρέπει να παρατηρήσουμε ότι αυτές οι κυρώσεις μπορεί να έχουν πολύ επιβλαβείς συνέπειες στην οικονομία της χώρας. Είναι πολύ πιο εύκολο να διαλύσεις την οικονομική δομή μιας χώρας απ' ό,τι να τη χτίσεις.

Σ.: Ποιος όμως είναι αυτός που μπορεί να κρίνει ποιες είναι οι ορθές κυρώσεις;

Μπ. Μπ.: Είναι η υπεύθυνη ηγεσία της πλειοψηφίας του λαού. Πιστεύω για παράδειγμα ότι θάπρεπε να-

Η μαύρη λίστα

Τρεις έλληνες αθλητές συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο όσων συμμετείχαν σε αγώνες στη Νότιο Αφρική, περιφρονώντας τις αποφάσεις του ΟΗΕ που έχει αποκλείσει τη χώρα απ' την παγκόσμια αθλητική δραστηριότητα. Είναι οι:

Β. Καρατζάς (γκολφ)

Δημήτρης Παπανδρέου (μοτοσυκλέτα)

Αγγελική Κανελλοπούλου (τέννις)

Τα στοιχεία προέρχονται απ' την τελευταία έκδοση του Centre Against Apartheid των Ηνωμένων Εθνών (22/86). Αναμένουμε την αντίδραση των ελληνικών αθλητικών αρχών...

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΜΑΤΣ

ΜΠΡΕΪΤΕΝ ΜΠΡΕΪΤΕΝ ΜΠΑΧ:

Η Νότια Αφρική υπήρξε για τους Έλληνες τόπος εκμετάλλευσης

χαν ακούσει τις απόψεις του συνδικάτου των ανθρακωρύχων που ζητούσε συγκεκριμένες κυρώσεις και να μην προχωρήσουν σ' ένα γενικό εμπάργκο. Το πρόβλημα είναι αυτό. Ότι αν δεν ακολουθεί τις εκτιμήσεις και τις ανάγκες των ντόπιων συνδικάτων το μέτρο των κυρώσεων καταντά αναποτελεσματικό. Μπορούμε να μιλήσουμε για μια υποκρισία. Η ΕΟΚ, για παράδειγμα, έχει πάρει ορισμένα μέτρα. Όμως η Δυτική Γερμανία εξαιρεί τον άνθρακα. Επιθυμεί να συνεχίσει να εκμεταλλεύεται τον φθινό άνθρακα που εισάγει απ' τη Ν.Α. να δέχεται «συμβολικές» κυρώσεις σε άλλους τομείς.

Σ.: Ας περάσουμε στο τι κάνουν οι ξένοι στην ίδια τη Ν.Α. Εδώ στην Ελλάδα τείνουν να εξαιρούν την ελληνική παροικία από τη λευκή μειοψηφία.

Μπ. Μπ.: Η Ελληνική παροικία είναι απόλυτα ενσωματωμένη μέσα στο απαρτχάιντ. Οι περισσότεροι Έλληνες ήταν φτωχοί όταν μετανάστευσαν στη Ν.Α., και σήμερα υπάρχουν πολλοί πλούσιοι, ακόμα και εκατομμυριούχοι ανάμεσά τους. Ήμουν φυλακή με δύο Έλληνες ποινικούς που είχαν καταδικαστεί για μια ιστορία λαθραίας εξαγωγής συναλλάγματος προς την Ελλάδα. Πιστεύω ότι οι Έλληνες ταυτίζονται απόλυτα με τη λευκή κοινότητα, όσο κι αν δεν μετέχουν στο προσκήνιο της πολιτικής. Δεν υπάρχει

κανείς βουλευτής ελληνικής καταγωγής και νομίζω ελάχιστοι στη διοίκηση. Αντίθετα, στον οικονομικό τομέα έχουν πολύ έντονη παρουσία. Θα έλεγα ότι κατάφεραν να χρησιμοποιήσουν πλήρως το σύστημα ανισότητας και εκμετάλλευσης χωρίς να αναρρωτιούνται, και χωρίς να σκέφτονται τον καταπιεσμένο λαό. Έχω ακούσει για κάποιους Έλληνες με αριστερές απόψεις που όταν έρχονται στην Ελλάδα ψηφίζουν ΠΑΣΟΚ και αισθάνονται σοσιαλιστές, αλλά όταν επιστρέφουν στην Ν. Αφρική ξεχνούν την πολιτική τους τοποθέτηση γιατί εκεί «υπάρχει ένα ιδιαίτερο καθεστώς. Αυτή η στάση είναι κατανοητή. Δεν παύει όμως να είναι καταδικαστέα.

Υπάρχουν βέβαια και εξαιρέσεις. Υπάρχει ένας μεγάλος Έλληνας δικηγόρος που ονομάζεται Μπίζος που αναλαμβάνει την υπεράσπιση σε πολιτικές δίκες...

Σ.: Τον έχουμε παρουσιάσει σε παλιότερο τεύχος του «Σχολιαστή».

Μπ. Μπ.: Αυτοί όμως είναι πολύ σπάνιες περιπτώσεις δυστυχώς.

Σ.: Γνωρίζετε και τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης στους διεθνείς οργανισμούς, όπου είτε ψηφίζει κατά, είτε απέχει όταν συζητούνται οι κυρώσεις κατά της Ν.Α.

Μπ. Μπ.: Είναι μια στάση που μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε αν όχι ρατσιστική τουλάχιστον ανάνδρη. Άνδρική και υποκριτική. Πώς μπορεί μια χώρα που περηφανεύεται για τη γέννηση της δημοκρατίας, να μην ταυτίζεται με τον απελευθερωτικό αγώνα ενός λαού; Είναι το ελάχιστο που μπορεί να ζητήσει κανείς από την Ελλάδα, αν θέλει να διατηρήσει την εικόνα που υπάρχει στο εξωτερικό γι' αυτήν. Η Ελλάδα βρίσκεται στα όρια Ευρώπης και τρίτου κόσμου, όχι μόνο από γεωγραφική άποψη αλλά και από οικονομική, πολιτιστική και πολιτική. Είναι κρίμα ότι ενώ θα μπορούσε να βρίσκεται στην πρωτοπορεία αυτής της τρικοσμικής συνείδησης, από δειλία κρύβεται πίσω απ' τους εταίρους της στην ΕΟΚ, ή πίσω απ' την Αμερική.

Σ.: Φέρνουν συχνά το επιχείρημα ότι το κάνουν για να προστατεύσουν την ελληνική παροικία.

Μπ. Μπ.: Δεν το αποδέχομαι, γιατί οι Έλληνες δεν βρίσκονται εκεί ως όμηροι. Κανείς δεν τους υποχρεώνει να παραμείνουν εκεί. Πιστεύω πως συμβαίνει, ό,τι και στην περίπτωση κάποιου που τον καλέσαμε για φαί, κι αφού έφαγε πολύ και χόντρυνε, είναι έτοιμος να φύγει παίρνοντας μαζί του όσα δεν πρόφτασε να φάει. Πρέπει να καταλάβουμε ότι η Ν. Αφρική δεν ήταν για τους Έλληνες ένα καταφύγιο, αλλά ένας τόπος εκμετάλλευσης, πράγμα ολότελα διαφορετικό.

Σ.: Φαίνεται ότι τα οικονομικά συμφέροντα είναι πολύ σημαντικά...

Μπ. Μπ.: Λυπούμαι που η ελληνική κυβέρνηση έχει μια τόσο κοντόφθαλμη άποψη για τα πράγματα. Γιατί η Ν.Α. θα εξακολουθήσει και στο μέλλον να είναι μια σημαντική χώρα και πολύ πλούσια. Είναι λοιπόν λάθος, προς χάριν ενός ετοιμόρροπου καθεστώτος, να απομακρύνεται η ελληνική κυβέρνηση από τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού και την πραγματική του ηγεσία. Η Ν.Α. θα εξακολουθήσει και στο μέλλον να έχει ανάγκη τα καράβια των ξένων χωρών για τις μεταφορές της.

Σ.: Όμως συναντήσατε κι έναν άλλο Έλληνα στη φυλακή...

Μπ. Μπ.: Ναι, τον Σαφέντα. Είναι μια θλιβερή και δραματική ιστορία. Κανείς δεν ασχολείται σήμερα μ' αυτόν, κανείς δεν τον υπερασπίζεται. Είναι αυτός που δολοφόνησε μέσα στη βουλή τον πρωθυπουργό Voerwerd το 1966 και από τότε υφίσταται συνέχεια βασανιστήρια και γενικά πολύ κακή μεταχείριση. Τα κίνητρα που τον ώθησαν δεν έχουν απόλυτα ξεκαθαριστεί. Δεν παύει όμως να θεωρείται από τους μαύρους λαϊκός ήρωας.

Νότια Κορέα: στο δρόμο των Φιλιππίνων;

«Κτίρια βουτηγμένα στη φωτιά, ελικόπτερα που πετούν από πάνω εκτοξεύοντας δακρυγόνα στις στέγες, επελάσεις αστυνομικών κάτω από μια βροχή από κοκτέιλ μολότοφ και πέτρες, συνθήματα και κραυγές μίσους: η Σεούλ γνώρισε την πιο θερμή της μέρα εδώ και κάμποσα χρόνια...»¹

Όταν η επίθεση των 8.000 πάνοπλων νοτιοκορεατικών ΜΑΤ ενάντια στο κατελημμένο απ' τους φοιτητές του πανεπιστήμιο Κονγκούκ ολοκληρώθηκε «ανάιμακτα», οι νικητές μέτρησαν τους αιχμαλώτους: ήταν 1.525. Πολλοί απ' αυτούς είχαν χτυπηθεί άγρια, καθώς σέρνονταν σε μακριές φάλαγγες, με δεμένα χέρια, ανάμεσα στους εξαγριωμένους κρανοφόρους για ορισμένους, βαριά τραυματισμένους, ακούγονται φήμες ότι έχουν ήδη πεθάνει. Εναντίον 1274 άλλων έχει ασκηθεί δίωξη για παράβαση του «Νόμου περί Εθνικής Ασφαλείας» του 1980: θεωρητικά τουλάχιστον, αντιμετωπίζουν την ποινή του θανάτου.

Η εκκένωση του Κονγκούκ πραγματοποιήθηκε στις 31 Οκτώβρη. Τρισήμισι εβδομάδες πιο πριν, αμέσως μετά τη λήξη των Πανασιατικών Αγώνων, ο στρατηγός Τσουν Ντο Χουάν, πρόεδρος της χώρας απ' το 1980, είχε κάνει σαφείς δηλώσεις: η «φιλοκομμουνιστική» δραστηριότητα που απειλεί την ασφάλεια του νοτιοκορεατικού κράτους κι υποθάλπεται απ' το Βορρά θα παταχθεί αμείλικτα, ώστε η εκλογή νέου προέδρου, το Φλεβάρη του 1988, να πραγματοποιηθεί μέσα σ' ένα «υγιές» πολιτικό κλίμα. Μετά από μερικούς μήνες εκχειρίδας το καθεστώς έπαιρνε την πρωτοβουλία για να τσακίσει την αντιπολίτευση.

Από τη διχοτόμηση στο «οικονομικό θαύμα»

Ιαπωνική αποικία από το 1910, η χερσόνησος της Κορέας καταλαμβάνεται στα 1945, με την είσοδο της ΕΣΣΔ στον πόλεμο του Ειρηνικού και τη συνθηκολόγηση της Ιαπωνίας στους Συμμάχους, από σοβιετικά και αμερικανικά στρατεύματα στα πλαίσια μιας προαποφασισμένης «κηδεμονίας» της χώρας, μέχρι αυτή να οδηγηθεί σε μια ελεγχόμενη ανεξαρτησία. Το ξέσπασμα, ωστόσο, του Ψυχρού Πολέμου και η συνακόλουθη διακοπή σε παγκόσμιο επίπεδο κάθε προσπάθειας για συνεννόηση ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ μπλοκάρισαν αυτή τη διαδικασία με αποτέλεσμα ο 38ος παράλληλος, όριο προσωρινό κι εντελώς αυθαίρετο, να μετατραπεί στα μέσα του 1948 σε συνοριακή γραμμή ανάμεσα σε δυο χώρες (Βόρεια και Νότια Κορέα), οι κυβερνήσεις των οποίων διεκδικούσαν η καθεμία για λογαριασμό της τον τίτλο του μοναδικού νόμιμου εκπροσώπου ολόκληρου του κορεατικού λαού.

Ο κορεατικός πόλεμος (25 Ιουνίου 1950-27 Ιουλίου 1953), άμεση συνέπεια αυτής της διαμφισβητούμενης νομιμότητας αλλά και προϊόν αντιφάσεων που εκδηλώθηκαν στο εσωτερικό της αμερικανικής κυβερνητικής γραφειοκρατίας μετά την επικράτηση του Μάο στην Κίνα, έσπειρε τη χερσόνησα με 4 εκατομμύρια νεκρούς, χωρίς να λύσει κανένα από τα προϋπάρχοντα προβλήματα. Αντίθετα, η διχοτόμηση της Κορέας παγιώθηκε και ο 38ος παράλληλος καθιερώθηκε πια σαν ένα ακόμα «σύνορο του Ελεύθερου Κόσμου» το οποίο κάθε αμερικανός πρόεδρος που ενδιαφέρεται για τις δημόσιες σχέσεις οφείλει να επισκεφτεί².

Ο Σύνγκμαν Ρη, ο αιμοσταγής δικτάτορας που αρχικά σαν «εκλεγμένος» (χάρη σ' ένα όργιο βίας και νοθείας)

και στη συνέχεια σαν «ισόθιος» πρόεδρος σημάδεψε την πολιτική ζωή της Νότιας Κορέας κατά την πρώτη δεκαετία της ύπαρξής της, ανατράπηκε την άνοιξη του 1960 από μια φοιτητική εξέγερση που γρήγορα πήρε χαρακτηριστικά λαϊκού ξεσηκωμού. Η πτώση σημάδευει το πέρασμα από την πολιτική και οικονομική κυριαρχία ενός συνασπισμού οπισθοδρομικών μεγαλοαγοχητών και μεταπρατών λούμπεν-καπιταλιστών σε μια διαδικασία ταχύρρυθμης εκβιομηχάνισης και αλματώδους ανάπτυξης. Η τελευταία υπήρξε το αποτέλεσμα μιας συνδυασμένης πολιτικής κρατικού παρεμβατισμού (ανάληψη από το κράτος της στρατηγικής, βαριάς και πετροχημικής, βιομηχανίας λήψη προστατευτικών μέτρων για την υποκατάσταση των εισαγωγών από την ντόπια παραγωγή κρατική πολιτική χαμηλών τιμών στα αγροτικά προϊόντα ώστε να κρατηθούν χαμηλά οι μισθοί χωρίς δυσανάλογο κοινωνικό κόστος), φιλελεύθερων οικονομικών μέτρων (δημιουργία ειδικών Ζωνών Ελεύθερης Παραγωγής για τις εξαγωγικά προσανατολισμένες βιομηχανίες, συνεχείς υποτιμήσεις του εθνικού νομίσματος, απουσία κάθε κρατικής διαμεσολάβησης ανάμεσα σε εργοδότες κι εργαζόμενους) κι ενός προγράμματος αγροτικής μεταρρύθμισης το οποίο είχε αποτελέσματα τόσο οικονομικά (επιδότηση της εκβιομηχάνισης από μέρος του απελευθερωμένου, χάρη στην αλλαγή των σχέσεων ιδιοκτησίας στην ύπαιθρο, αγροτικού πλεονάσματος) όσο και πολιτικά (συντριβή της ισχύος των γαιοκτημόνων)³.

Οι δείκτες αυτής της οικονομικής ανάπτυξης είναι εκπληκτικοί: στην περίοδο 1965-1983 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό 6,7%, ενώ η ετήσια αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής μεταξύ 1962 και 1980 φτάνει το 15,9%. Παράλληλα, συντελείται μια δομική αναδιάρθρωση της νοτιοκορεατικής οικονομίας με μετάθεση του θάρους από τον πρωτογενή (18% του ΑΕΠ στα 1982 σε σχέση με 47,1% στα 1961) στον δευτερογενή τομέα (43,7% και 12,5% αντίστοιχα). Η Ν. Κορέα από καθυστερημένη αγροτική χώρα μετατρέπεται σε επίφοβη βιομηχανική δύναμη στο χώρο της Άπω Ανατολής, σε βαθμό που να γίνεται λόγος για τη δημιουργία μιας «δεύτερης Ιαπωνίας». Η πιο πρόσφατη «αιχμή του δόρατος» μιας επιθετικής εξαγωγικής πολιτικής, η ραγδαία αναπτυσσόμενη αυτοκινητοβιομηχανία, παρήγαγε μέσα στο 1985 260.000 αυτοκίνητα των τύπων Hyundai, Daewoo και Kia και υπολογίζει να πενταπλασιάσει αυτό τον αριθμό μέχρι το 1991, στοχεύοντας στην κάλυψη του 10% της αγοράς των ΗΠΑ⁴.

Το κοινωνικό κόστος, ωστόσο, αυτής της αλματώδους ανάπτυξης δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο. Η εντατικοποίηση της εργασίας στα νοτιοκορεατικά εργοστάσια φτάνει σε απίστευτους ρυθμούς: ένας παρατηρητής επισημαίνει ότι το «αγγλικό coffee break θα φαινόταν εδώ ειλικρινά υπερπολυτέλεια»⁵. Σύμφωνα με το νόμο, η εβδομαδιαία διάρκεια της εργασίας είναι 48 ώρες, αλλά μπορεί να παραταθεί μέχρι τις 60 μετά από συμφωνία ανάμεσα στην εργοδοσία και τα ελεγχόμενα από την πολιτική αστυνομία συνδικάτα: το Διεθνές Γραφείο Εργασίας υπολογίζει την πραγματική εργάσιμη εβδομάδα στις 54 ώρες. Μια εβδομάδα άδεια το χρόνο αποτελεί επίσης μεγάλη πολυτέλεια: οι περισσότεροι εργαζόμενοι αναπαύονται μονάχα 3-4 μέρες το χρόνο, για τις οποίες πολλές φορές έχουν δουλέψει διπλές βάρδιες. Φυσικά, «πρέπει να είναι κανείς θαρραλός για να χρησιμοποιήσει το δικαίωμα της απεργίας, παρόλο που αυτό αναγνωρίζεται απ' το νόμο»⁶.

Η αλυσίδα των δικτατόρων

Κάτω από τέτοιες συνθήκες, η διατήρηση της «κοινωνικής ειρήνης» προϋποθέτει ένα αυταρχικό πολιτικό καθεστώς, ικανό να την επιβάλει με τη βία. Αναπόφευκτα, λοιπόν, τα δημοκρατικά διαλείμματα στη Ν. Κορέα δεν επρόκειτο να ζήσουν για πολύ: ένα χρόνο περίπου μετά την πτώση του Σύνγκμαν Ρη, στις 16 Μάη 1961, στρατιωτικό πραξικόπημα ανατρέπει την κυβέρνηση Τσανγκ Μυόν και φέρνει στην εξουσία, τον στρατηγό Παρκ Τσουνγκ Χη.

Νόθες εκλογές (1963, 1967), κήρυξη του στρατιωτικού νόμου (1972), συνταγματική μεταρρύθμιση με την οποία αντικαθίστανται οι, όχι και τόσο σίγουρες, άμεσες προεδρικές εκλογές από την ετυμηγορία ενός διορισμένου εκλεκτορικού σώματος: ο στρατηγός Παρκ χρησιμοποίησε όλα τα μέσα για να παραμείνει στην εξουσία – και τα κατάφερε, για δεκαοχτώμισι ολόκληρα χρόνια. Στο τέλος, πέθανε χτυπημένος από τις σφαίρες ενός απ' τους έμπιστούς του: του Κιμ Γιάε Κιού, διευθυντή της νοτιοκορεατικής ΚΥΠ (KCIA), ο οποίος δημόσια διακήρυξε πως είχε την υποστήριξη των ΗΠΑ, για να εκτελεστεί στη συνέχεια από μια ομάδα «νομιμοφρόνων» στρατηγών⁷.

Η δεύτερη «δημοκρατική άνοιξη» της Σεούλ, που εγκαινιάζεται με τη δολοφονία του Παρκ (26.10.1979), θα διαρκέσει ακόμη λιγότερο απ' ό,τι η πρώτη. Στις 12.12.1979 εσωτερικό πραξικόπημα φέρνει στην ηγεσία του στρατού το στρατηγό Τσουν Ντο Χουάν: ο τελευταίος, μέσα σε λίγους μήνες θα συντρίψει κάθε αντιπολίτευση και θα αναλάβει νέος Πρόεδρος της χώρας, θέση που διατηρεί μέχρι σήμερα⁸. Για να το πετύχει αυτό θα χρειαστεί, ωστόσο, να αντιμετωπίσει το Μάη του 1980 μια γενικευμένη εξέγερση στην πόλη Κθανγκτζού και τα περίχωρά της: με πρωτοπορία τους φοιτητές, οι εργατικές μάζες της περιοχής απελευθερώνουν την πόλη και την υπεραπίζονται για τρεις συνεχείς ημέρες, πριν οι αλεξιπτωτιστές του Τσουν ντρίξουν την εξέγερση στο αίμα. Επίσημος απολογισμός: 193 νεκροί – κάποια στοιχεία μιλούν για 2.300.

Η σφαγή του Κθανγκτζού είναι η αχίλλεια πτέρνα της νομιμότητας του καθεστώτος του Τσουν. Στην πραγματικότητα, παρά την τρομαχτική καταστολή⁹, τα πανεπιστήμια της χώρας (όπου στεγάζονται 1.000.000 φοιτητές) ουδέποτε «ειρηνεύτηκαν». Από τις αρχές του 1984 ξαναρχίζει η ανάπτυξη ενός δυναμικού φοιτητικού κινήματος που από τη μια θέτει ζήτημα νομιμότητας του καθεστώτος υπενθυμίζοντας τα γεγονότα του '80 κι από την άλλη ρίχνει τα πρώτα σπέρματα αμφισβήτησης του ρόλου των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας στη Ν. Κορέα, κάτι που γίνεται για πρώτη φορά μετά τη δεκαετία του '50. Η συγκατάθεση που έδωσε ο αμερικανός στρατηγός Τζων Γουίκαμ, ανώτατος διοικητής των μικτών αμερικανο-κορεατικών ενόπλων δυνάμεων στην Ν. Κορέα¹⁰ για την αποστολή των αλεξιπτωτιστών στο Κθανγκτζού συνέθελε σημαντικά σ' αυτή τη ριζοσπαστικοποίηση.

Παράλληλα, η σταδιακή βελτίωση των σχέσεων με τη Βόρεια Κορέα στερεί από τους κυβερνήτες της Σεούλ αυτό το οποίο υπήρξε η ιδεολογική νομιμοποίηση του καθεστώτος τους όλα τα προηγούμενα χρόνια: την απερίοριστη επίκληση του «από βορρά κινδύνου», την εικόνα ενός πάνοπλου βορρά που περιμένει να εκμεταλλευθεί ένα στιγμιαίο κενό εξουσίας για να εισβάλει στον ευημερούντα Νότο.

Η τωρινή κρίση

Αφεταιρία της γενικής πολιτικής κρίσης, με την τωρινή της μορφή, αποτέλεσε ένα διπλό γεγονός: η επιστροφή στη Σεούλ από τις ΗΠΑ του αυτοεξόριστου ηγέτη της αστικής αντιπολίτευσης Κιμ Ντάε Γιουνγκ στις 8 Φλεβάρη 1985 και η σημαντική άνοδος που σημείωσε το «σκληρό» αντιπολιτευόμενο «Νεοδημοκρατικό Κόμμα της Κορέας» (NKDP) στις βουλευτικές εκλογές, τέσσερις μέρες αργότερα (30% έναντι 35,3% του κυβερνητικού «Δημοκρατικού Κόμματος Δικαιοσύνης», DJP).

Ένα ακριβώς χρόνο αργότερα, και ενώ η χώρα συγκλονίζεται από φοιτητικές κι εργατικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, το NKDP αποφασίζει να αρχίσει εκστρατεία με στόχο τη συλλογή 10.000.000 υπογραφών υπέρ της αναθεώρησης του Συντάγματος και της επαναφοράς των άμεσων προεδρικών εκλογών. Στόχος της αντιπολίτευσης, η εκλογή νέου Προέδρου, που έχει οριστεί για τις αρχές του 1988: σε περίπτωση άμεσων εκλογών, το NKDP έχει πραγματικά κάποιες ελπίδες να εκλέξει πρόεδρο το δικό του υποψήφιο δεδομένου ότι, όπως απέδειξαν οι Φιλιππίνες, ακόμα και η βία και η νοθεία έχουν τα όριά τους αρκεί να υπάρχει η συγκατάθεση ή έστω η ανοχή του «Θείου Σαμ». Και ο Κιμ Ντάε Γιουνγκ ή ο, συντηρητικότερος, επίσης αντιπολιτευόμενος Κιμ Γιανγκ Σαμ είναι το λιγότερο εξίσου φιλοαμερικανοί με την Κορεαϊκή Ακίνη.

Μετά από μια σύντομη «σκληρυνση» κι αφού μεσολαβεί η «κρίση του Φλεβάρη» στις Φιλιππίνες, το καθεστώς αποφασίζει να φανεί διαλλαχτικότερο. Στις 24.2.1986, ο Τσουν Ντο Χουάν προτείνει στην αντιπολίτευση ένα συμβιβασμό: το σύνταγμα θα αναθεωρηθεί, μετά όμως από τις εκλογές του 1988, κι αυτό «για να μη διαταραχθεί η ομαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων» που πρόκειται να διεξαχθούν στη Σεούλ την ίδια χρονιά. Παράλληλα, ο Τσουν υπόσχεται ότι δεν

πρόκειται να θέσει υποψηφιότητα για δεύτερη προεδρική θητεία¹².

Από την πλευρά του, το NKDP εκφράζει επιφυλάξεις κατά πόσο ο νέος Πρόεδρος θα δεσμεύεται στο μέλλον από τις τωρινές υποσχέσεις του Τσουν κι από τις 11 Μάρτη αρχίζει να οργανώνει διαδοχικές συγκεντρώσεις υπέρ της μεταρρύθμισης, πρώτα στη Σεούλ κι ύστερα στην επαρχία.

Αν όμως η αστική αντιπολίτευση περιορίζει τις διεκδικήσεις της σε μια (μελλοντική) άμεση κι ανόθευτη προεδρική εκλογή, κάποιοι άλλοι επιμένουν να οραματίζονται μερικά πράγματα παραπάνω: στα 26 Πανεπιστήμια της χώρας δρουν, σύμφωνα με την ίδια την κυβέρνηση της Σεούλ¹³, 56 «ριζοσπαστικές» οργανώσεις που παλεύουν για την ανατροπή του καθεστώτος, την απομάκρυνση των αμερικανικών στρατευμάτων και την επανένωση της Κορέας σε μια σοσιαλιστική προοπτική. (Το τι είδους «σοσιαλιστική» θα είναι αυτή, είναι άλλο ζήτημα. Αφορά, εξάλλου, αναμφισβήτητες διαφορές ανάμεσα στις αριστερές οργανώσεις, για τις οποίες ωστόσο δεν έχουμε αρκετά στοιχεία ώστε να μπορούμε να μιλήσουμε με βεβαιότητα).

Το χάσμα που χωρίζει τις δύο παρατάξεις φάνηκε ολοκάθαρα στα επεισόδια της Ιντσόν, στις 3 Μάη, όταν 10.000 φοιτητές, εργάτες κι άνεργοι, αδιαφορώντας προκλητικά για την προγραμματισμένη για την ίδια μέρα «ειρηνική συγκέντρωση» του NKDP, συγκρούστηκαν επί οχτώ ώρες με την αστυνομία, πυρπόλησαν «αύρες» κι επιτέθηκαν με πέτρες και «μολότωφ» σε αστυνομικά και κυβερνητικά κτίρια. Έκτοτε, το NKDP (η ηγεσία του οποίου «αποδοκίμασε έντονα» τα αντιδικτατορικά κι αντιαμερικανικά συνθήματα των διαδηλωτών) «προστατεύει» τις συγκεντρώσεις του απ' τους «εξτρεμιστές» μ' ένα ειδικά οργανωμένο παρααστυνομικό σώμα 1.000 μελών του¹⁴. Απ' την πλευρά τους, οι φοιτητές εμπόδισαν αντιπροσωπεία του NKDP να καταθέσει στεφάνι στον τόπο της σφαγής του Κθανγκτζού¹⁵.

Ακολουθεί μια δίμηνη εκκευρία, κατά τη διάρκεια της οποίας τόσο το καθεστώς όσο κι η αστική αντιπολίτευση επιχειρούν να καταλήξουν σ' ένα συμβιβασμό, ο οποίος θα δίνει διέξοδο στην πολιτική κρίση αποκλείοντας ταυτόχρονα τη μη ελεγχόμενη παρέμβαση των λαϊκών μαζών στο παιχνίδι. Πρόκειται για αποτυχία: στις 29 Σεπτεμβρίου, κυβέρνηση κι αντιπολίτευση ανακοινώνουν ότι στάθηκε αδύνατο να καταρτίσουν, στα πλαίσια της μικτής κοινοβουλευτικής επιτροπής, ένα κοινό σχέδιο συνταγματικής μεταρρύθμισης. Λίγες μέρες αργότερα, αμέσως μετά τη λήξη των Πανασιατικών Αγώνων, ο στρατηγός Τσουν Ντόο Χουάν παίρνει την πρωτοβουλία κι εγκαινιάζει την επίθεση κατά της αντιπολίτευσης.

Ακολουθεί ένα διακριτικό πογκρόμ, που υλοποιείται κατά κύματα: βίαιη διάλυση των συγκεντρώσεων του NKDP και των φοιτητών, άρση της ασυλίας και σύλληψη ενός βουλευτή της αντιπολίτευσης που μίλησε στο κοινοβούλιο υπέρ της επανένωσης με τη Β. Κορέα, μαζικές συλλήψεις αντικαθεστωτικών και παραπομπή τους σε δίκη βάσει του «Νόμου περί Εθνικής Ασφάλειας», διάλυση νόμιμων εργατικών και φοιτητικών οργανώσεων και, τέλος, βίαιη εκκένωση του κατειλημμένου Πανεπιστημίου Κονκούκ.

Στόχος της επίθεσης του καθεστώτος είναι, όπως είπαμε και στην αρχή, η ολοκληρωτική συντριβή της αντιπολίτευσης πριν από την κρίσιμη προεδρική εκλογή του 1988. Το NKDP, απ' την πλευρά του, αισθανόμενο την πίεση, προσπαθεί να έρθει έστω και την τελευταία στιγμή σ' ένα συμβιβασμό: στις 5 Νοέμβρη, ο Κιμ Ντάε Γιουνγκ πρότεινε την καθιέρωση των άμεσων προεδρικών εκλογών με αντάλλαγμα τη μη υποψηφιότητά του σ' αυτές — κάτι που η κυβέρνηση απέρριψε φυσικά, μια και νιώθει πως έχει τον αέρα με το μέρος της. Από την άλλη, το συνολικό κλίμα, τόσο στην Ασία (μετά την πτώση του Μάρκος στις Φιλιππίνες) όσο και σ' ολόκληρο τον Τρίτο Κόσμο, ευνοεί την αντικατάσταση των στρατιωτικών καθεστώτων από κοινοβουλευτικές δημοκρατίες, στα πλαίσια μιας ευρύτερης αναπροσαρμογής της πολιτικής με την οποία οι τοπικές άρχουσες τάξεις ασκούν την κυριαρχία τους¹⁶, κι αυτό είναι κάτι που δε θ' αφήσει ανεπηρέαστη, οπωσδήποτε τη Ν. Κορέα.

Δεν έχουμε, λοιπόν, παρά να περιμένουμε.

Τάσος Κωστόπουλος

1. Patrick Sabatier "Chaud, chaud, l'automne de Seoul" Libération 1-2.11.1986

2. Μια ενδιαφέρουσα ανάλυση και περιγραφή των γεγονότων της περιόδου 1945-1950 καθώς και των αρχικών (και σημαντικότερων) φάσεων του κορεατικού πολέμου, βλέπε το κεφάλαιο «Αναχαίτηση και απελευθέρωση: Κορέα» στο βιβλίο του David Horowitz «Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ. Ανατομία της διεθνούς πολιτικής ζωής» (1945-1967) Εκδ. Κάλβος 1975, σελ., 152-193.

3. Έτσι, ο Ρ. Ρέγκαν στις 13.11.1983, δυο δομάδες και κάτι μετά την εισβολή στη Γρενάδα, θα επισκεφτεί τα οχυρωματικά έργα στον 38ο παράλληλο και θα φωτογραφηθεί ενώ κοιτάζει θεατρικά με τα κυάλια τα «κόκκινα» εδάφη.

4. Περισσότερα για το ζήτημα αυτό βλ. Ulrich Mezel «Οι νέες βιομηχανικές χώρες της Α. Ασίας και η θεωρητική συζήτηση για την ανάπτυξη» Θέσεις τχ. 15, σελ. 99-128.

5. Financial Times, 9.4.1986.

6. Marie-Claude Céleste "Une réussite au coût social élevé" Le monde diplomatique 4.1986, σελ. 12.

7. Οπ. παρ.

8. Philippe Pons "L'assassin du président Park se serait prévenu du soutien des Etats-Unis" Le monde 3.11.1979, σελ. 3

9. Antoine Perraud "Quand l'ordre nouveau donne des signes d'essoufflement" Le monde diplomatique 4.1986, σελ. 12-13

10. Μέσα στο 1980, 15.000 άτομα συνελήφθησαν και κλείστηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Βλ. Bruce Cumings "South Korea: Trouble ahead?" Current History 5.1986, σελ. 159.

11. Από τις αρχές του 1950, επικεφαλής των νοτιοκορεατικών στρατευμάτων είναι ο (αμερικανός) διοικητής των αμερικανικών δυνάμεων που σταθμεύουν στη Ν. Κορέα.

12. "Chun: Basic Law revision possible in '89" Korea Newsreview 1.3.1986, σελ. 4-8

13. Korea Newsreview 10.5.1986, σελ. 7

14. Associated Press 10.5.1986.

15. Philippe Pons "La violence des étudiants divise l'opposition" Le monde 22.5.1986.

16. Όσον αφορά τις λατινοαμερικανικές διαστάσεις αυτού του ρεύματος, βλ. Paul Cammark "Resurgent democracy: threat and promise" New Left Review No157, σελ. 121-128.

ΒΙΑΤΣΕΣΛΑΒ ΜΙΧΑΗΛΟΒΙΤΣ ΜΟΛΟΤΟΦ (1890-1986)

Μέλος των μπολσεβίκων απ' το 1906 ο Μολότοφ έφτασε γρήγορα στις πιο ψηλές θέσεις του κόμματος: το 1912 γίνεται γραμματέας της σύνταξης στην Πράβντα. Με «συμβιβαστικές» θέσεις αγωνίζεται μαζί με τον Στάλιν και τον Ρασκόλνκοφ ενάντια στη γραμμή του Λένιν, ο οποίος όμως υπερνικά τις «πατσαβούρες» και τον αντικαθιστά με τον Σβερντόλφ. Στο τέλος του 1916 συμμετέχει στο ρωσικό γραφείο της ανασυγκροτημένης Κεντρικής Επιτροπής, διευθύνει την Πράβντα μαζί με τον Σλιάπνικοφ για μια βδομάδα, αναδεικνύεται στο Προεδρείο των Σοβιέτ, αλλά θεωρώντας άπειρο τον εαυτό του ζητά να απαλλαγεί απ' αυτά τα καθήκοντα. Βρίσκεται τότε στην αριστερά του κόμματος και αντιτίθεται στην πολιτική του Στάλιν και του Κάμενεφ.

Στην περίοδο που ακολουθεί, ο Μολότοφ παίζει έναν δεύτερο ρόλο. Είναι άνθρωπος του μηχανισμού, της διοίκησης, του γραφείου. Με το τέλος του εμφυλίου μπαίνει στην Κεντρική Επιτροπή (1920) ως αναπληρωματικός και στη συνέχεια ως τακτικό μέλος (1921). Γίνεται ένας απ' τους τρεις γραμματείς της Κεντρικής Επιτροπής που αντικαθιστούν τους «τροτσκιστές» Σερεμπριάκοφ, Κρεστίνσκι και Πρεομπραζένσκι.

Παλιός φίλος του Στάλιν (από το 1912) κι ένας απ' τους πρώτους υποστηρικτές του, βρίσκεται κι αυτός στο κέντρο του μηχανισμού. Διορίζεται τακτικό μέλος του Πολιτικού Γραφείου το Δεκέμβριο 1925 και αντικαθιστά τον Μπουχάριν στην ηγεσία του δου Συνεδρίου της Διεθνούς (1929). Στη συνέχεια ορίζεται πρόεδρος του Συμβουλίου των Λαϊκών Επιτρόπων, στη θέση του Ρίκωφ (18 Δεκεμβρίου 1930). Υποστηρίζει τον Στάλιν μ' όλες του τις δυνάμεις για να επιβάλει στο Πολιτικό Γραφείο τους επιταχυνόμενους ρυθμούς της κολεκτιβοποίησης το 1929, όμως στη Μόσχα, το 1930-1932 δηγούνται συχνά (όπως σημειώνει το Δελτίο της Αντιπολίτευσης) ότι ο Μολότοφ είναι ο ηγέτης της αντιπολίτευσης στον Στάλιν μέσα στο Πολιτικό Γραφείο και -την ίδια στιγμή- ότι ο Στάλιν του επιρρίπτει όλες τις καταστροφές της λεγόμενης «τριτοπεριοδικής» γραμμής που ανάγει τη σοσιαλδημοκρατία σε κύριο αντίπαλο. Πάντως ο Μολότοφ όχι μόνο θα γλυτώσει απ' τις δίκες της Μόσχας (1936-37) αλλά είναι ο ίδιος που διηύθυνε τις μαζικές εκκαθαρίσεις των ηγετικών στελεχών του Κ.Κ. της Ουκρανίας, παλιών μελών της φράξιας Στάλιν (Κοσκόφ, Τσουμπάρ...).

Όταν ο Στάλιν αποφάσισε την προσέγγιση με τον Χίτλερ, στις 4 Μαΐου 1939 ο Μολότοφ αντικαθιστά τον Λιτβίνοφ στο Λαϊκό Επιτροπάτο για τις Εξωτερικές Υποθέσεις, όπου παραμένει μέχρι το Μάρτιο του 1949. [Ο Λιτβίνοφ, όχι μόνο ήταν υπέρμαχος της συμμαχίας με τους Δυτικούς, αλλά και εβραίος, γιατί ήταν «το μαύρο πρόβατο» για τον Χίτλερ].

Σ' όλο αυτό το διάστημα ο Μολότοφ είναι ο βασικός διπλωμάτης του Στάλιν, ο άνθρωπος όλων των συμφωνιών και των διασκέψεων. Στο τέλος της ζωής του Στάλιν πέφτει σε δυσμένεια. Η γυναίκα του εκτοπίζεται το 1949 στη Σιβηρία.

Το Σεπτέμβριο του 1955 οι συνάδελφοί του στο Προεδρείο του Ανώτατου Σοβιέτ τον υποχρεώνουν να δημοσιεύσει μια αυτοκριτική στο περιοδικό Κομουνιστ, γιατί ο Μολότοφ είχε δηλώσει το Φεβρουάριο σε μια ομιλία του ότι η ΕΣΣΔ είχε χτίσει «τις βάσεις του σοσιαλισμού». Πρέπει τώρα να ομολογήσει ότι ο σοσιαλισμός έχει ήδη οικοδομηθεί στην ΕΣΣΔ. Τον Ιούνιο 1957 είναι ένας απ' τους ηγέτες της επίθεσης ενάντια στον Κρούτσεφ μέσα στο Πολιτικό Γραφείο και αφού νικήθηκε απομακρύνεται ως μέλος της «αντικομματικής ομάδας». Στο 22ο Συνέδριο (Δεκέμβρης 1961) τον κατηγορούν για άμεση ενοχή στις δολοφονίες και τις προβοκάτσιες της εποχής του Στάλιν, και τον επόμενο χρόνο διαγράφεται μαζί με τον Καγκάνοβιτς και τον Μαλένκοφ. Η αποκατάστασή του έγινε το 1984 απ' τον Τσερνίκοφ. Η τελευταία δημόσια εμφάνισή του ήταν μια συνέντευξη πριν λίγους μήνες στην Πράβντα, όπου υποστήριζε το νέο σοβιετικό ηγέτη Μ. Γκορμπατσόφ.

Ο Μολότοφ (στο κέντρο), δίπλα στην προτομή του Λένιν τη χρονιά του θανάτου του (Δεκέμβριος 1924).

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ της σοβιετικής διπλωματίας μεταξύ 1934 και 1939 δεν μπορούν να θεωρηθούν αναλλοίωτοι. Στην πρώτη φάση η διπλωματία της ΕΣΣΔ πασχίζει να βελτιώσει τις σχέσεις της χώρας με τις δυτικές δημοκρατίες. Στη δεύτερη φάση επιχειρεί να παραμείνει σε «ίση απόσταση» απ' τους Δυτικούς και απ' τη Γερμανία ενώ προετοιμάζει μια προσέγγιση προς αυτή την τελευταία, γεγονός που στην τρίτη φάση αποκρυσταλλώνεται σε μια αληθινή συμμαχία.

Το Μάρτιο του 1939 η κατάσταση είναι ώριμη για να προετοιμαστεί το γερmano-σοβιετικό σύμφωνο.

Η Γερμανία και η ΕΣΣΔ ανταλλάσσουν τότε μια σειρά «μηνυμάτων» που αποτελούν την εισαγωγή σε ανοιχτές και επίσημες διαπραγματεύσεις. Η προετοιμασία, όμως, απ' τη ΕΣΣΔ αυτών των διαπραγματεύσεων δεν την εμποδίζει -το αντίθετο μάλιστα- να συνεχίσει τις συζητήσεις και με τη Δύση. Στην πραγματικότητα, όσο αυτές οι συζητήσεις μοιάζουν να προοδεύουν, τόσο μεγαλύτερο μπορεί να γίνει το αντίτιμο που θα ζητήσει η ΕΣΣΔ απ' τη Γερμανία για μια συμμαχία.

Στις 3 Μαΐου 1939, η ΕΣΣΔ απευθύνει ένα καινούριο «μήνυμα»: ο Λιτβίνοφ -που ήταν Εβραίος και υπήρξε ο εμπνευστής της σοβιετικής πολιτικής της «συλλογικής ασφάλειας»- απαλλάσσεται απ' τα καθήκοντά του. Αντικαθίσταται απ' τον Μολότοφ. Όλοι όσοι παρακολουθούν από κοντά τα σοβιετικά πράγματα διαβλέπουν σ' αυτόν τον ανασχηματισμό της σοβιετικής κυβέρνησης την προετοιμασία μιας ανοιχτής στροφής της εξωτερικής πολιτικής της ΕΣΣΔ.

Στις 23 Αυγούστου 1939, υπογράφεται μεταξύ Γερμανίας και ΕΣΣΔ ένα σύμφωνο μη επίθεσης που συμπεριλαμβάνει ένα μυστικό πρωτόκολλο. Χάρη σ' αυτό το πρωτόκολλο, το σύμφωνο γίνεται μια πραγματική συμμαχία μεταξύ εταίρων που διαμοιράζουν μεταξύ τους ξένα εδάφη.

Η στροφή της σοβιετικής πολιτικής έχει αποφασιστεί. Οι αγγλο-γαλλικές στρατιωτικές αντιπροσωπείες δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο παρά να αποχωρήσουν (από τη Μόσχα). Στις αρχές του Σεπτεμβρίου ο γερμανικός στρατός εισβάλλει στην Πολωνία.

Η Αγγλία και η Γαλλία κηρύσσουν τον πόλεμο στη Γερμανία. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος έχει αρχίσει, αλλά η ΕΣΣΔ παραμένει προς στιγμήν έξω απ' τη σύγκρουση.

Η εγκατάλειψη των αρχών που φαίνονταν ότι καθοδούν τη σοβιετική διπλωματία μέχρι την υπογραφή του συμφώνου γίνεται με τρόπο βίαιο. Ο επιδεικτικός «αντιφασισμός» καθώς και ο «σεβασμός της κυριαρχίας των εθνών» και η καταδίκη της προσφυγής στη βία για τη ρύθμιση των διεθνών διαφορών εγκαταλείπονται, ή ερμηνεύονται με τέτοιο τρόπο που χάνουν κάθε νόημα.

Απ' τη μια μέρα στην άλλη οι ηγέτες της ΕΣΣΔ και ο τύπος τους διαμορφώνουν έναν άλλο λόγο.

Η Πράβντα στις 24 Αυγούστου 1939 παρουσιάζει το σύμφωνο που υπογράφηκε την προηγούμενη ως «συνεπές με την πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης» που είναι «υπέρμαχος της ειρήνης και της ανάπτυξης εμπορικών σχέσεων με όλες τις χώρες». Εντούτοις ο σοβιετικός τύπος δε λέει τίποτα για την πρόθεση που έκανε ο Στάλιν κατά την υποδοχή του Ρίμπεντροπ, όπου δήλωσε: «Εφόσον ο γερμανικός λαός αγαπά τόσο τον Φύρερ του, ας πιούμε στην υγεία του Φύρερ» (πρόθεση που υπονοεί είτε ότι οι γερμανοί κομμουνιστές, σοσιαλιστές και φιλελεύθεροι «αγαπούν τον Φύρερ», είτε ότι δεν αποτελούν τμήμα του γερμανικού λαού).

Στις 31 Αυγούστου ο Μολότοφ παρουσιάζει μια ανακοίνωση για το σύμφωνο εναντίον του Ανώτατου Σοβιέτ. Επιμένει στην ιδέα μιας διαρκούς ειρηνικής συνύπαρξης με τη ναζιστική Γερμανία και εκφράζει την ιδέα ότι η συμφωνία με τη Γερμανία αποτελεί μια καμπή. Δηλώνει:

«Η 23η Αυγούστου πρέπει να θεωρείται μια ημερομηνία με μεγάλη ιστορική σημασία: είναι μια καμπή στην ιστορία της Ευρώπης, κι όχι μόνο της Ευρώπης [...]. Μέχρι τώρα τελευταία, στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής η Σοβιετική Ένωση και η Γερμανία ήταν εχθροί. Αυτή η κατάσταση άλλαξε και πάψαμε πια να είμαστε εχθροί [...]. Η ιστορία έδειξε ότι η εχθρότητα και ο πόλεμος ανάμεσα στη Ρωσία και τη Γερμανία δεν κατέληξαν ποτέ σε κάτι καλό».

Μιλώντας για τη Γαλλία και την Αγγλία, ο Μολότοφ επιτίθεται ιδιαίτερα στους «σοσιαλιστές ηγέτες» που τους κατηγορεί ότι κατάγγειλαν με ξεχωριστή βιαιότητα το σύμφωνο, και προσθέτει:

«Αν αυτοί οι κύριοι έχουν μια τόσο ανίκητη επιθυμία να ξεκινήσουν τον πόλεμο, ε τότε ας τους αφήσουμε να ξεκινήσουν μόνοι τους, χωρίς τη Σοβιετική Ένωση. Θα δούμε τι σόι πολέμιστές θα γίνουν».

Την επομένη αυτής της δήλωσης η Γερμανία εισβάλλει στην Πολωνία, δηλαδή «ξεκινά τον πόλεμο». Η Πράβντα στις 2 Σεπτεμβρίου δημοσιεύει σε πρωτοσέλιδο τρίστηλο το λόγο του Χίτλερ όπου αναγγέλλει την εισβολή στην Πολωνία, και δηλώνει:

«Μπορώ να επαναλάβω για λογαριασμό μου κάθε λέξη απ' το λόγο του Λαϊκού Επιτρόπου Μολότοφ στο Ανώτατο Σοβιέτ».

Ο Σοβιετικός τύπος αναγγέλλει πως η Αγγλία κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία, αλλά διαθέτει λίγο χώρο στις πληροφορίες που φτάνουν απ' τη Γαλλία και την Αγγλία.

Στις 29 Σεπτεμβρίου, η Πράβντα δημοσιεύει το κοινό ανακοινωθέν που ακολούθησε την υπογραφή του νέου γερmano-σοβιετικού συμφώνου φιλίας. Σ' αυτό το ανακοινωθέν, ο Μολότοφ κι ο Ρίμπεντροπ δηλώνουν ότι εφόσον το πολωνικό ζήτημα «ρυθμίστηκε», είναι «προς το συμφέρον όλων των εθνών» να σταματήσει η σύγκρουση μεταξύ της Γερμανίας απ' τη μια, και της Αγγλίας και Γαλλίας απ' την άλλη. Το ανακοινωθέν ορίζει ότι οι υπογράφωντες θα κάνουν προσπάθειες για την αποκατάσταση της ειρήνης και προσθέτει:

«Αν, ωστόσο, οι προσπάθειες των δυο κυβερνήσεων αποθούν άκαρπες, η Μεγάλη Βρετανία κι η Γαλλία θα έχουν αναγκαστικά την ευθύνη για τη συνέχιση της σύγκρουσης».

Αναφέρεται εδώ ένα καινούριο θέμα: η αντιστροφή των ρόλων (που σημαίνει μια αλλαγή στη σημασία των λέξεων). Η Γερμανία έχει γίνει μια «ειρηνική» δύναμη μπροστά στην Αγγλία και τη Γαλλία τους «αυτοργούς του πολέμου». Αυτό το θέμα επανέρχεται και αναπτύσσεται στο λόγο που εκφώνησε ο Μολότοφ στις 31 Οκτώβρη 1939 μπροστά στο Ανώτατο Σοβιέτ. Ο Μολότοφ χαρακτηρίζει ως επιτιθέμενες τις δυτικές χώρες και αποκρούει την ιδέα ενός πολέμου που θα διεξαγόταν «για την καταστροφή του χιτλερισμού». Ένας τέτοιος πόλεμος, συνεχίζει, θα ήταν ένας «ιδεολογικός πόλεμος», «ένα είδος θρησκευτικού πολέμου του Μεσαίωνα».

Η ομιλία του Μολότοφ αναπτύσσει επίσης την εξής ιδέα:

«Αυτούς τους τελευταίους μήνες, έννοιες όπως επίθεση και επιτιθέμενος πήραν ένα καινούριο περιεχόμε-

«Ύστερα από το 20ο Συνέδριο το οποίο καταδίκασε την προσωπολατρεία, η αντικομματική ομάδα έκανε το παν ώστε οι αποκαλύψεις να μην προχωρήσουν περισσότερο. Ο Μολότοφ έλεγε ότι στις μεγάλες πράξεις υπάρχουν και τα καλά και τα κακά. Δικαιολογούσε τις ενέργειες που γίνονταν στην περίοδο της προσωπολατρείας, και προφήτευε ότι παρόμοιες ενέργειες είναι δυνατό να συμβαίνουν και είναι ενδεχόμενη η επανάληψή τους στο μέλλον».

ΝΙΚΗΤΑ ΚΡΟΥΤΣΕΦ

(Απ' τον τελικό λόγο στο 22ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ, 27.10.61)

«Το χαμόγελο (του Μολότοφ), παγερό σαν το σιδηρικό χειμώνα, τα μετρημένα και πολύ συχνά συνετά λόγια του, η ευγενής συμπεριφορά του, όλα συνετέλεσαν εις το να τον καθιστούν τον τέλει εκπρόσωπο της σοβιετικής πολιτικής μέσα σ' ένα εχθρικά διακείμενο κόσμο. [...] Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η σοβιετική μηχανή είχε εύρει στο πρόσωπο του Μολότοφ έναν αξιο και, σε πολλά πράγματα, έναν χαρακτηριστικό εκπρόσωπο, πιστόν άνθρωπο του κόμματος και οπαδό του κομμουνισμού».

ΟΥΙΝΣΤΟΝ ΤΣΟΡΤΣΙΛ

(Από τα «Απομνημονεύματα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου» που γράφτηκαν το 1948)

Μόσχα 1939: Γερμανο-σοβιετικό σύμφωνο. Μπροστά στον Ρίμπεντροπ και τον Στάλιν ο Μολότοφ θέτει την υπογραφή του.

Το γερμανο-σοβιετικό σύμφωνο και ο Μολότοφ

του Σαρλ Μπετελέμ

Στάλιν, Μολότοφ, Καγκάνοβιτς. Μετά το θάνατο του πρώτου, οι δυο συνεργάτες του ακολούθησαν κοινή πορεία μέχρι την οριστική αποπομπή τους το 1962.

νο. Η Γερμανία βρίσκεται στην κατάσταση ενός κράτους που επιθυμεί την ειρήνη, ενώ η Γαλλία και η Γερμανία θέλουν να συνεχιστεί ο πόλεμος [εξού κι αυτό το συμπέρασμα:] οι ρόλοι αλλάζουν, όπως βλέπετε [...]».

Ο Μολότοφ παρουσιάζει τη ναζιστική Γερμανία σαν να έχει «ειρηνικές» διαθέσεις, και μια απ' τις «δικαιολογίες» για το σύμφωνο φιλίας είναι ότι μ' αυτό τον τρόπο η ΕΣΣΔ ενισχύει τις σχέσεις της με τη Γερμανία και δίνει «μια πολιτική υποστήριξη [...] στην επιθυμία

της Γερμανίας για ειρήνη».

Για να ξαναγυρίσουμε στα γεγονότα της αρχής του πολέμου και στο γερμανο-σοβιετικό σύμφωνο, μπορούμε να αναρωτηθούμε τι απέδωσε για τους σοβιετικούς ηγέτες. Αυτό το ερώτημα τίθεται αρκετά συχνά, δεν είναι όμως σωστό, γιατί σκοντάφτει πάνω σ' ένα θεμελιώδες δεδομένο: στην κατάσταση που βρισκόταν η ΕΣΣΔ το 1939 εξαιτίας των κυβερνητών της, το σύμφωνο ήταν αναπόφευκτο, δεν ήταν δυνατόν να ακολουθηθεί μια άλλη εξωτερική πολιτική.

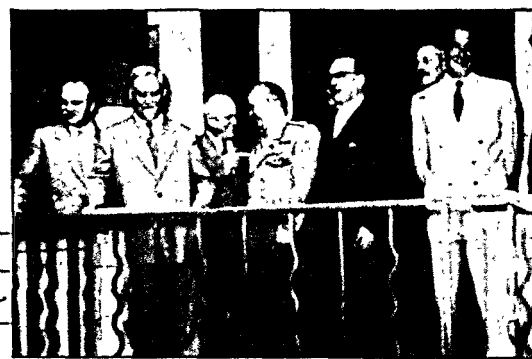
Αντίθετα, ο τρόπος που χρησιμοποίησαν το σύμφωνο οι σοβιετικοί ηγέτες είναι διπλά ενδεικτικός:

Αφενός, κατασπατάλησαν το χρόνο που το σύμφωνο τους επέτρεψε να κερδίσουν. Η προσπάθεια εξοπλισμού δεν έγινε καλά. Εξάλλου, κατά τη διάρκεια της περιόδου που χωρίζει την υπογραφή του συμφώνου από τη χιτλερική επίθεση, οι σοβιετικοί ηγέτες στάθηκαν ανίκανοι να βελτιώσουν τις σχέσεις του κόμματος και της εξουσίας με τις λαϊκές μάζες. Αντίθετα, αυτά τα χρόνια χαρακτηρίζονται απ' την αύξηση της εκμετάλλευσης των εργαζομένων και απ' τις άγριες απαιτήσεις που επιβλήθηκαν στην εργατική τάξη, ιδιαίτερα μέσω της εργατικής νομοθεσίας.

Αφετέρου, οι σοβιετικοί ηγέτες χρησιμοποίησαν το σύμφωνο για να κάνουν μια επεκτατική και σωβινιστική πολιτική. Ο Μολότοφ, θέβαια, δήλωσε στην ομιλία του την 1η Αυγούστου 1940 ότι επεκτείνοντας την εξουσία της σε νέες περιοχές η ΕΣΣΔ πραγματοποίησε «μια σημαντική αύξηση της δύναμής της και του εδάφους της», αλλά δεν έβλεπε ότι αυτός ο επεκτατισμός καθόλου δεν βελτίωσε τις συνθήκες άμυνας της ΕΣΣΔ.

Οι σοβιετικές ένοπλες δυνάμεις είναι περισσότερο διεσπαρμένες, οι γραμμές επικοινωνίας είναι πιο εκτεταμένες, και κυρίως διασχίζουν περιοχές όπου ο πληθυσμός είναι ιδιαίτερα εχθρικός. Συνεπώς, η εδαφική επέκταση για την οποία τόσο υπερηφανεύεται ο

Με τον Κρούτσεφ και τον Στάλιν

Σε μια απ' τις τελευταίες δημόσιες εμφανίσεις του στη Γενεύη το 1955. Απ' τα αριστερά: Μολότοφ, Μπουλγκάνιν, Κρούτσεφ, Ζούκοφ, Φορ, Μακρίλαν, Ήντεν και Ντάλας.

Μολότοφ, είναι στρατιωτικά άχρηστη, και μάλιστα θλαπτική. Αποκαλύπτει, αντίθετα την ιμπεριαλιστική φύση της «σοβιετικής» εξουσίας, την περιφρόνησή της για τους λαούς, την πλεονεξία της, και τις αναλογίες της με το ναζισμό και τον ιμπεριαλισμό.

(Απόσπασμα από τον ανέκδοτο στα ελληνικά τρίτο τόμο του έργου του Σαρλ Μπετελέμ, Οι ταξικοί αγώνες στην ΕΣΣΔ, Μέρος δεύτερο, Παρίσι 1983, σελ. 253 κ.ε.).

κυκλοφόρησε

KEN KESEY
Στη φωλιά
του κούκου

«Κι άλλο, κύριε KESEY,
κι άλλο»: JACK KEROUAC
«Ευφρές»: TIMES
«Ταραχώδες-Τολμηρό»:
LIBRARY JOURNAL
«Δυνατό»: LIFE
«Τούτο το βιβλίο θα το νιώσετε στη ραχο-
κοκαλιά σας» N.Y. HERALD TRIBUNE

– ΕΙΝΑΙ ένας ταραξίας, καυχησιάρης, γλεντζές, ένας επαναστάτης που στον θάλαμο μιας ψυχιατρικής κλινικής παίρνει στα χέρια του την εξουσία...
– ΕΙΝΑΙ ο λάννος, ο θέβηλος, ο αγωνιστής ο γυναικάς που αγαπάει τη ζωή και που μαζεύει γύρω του τους άλλους ασθενείς προκαλώντας τη Μεγάλη Νοσοκόμα και τη δικτατορία της. Προωθεί τον τζόγο στον θάλαμο φέρνει λαβραία κρασί και γυναίκες. Σε κάθε στροφή την περιμένει για να της δείξει ανοιχτά πόσο περιφρονεί την εξουσία της.
Η μάχη αρχίζει σαν παιχνίδι (καθώς ο Μακ Μέρφυ, μαζεύει τα στοιχήματα για το αποτέλεσμα), αλλά γρήγορα γίνεται ένας σοβαρός αγώνας για το νου και τις καρδιές των αντρών, μ' έναν μέχρις εσχάτων πόλεμο μεταξύ των δύο ανυποχώρητων αντιπάλων: της Μεγάλης Νοσοκόμας που έχει την πλήρη ισχύ της εξουσίας... του Μακ Μέρφυ που δεν έχει παρά το αδάμαστο πείσμα του.

Δίοδος

Χαρ. Τρικούπη 13-1ος ορ. – Τηλ. 36.25.464
Κυψέλης 50 – Τηλ. 82.29.725

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΝΔΕΧ**

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ:

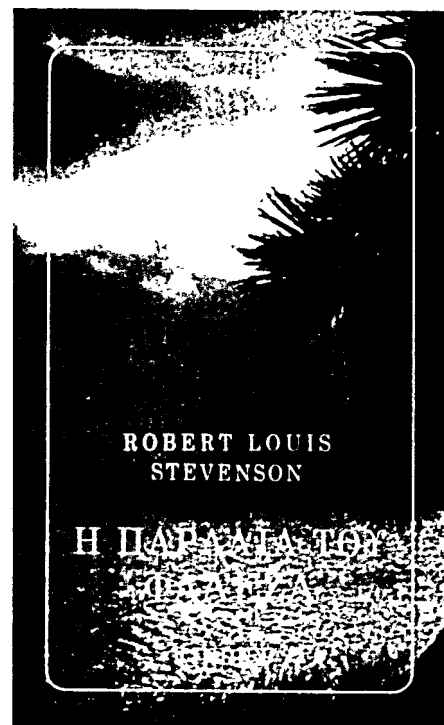
E. HEMINGWAY
ΑΤΕΛΕΙΩΤΟ
ΠΑΝΗΓΥΡΙ

LOUIS ARMSTRONG

ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ
ΣΤΗ
ΝΕΑ ΟΡΑΕΑΝΗ

GIORGIO BOCCA
ΕΜΕΙΣ
ΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

**Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ
ΦΑΛΕΖΑ**

**ROBERT LOUIS
STEVENSON**

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΝΔΕΧ**

Ζαλόγγου 1 &
Ζωοδόχου Πηγής
Τηλ.: 36.23.142

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- 2.400 λήμματα
372 εικόνες
- ζωγράφοι, γλύπτες, χαρακτές,
θεωρητικοί της τέχνης,
περιοδικά, ομάδες, κινήματα
τεχνικές, υλικά, κ.λπ.
- από τη Μινωική τέχνη και
την τέχνη της Αρχαίας Αιγύπτου
ώς την Bad Art
της δεκαετίας του 1980
- Μετάφραση:
Ανδρέας Παππάς
- Σύμβουλος Έκδοσης:
Αλέξανδρος Ξύδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ – 3ης Σεπτεμβρίου 22 – τηλ. 5234790

Χρονογράφημα

Αλφα όπως αριστερά

Αυτή η χώρα είναι ιδιόρρυθμη. Έχει ήλιο, πολύ ήλιο, τόσο που τον κάνουμε εξαγωγή, κονθού οι νταλικές μας για τις αγορές της Ευρώπης όπου έχει πέραση, περισσότερη μάλιστα από τις ντοματούλες και τα αγγουράκια μας. Παρ' όλα αυτά οι περισσότεροι μιλάμε συννεφιασμένα σαν να είμαστε συνηθισμένοι στην ομίχλη από τα γεννοφάσκια μας. Έχει θάλασσα, πολλή θάλασσα, γι' αυτό άλλωστε συνηθίζεται να κατέρχονται οι βόρειοι άπαξ του έτους να την γνωρίσουν, από δω το Ιόνιο, από κει το Λιθυκό, χαιρώ πολύ, πώς μεγάλωσε έτσι και τα τοιαύτα. Και όμως ο τόπος έχει το συνήθειο να τριγυρνάει στις ερήμους, πράγμα ιδιαίτερα επώδυνο, γιατί όπως και να το κάνουμε ένας τόπος δεν είναι καμήλα, πώς λοιπόν να αντέξει την ξηρασία;

Αυτή η κουβέντα βέβαια τραβάει σε μακρόζ. Μπορώ ακόμη χαρακτηριστικά να αναφέρω ότι αυτός ο τόπος έχει ιστορία, συνηθίζεται πάντως να τον σταματούν για εξακρίβωση τις νύχτες, μετά μια σύντομη πλην όμως αναγκαία περιπλάνηση στα μπαρ της περιοχής των Εξαρχείων, ολότελα ανιστόρητο. Ίσως για αυτό να φταίνει τα βιβλία της ιστορίας, ίσως πάλι να φταίει ο ίδιος ο κ. Τρίτσης. Κάποιες φορές γνωρίζοντας καλά τον συγγραφέα αδιαφορείς γι' αυτά που έχει συγγράψει. Πάντως - με Τρίτση ή Κακλαμάνη - η ιδιόρρυθμία παραμένει.

Εδώ, και πριν και μετά την αλλαγή καθώς μερικές αξίες είναι διαχρονικές, τα παιδιά διδάσκονται γραμματική κλίνοντας σε όλες τις πτώσεις τη λέξη προμήθεια ή μίζα, αν το θέλετε στην καθομιλουμένη. Αργότερα μεγαλώνοντας μαθαίνουν και ένα σωρό άλλα πράγματα, η γλώσσα μας βλέπετε είναι αξιοσημείωτα πλούσια. Τις λέξεις ας πούμε, λάδωμα, ρουσφέτι, μέσο, θα τηλεφωνήσω σε ένα δικό μου και τακτοποιήθηκε το θέμα, ποιον ξέρουμε εκεί, δώσε μου να σου δώσω και τσάτσος. Σε όλες τις περιπτώσεις πάντως το πρώτο επίθετο που μαθαίνουμε είναι «Παπανδρέου». Ίσως γιατί αυτό ακούμε πάντοτε μετά και πριν τη δεξιά.

Κάπως έτσι φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση της χώρας. Με τους μισούς πολίτες να επιμένουν, αν και όχι με την παλιά σιγουριά, στην

αλόγιστη χρήση του μέλλοντα, λένε - για παράδειγμα -, καιρό μετά τις εκλογές και τον ανασχηματισμό, «μην ανησυχείτε, θα επιληφτεί ο Αντρέας και θα φτιάξουν τα πράγματα», και τους άλλους μισούς να παθαίνουν αλλεργία και μόνο στο άκουσμα εκείνου του θα. Βέβαια, για να βάζουμε και τα πράγματα στη θέση τους, αυτά τα δυο μισά δεν ξεπερνούν το 85%. Το άλλο 15% που περισσεύει πρέπει να το ομολογήσουμε, υποφέρει από χρόνια αγκύλωση. Και δεν γινόταν αλλιώς. Χρόνια τώρα (φίλη η συμπάρταξη αλλά φιλάτη η αλήθεια) το μόνο που κάνει είναι να κοιτάζει, τότε δεξιά και τότε δεξιότερα, από πού θα του έρθει.

Κάτι τέτοια με κάνουν να λέω πως είναι καιρός να συλλαβίζουμε πάλι. Από το άλφα. Όπως αδιέξοδο, αγωνία, ανάσα. Αλφα όπως αριστερά. Μόνο που τότε το ερώτημα που αναπόφευκτα έρχεται, είναι: Ποια αριστερά;

Αλλά αυτό δεν το απαντάνε τα χρονογραφήματα.

Κ. Σ. Σβέικος

Μικρές αγγελίες - μικρά μηνύματα

Επειδή οι σελίδες των μηνυμάτων δεν αρκούν για μακροσκελή κείμενα προσπαθείστε την *ουσία* όσο αφηρημένη κι αν βγει. Επειδή πάλι δεν έχουμε χώρο για όλες τις απαντήσεις γράφετε διεύθυνση/ταχυδρομικές θυρίδες/post restant/τηλεφώνό σας/τηλέφωνο κάποιου γνωστού κλπ/ κάντε ότι μπορείτε... Αλλά μην αφήνετε διεύθυνση *μόνο* για το περιοδικό. Δεν έχουμε γραμματέα διεκπεραίωσης...

Α Γ Γ Ε Λ Ι Ε Σ

Εκλείσα τα είκοσι και μετά από τόσο έντονο παρελθόν θέλω ένα άδειο σπίτι με μεγάλη τζαμαρία, απ' όπου θα μπορώ να κοιτάζω τη θάλασσα μέχρι να κοιμηθώ πάνω στη φούξια μοκέτα.

Μαρία Μπακαλάκου
Ακτή Θεμιστοκλέους 68
Φρεαττίδα-Πειραιάς

Ψιλοσχετος κιθαρίστας, ξέμπαρκος ψάχνει για συγκρότημα PUNK-ROCK ή ό,τι θγει. Δεκτή και η Αλεξάνδρα απ' το Γαλάτσι με την τρελαμένη μουσική της. Ρε συ «παράξενη ταξιδιώτη» μου πέφτεις λίγο μακριά γαμώ το κέρατο μου. Με τη χαρά της KINGSTON ADVICE τι θα γίνει; Θα απαντήσει ή έβαλε το γράμμα μου εκεί που ξέρε;

Γεια και χαρά σας καθήκια των κίτρινων σελίδων
Alece

Τηλ. 8317.360

Υ.Γ.: Γουστάρω μαζοχιστικό σχολιασμό (ειδικό) από τον Πουλικάκο με τα παχιά μουστάκια.

Ζητείται «παπαλάγκι» Ψηλός, ευθυτενής, αρτιμελής και Πόντιος. «Μαραμένη τουσκνίδα Μακεδονικού κάμπου»

Μεταφράσεις, Μαθήματα ισπανικών (Λ. Αμερικής).

τηλ.: 6518.864
Αγγελική

Μ Η Ν Υ Μ Α Τ Α

«Λιώμα» στη Σούλα, λουκάνικα και κλεμμένα καφάσια κάτω απ' τις «Κατά Χριστοδούλου Ραψωδίες», Πετρό, Λυκαθηττός και κλέφτες φωτογράφοι, αρχάριοι στα Τρία αστέρια και μας πήρε ο ύπνος, σαλέπι στο Πασαλιμάνι, Εξάρχεια και γαλλικός καφές... Τι ακολουθεί;

Για το «αρρωστούλι» μου
Γιάννης

Γλυκό μου μωράκι, για τη πρώτη μας επέτειο πολλά φιλάκια. Σ' αγαπώ πολύ κι ως μη θες να το πιστεύεις.

Ο Φασουλής σου

Υ.Γ.: Μην κρυφογελάς σκεπτόμενη τη Χαλκίδα, 4ος όροφος, 41 δωμάτιο. Μαριλένα δεν κάνει εσύ την αρχή.

Παρακαλώ τον Γιάννη Πολυχρονιάδη από τις Σάπαις να τηλεφωνήσει στο 01-9734.696. Αν θέλει κάποιος που τον γνωρίζει ας τον ειδοποιήσει.

Παναγιώτη Κουρμπέλα τι έγινε μας ξεχάσες. Άντε κι άλλο αστέρι θα πάρεις; Μήπως αποστρατεύτηκες;

Περιμένω.

Νίκος Αρ.....ης

Για κάποια Βίκυ από το Παγκράτι. Περισμένη τηλεφώνημά σου...

241.021
Αρης

Το δεύτερο βήμα έγινε.

Για τον John από την Εύβοια και τον ποιητή από τη Χαλκίδα.

Στο θόλο είν' ακόμα ζεστά... Μα θα θυμώνατε αν μαθαίνατε πώς χάσαμε τα γράμματά σας;

Κολεόπτερα

Σε μια φαντασμαγορία από ρουκέτες, μουλιασμένος ολόκληρος από έρωτα, θα γλιστρήσω στο φυτράκι του πρωινού καφέ σου με την Kahluu.

Κρατώντας την αναπνοή και τα μάτια μου ανοιχτά, θα ξεπλωθώ μεθυσμένος στον πάτο, στέλνοντάς σου μπουκέτα μπουμπουλήθρες.

Τότε μωρό μου, θα σφίγγω γερά στα χέρια μου το φλογισμένο σώμα σου και τα σαστισμένα σύννεφα. (Σε μικρές παραλλαγές). Κι αφού ξεφυλλίσω όλες τις αποχρώσεις της ανάσας σου, χτυπώντας πόδια, θα αναδυθώ απότομα και σιωπηλά. (Σαν κεραυνός).

Φιλώντας σε απαλά, θα θαδίσω παρέα με τον ήλιο, πάνω από το χάος. (Ίσως στην κόψη του ξυραφιού).

Γιάννης
Είμαι 20 χρονών. Όποιο αγόρι θέλει και ακούει: Cure, Smiths, Joy, U2... Και διαβάει: Νοτιοαμερικανούς και Ιταλούς. Και είναι όμορφος (πας μη Κουασιμόδος). Και έχει ρόδα και λεφτά. (Να τα «κυκλοφορούμε» αντάμα). Και είναι μέχρι 24 χρονών, ας γράψω διεύθυνση ή τηλέφωνο στο περιοδικό.

Υ.Γ.: Ιωάννα, Αλέκο, Γιάννη: σας το 'χα πει μωρά μου: σαν και μένα ΚΑΝΕΙΣ.

Το ξέρω. Το νιώθω σίγουρα ότι εσύ και 'γω, που μένουμε σ' αυτό το ξενοδοχείο αυτής της ξεχασμένης κωμόπολης, επειδή κάποιοι άλλοι θέλουν να είμαστε, έχουμε κάτι ίδιο.

Ή μήπως έπεσα πάλι στο απύθμενο βάθος του δικού μου μόνο «θέλω».

Καρλόθωσι-ΣΑΜΟΣ

Ενα αλλόκοτο αλάφισμα της ψυχής.

Δυο μάτια που απεναντιώνονται μετακινούνται στο καταπράσινο περιβάλλον. Συνεχείς μεταπτώσεις και ονειροπολήσεις μιας ξεχασμένης ζωής. Αφόρητη ησυχία και μάταιη προσπάθεια για το άγγιγμα κάποιας μακρόχρονης χαράς.

Χαμένη σ' ένα περίεργο συνάμα αποκαρδιωτικό περιβάλλον κάποιου νέου χώρου. Μπερδεμένες παραστάσεις και αναπάντεχες αλλαγές.

Τέλος μια αφόρητη μελαγχολία. Φίλε είναι κουραστικό όσα και παράξενα να αισθάνεσαι διαφορετική. Να ψάχνεις αδιάκοπα τον εαυτό σου και να μη καταλήγεις πουθενά.

Τώρα τις κρύες νύχτες η αυτοσυγκέντρωση είναι αναπόφευκτη. Σκέψεις στροβιλίζουν στο μυαλό και λογικές λύσεις χάνονται ή ξεπροβάλλουν στιγμιαία. Και 'γω παραμένω θυσημένη στο ακατανόητο του συμπαντός μου. Και να έχεις και αυτή την κιθάρα ξεχασμένη στην πόλη σου, να περιμένει μάταια με τις χορδές της τεντωμένες.

Καληνύχτα ψυχές.

Έλενα

Χουάν, Ραμόν Ρότσα: Η υπόθεσή του συγκλόνισε το ποδόσφαιρο πριν λίγα χρόνια. Μη σας περάσει όμως από το μυαλό ότι αυτή η υπόθεση τροφοδότησε τη βία στα γήπεδα. Ούτε στο ελάχιστο.

Απλούστατα οι φιλάθλοι είδαν το έδαφος να φεύγει οριστικά κάτω από τα πόδια τους. Πείστηκαν, επί τέλους, ότι αν μια ομάδα είναι μεγάλη ή όχι, δεν εξαρτάται πια απ' αυτούς ούτε καν από τους παίκτες της ομάδας. Κρίνεται κύρια έξω από το γήπεδο, μακριά τους. Σήμερα πια συνθήματα όπως «Θρύλε παίξε για τους νεκρούς σου» ή «ο ΠΑΟΚ ανήκει στο λαό του» ακούγονται παράταιρα, φερμένα από άλλες εποχές. Τα φωνάζουν κάποιοι που οπωσδήποτε, όπως πληροφορούμαστε, φορούν σκουλαρίκι.

Οπωσδήποτε σκουλαρίκι: Ποιοι το φοράνε; Μας τους περιγράφει αθώα, αντικειμενικά, σχεδόν φωτογραφικά ο Γ. Παπαχρήστου (δημοσιογράφος).

«Εμφάνιση στημέλητη εκ προιθήσεως, Ρούχα κατά προτίμηση από παλιτζιδικά, για να είναι φθαρμένα ως εκεί που δεν παίρνει άλλο. Μαλλιά κατά βούληση. Αξεσουάρ ό,τι βάζει ο νους του ανθρώπου, αλυσιδές παντός μεγέθους, παράμάνες, κονκάρδες ευρείας θεματολογίας, σταυροί κατά προτίμηση αγκυλωτοί, σκουλαρίκια οπωσδήποτε. Είδος μουσικής: Χέθν' μέταλ, αυστηρά. Χόμπι τα σπασίματα. Ιδεολογία αναρχικού και πάθος το ποδόσφαιρο. Ιδού τι προκύπτει ως πορτρέτο ενός καθαρόαιμου "χούλιγκαν" μέσα από έρευνες για το φαινόμενο που έχει κάνει το υπουργείο Νέας Γενιάς. Παδιά, που η ηλικία τους δεν ξεπερνάει τα 20 χρόνια δίνουν το δικό τους, απαράδεκτο, χρώμα στα γήπεδα». (ΒΗΜΑ -2 Νοεμβρίου).

Να αφήσουμε όμως καλύτερα την κοινωνιολογική ψυχανάλυση και την ψυχανalyτική κοινωνιολογία για τους ειδήμονες και ας ποδοσφαιρολογήσουμε. Ας μιλήσουμε για τον...

Υποβιβασμός: Είναι η ποινή με την οποία παρά λίγο να τιμωρηθούν κατά καιρούς Παναθηναϊκός, Ολυμπιακός και ΑΕΚ για ασήμαντες αιτίες. Από τη σπάθη του νόμου δεν γλύτωσε όμως ο Ηρακλής παρ' όλο που και οι πέτρες γνωρίζουν ότι οι φιλάθλοι του Ιστορικού «Γη-ραιού» είναι κατά πλειοψηφία, εισαγγελείς, ιατροί, έμποροι, δικηγόροι. Ας μιλήσουμε όμως σοβαρά.

Το ποδοσφαιρικό «ρίξιμο», συχνά προκλητικό της Θεσσαλονίκης δεν αντανakλά απλά και ευθύγραμμα την συνολική υπεροχή της Αθήνας απέναντι στην υποβαθμισμένη επαρχία. Αν για παράδειγμα ρίξουμε μια ματιά στο χώρο του μπάσκετ θα δούμε ότι η σχέση είναι ανεστραμμένη.

Απλά, σήμερα μέσα από τις ποδοσφαιρικές ΠΑΕ σημαντικές μερίδες του βιομηχανικού και εφοπλιστικού κεφάλαιου στοχεύουν πολύ πέρα από το ποδόσφαιρο. Εδώ ακριβώς ο «επαρχιωτισμός» και η «καθυστέρηση» της Θεσσαλονίκης και των παραγόντων της χαλάνε την πιάτσα, αποτελούν τροχοπέδη στην «έξελξη». Γιατί οι στόχοι αυτοί προϋποθέτουν, πρώτα και κύρια, ασφυκτικό έλεγχο όλου του ποδοσφαιρικού κυκλώματος από την τηλεόραση και τις εφημερίδες μέχρι τον επηρεασμό της αθλητικής δικαιοσύνης και βέβαια τη χαλιναγώγηση των φιλάθλων. Είναι χαρακτηριστικό ότι κύρια οι φιλάθλοι του Παναθηναϊκού και του Ολυμπιακού έχουν αλλάξει ριζικά τη συμπεριφορά τους τις μέρες μας. Πέρασε ανεπιστρεπτή η εποχή που κάηκε η...

Λεωφόρος: Ήταν η εποχή που οι παραγόντες πέταγαν τα λεφτά τους σχεδόν από χόμπι, ήταν τότε που οι μεγάλες ομάδες ελέγχανε δύο τρεις αθλητικές εφημερίδες, μερικούς διαιτητές και τους ήταν αρκετό, τότε που ακόμα και οι κομπίνες γίνονταν «ερασιτεχνικά». Και ένα ωραίο απόγευμα της δεκαετίας του '60 τα ραξίες, οικοδόμους τους έλεγαν τότε, επειδή πίστεψαν ότι το ματς Παναθηναϊκού-Ολυμπιακού ήταν φτιαγμένο, συνεργαζόμενοι αρμονικά, κατέστρεψαν τα πάντα δίνοντας το δικό τους απαράδεκτο χρώμα.

Τουλάχιστον εκείνα τα χρόνια η αθλητική δεν είχε προσδεύσει τόσο πολύ ώστε να ασχολούμαστε με την περίπτωση του...

Ίσις: ποδοσφαιριστής του ΟΦΗ που βρέθηκε ντοπαρισμένος δύο φορές, αλλά γλύτωσε την τιμωρία, γιατί αυτή θα τροφοδοτούσε την έμφυτη ροπή προς τον χουλιγκανισμό των Κρητικών φιλάθλων. Αυτοί μάλιστα δεν κρατάνε μόνο μαχαίρια και ρόπαλα όπως μερικοί «σκληροί» φασιστικής νοοτροπίας, που μας περιγράφει, εισερχόμενος στα άδυτα της ψυχουσύνθεσής τους, ο...

Η φωτοβολίδα που έπεσε στο γήπεδο της Λάρισας δεν σκότωσε μόνο έναν άτυχο φίλαθλο. Φώτισε γύρω μας και έφερε στην επιφάνεια τον ρατσισμό μιας κοινωνίας που δεν της αρκούν οι Τσιγγάνοι, οι Μουσουλμάνοι, οι Φιλιππινέζες και οι Πακιστάνοι για να ξεσπάσει. Χρειάζεται, επιπλέον, να «περιγράψει», να ηθικολογήσει και τελικά να καταστείλει ένα κομμάτι της νεολαίας, που η ίδια γεννά. Αφού, λοιπόν, βαφτίζει τους άνεργους «άεργους», τους απολίτικους «αναρχοναζιστές» και αυτούς που πετάνε φωτοβολίδες «εγκληματίες», κραυγάζει: ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΤΣΑΚΙΣΤΕ ΤΟΥΣ...

Θεόφιλος Πλατής

Γεωργιάδης Κ. (δημοσιογράφος):

«Έξι οπαδοί που πιάστηκαν στο γήπεδο «Αλκαζάρ» με μαχαίρια και ρόπαλα καταδικάστηκαν ένα χρόνο ο καθένας, χωρίς εξαγορά. Ο νεαρός που έριξε τη φονική φωτοβολίδα ασφαλώς θα καταδικαστεί και μάλιστα με ποινή βαρύτερη. Ως εδώ καλά». (Ελευθεροτυπία 29 Οκτωβρίου).

«Ο φασισμός είναι φασισμός με όποιο όνομα και αν εμφανίζεται».

Ο 20χρονος «σκληρός» που πιάστηκε για το φόντο του Μπλιόνα μπορεί να ψηφίζει ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ ή –το πιο πιθανό– να το παίζει αναρχικός, αντιεξουσιαστής, αυτόνομος ή αδιάφορος.

Στην πρακτική του όμως πάνω στην εξέδρα, ξεχωρίζει τους ανθρώπους ανάλογα με το χρώμα του κασκόλ που φοράνε, με την ομάδα που υποστηρίζουν. Αν ένας είναι οπαδός του ΠΑΟΚ εκ προοιμίου είναι «καλός». Είναι Άριος. Αν ένας άλλος είναι οπαδός της Λάρισας, του Ολυμπιακού, της ΑΕΚ είναι κακός. Είναι Εβραίος, αράπης, υπάνθρωπος». (Ελευθεροτυπία 30-Οκτωβρίου).

Τι ειρωνία! Η ίδια εφημερίδα ανακάλυψε και παρουσίασε ένα μάρτυρα που υποστηρίζει ότι ο εν λόγω «φονιάς» δεν έριξε τη φωτοβολίδα! Εσείς τι λέτε; Είναι ή δεν είναι ένα από τα αποτρόπαια πρόσωπα του φασισμού να καταδικάζεις κάποιον και μάλιστα για φόντο εκ προμελέτης πριν αποδειχθεί η ενοχή του;

Ας αλλάξουμε όμως θέμα και ας μιλήσουμε για τα...

Κοράκια: Έτσι αποκαλούν τους διαιτητές επειδή φοράνε μαύρα και «θάβουν» τις ομάδες τους, κάποια τσογλάνια των γηπέδων. Αντίθετα η τεράστια πλειοψηφία των σωστών φιλάθλων θα έπρεπε να τους χειροκροτεί όταν μπαίνουν στο γήπεδο και να τους σηκώνει στα χέρια όταν αποχωρούν, αναγνωρίζοντας έμπρακτα ότι επιτελούν λειτούργημα. Αυτή βέβαια η αναγνώριση ανάγεται στο χώρο της επιστημονικής φαντασίας, γιατί ακόμη και για τον αγνό, φιλήσυχο οικογενειάρχη οι διαιτητές συμβολίζουν κάτι το αντιπαθητικό, σχεδόν εχθρικό. Όπως εξάλλου συμβαίνει με πολλά άλλα ευγενή λειτουργήματα γύρω μας.

Φαίνεται λοιπόν ότι το θέμα διαιτησία είναι ακόμη ανοικτό. Εκείνο όμως που είναι κλειστό είναι ο χαρακτηρισμός και η καταδίκη των σκουλαρικοφόρων μαλλιάρδων. Συμφωνούν σ' αυτό και οι παράγοντες των ομάδων όπως ο...

Αμανίτης Π. (Διευθυντής της ΠΑΕ Πανιώνιος): «Λένε ότι το ατύχημα έγινε από αμέλεια. Πιστεύω ότι ο δράστης είχε πρόθεση τουλάχιστον να δημιουργήσει επεισόδιο. Προτείνω να τον κουρέψουν, να τον βγάλουν επί τέσσερις μέρες στην τηλεόραση και ύστερα να τον δικάσουν». (Έθνος 29-Οκτωβρίου).

Νομίζουμε ότι αν αυτές οι σωφρονιστικές αντιλήψεις γίνονταν πράξη και δεν έμεναν λόγια του αέρα, όπως εμείς οι νεοέλληνες συνηθίζουμε, θα αποφεύγαμε στο μέλλον την επανάληψη γεγονότων σαν αυτών που συνέβησαν στην Τούμπα. Όπου...

Νταμάρι από πέτρες εκσφενδόνισαν κατά των αστυνομικών μετά το ματς με τον Ολυμπιακό οι χούλιγκανς του ΠΑΟΚ, όπως έγκυρα μας πληροφοροφρεί, ο Άλκης Πασαλίδης (αθλητικογράφος).

«Τι περίμεναν να οπλιστούν οι χούλιγκαν με σιδερόβεργες και να επακολουθήσουν τα θλιβερά επεισόδια που έγιναν; Ηταν ηλίθιο φαινότατο ότι οι περιθωριακοί ζητούσαν εκδίκηση για τα πρώτα χτυπήματα που δέχτηκαν. Η φασιστοειδής ψυχολογία τους διψούσε για αίμα και το γεύτηκαν αφού πρώτα τους προσφέρθηκε στο πιάτο. Στο τέλος φορώντας τα ηλίθια των αστυνομικών έκαναν τον γύρο του θριάμβου. Τα ΜΑΤ, όπως πάντα, ήρθαν μετά τον πόλεμο για να πάρουν και εκείνα με τη σειρά τους εκδίκηση.

Μας προξένισε αλγεινή εντύπωση η συμπεριφορά της συντριπτικής πλειοψηφίας των θεατών όταν οι χούλιγκανς χτυπούσαν αλύπητα με σιδερόβεργες τα όργανα της τάξης που σώθηκαν στις καταπακτές.

Επευφημούσαν το χουλιγκανισμό, χειροκροτούσαν τις εγκληματικές τους ενέργειες και πανηγύριζαν μαζί τους». (Πρώτη 7 Οκτωβρίου).

Επειδή, όμως, δεν είναι σωστό να τελειώνουμε μ' αυτόν τον υπέροχο προς τον χουλιγκανισμό ύμνο, θα αναφερθούμε σε μια θέση της πολιτείας όπως την ανέλυσε ο Γ.Γ.Α. ...

Σαρρής: Υποστήριξε στην εκπομπή «ανοιχτά χαρτιά» στην Τηλεόραση ότι μια από τις αιτίες της έξαρσης της βίας είναι οι πολλές ελεύθερες ώρες των Ελλήνων λόγω κύρια της κατάκτησης του πενθήμερου!

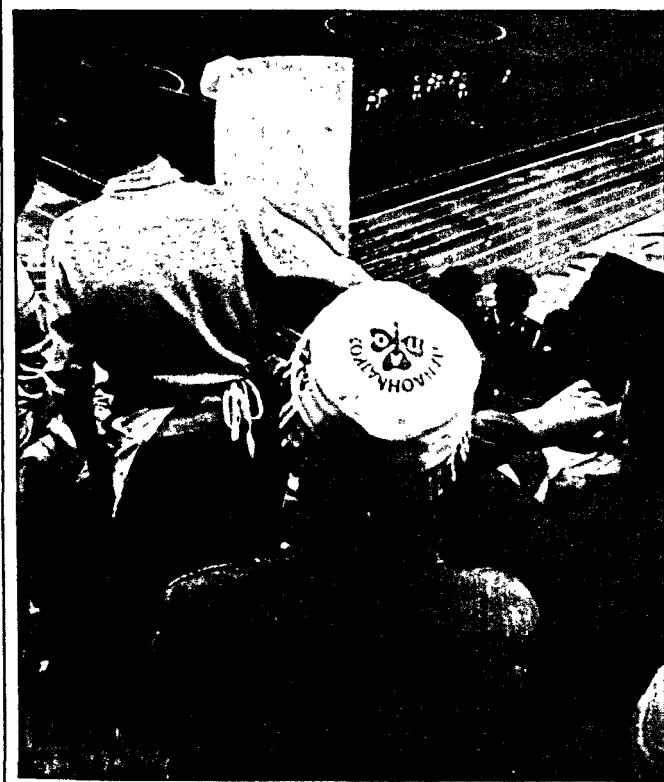
Η αλήθεια είναι ότι αυτή η παρατήρηση μας φόβισε όλους, είτε πάμε στο γήπεδο είτε όχι. Όλους εκτός από...

Αυτούς που εκτανώνουν στο γήπεδο όλη την καταπίεση που βιώνουν έξω απ' αυτό.

Αυτούς που δεν δουλεύουν καθόλου ή δουλεύουν οκταήμερο.

Αυτούς που δεν έχουν πολλά πράγματα να χάσουν για να φοβηθούν.

Αυτούς, με λίγα λόγια, που για να μας πείσουν ότι είναι ξενόφερτοι, τούς λένε «χούλιγκανς».

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντας Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ.45, 1η Δεκεμβρίου 1986 Δρχ. 160

Ιδιοκτησία
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Lexikon Διδότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-33

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Γ. Βότσης
Π. Γεωργίου
Α. Αζαρίδου
Γ. Μηλίδης
Διεύθυνση:
Γ. Αλαμάνης
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δελιπέτρος
Δ. Δελιολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Κυριακίδης
Τ. Κωστόπουλος
Μ. Σμπόρος
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτης
Α. Γιαννόπουλος
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κόκκινος
Π. Κοροθέσης
Γ. Μαυρίης
Α. Μαυρομάτη
Ρ. Πόλε
Γ. Σχιζας
Δ. Τρίμης
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά
Πολιτισμός:
Ν. Βαλαωρίτης
Χ. Δασκαλόπουλος
Ε. Καλαφάτη
Α. Κελπέκης
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Δ. Πουλικάκος
Χ. Σακελλαρόπουλος
Α. Τύρος
Σ. Χρυσουλάκη
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σκίτσος:
Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Ελευθεράκης
Μ. Μπαμπούσης
Συνδρομές:
Εσωτερικού: 12 τεύχη Δρχ. 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη Δρχ. 2.300
Αμερική: 12 τεύχη Δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη Δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος

(Σ.Σ.: Η επιστολή του κ. Μαύρου που δημοσιεύουμε παρακάτω είναι ανταπάντηση σε επιστολή του υπουργού κ. Θ. Πάγκαλου προς τον αναγνώστη μας. Είχε προηγηθεί «ανοιχτή επιστολή» του κ. Γ.Μ. από τις στήλες της εφημερίδας «Πρώτη». Η απάντηση του υπουργού είχε τη μορφή ιδιωτικού γράμματος κι έτσι έμεινε αδημοσίευτη. Το νέο κείμενο του κ. Γ.Μ. δεν έγινε δυνατό να δημοσιευτεί στην εφημερίδα, κι έτσι το φιλοξενεί ο «Σχολιαστής»).

Απάντηση στον κ. Θ. Πάγκαλο

Κύριε Υπουργέ,

Έλαβα την απάντησή σας (14/8) στην ανοιχτή επιστολή μου σχετικά με τους χειρισμούς της ελληνικής κυβέρνησης στο θέμα της σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας και σας ευχαριστώ.

Υποθέτω πως η ιδιωτική μορφή της απάντησής σας οφείλεται στο ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν σας ενημέρωσαν εγκαίρως για το γεγονός ότι η επιστολή μου είχε δημοσιευθεί στην «ΠΡΩΤΗ» της 25ης Ιουλίου. Γι' αυτό, καθώς και για τον σοβαρότερο λόγο ότι το θέμα μας ενδιαφέρει άμεσα την κοινή γνώμη, συνεχίζω τον μεταξύ μας διάλογο δημόσια.

Γράφετε κατ' αρχήν ότι «η Ελλάδα από την πρώτη στιγμή αντιτάχθηκε» στην αναθερμάνση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας επικαλούμενη «δύο λόγους»: πρώτον, «την μη ύπαρξη ουσιαστικών βημάτων για την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Τουρκία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και δεύτερον, «την επιθετική στάση της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο». Δεν γνωρίζω πού πότε και πώς αντιτάχθηκε η Ελλάδα στην αναθερμάνση και ποια η βαρύτητα -στην πράξη- των «δύο λόγων» που επικαλέστηκε. Πολύ φοβάμαι όμως πως η σημασία τους υποβαθμίζεται από τη στιγμή που ακολουθείται μία «παράκληση» -όπως την χαρακτηρίζετε- τακτική στα «εκκρεμή τεχνικά θέματα στις σχέσεις ΕΟΚ-Τουρκίας». Το ότι συζητάμε και μόνο για κατάργηση των «διακριτικών μέτρων σε βάρος των Ελλήνων υπηκόων στην Τουρκία» και για «ρητή εξαιρέση της Ελλάδας από την ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα» τη στιγμή που συνεχίζεται η πολύπλευρη και αδιάστατη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, η Τουρκική κατοχή στην Κύπρο, η τραγωδία των 1619 αγνοουμένων και η τακτική των αλληπαλλήλων προκλήσεων κατά της εδαφικής μας ακεραιότητας στο Αιγαίο, δείχνει ότι -αν και άμεσα παθόντες- δεν παίρνουμε αρκετά στα σοβαρά την επιθετική στάση της Τουρκίας και την συνεχιζόμενη παραβίαση από μέρους της των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πώς μπορούμε να περιμένουμε από τους κοινοτικούς μας εταίρους, που ούτε η εδαφική τους ακεραιότητα απειλείται από την Τουρκία, ούτε έχουν πρόσφατες εμπειρίες στήρησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών ελευθεριών, να δείξουν την απαιτούμενη ευαισθησία όταν εμείς οι ίδιοι, χωρίς κανένα ελαφρυντικό, δεν το πράττουμε; Είναι εντελώς ακατανόητο γιατί η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει μέχρι στιγμής κάνει χρήση του πολυδιαφημισμένου κυριαρχικού της δικαιώματος του «δέτο» για να μπλοκάρει την αναθερμάνση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας μέχρις ότου η τελευταία δώσει έμπρακτες και επαρκείς αποδείξεις πως έχει μάθει να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές ελευθερίες του λαού της και την εδαφική ακεραιότητα των γειτόνων της. Η ευκαιρία πρωτοπαρουσιάστηκε πριν από εννέα μήνες στο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών της ΕΟΚ όταν αποφασίστηκε το «ξεπάγωμα» της Συμφωνίας Σύνδεσης και ξαναπαρουσιάστηκε με την επίσκεψη Οζάλ στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου τον περασμένο Ιούλιο. Και

στις δύο όμως περιπτώσεις πέρασε ανεκμετάλλευτη, θέτοντας έτσι εύλογα ερωτηματικά ως προς το πού αποβλέπει μια τέτοια «άγνοχη» στάση και τι ανταλλάγματα αποκομίζει...

Άμεσο και χειροπιαστό πάντως αποτέλεσμα της στάσης αυτής είναι η δυνατότητα δρομολόγησης των συζητήσεων επί τεχνικών θεμάτων και η de facto παράκαμψη των επίμαχων πολιτικών προβλημάτων, γεγονός που υπογραμμίστηκε ιδιαίτερα από τη μεθοδευση της σύγκλησης του Συμβουλίου Σύνδεσης της 16/9 τ.ε. Το ότι το τελευταίο δεν κατέληξε, στη φάση αυτή, σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα δεν πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερη επιτυχία από ελληνικής πλευράς εφ' όσον στην Ανακοίνωση Τύπου (CEE-TR 104/86) που εκδόθηκε στο τέλος των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Σύνδεσης αναφέρεται ότι «τα όργανα της Σύνδεσης θα συνεχίσουν την εξέταση των σημαντικών θεμάτων προκειμένου να εξευρεθούν κατάλληλες λύσεις και θα υποβάλουν τις σχετικές εκθέσεις στο Συμβούλιο Σύνδεσης όπως προβλέπεται». Αν αυτό δεν αποτελεί «πράσινο φως», όπως σκόπιμα υπερβάλλει ο Βρετανός Πρόεδρος του Συμβουλίου Υπουργών, δεν είναι όμως ούτε κόκκινο και αυτό και μόνο -υπό τις παρούσες συνθήκες- αποτελεί ένα βήμα εμπρός για την τουρκική διπλωματία και τους ξένους υποστηρικτές της.

Στο κλίμα που δημιουργείται από το γεγονός και μόνο ότι συνεδριάζει το Συμβούλιο Σύνδεσης, και ας μην καταλήγει -για την ώρα- σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα, θα μπορούσαν ευκολότερα να ευδοκιμήσουν άλλες επιδιώξεις της Άγκυρας όπως, για παράδειγμα, η ενεργοποίηση της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου - Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, γεγονός που θα ισχυροποιούσε ακόμη περισσότερο τις τουρκικές θέσεις. Είναι προφανές πως, με αυτά τα στοιχεία και αυτές τις προοπτικές δεν μπορεί να είναι κανείς αισιόδοξος.

Το μόνο, ίσως, ενθαρρυντικό σημάδι στις πρόσφατες εξελίξεις -εφ' όσον αληθεύει- είναι η δήλωσή σας στους δημοσιογράφους (προφανώς μετά την συνεδρίαση της 16/9 του Συμβουλίου Σύνδεσης) που αποδίδεται από τον Π. Καψή σε άρθρο του στα «ΝΕΑ» της 20/9 τ.ε., ότι η «Ελλάδα αποσύρει την χειρονομία καλής θέλησης προς την Τουρκία να υπογράψει δηλαδή το πρωτόκολλο σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας αν σταματήσουν οι διακρίσεις σε βάρος των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και στο άνω δω και στο εξής ισχύς των «γενικών επιφυλάξεων» για το Κυπριακό και το Αιγαίο για την υπογραφή των πρωτοκόλλων». Αν το γεγονός αληθεύει, αυτό θα σήμαινε ότι αναγνωρίζετε το αδιέξοδο των δύο «παράλληλων» τακτικών και τερματίζετε οποιαδήποτε συζήτηση επί «τεχνικών θεμάτων» προβάλλοντας έτσι ουσιαστικά ελληνικό βέτο. Η Ανακοίνωση στον Τύπο που προαναφέραμε δεν επαληθεύει βέβαια κάτι τέτοιο. Αν πάραυτα η στρόφη αυτή στους χειρισμούς της ελληνικής πλευράς πρόκειται να γίνει, ελπίζω ότι η μη «υπαρξη ουσιαστικών βημάτων για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Τουρκία και στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» θα αποτελέσει εξ ίσου σοβαρό λόγο «επιφύλαξης» της Ελλάδας για την υπογραφή του Πρωτοκόλλου Σύνδεσης. Ας μην ξεχνάμε ότι η αρνητική προς την Τουρκία στάση της Δανίας και του Λουξεμβούργου (δεν είμαστε οι μόνοι -όπως ισχυρίζεται ο Π. Καψής- που «αντιδρούμε» στην εξομάλυνση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας) οφείλεται ακριβώς στην συνεχιζόμενη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατάλυση των δημοκρατικών ελευθεριών στην Τουρκία. Όσο για την τουρκική «επιθετικότητα» στο Αιγαίο και την Κύπρο, δεν αρκούν βέβαια οι διαβεβαιώσεις καλών προθέσεων που πληθαίνουν τελευταία από την πλευρά της Άγκυρας. Χρειάζονται ρητές δεσμεύσεις που να περιλαμβάνουν και μηχανισμούς κυρώσεων που θα ενεργο-

ποιούνται αυτόματα σε περίπτωση παραβίασης της συμφωνίας. Μιλάμε δηλαδή για υπό όρους σύνδεση, όρους που η Τουρκία δεν θα μπορεί να ικανοποιήσει όσο τελεί υπό δικτατορικό καθεστώς και όσο συνεχίζει να κατέχει μέρος της Κύπρου και να απειλεί την εδαφική μας ακεραιότητα στο Αιγαίο. Δεν μιλάμε όμως για «εγγύηση» της ΕΟΚ, όπως προτείνεται για την Κύπρο στην πρόσφατη συνέντευξή σας στην «Τζουμχουριέτ». Κάτι τέτοιο πέρα από το ότι είναι ανέφικτο, εφ' όσον η ΕΟΚ δεν διαθέτει τους απαιτούμενους πολιτικο-στρατιωτικούς μηχανισμούς, αποτελεί στην περίπτωση της Κύπρου, αποδιενόησηση, απομάκρυνση από τα πλαίσια του ΟΗΕ και εγκλωβισμό στα γρανάζια της δυτικής στρατηγικής που τόσα δεινά έχει επιφέρει στον Κυπριακό λαό.

Γνωρίζω κύριε Υπουργέ, ότι οι σκέψεις μου αυτές θα φαντάζουν ίσως κάπως «απλοϊκές» συγκρινόμενες με τις επίσημες αναλύσεις που σας υποβάλλονται τακτικά. Οι τελευταίες λαβαίνουν ασφαλώς υπ' όψη στοιχεία που δεν διαθέτει ο μέσος ενδιαφερόμενος πολίτης και συνεπώς έχουν το πλεονέκτημα των λεπτών αποχρώσεων στην διατύπωση προτάσεων που τους αποδίδει μια γοητεία και μια πειθώ που συχνά μπορούν να επισκιάσουν τις ενδεχόμενες λαβόμενες αξιολογήσεις στις οποίες βασίζονται. Η χάραξη και εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής μιας δημοκρατικής χώρας, όμως, δεν μπορεί να πείθει ως προς την ορθότητά της μόνο τους έχοντες πρόσβαση σε πληροφορίες διαβαθμισμένου περιεχομένου. Πρέπει ταυτόχρονα να γίνεται κατανοητή και να υποστηρίζεται από την πλειοψηφία του λαού της. Αυτό βέβαια ισχύει ακόμη περισσότερο για μια κυβέρνηση που θέλει να λέγεται σοσιαλιστική και έχει εκλεγεί με κεντρικά συνθήματα την Εθνική Ανεξαρτησία και Λαϊκή Κυριαρχία. Δυστυχώς, κύριε Υπουργέ, η πολιτική της κυβέρνησης, τόσο στο συγκεκριμένο θέμα όσο και στα γενικότερα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής πείθει όλο και λιγότερο τον κάθε καλόπιστο προοδευτικό πολίτη της χώρας ότι υπαγορεύεται από μια συνολική στρατηγική με αξονα τις αρχές της Εθνικής Ανεξαρτησίας και Λαϊκής Κυριαρχίας και όχι από τις λογής-λογής δεσμεύσεις που ισχύουν και τις εξωτερικές πιέσεις που ασκούνται. Μήπως είναι ουτοπικό να πιστεύει κανείς πως μία μικρή γεωπολιτικά χώρα σαν την Ελλάδα, ιδιαίτερα στο σημείο που βρίσκεται, μπορεί να ασκεί ανεξάρτητη και αδέσμευτη εξωτερική πολιτική; Αυτό για μας θα είναι πάντα το ζητούμενο. Η απάντηση δεν μπορεί, από την ίδια τη φύση του προβλήματος, να είναι θεωρητική. Η Εθνική Ανεξαρτησία και Λαϊκή Κυριαρχία κατάκτονται με αγώνες, αγώνες που απαιτούν τη στράτευση του λαού για να 'ναι νικηφόροι. Η πολιτική όμως της Κυβέρνησης αντί να ενώνει διαιρεί τον λαό. Αντί να τον διαφωτίζει τον αποπροσανατολίζει. Αντί να τον συνεγείρει τον αδρανοποιεί. Αυτό είναι γεγονός τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική. Είναι απόρροια της «γέρας» οικονομικής πολιτικής και της παρέμβασης στον συνδικαλισμό που την συνοδεύει. Είναι αποτέλεσμα του εκλογικού νόμου και των όρων διεξαγωγής των εκλογικών αναμετρήσεων. Είναι παράγωγο της κατάστασης που επικρατεί στα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Είναι καρπός του δογματισμού της νοοτροπίας της μονοκομματικής αυτοδυναμίας και της έλλειψης εσωκομματικής δημοκρατίας στο κυβερνών κόμμα. Μέχρι πότε όμως;

Ξέρω, κύριε Υπουργέ, ότι ξέφυγα από τα στενώς εννοούμενα «δικά» σας χωράφια. Αυτό κατά την γνώμη μου όμως το απαιτεί η ίδια η φύση και η λογική του άμεσου θεματός μας και, επιπλέον, το γεγονός ότι δεν σας απευθύνομαι μόνο με την ιδιότητά σας του Υπουργού αλλά και ως Έλληνα πολίτη και σκεπτόμενο άνθρωπο.

Με κάθε εκτίμηση
Γιάννης Γ. Μαύρος

Οι φωτοτυπίες

Ήταν δεν ήταν 20 μέρες στο Υπουργείο. Νέα καθήκοντα και πολλές σκοτούρες χωρίς γνώση των διαδικασιών και των νοοτροπιών. Κάποια μέρα χρειάστηκε να θγάλει μεγάλο αριθμό φωτοτυπιών. Όλοι του έλεγαν πως δεν πρέπει να τις θγάλει στο φωτοτυπικό μηχάνημα του ορόφου. Ήταν μικρό και πιθανόν να χάλυγε. Απευθύνθηκε στη γραμματεία του προϊστάμενου του. Εκείνη τις πήρε. Θα τις πήγαινε στο κεντρικό φωτοτυπείο του Υπουργείου. Ικανοποιημένος γύρισε στο γραφείο του. Δεν είχε μπει ακόμη στο νόημα της δουλειάς του και του κατάρτωγε το άγχος. Πρώτη φορά δούλευε σε υπουργείο και νόμιζε ότι εκεί όλα πάνε ρολόι.

Μετά από δύο ώρες πήγε να πάρει τις φωτοτυπίες. Φευ, αντί φωτοτυπιών εισέπραξε το ξερό «διαβιβαστικό» από την γραμματεία:

— Μου είπαν ότι όποιος θέλει φωτοτυπίες να πάει να τις θγάλει μόνος του.

Τον ήρθε κατασκέπαση. Είκοσι μέρες προσπαθούσε εναντιώνως να βρει ανθρώπους που θα τον ενημέρωναν για τη δουλειά που τον ανέθεσαν και δεν τάζε κατωφέρει. Μόνο αποσπασματικές πληροφορίες έπαιρνε από δω κι από κει και προσπαθούσε να τις συνθέσει αλλά χωρίς μεγάλη επιτυχία. Τώρα έπρεπε να θγάλει και τις φωτοτυπίες χάνοντας τουλάχιστον μισή μέρα. Τι να κάνει; Πάιρνει τους διαδρόμους για το φωτοτυπείο. Από κει τον οδηγεί ένας τύπος ανέκφραστος, ράθυμος και ελάχιστης ευφυΐας σ' ένα γραφείο. Ήταν του προϊστάμενου των φωτοτυπιών. Αφού ρωτά το είδος των φωτοτυπιών αρχίζει να εκνευρίζεται.

— Αυτό είναι βιβλίο, πρέπει να εκδοθεί από τον οργανισμό. Δεν έχουμε χαρτί... Ήρεμα διακόπτεi τον προϊστάμενο:

— Με συγχωρείτε, είμαι καινούργιος και δεν ξέρω καλά τις διαδικασίες. Αν μου τις υποδείξετε δεν έχω κανένα λόγο να μη τις ακολουθήσω. Πρέπει να πάω στον οργανισμό;

Εδώ ο προϊστάμενος αφοπλίζεται. Ο τόνος πέφτει.

— Δεν αμφιβάλλω. Για τον οργανισμό, δεν ξέρω. Δεν έχουμε χαρτί.

— Δηλαδή αν φέρω χαρτί θα βγουν οι φωτοτυπίες;

— Ναι, θεθαίω.

Αφού ευχαριστείτη πηγαίνει στο γραφείο του όπου καταστρώνει το σχέδιο απόκτησης χαρτιού. Το είδος αυτό, όπως είχε καταλάβει, ήταν «ουσιώδες εν ανεπαρκεία». Όταν ήρθε στο υπουργείο του είχαν δώσει ελάχιστο και γρήγορα ειδικεύτηκε στο να αρπάζει από δω και από κει. Το να αποκτήσεις όμως χαρτί για φωτοτυπίες ήταν κάτι εξαιρετικά δύσκολο. Προφασίστηκε ότι θέλει να θγάλει κάποιες φωτοτυπίες στο μικρό φωτοτυπικό του ορόφου του. Για καλή του τύχη ήταν άδειο και υπήρχαν και κάποια πάκα χαρτιού. Αφού ρίχνει κλεφτές ματιές στο διάδρομο παίρνει το χαρτί, το καμουφλάρει κατάλληλα και με αδιάφορο ύφος βγαίνει έξω. Τώρα πια τα έχει αντιληφτεί όλα. Ως δια μαγείας το άγχος του πέρασε. Γελάει μέσα του και αρχίζει να το διασκεδάζει.

Δεν χάνει καιρό. Αμέσως καταφτάνει στο γραφείο του προϊστάμενου. Του επιδεικνύει με αυτοπεποίθηση το χαρτί και του ζητά σημείωμα για το φωτοτυπείο. Εκείνος δίνει τηλεφωνικά την εντολή στον υπεύθυνό του. Ο δρόμος, επιτέλους, είναι ανοιχτός.

Ο υπεύθυνος του φωτοτυπείου, ένας ευφυής σπιρτόζος και τραχύς άνθρωπος, μόλις μαθαίνει τον αριθμό των φωτοτυπιών λέει:

— Για τόσο λίγες φωτοτυπίες δεν χρειάζεται να φέρεις χαρτί. Και του το δίνει πίσω. Μετά από αυτό η απελευθέρωση του ήταν καθολική. Σκέφτεται πως εδώ θα περάσει καλά. Μόνο όρεξη για γέλιο νάχει.

Ο παραλογισμός όμως δεν σταμάτησε εκεί. Ο υπεύθυνος του δίνει ένα μικρό

μηχάνημα γιατί τα μεγάλα ήταν απασχολημένα. Δεν είχε καλώς-καλώς αρχίσει την «παραγωγική» δουλειά του και καταφθάνει κάποιος υπάλληλος του φωτοτυπείου από εκείνους που άμα τους δώσεις εξουσία νομίζουν πως έπιασαν τον Πάπα...

— Σταμάτα αμέσως αυτό το μηχάνημα δεν είναι για το πολλές φωτοτυπίες, λέει άγρια και επιτακτικά.

— Έχω συνεννοηθεί με τον υπεύθυνο, απαντά ήρεμα και συνεχίζει τη δουλειά του. Ο τύπος όμως αρχίζει να φωνάζει και να μιλά προσβλητικά προσπαθώντας να κλείσει το μηχάνημα. Έλα όμως που ο άνθρωπος μας έχει πια πάρει χαμπάρι το τι γίνεται! Αγριεύει και τον πετά έξω κακήν-κακώς.

Το μυστικό της επιτυχίας το είχε κατακτήσει!!!

O. Γέρος

Σημείωση: Η ιστορία αυτή συνέβη, έτσι ακριβώς, πριν λίγες μέρες σε υπουργείο που από τη φύση του καλείται να οργανώσει το μέλλον!

Τελεία και Παύλα

Αγαπητέ Σχολιαστή, Καθυστέρημένα διάβασα στον «Σχολιαστή» τις απαντήσεις του Χ. Αναστασιάδη και Α. Στίνας όχι στο «άρθρο» μου όπως γράφουν και οι δυο τους αλλά στην «σύντομη απάντησή μου σε δικιά σας φιλέ «Σχολιαστή» ερώτηση» που δημοσίευσε ο «Σχολιαστής» στο φύλλο του του Σεπτεμβρίου 1986.

Στην ίδια «σύντομη απάντησή μου σε μια ερώτηση» πρόσθετα για την άρση κάθε παρεξήγησης τα ακόλουθα: «χωρίς καμιά αξίωση ανάλυσης (εκ μέρους μου) μιας από τις σημαντικότερες περιόδους της ιστορίας της χώρας μας». Απορώ γιατί ακάθεκτοι και οι δυο αναφερόμενοι έσπευσαν να «διορθώσουν» «λάθη», «ανακρίβειες» και «παραλείψεις».

«Λάθος» είναι γράφει ο Χ. Αναστασιάδης να θεωρείται η περίοδος 1928-1932 ότι χαρακτηρίζεται «από ανερχόμενους εργατικούς αγώνες και δυνατό πολιτικοποιημένο φοιτητικό κίνημα».

Αυτό κατά τον Χ.Α. ισχύει μόνο για την περίοδο 1932-1936. Αλλά ήδη η εκτίμηση του Α. Στίνας είναι διαφορετική για εκείνη την περίοδο που χαρακτηρίζεται πράγματι από τους πρώτους μεγάλους αγώνες του νεοσχηματισμένου προλεταριάτου στη χώρα μας και του πολιτικοποιημένου φοιτητικού της κινήματος. Ας μελετήσει συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο ο Χ. Αναστασιάδης τα στατιστικά στοιχεία για τους απεργιακούς αγώνες εκείνης της εποχής, κι όχι την επιρροή του Κ.Κ.Ε. Άλλο το Κόμμα, και άλλο η Τάξη, είναι καιρός η ιδέα αυτή να χωρέσει στα κεφάλαια όλων των Αρχαιομαρξιστών και Αρχαιοτροτσκιστών.

Το Κόμμα φθίνει στην περίοδο 1928-1932 λόγω της «Τριτοπεριοδικής» του σεχταριστικής, ανεδαφικής πολιτικής, η Τάξη αντιθέτως αντίθετα καθώς ξεσπά και βαθύνει η παγκόσμια και ελληνική οικονομική κρίση.

Όσο για το φοιτητικό κίνημα ξέρει ο Χ.Α. μεγαλύτερη απεργία του από εκείνη του 1929-1930 με την συμμετοχή επίσης πολλών εργατικών κλάδων:

Θυμάται ο Χ.Α. τι πολιτική ζωντάνια είχε εκείνα τα χρόνια 1928-1932 η Αυλή του Πανεπιστημίου, τι συζητήσεις γινότανε γύρω απ' όλα τα θέματα, εθνικά και διεθνή, «Σταλινισμό», «Τροτσκισμό», Φρόντ, Αϊνστάιν, Γερμανικός Φασισμός, και Σοσιαλδημοκρατία κτλ. Ξεχνά ή δεν ξέρει πόσο δυνατή αριθμητικά και ιδεολογικά ήταν η φράξια των Αρχαιομαρξιστών Φοιτητών, «εκτός» και «εντός» ήδη της οργάνωσης αυτής στο Πανεπιστήμιο;

Όσο για την καταπληκτική του διακήρυξη ότι ο «Αρχαιομαρξισμός» της περιόδου 1928-1932 δεν είχε τίποτα το «τροτσκιστικό», τότε πώς γίνεται και η

συντριπτική πλειοψηφία όσων σταδιοδρόμησαν από τότε σαν «Τροτσκιστές» στην Ελλάδα προέρχονταν από τον «Αρχαιομαρξισμό», πρώτος-πρώτος ο ίδιος, όπως άλλωστε κι εγώ; Πώς γίνεται και η Διεθνής Γραμματεία αναγνωρίζει τον «Αρχαιομαρξισμό», και ούτε τον «Σπάρτακο», ούτε τους «Φραξιονιστές» σαν το επίσημο τμήμα της επί 4 χρόνια, και μάλιστα σαν ένα από τα σπουδαιότερα τμήματά της σε παγκόσμια κλίμακα;

Απλώς γιατί τότε η δύναμη του «Αρχαιομαρξισμού» ήταν πραγματική, η εργατική και φοιτητική του βάση σημαντική και η ηγεσία του με την «Πάλη των τάξεων», τον θεωρητικό «Δαυλό» και άλλα έντυπα κατέκλυζε τον χώρο όπου δρούσε με τα άρθρα του Α. Τρότσκι κι όλα τα ντοκουμέντα του διεθνούς του κινήματος.

Τα ξέχασε όλα αυτά ο Χ.Α. που έγινε «τροτσκιστής» μέσα απ' αυτή την προπαγάνδα; Οι «Τροτσκιστές» οι προερχόμενοι από τον «Αρχαιομαρξισμό» αποτελούν εκείνη την περίοδο την συντριπτική πλειοψηφία του ρεύματος αυτού, και θεωρούν οι περισσότεροι τους τον «Σπάρτακο» σαν «φιλοσοφικό κύκλο» διανοούμενων όπως γράφει ακόμα και τώρα ο Α. Στίνας.

Πολλοί τους δεν προσχώρησαν στην Ο.Κ.Δ.Ε που ιδρύθηκε το 1934, από τον Π. Πουλιόπουλο και τον υποφαινόμενο παρά πολύ αργότερα όταν πια είχε ολοκληρωθεί η αναπόφευκτη ρήξη του Αρχαιομαρξισμού με το κίνημα του Α. Τρότσκι. Είναι οι «παλιοί αρχαιομαρξιστές, δραστήριοι μαχητές του δρόμου» που έσωσαν κατά τον Α. Στίνα τον «φιλοσοφικό όμιλο της Ο.Κ.Δ.Ε.» στον οποίο κυριαρχούσε κατ' αυτόν ο «Σπάρτακος» παραγνωρίζοντας τους «φραξιονιστές» πρώην αρχαιομαρξιστές που είχαν ενωθεί με τον «Σπάρτακο» από το 1934.

Δεν «θυμάμαι» ή «μπερδεύω» σκόπιμα τα γεγονότα γράφει ο αντικειμενικός, ψυχραιμος, και διαυγής Α. Στίνας γιατί: α) Οι «φραξιονιστές» δεν αποσχίστηκαν το 1934 (όπως τάχα εγώ γράφω) αλλά το 1930 από τον Αρχαιομαρξισμό.

Το ίδιο όμως γράφω κι εγώ κατά λέξη: «Για ένα διάστημα συνοδοιπορούν σαν «Τροτσκιστές» απ' ενός ο «Αρχαιομαρξισμός» που αναγνωρίζεται σαν επίσημο τμήμα της Δ.Α.Α. το 1931 και απ' ετέρου ομάδες που αποσχίστηκαν από αυτήν από το 1930 κ.τ.λ.».

Όσο για την άλλη παρατήρηση του Α. Στίνας, στην οποία επίσης διαβλέπει «κακόβουλη» διάθεσή μου, ότι αναφέροντας τα γεγονότα του Μάη 1936 της Θεσσαλονίκης δεν αναφέρω παρά μόνο τον ρόλο του Πανταζή «απλού καπερνέγτη» και παραμελώ εκείνο άλλων αγωνιστών, επαναλαμβάνω ότι σε καμιά περίπτωση δεν επρόκειτο η «απλή απάντησή μου σε μια ερώτηση του Σχολιαστή» να 'ναι «άρθρο» ή «ανάλυση» μια ιστορικής περιόδου.

Δεν συνήθιζω όταν γράφω να βγαίνω έξω από το συγκεκριμένο θέμα και να επιδιδομαι όπως π.χ. ο Χ. Αναστασιάδης στο γνωστό του «αντισταλινικό» τροπάρι επαναλαμβανόμενο σε κάθε ευκαιρία ή όπως ο Α. Στίνας στο γνωστό του επίσης «αντιπουλιποπλικό» τροπάρι. Αλλά θα θυμίσω στον Α. Στίνα προκειμένου για τον Πανταζή ότι υπήρξε στο διάστημα της λιγοήμερης «Κομμούνας της Θεσσαλονίκης» ένα από τα τρία μέλη του «διευθυντηρίου της» και εκείνος που στην τεράστια συγκέντρωση του «Λευκού Πύργου» είπε την ιστορική φράση: «Αν ο Εισαγγελέας δεν αποφυλάκισι αμέσως τους συντρόφους μας θα διορίσουμε ένα Κόκκινο Εισαγγελέα». Ήταν η έκφραση της συνείδησης και της δύναμης της «Κομμούνας της Θεσσαλονίκης».

17.9.86

M.N. Ράπτης

Υ.Γ.: Όσο για τη μυθολογία του Γ. Ταμτάκου («Σχολιαστής» Νο 44) γύρω από την εξοδό μου από την Ελλάδα και την αντιπροσωπεία της ΟΚΔΕ στο εξω-

τερικό, έχω απλώς να πω τα εξής: Από τον Π. Πουλιόπουλο ήδη στην παρανομία πήρα την απάντηση ότι η οργάνωση είχε εγκρίνει την εξοδό μου και την αποστολή μου στο εξωτερικό. Αν η «πλειοψηφία» της ηγεσίας της είχε διαφωνήσει τότε ο Π. Πουλιόπουλος μου είπε ψέματα, πράγμα απολύτως αδύνατο. Κάποιος άλλος λέει σήμερα ψέματα, ύστερα από μισό σχεδόν αιώνα, όταν επί 20 ολόκληρα χρόνια που υπήρξα γραμματέας της 4ης Διεθνούς, κανείς υπεύθυνος Έλληνας τροτσκιστής δεν τόλμησε να χειρίσει τέτοιο ζήτημα.

«Συνοδοιπορία»

Φίλοι του «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ»

Θα ήθελα, αν δεν έχετε αντίρρηση, να εκφράσω από τη στήλη «Γράμματα» μια απορία προς τους συνεργάτες σου Γιάννη Μαυρή, Θεόφιλο Πλατή και Γ.Μ. (Γιάννη Μαυρή ή Γιάννης Μηλιάς); οι οποίοι αρθρογραφούν για το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών στο τεύχος 44.

Πριν λοιπόν συζητήσουμε αν όντως ενισχύθηκαν σε ψήφους οι δυνάμεις της Αριστεράς, και πριν συζητήσουμε τι είδους αριστερά είναι αυτή που υπάρχει στη χώρα μας σήμερα, θα ήθελα να μάθω αν σημαίνουν τίποτα για τους αρθρογράφους σου τα λευκά και τα άκυρα. Και όχι μόνο του 2ου γύρου, που ξεπερνούν σύμφωνα με ένα πρόχειρο υπολογισμό μου τις 250.000 σε όλη τη χώρα, αλλά και του 1ου γύρου, αρκετά σε αριθμό και πολύ μεγάλης σημασίας. Για να μην αναφερθούμε στην ασυνήθιστη για εκλογές στη χώρα μας αποχή.

Υπάρχει κρίση πολιτικής εκπροσώπησης — πράγμα που συνιστά φαινόμενο ποιοτικής φύσης — ή απλά «η βάση είναι πιο μπροστά από την ηγεσία» οπότε χρειάζομαστε μόνο ένα κάπως πιο «αριστερό» ΚΚΕ;

Ο κόσμος είναι ζορικός, εμείς ασθενικοί και ο πειρασμός πολύ μεγάλος να αρπαχόμαστε κάθε φορά από την άκρη του παλτού κάποιων ισχυρών. Αλλά μετά τις περσινές ιστορίες της κριτικής υποστήριξης του ΠΑΣΟΚ, θα περίμενε κανείς πιο πολλή προσοχή.

Τα εκκρεμή είναι χρήσιμα όταν δειχνουν σωστά την ώρα. Όταν πάνε όμως δεκαετίες πίσω, πριν το Μάρτη του 1968, τότε που η «συνοδοιπορία» ήταν της μόδας, επόμενο είναι να αναρωτιέται κανείς μέχρι πότε η αριστερά στη χώρα μας θα αεροβατεί εκτός τόπου και χρόνου.

Φιλικά
Γιώργος Ριζοβύλης

Ανοιχτή επιστολή

Προς την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Πρόσφατα είχατε ανακοινώσει την διεξαγωγή ενός σεμιναρίου για 51 άνεργους-πτυχιούχους οικονομικών και πολιτικών σχολών, με θέμα την τοπική ανάπτυξη.

Μετά απ' αναβολή σε αναβολή της ημερομηνίας για συνέντευξη, που τελικά δεν δόθηκε, δεν με δεχθήκατε αν είμαι απόφοιτος οικονομικής σχολής και κάτοικος Χίου.

Γι' αυτό ζητώ να μάθω τι προσόντα δεν είχα και τι επιπλέον είχαν και οι 51 που επιλέχθηκαν.

Επίσης, θέλω να με πληροφορήσετε κατά πόσο το συγκεκριμένο αυτό σεμινάριο είναι πιο χρήσιμο σε πτυχιούχους — κατοίκους της Αθήνας, απ' ό,τι σε ήδη εγκατεστημένους στην επαρχία.

Περιμένοντας απάντηση
Αλέξης Καθθαβάς
Γλύπη 41 - Χίος 82100

Αρνούμαι

Δημόσια, με γράμμα του προς κάθε υπεύθυνο αλλά και την κοινή γνώμη, ένας νέος, ο Μ. Ειρηνάιος, αρνείται τη στρατεύσή του για λόγους συνείδησης.

«Επειδή πιστεύω ότι η ελευθερία συνείδησης και των πεποιθήσεων αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα...

Επειδή πιστεύω ότι η προώθηση της υπόθεσης της ειρήνης δεν αποτελεί πρόνομο και ευχολόγιο των κυβερνήσεων αλλά προϋποθέτει την υιοθέτηση μιας απόλυτα προσωπικής στάσης σαν έκφραση της συνείδησης κάθε ατόμου...

Επειδή ο στρατός αποτελεί ένα σχολείο-διαπαιδαγώγησης των νέων στον αυταρχισμό, την ιεραρχία, τη βία, τον παραλογισμό, το γλύψιμο, το αχρησμό...

Πιστεύω ότι το να υπηρετήσω τη στρατιωτική θητεία σημαίνει ότι αποδέχομαι να ενταχθώ και να υποστηρίξω στην πράξη απόψεις, καταστάσεις και μηχανισμούς, που με φέρνουν σε βαθιά αντίθεση με τη συνείδησή μου και τις φιλειρηνικές μου πεποιθήσεις.

Αρνούμαι δημόσια, συνειδητά και υπεύθυνα να υπηρετήσω τις Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις και να τις εξυπηρετήσω καθ' οιονδήποτε τρόπο για λόγους που επιβάλλει η συνείδησή μου, οι φιλοσοφικές, πολιτικές, ηθικές, ανθρωπιστικές ειρηνιστικές πεποιθήσεις μου.

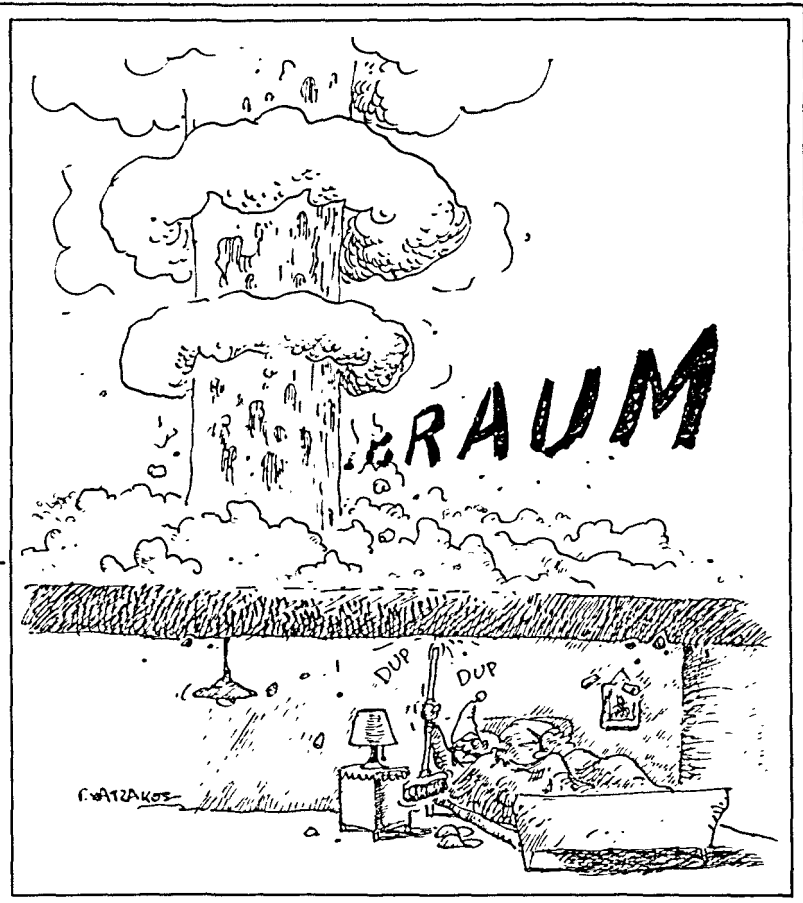
Αρνούμαι να μάθω να χρησιμοποιώ τα όπλα και να τα στρέψω ενάντια σε, οποιονδήποτε και για οποιονδήποτε λόγο, συνάνθρωπό μου.

Τέλος καλώ κάθε ένα που αγωνιά για την υπόθεση της ειρήνης να στηρίξει με την προσωπική του παρέμβαση την επίλυση του προβλήματος των ανιρρησιών συνείδησης στη χώρα μας μέσα σε συνθήκες δικαιοσύνης και σεβασμού του κυρίαρχου και απαραβίαστου ανθρωπίνου δικαιώματος της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ».

Για την κατά αποσπάσματα αντιγραφή:
Γ.Π.

Η καταστολή κι εμείς

Η Επιτροπή Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων ύστερα από τη «Συνάντηση για καλούς σκοπούς» με τον Δ. Πουλιμάκο και την μπροσούρα «για την αναχαίση του κυβερνητικού αυταρχισμού και της κρατικής καταστολής» οργάνωσε την Παρασκευή 7 και Σάββατο 8 Νοέμβρη στο Πολυτεχνείο διήμερη εκδήλωση με γενικό θέμα «Έλεγχος, Καταστολή Κοινωνικών Κινήματων στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Το διήμερο προαναγγέλθηκε από συνέντευξη τύπου στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου. Την Παρασκευή μίλησαν από μεριάς των Ευρωβουλευτών του Ουράνιου Τόξου ο FRANK SCHWALBA HOTH (γερμανός, Πράσινος) και ο ROBERTO GALTIERI (Ιταλός, Προλεταριακή Δημοκρατία). Από την ελληνική μεριά ο Ν. Κωνσταντόπουλος, δικηγόρος και ο Γ. Παπαμικαήλ, καθηγητής στο Πανεπ.

Πάτρας. Το Σάββατο ο γερμανός FRIEDER OTTO WOLF, ο STEFANO SEMENZATO από την Ιταλία και βέβαια κι Έλληνες από την Επιτροπή. Ο PRIMO MORONI από μεριά του συντονιστικού οργάνου των Ιταλικών επιτροπών υπεράσπισης των δικαιωμάτων, δεν μπόρεσε να πάρει άδεια εξόδου από την Ιταλία, μπόρεσε μόνο να στείλει ένα μήνυμα.

Η προσέλευση του κόσμου ήταν εντυπωσιακή (γύρω στα τετρακόσια με πεντακόσια άτομα κάθε μέρα) και προφανώς όχι μόνο εξ αιτίας των αλλοδαπών προσκεκλημένων. Ωστόσο, η συζήτηση δεν έφτασε στο επίπεδο που επεδίωκαν οι διοργανωτές της. Τόσο τα μεμονωμένα άτομα όσο και οι ομαδοποιήσεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, που δεν συμμετείχαν στην επιτροπή, δεν κατέθεσαν τις ανηρρήσεις ή τις διαφωνίες τους για να ολοκληρωθεί η συζήτηση πάνω στην αναγκαιότητα ή όχι μιας μόνιμης επιτροπής για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων.

Φυσικά, πρέπει να προσθέσουμε, ο τύπος αγνόησε επιδεικτικά την εκδήλωση. Εν πάση περιπτώσει, εκείνο που τελικά είναι το αισιόδοξο μήνυμα είναι ότι κάτι έχει αρχίσει να κινείται πάνω στο θέμα της μόνιμης και αποτελεσματικής αντίστασης ενάντια σ' όλους τους τομείς της καταστολής, που έχει γίνει μία απ' τις σημαντικότερες μεθόδους έκφρασης της κυβερνητικής πολιτικής. Επίσης αρχίζει να φαίνεται ότι ένα αρκετά σημαντικό κομμάτι του πολιτικά και κοινωνικά ευαισθητοποιημένου χώρου ενδιαφέρεται για το θέμα αυτό, πλην όμως περιμένει μια πειστική πρόταση που θα το κάνει να εγκαταλείψει την παθητικότητά του και να ασχοληθεί πιο έμπρακτα με το ζήτημα. Φαίνεται ότι η επιτροπή αποτελεί μια από τις αξιολογότερες προσπάθειες σ' αυτή την κατεύθυνση, που έχει βέβαια και πλούσια θεματολογία και μεγάλο πολιτικό (και όχι μόνο) ενδιαφέρον.

Έτσι λοιπόν, όσοι ενδιαφέρονται για

την ενασχόληση με τέτοιου είδους θέματα δεν έχουν παρά να επικοινωνήσουν με την επιτροπή. Όσοι δεν ενδιαφέρονται, μήπως θα 'πρεπε να το ξανασκεφτούν;

Α.Γ.

Ατυμα γηρατειά

Όταν βγει κανείς στη σύνταξη δυσκολεύεται πολύ να επιζηήσει. Ιδιαίτερα αν είναι μαθημένος σ' ένα κάποιο επίπεδο ζωής. Διαβάζουμε στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 20/11/86 για τον συνταξιούχο αστυνομικό κ. Μαρίνο που δωροδόκισε τον εν ενεργεία ανθυπασπιστή κ. Παπασιδώρου για να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη λειτουργία μιας καρτοπαικτικής λέσχης. Ο συνταξιούχος, λοιπόν, βλέποντας ότι με την έξοδό τους από την υπηρεσία θα στερούνταν, ίσως, βασικών εσόδων αποφάσισε να δωροδοκει τον εν ενεργεία με το ποσό των 5.000 δρχ. μηνιαίως για να κάνει τα στραβά μάτια. Ο άσπληκτος νέος, όμως, δεν λυπήθηκε τον πρώην συνάδελφό του και αφού τα πήρε δύο φορές, την τρίτη του έστησε παγίδα και τον συνέλαβε. Ο κοτσονάτος κ. Μαρίνος δήλωσε μόνο ότι είναι σκευωρία των Τζανάκη και Μποσινάκη επειδή ο ίδιος ήταν αντίθετος στην ενοποίηση των σωμάτων ασφαλείας.

«Τι σου κάνω μάνα μου;» φώναζαν τα ραδιοτηλέφωνα της αστυνομίας το βράδυ της πορείας του Πολυτεχνείου. Προφανώς κάτι είχαν στο μυαλό τους.

Α.Γ.

Μια μεγάλη νίκη

Μετά τις εκλογές πολλές, συχνά απηκουόμενες, εκπλήξεις βγήκαν στην πιάτσα. Και είναι λογικό, καταρχήν, ένα

μπέρδεμα. Ευτυχώς όμως: Ανάμεσα στα άλλα κυκλοφόρησε και η ΕΝΟΤΗΤΑ, έκδοση της ΚΕ της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ, και τα πράγματα μπήκαν στη θέση τους...

Έτσι μάθαμε ότι «η Κομμουνιστική Αναγέννηση βρέθηκε στην καρδιά των γεγονότων και της πολιτικής πάλης γιατί έγκαιρα και σωστά είχε διαγράψει τις πολιτικές κινήσεις», πως «φάνηκε καθαρά ότι μαζεύουμε την σοδεία που πεισματικά (και είναι αλήθεια κόντρα στο ρεύμα) εδώ και χρόνια σπέρνουμε στο λαό στραπατσάροντας το ρεύμα της «αλλαγής» που τόσο αποπροσανατόλισε την εργατική τάξη».

Και όχι μόνο αυτά. Αλλά και ότι το ρεύμα που εκφράστηκε με το λευκό και την αποχή «συμπεριώθηκε κάτω από το σύνθημα ΟΥΤΕ ΠΑΣΟΚ ΟΥΤΕ ΔΕΞΙΑ ΑΥΤΑ ΤΑ ΚΚΕ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ» και ότι «η Κομμουνιστική Αναγέννηση με τη θέση του λευκού που υιοθέτησε και την αποφασιστική κινητοποίησή της τόσο πριν, όσο –ιδιαιτέρως– στο διάστημα των δύο Κυριακών, δημιούργησε πολιτικό πρόβλημα στην κυβέρνηση και τον ρεβιζιονισμό».

Μετά από αυτόν τον χείμαρρο που να βρεθεί κουράγιο να συστήσεις «ψυχραιμία»...

Β.Δ.

Καθημερινές μετρήσεις

Εφτά μήνες μετά το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνόμπιλ και η συζήτηση αναθερμαίνεται. Σε συνέντευξή του ο επιστημονικός διευθυντής του Δημόκριτου, κ. Ν. Αντωνίου, δηλώνει πως «έχουν αρχίσει πάλι οι καθημερινές μετρήσεις» (ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ, 11.11). Λίγες μέρες αργότερα, ο κ. Τσιρόπουλος, πρόεδρος του συλλόγου επιστημόνων του Δημόκριτου, τόνισε σε διάλεξή του πως σήμερα έχουν σταματήσει οι έλεγχοι των τροφίμων –τυριά, σφάγια κλπ. (ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ, 15.11). Τελικά, ελέγχονται τα τρόφιμα, ή μόνο κάποια απ' αυτά; Γίνονται απλώς συστάσεις προς τους παραγωγούς, ή αποσύρονται τα μολυσμένα; Η Εθνική Οικονομία ή η Δημόσια Υγεία θα χρεωθεί τους χιλιάδες τόννους σταριού –με-καίσιου που βρίσκονται στις αποθήκες της ΚΥΔΕΠ;

Στο μεταξύ, δημοσιογραφικές πληροφορίες σχετικά με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έκταση και τις επιπτώσεις του πυρηνικού ατυχήματος (που φέρνουν την Ελλάδα στην πρώτη γραμμή της ΕΟΚ) διαφεύστηκαν ως ανακριβείς από τους υπουργούς Γ. Γεννηματά και Β. Παπανδρέου: Δεν υπάρχει κίνδυνος από καίσιου. «Στην Ελλάδα έχουν ληφθεί τα πιο σκληρά και διαρκή μέτρα προστασίας, ενώ συνεχίζονται –μόνο στη χώρα μας– οι έλεγχοι από το “Δημόκριτο”. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΟΚ στην Ελλάδα η απορρόφηση ραδιενέργειας περιορίστηκε κατά 95% περίπου, ακριβώς επειδή υπήρξαν αυτά τα μέτρα». (Κυρ. Ελευθ. 16.11).

Συμφωνώντας με τον κ. Αντωνίου πως

«δεν είναι πια εποχή να ξαναρχίσουμε την αριθμολογία» (ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ, 11.11), θα περιμένουμε τη δημοσίευση της έκθεσης της ΕΟΚ. Μετά, θα μπορέσει ίσως κανείς να επιχειρήσει συγκρίσεις με στοιχεία που δόθηκαν στο παρελθόν και, ακόμα, ...να θυμηθεί και το στρόντιο.

Σ.

Η αυτοκτονία και οι «αρμόδιοι»

Σε προκήρυξη της «Πρωτοβουλίας Φαντάρων Λαμίας» διαβάζουμε:

«Στις 16 Οκτώβρη και στις πιο κρίσιμες ώρες του εκλογικού πανηγυριού με τις χιλιάδες υποσχέσεις και τις αναρίθμητες μεγαλόστομες διακηρύξεις για “αλλαγή” ή “απαλλαγή”, για έργα, πλατείες, πάρκα και ποιότητα ζωής, ένας ακόμα φαντάρος –πυκνιούχος Φιλολογίας– ο Γιώργος Τσιόγκας στη Φτέρη Σπερχειάδας, προτίμησε να δώσει τέρμα στη ζωή του με την καραμπίνα του πατέρα του παρά να επιστρέψει στην μονάδα του (507 ΜΠΖ) στη Θεσ/νίκη απ' όπου έλειπε με άδεια...»

Φίλοι του Γιώργου που ήρθαν σ' επαφή με το Σχολιαστή μας επισήμαναν ότι η τραγωδία της οικογένειάς του δεν τελείωσε με το θάνατό του:

Οι «αρμόδιοι» αρχές δεν έδωσαν καμιά τεκμηριωμένη απάντηση και προσπάθησαν να κλείσουν «γρήγορα» την «ενοχλητική» αυτή περίπτωση.

- Το μοναδικό γράμμα απελπισίας που έστειλε ο Γιώργος στους γονείς του από τη Θεσσαλονίκη, το πήρε αρχικά η Αστυνομία και στη συνέχεια οι στρατιωτικοί αρμόδιοι, και δεν το επέστρεψαν.

- Τα πράγματα που είχε αφήσει ο Γιώργος στο στρατόπεδο τα πήραν πάλι οι αξιωματικοί, τα έψαξαν, τα έκρυψαν και μετά τα 'στειλαν στους δικούς του.

Δανειζόμαστε από την προκήρυξη των φαντάρων το υστερόγραφο:

«Για την Κυβέρνηση της ΑΛΛΑΓΗΣ και τις κομπορρημοσύνες των στελεχών του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για ριζική αλλαγή των συνθηκών διαβίωσης στο στράτευμα:

– Ο Γ. Τσιόγκας υπήρξε μέλος και στέλεχος της ΠΑΣΠ στη Σχολή του και εκλογικός αντιπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του '84 και '85 στο χωριό του».

Ο αγώνας ήταν σικέ

Σάββατο 15 Νοέμβρη στο Πολυτεχνείο. Οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας καταθέτουν στεφάνια μαζί με τους υπουργούς και τους άλλους επίσημους. Μια ομάδα από μέλη αριστεριστικών ομάδων και αντιεξουσιαστές προσπαθεί ν' ανοίξει ένα πανώ της Επιτροπής Υπεράσπισης των Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων με το σύνθημα: «Κουμής, Κανελλοπούλου, Καλιτζάς, Μαυροειδής ΜΑΤ και ΜΕΑ δολοφονούν, εδώ και τώρα να δια-

λυθούν». Αμέσως τους επιτίθενται ομάδες ρωμαλέων σαραντάρηδων, που φορούν περιβραχιόνια της ΕΦΕΕ, προσποιούμενοι ίσως τους ...πρωτοετείς ΠΑΣΠίτες. Γίνεται ένα πρωτοφανές μπέρδεμα διανθισμένο με άφθονη κλωστοποπινάδα. Το αστείο της υπόθεσης (αν μπορεί να χαρακτηριστεί κάτι σ' αυτή την ιστορία αστείο) είναι ότι μέσα στην ομάδα του πανώ υπήρχαν και μερικοί φοιτητές των συσπειρώσεων, που φορούσαν –δικαιολογημένα– περιβραχιόνια. Ένας από τους «ρωμαλέους» σαραντάρηδες, φορώντας μαύρα γάντια μεσημεριάτικα, ρίχνει με μια γροθιά έναν νεαρό αναρχικό λιπόθυμο. Ένας από την ομάδα της Επιτροπής, φορώντας περιβραχιόνιο της ΕΦΕΕ τρέχει να τον τσακώσει για να τον δείξει στους δημοσιογράφους, που όμως τρώνε κι αυτοί τις ψίλλες ή τις χοντρές τους. Εκείνη την στιγμή πετάγεται νεαρός ανεγκέφαλος της κυβερνητικής παράταξης και φωνάζει: «Αυτόν μην τον πιάνετε. Είναι δικός μας, μποξέρ» έχοντας προφανώς πιστέψει ότι ο νεαρός με το περιβραχιόνιο ήταν κι αυτός ΠΑΣΠίτης. Δεν ήταν όμως κι έμεινε σύζυλος ο χρισπανός. Τι να πει κανείς πια;

Α.Γ.

Σ.Ε. ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ

Όλοι βέβαια υποψιαζόμασταν ότι υπάρχει ειδικό τμήμα της Ασφάλειας, επιφορτισμένο να παρακολουθεί και να καταγράφει τις δραστηριότητες του εξωκοινο-

βουλευτικού χώρου. Χρειάστηκε όμως μία γκάφα (ισάδια και ανάλογη των προ-χρονολογημένων καταθέσεων των αστυνομικών στην υπόθεση Ιατροπούλου) για να μάθουμε το όνομα της καλής αυτής υπηρεσίας. Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Ως γνωστόν η αστυνομία, σε μία έρευνά της για κάποιους που είχαν προσπαθήσει να κλέψουν μια μοτοσυκλέτα σκόνταψε πάνω στην Ε. Κώτσου και τον Γ. Μπουκεταίοδη, που έβγαιναν εκείνη τη στιγμή από ένα μπαρ λίγο μακρύτερα από τον ...τόπο του εγκλήματος. Μετά τον έλεγχο ταυτοτήτων, θεώρησαν οι αστυνομικοί σκόπιμοι να τσουβαλιάσουν τους δύο αγωνιστές και να τους παραπέμψουν για απόπειρα κλοπής. Φυσικά δεν υπήρχαν ούτε μάρτυρες κατηγορίας, ούτε άλλα στοιχεία, πλην των αστυνομικών. Στα έγγραφα της δικογραφίας και συγκεκριμένα στο εγκληματολογικό δελτίο υπήρχε η σφραγίδα (προέλευσης) «Σ.Ε. ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ». Αν και βέβαια δεν υπήρχε καμία σχέση, η αστυνομία θεώρησε σκόπιμο να προι-δεάσει το δικαστήριο για το «ποιόν» των κατηγορουμένων, που σημειωτέον έχουν λευκότατο ποινικό μητρώο. Όσο για τις κατηγορίες, οι μάρτυρες αστυνομικοί δεν παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο (ή να έλεγαν άραγε;). Έτσι λοιπόν, από μια πλθία υπόθεση βγαίνει ένα ωραίο λαυράκι. Πού είναι αυτή η «Σ.Ε. ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ»; Ποιος ακριβώς οι δραστηριότητές της; Πόσο καιρό λειτουργεί; Πόσο προσωπικό απασχολεί άραγε; Ενδιαφέρον θα 'ταν να μαθαίναμε.

Υ.Γ. Μην νομίζετε, εσείς που το διαβάζετε αυτήν τη στιγμή ότι δεν έχετε κι εσείς το καρτελάκι σας στην «Σ.Ε. ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ».

Α.Γ.

ΠΟΛΥ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ και από την οικονομική ανάπτυξη, τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα συχνά εξυπηρετούν τη δημιουργία ενός κλίματος κοινωνικής ευφορίας μέσα από την προώθηση κάποιου κοινωνικοπολιτικού φουτουρισμού. Οι «μεγάλες αναπτυξιακές προσδοκίες» χρησιμοποιούνται σαν ένα είδος πολιτικής αμφεταιμής που αναβάλλει για το μέλλον την προσγείωση του «ασθενή» στο έδαφος των πραγματικών καταστάσεων και δυνατοτήτων.

Έργα όπως η εκτροπή του Αχελώου θεωρούνται ότι ενέχουν τον χαρακτήρα ενός ισχυρού καπιταλιστικού σοκ – για να μεταχειρισθούμε μια έκφραση του Γκλμπραϊνθ – που μπορεί να δώσει διέξοδο στην προβληματική και αποτελματωμένη ελληνική οικονομία.

Η διεξαγωγή κύριων και συμπληρωματικών επενδύσεων στο χώρο της εκτροπής του ποταμού, οι ενεργειακές παροχές των φραγμάτων και η αύξηση της παραγωγικότητας του κάμπου της Θεσσαλίας, υπολογίζονται ότι μπορούν να προκαλέσουν ένα οικονομικό ανοδικό κύμα με πολλαπλασιαστικές (ή και αυτο-πολλαπλασιαζόμενες...) δευτερογενείς και τριτογενείς επιδράσεις.

Το έργο της εκτροπής του Αχελώου έρχεται σε μια εποχή όπου η συνεκτίμηση των οικονομικών και περιβαλλοντικών δεδομένων μιας σειράς υδροηλεκτρικών κατασκευών καταλήγει, τουλάχιστον από μακροπρόθεση άποψη, σε αρνητικούς υπολογισμούς¹. Γιγαντιαία έργα όπως το φράγμα της κοιλάδας του Τένεσου ή του Ασουάν², αν και αποτελούν παγιωμένες καταστάσεις, αμφισβητήθηκαν για τις παρενέργειες και για το συνολικό – μέσα σε διάστημα περίπου 50 και 20 χρόνων αντίστοιχα – αποτέλεσμα τους. Στην Β. Ιταλία η κατάρρευση του φράγματος της Στάβα το 1985 με αποτέλεσμα 250 νεκρούς και εκτεταμένες «βιολογικές» καταστροφές, έθεσε υπό αμφισβήτηση την ικανότητα ακόμη και των πιο στέρεων κατασκευών να αντισταθούν στις «φερτές ύλες» που προέρχονται από διάβρωση του εδάφους και εναποτίθενται μέσω της ροής του ποταμού στην περιοχή του φράγματος.

Στην Αυστρία το υδροηλεκτρικό σχέδιο που θα «τιθασεύσει» το Δούναβη στην περιοχή του Χάινμπουργκ αναβλήθηκε ύστερα από αναριθμητές διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις, που συγκέντρωσαν μέχρι και 25.000 άτομα. Το Χάινμπουργκ, μια περιοχή με πλούσιότητα πανίδα και χλωρίδα, με «όψη τροπικού δάσους σε εύκρατη ζώνη» – σύμφωνα με έκφραση του νομπελίστα Λόρενζ – έφερε σε σκληρή αντιπαράθεση την κατεστημένη ενεργειακή λαγνεία με την αβρότητα ενός αιτήματος για τη διατήρηση της αισθητικής αρτιότητας και ποιότητας του δημόσιου χώρου. «Εάν μπειτε σε ένα μουσείο και καταστρέψετε κάποιον από τους υπέροχους πίνακες που αναπαριστούν τα δάση του Χάινμπουργκ, θα θεωρηθείτε τρελός. Το αυτό όμως δεν θα πρέπει να συμβαίνει όταν εφορμάτε με τις μπουλντόζες ενάντια στο ίδιο το αντικείμενο;» – ρωτούσε ένας γερμανός διανοούμενος.

Παρ' όλη την έλλειψη σημαντικής Νεο-ελληνικής ζωγραφικής παράδοσης, το παραπάνω επιχείρημα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και στην Ελλάδα, όσον αφορά τις θαυμάσιες περιοχές της Πίνδου που βρίσκονται στην πορεία της εκτροπής. Τα 650 κυβικά μέτρα νερού που «χρειάζονται» σε ετήσια βάση για την άρδευση κάθε καλλιεργούμενου στρέμματος στη Θεσσαλία, που αντιπροσωπεύουν μια αύξηση περίπου 100% σε σχέση με τη σημερινή παροχή νερού, θα μπορούσαν ίσως να δικαιολογήσουν την παραγωγή σειράς «σεληνιακών τοπίων» με επιχωματώσεις, τάφρους, οδοποιία κλπ.

Όμως τα πράγματα δεν είναι και τόσο απλά: Πριν απ' όλα η «εντατικοποίηση» των αρδευτικών μεθόδων, με συνέπεια την ορθολογικότερη και παραγωγικότερη χρήση της ίδιας ποσότητας νερού, που έχει ήδη «δρομολογηθεί» στις γεωργικές οικονομίες αρκετών χωρών, θα μπορούσε να ψαλιδίσει σημαντικά το «λαϊκιστικό» νούμερο των 650 κυβικών μέτρων το χρόνο, πάνω στο οποίο στοιχειοθετείται μια εκ πρώτης όψεως «πανθεσσαλική» απαίτηση για την επιτάχυνση των έργων της εκτροπής...

Κατά δεύτερο λόγο το ίδιο το έργο υπόκειται σε μια διπλή αβεβαιότητα που προς το παρόν είναι αμφίβολο αν έχει στοιχειωδώς εκτιμηθεί: Αφενός τα χαρακτηριστικά των εδαφών της περιοχής, δηλ. το κατά πόσο αυτά υπόκεινται σε διάβρωση ή ενέχουν συγκεντρώσεις γρανίτη, και αφετέρου η σεισμικότητα, αποτελούν στοιχεία προς διερεύνηση. Ακόμη δηλαδή και εάν θάζαμε στην άκρη την αβεβαιότητα της προώθησης των

Ο Αχελώος και το αναπτυξιακό μπαρόκ

Θεσσαλικών προϊόντων στα πλαίσια μιας κλυδωνιζόμενης Ευρωπαϊκής αγοράς, τα 220 δισεκατομμύρια (σε τιμές 1985) του έργου θα αποτελούσαν ένα είδος «ζαριάς» που θα μπορούσε κάλλιστα να έρθει «διπλές» ή «ντόρτια»...

Σε εκδήλωση που έγινε στη Γεωπονική στις 6.11.86, οι καθηγητές της σχολής Καρακατσούλης και Γιασόγλου διατύπωσαν αντίστοιχα τη γνώμη ότι η μελέτη του έργου είναι ανύπαρκτη ή ανεπαρκής. Από ενεργειακή άποψη η κατασκευή τριών φραγμάτων κατά μήκος της «κλασικής διαδρομής» του Αχελώου υπόσχεται το ίδιο αποτέλεσμα με τον ηλεκτρισμό που θα παραχθεί από την αξιοποίηση της νέας κοίτης – ένα αποτέλεσμα που και στις δύο περιπτώσεις ανέρχεται σε 1.000 γιγαβάτ το χρόνο. Εφόσον πάντως προκρίνονταν το δεύτερο σενάριο, η μεταφορά νερών σε περιοχές της Θεσσαλίας που παρουσιάζουν υψηλές θερμοκρασίες και μεγάλη εξάτμιση, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλες αποθέσεις αλάτων στο έδαφος και πιθανόν σε ερημοποιήσεις. Ενδεικτικό της σημασίας του προβλήματος είναι και το γεγονός πως στη Θεσσαλία ήδη υπάρχουν (σύμφωνα με υπολογισμό του καθ. Μάργαρη) 100.000 στρέμματα ερήμων με ασφοδέλους, που είναι προβληματικό το κατά πόσο μπορούν να αποδοθούν ξανά σε γεωργικές χρήσεις.

Σύμφωνα με εκτίμηση του Φ. Δραγούμη της «Ορνιθολογικής Εταιρείας», οι προστατευόμενοι από τη σύμβαση της RAMSAR υγρότοποι των εκβολών του Αχελώου συντηρούν μεγάλους αριθμούς ζώων και ειδικότερα πουλιών, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 1/8 των ειδών της Ελληνικής φτερωτής πανίδας. Οι υγρότοποι αυτοί βρίσκονται κατά μήκος των «αεροδιαδρόμων» που χρησιμοποιούν τα αποδημητικά κατά τη διάρκεια της μετακίνησής τους σε βορειότερα γεωγραφικά πλάτη. Η μεταφορά των νερών του Αχελώου στη Θεσσαλία και συνακόλουθα η ανατροπή των υδρολογικών χαρακτηριστικών της λιμνοθάλασσας του Μεσολογίου, η μείωση του γλυκού νερού προς όφελος του αλμυρού, θα προκαλέσει μια σειρά από περιβαλλοντικούς κραδασμούς με σοβαρότατους κινδύνους για τους πληθυσμούς των ψαριών και την αλιευτική παραγωγή της λιμνοθάλασσας.

Παρ' όλο ότι η διατύπωση «γραμμικών» αιτιακών συναρτήσεων σχετικά με τα αποτελέσματα της εκτροπής στο χώρο της σημερινής εκβολής είναι επισφαλής, και παρ' όλον ότι μια μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα βασιζόταν αναγκαστικά σε μαθηματικά μοντέλα προσομοίωσης μέσα από τα οποία θα ήταν δυνατόν να ελεγχθούν πολυσύνθετες αλληλεπιδράσεις και να προκύψουν ίσως διαφορετικά σενάρια περιβαλλοντικών εξελίξεων, πιθανολογείται ότι η μείωση των νερών της σημερινής κοίτης θα προκαλέσει πτώση του «υδροφόρου ορίζοντα» της Αιτωλοακαρνανίας (αύξηση δηλ. του

βάθους απ' όπου μπορεί να αντλείται νερό στην περιοχή). Ανάλογα προβλέπεται και πτώση της στάθμης των λιμνών Λυσιμαχίας και Τριχωνίδας. Η συνολική περιβαλλοντική αναστάτωση που θα προέλθει από αυτές τις εξελίξεις δεν πρόκειται να «ισοφαρισθεί» από τη δημιουργία τεχνητών λιμνών κατά μήκος της νέας κοίτης – δεδομένου ότι αυτές οι τελευταίες δεν θεωρούνται ικανές να στηρίξουν τους φυτικούς και ζωικούς πληθυσμούς που υπάρχουν σήμερα.

Σαν να μην έφθαναν οι διάφορες αβεβαιότητες ή επιφυλάξεις, το έργο κινδυνεύει να αποτελέσει μια περίπτωση ανάλογη με φράγμα στον Πηνειό – που πραγματοποιήθηκε σε πείσμα της επάρκειας των υπογείων υδάτων της Ηλείας για αρδευτικές χρήσεις! Οι αντίπαλοι ή οι προβληματιζόμενοι για την εκτροπή του Αχελώου η επιτροπή κατοίκων Γουριάς Αιτωλικού, το Κέντρο Οικολογικής Πληροφόρησης, η Ορνιθολογική Εταιρεία και η Οικολογική Ομάδα Γεωπονικής, συγκαλίνουν με τους καθηγητές της Γεωπονικής και άλλους σχετικούς με το ζήτημα που προτείνουν πριν απ' όλα μελέτη των ντόπιων υδατικών πόρων της Θεσσαλίας. «Το πρόβλημα επιβάλλει μια διεπιστημονική προσέγγιση καθώς τα δεδομένα αυτής ή της άλλης κατηγορίας ειδικών δεν επαρκούν για τη συγκρότηση συνολικής άποψης, που είναι και η μόνη αναγκαία για να αποφασισθεί το έργο» – είπε από το Κέντρο Οικολογικής Πληροφόρησης ο Χ. Ορφανίδης. Και ο πανεπιστημιακός Λ. Λουλούδης: «Το έργο είναι μια μεγαλομανιακή σύλληψη με στόχο το πολιτικό θέαμα και την υποβολή της Ελληνικής κοινωνίας σε κούρα εργασιοθεραπείας».

Η εκτροπή του Αχελώου απειλεί να προκαλέσει Θεσσαλο-Αιτωλοακαρνανική σύρραξη, αν και το βάρος της πρώτης πλευράς και τα συμφέροντα που κινητοποιούνται προς το μέρος της είναι συντριπτικά ισχυρότερα. Η υποστήριξη μιας ενεργειακής μορφής όπως είναι η υδροηλεκτρική, φαίνεται να μην εξαρτάται μόνο από τον αναμφισβήτητο ανανεώσιμο χαρακτήρα της, αλλά επιπλέον και από την κλιμακία της: Το μπαρόκ δεν ταιριάζει στην Οικολογία και στην ποιότητα ζωής.

Σε μια χώρα της καπιταλιστικής περιφέρειας, συχνά πυκνά τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα προδίδουν συμπλέγματα κατωτερότητας. Η εκσυγχρονιστική λογική που θέλει σώνει και καλά την κίνηση πάνω στα ίχνη της αλλοδαπής πείρας – δίχως προηγούμενη κριτική επεξεργασία της – βάζει σε κίνδυνο τη δυνατότητα εκδίπλωσης κάποιας εθνικής τοπικής ή παραγωγικής «διαφορετικότητας». Τής εκτροπής του Αχελώου πιθανό να προηγείται η «εκτροπή» – ή μάλλον η διαστροφή – ενός ελληνογενούς επαρχιωτισμού...

Γιάννης Σχιζας

1. Ο Γουίλιαμ Τσάντλερ με το έργο του «Ο μύθος του Tennessee Valley Authority: Συντήρηση και ανάπτυξη στην κοιλάδα του Τένεσου» (εκδόσεις Μπάλινγκερ, 240 σελίδες) μελετάει τις επιπτώσεις του ομώνυμου υδροηλεκτρικού «θαύματος» σε μια περίοδο 50 χρόνων (1933-83) και αμφισβητεί για το κατά πόσο το έργο προώθησε την οικονομική ανάπτυξη του Τένεσου.

2. Νιούσγουϊκ, 25.2.85, άρθρο των Jill Smolowe και Elizabeth Colton. 3. Περιοδικό Τάιμ, 28.7.85. Ενδιαφέρουσα επίσης και η δίτομη μελέτη του Wadebridge Ecological Centre: «The social and environmental effects of large dams» (Worthyvale Manor farm, Camelford, Cornwall U.K. P.L. 32 9TT) που αναφέρεται στο International Dams Newsletter, ένα έντυπο που καταγράφει τους διεθνείς αγώνες εναντίον μεγάλων υδροηλεκτρικών κατασκευών.

Το δεύτερο μέρος της συνέντευξης του Κάιν Άβελ

«Δεν χρειαζόμαστε ήρωες»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ABERCROMBIE M.: Η Δημιουργική Διδασκαλία και Μάθηση (Η ανατομία της σκέψης)
ΑΛΜΠΕΡΤΙ Α.: Θέματα Διδακτικής - Λεξικό Βασικών Όρων Σύγχρονης Διδακτικής
ΓΕΡΟΥ Θ.: Βαθιές Τομές στην Εκπαίδευση (1981-1985)
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Τα Παιχνίδια των Παιδιών μας
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Κονκλοθέατρο (γ' έκδοση)
DEURLEUX H.: Κούκλες Θεάτρου
ΜΠΟΥΖΑΚΗ Σ.: Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821-1985)
ΦΡΑΓΚΟΥ Χ.: Σύγχρονη Διδασκαλία - Μελέτες Παιδαγωγών Ανατολής & Δύσης
ΦΡΑΓΚΟΥ Χ.: Επίκαιρα Θέματα Παιδείας
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Νεοελληνική Παιδεία και Πύση Εγκυκλίου

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΒΑΚΑΛΙΟΥ Θ.: Είναι και Συνείδηση, Γνώση και Αλήθεια
DEPARTMENT OF PHYSICS, UNIV. OF ATHENS: Determinism in Physics
ΜΠΙΤΣΑΚΗ Ε.: Ιδεολογικά, Ι.
ΟΪΖΕΡΜΑΝ Τ.: Προβλήματα Φιλοσοφίας και Επιστήμης
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: Συμπόσιο για τον Καρλ Μαρξ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

SELLER F.: Η Διαμάχη για την Κβαντική Θεωρία

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

ΛΙΕΝΧΑΡΝΤ ΓΚ.: Κοινωνική Ανθρωπολογία
ΣΕΡΑΦΕΤΙΝΙΔΟΥ Μ.: Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, τ. Α', Β'
ΤΑΤΣΗ Ν.: Η Διδασκαλία της Κοινωνιολογικής Θεωρίας
ΤΣΑΟΥΣΗ Δ.Γ.: Κοινωνική Δημογραφία
ΦΙΛΙΑ Β.: Κοινωνία και Εξουσία στην Ελλάδα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΝΤΟΥΣΚΟΥ Π.: Η Επιστημονικο-Τεχνική πρόοδος στο σύγχρονο κόσμο.
ROBINSON J.: Δοκίμιο για την Οικονομική του Μαρξ
FINE B. - HARRIS L.: Ξαναδιαβάζοντας το Κεφάλαιο

ΛΕΞΙΚΑ

PEKELIS V.: Κυβερνητική από το Α ως το Ω - Λεξικό Βασικών Όρων Σύγχρονης Κυβερνητικής
ROLAND DE CANDE: Λεξικό των Συνθετών
SAMWAYS B. / BYRNE-JONES T.: Λεξικό Υπολογιστών - Αγγλοελληνικό Λεξικό Όρων

ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΔΑΡΑΚΗ Π.: Λαϊκές Βιβλιοθήκες
ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Οργάνωσε τη Βιβλιοθήκη σου
ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Σύστημα Βιβλιογραφίας

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΑΡΓΑΚΟΥ Σ.: Το πλοίο των τρελών
ΚΑΡΓΑΚΟΥ Σ.: Αλαλία (6' έκδοση)
ΚΑΡΓΑΚΟΥ Σ.: Ελληνική Ζωονομία

ΠΟΙΗΣΗ

ΙΤΟΥΡΗ Κ.: Επιστροφή στην Αρχαία
ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΠ.: Ποιητική Ανθολογία της Ειρήνης
ΜΟΥΛΑΚΑΚΗ Ν.: Ερωτικό Αιγαίο
ΠΑΡΟΥΛΑΚΗ Ι.: Παραστάσεις

ΧΙΟΥΜΟΡ

ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Υψηλόμισθοι και άλλοι
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Οι Σπόροι (Επανεκδοση)

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΓΕΡΑΜΑΝΗ Π.: Ρεπορτάζ από τη Σιβηρία (6' έκδοση)
ΝΑΛΠΑΝΤΟΓΛΟΥ-ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ Φ.: Δακτυλογραφία

ΠΑΙΔΙΚΑ

BLYTON E.: 5 Φίλοι Νο 16-21
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Η Τεμπελομαρία
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Όνειρα στο Πετροχώρι
ΠΑΟΥΣΤΟΦΣΚΙ Κ.: Καλοκαιριτικές Μέρες
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Χ.: Οι Διακοπές μου Δ'
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Χ.: Οι Διακοπές μου Ε'
ΣΚΙΑΔΑ Ν.: Ο Αχελώας - Το παιδί και το ποτάμι (6' έκδοση)
ΣΤΑΝΕΦ Ε.: Η Τραμπακούλα κι ο Γοργοπόδης

Gutenberg

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 - ΤΗΛ. 3600.127

Σχολιαστής: Κοιμήθηκες καλά;

Κάιν Άβελ: Ποτέ δεν κοιμάμαι αρκετά.

Σ.: Ας ξαναγυρίσουμε για λίγο στους «φοιτητικό κίνημα» του 1967, όταν ήσουν πρόεδρος της φοιτητικής ένωσης...

Κ.Α.: Μόλις έξι μήνες. Ίσως θα 'ταν καλύτερο να το ονομάζαμε «αντι-αυταρχικό κίνημα», έτσι θα γίνουν καλύτερα κατανοητές η παράνοια κι η υστερία που κατέλαβαν τις αυθεντίες του καθεστώτος σ' όλα τα τμήματα της δυτικογερμανικής (αλλά και της ανατολικογερμανικής) κοινωνίας. Για παράδειγμα, την εποχή εκείνη, που το κίνημα χρησιμοποίησε αποκλειστικά μη βίαιες μεθόδους αντίστασης, γέλασε ολόκληρη η χώρα όταν μια αεροσυντοδός αφόπλισε τον Φραντς Στράους μέσα σε αεροπλάνο της Λουφτχάνσα: είχε μαζί του, παράνομα, ένα πιστόλι. Κι είναι ακριβώς το ίδιο άτομο που με τη βοήθεια μυστικών υπηρεσιών και της δημαγωγίας σύσσωμου του αστικού τύπου (χάρη στον οποίο ήμουν ήδη γνωστός στη Βαυαρία) οργάνωσε την κινητοποίηση της «σιωπηρής πλειοψηφίας» ανάμεσα στους 30.000 περίπου φοιτητές του Μονάχου. Ξαφνικά, χάρη και στο πλειοψηφικό σύστημα, απόκτησαν οι δεξιοί πλειοψηφία δύο τρίτων στο φοιτητικό κοινοβούλιο. Επρόκειτο όμως για πύρρεια νίκη, δεδομένου ότι οι αριστεροί έξι μήνες μετά, και από τότε συνεχώς, διατήρησαν την πλειοψηφία. Ο Στράους και το «κράτος» του, αλλά και οι τότε κυβερνώντες σοσιαλδημοκράτες δεν είχαν άλλη επιλογή στις αρχές της δεκαετίας του '70 από την κατάργηση με νόμο των δημοκρατικά εκλεγμένων εκπροσώπων των φοιτητών (που στο κάτω-κάτω είχε κι αυτό επιβληθεί από τις δυνάμεις κατοχής, μετά το φασισμό).

Η εκλογική αυτή νίκη της δεξιάς και οι αντιδημοκρατικές μέθοδοι με τις οποίες πραγματοποιήθηκε, παρακίνησε πολλούς φοιτητές να παύσουν να ψηφίζουν απλά και μόνο στις εκλογές, αλλά να πάρουν τις τύχες τους στα χέρια τους, να αυτοοργανωθούν σε ομάδες, να συμμετέχουν σε μαζικές κινητοποιήσεις, διαδηλώσεις κλπ.

Σ.: Και πού είναι, λοιπόν, η θία, κύριε «πρύτανη της τρομοκρατίας»;

Κ.Α.: Λοιπόν, έγινε τότε η απόπειρα δολοφονίας του Ρούντι Ντούτσκε, την Μεγάλη Πέμπτη του '68, παραμονές των μεγαλύτερων μεταπολεμικών πασχάλινων διαδηλώσεων που είχαν προγραμματισθεί ενάντια στον πυρηνικό εξοπλισμό.

«Μαζί πυροβόλησε και η (εφημερίδα) BILD», ήταν

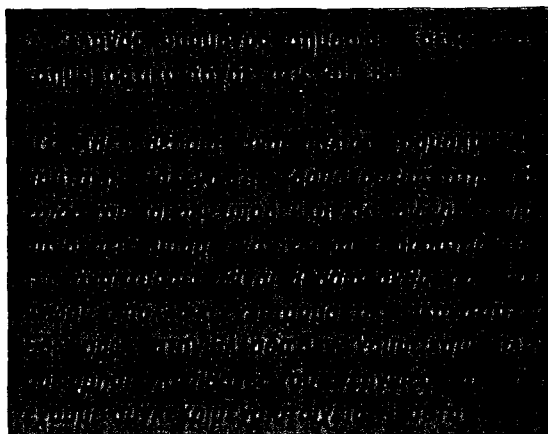
το σύνθημα. Αυτό έγινε κατανοητό από τα εκατομμύρια των αναγνωστών της BILD του συγκροτήματος Σπρίνγκερ και CIA (που ακόμα και σήμερα είναι απαραίτητο στήριγμα κάθε δυτικογερμανικής κυβέρνησης), όπως επίσης και από τους εκατοντάδες χιλιάδες, φοιτητές και συμπαθούντες.

Η συνάφεια ανάμεσα στους δολοφονικούς πυροβολισμούς εναντίον του Ντούτσκε, συμβόλου του κινήματος, και της δολοφονικής δημαγωγίας της BILD ήταν προφανέστατη. Αυτή η δολοφονική δημαγωγία με τις κατάλληλες φωτογραφίες είναι που όπλισε το χέρι του επιδόξου δολοφόνου, αναγνώστη της BILD.

Για το λόγο αυτό, σ' όλη τη Δυτ. Γερμανία, ακόμα και σε μικρές πόλεις, συγκεντρώθηκαν αυθόρμητα δεκάδες, ίσως και εκατοντάδες χιλιάδες έξω από τα γραφεία της σύνταξης, τα γραφεία της διανομής κλπ. της BILD με το παραπάνω σύνθημα: «Μαζί πυροβόλησε και η BILD» και «απαλλοτριώστε τον Σπρίνγκερ».

Σ.: Πώς ήταν τα πράγματα στο Μόναχο, τι έκανες εσύ;

Κ.Α.: Είναι χαρακτηριστικό πως η σύνταξη της BILD στο Μόναχο βρισκόταν στους ίδιους χώρους που χρησιμοποιούσε ως το '45 ο «Λαϊκός παρατηρητής», το μαζικό φύλλο των ναζιστών. Τότε ήταν που μετονομάστηκε δειλά σε «οίκο των εκδοτικών επιχειρήσεων του Μονάχου». Δίπλα ακριβώς είχαμε τα γραφεία της (αριστερής-σοσιαλδημοκρατικής ως το '67) φοιτητικής μας ομάδας, όπου ήμουν πρόεδρος του θανατικού τμήματος. Από εκεί άρχισα τα τηλεφωνήματα, στο Βερολίνο, στο Αμβούργο κλπ. Ήταν ξεκάθαρο πως, την επόμενη μέρα μόλις θα έβγαине η BILD θα παρεμποδίζονταν σ' όλη τη Δυτ. Γερμανία η διακίνησή της συμβολικά, δηλαδή με μια ειρηνική καθιστική απεργία. Την ίδια ώρα, έμπαιναν

οι πρώτοι αγανακτισμένοι, καμιά εκατοστή, στα γραφεία σύνταξης της BILD για να ζητήσουν το λόγο από τους δολοφονικούς αυτούς συντάκτες. Πέσανε και μερικοί φάκελοι από τα γραφεία κι από τα παράθυρα... Αρκετό για να το φουσκώσουν μετά οι εφημερίδες... «Βανδαλισμοί» και τα τοιαύτα, για να αποσπάσουν την προσοχή από την απόπειρα δολοφονίας. Και μάλιστα, στο κατάμαυρο Μόναχο, και πουθενά αλλού, κατάφεραν οι διαδηλωτές να ειςχωρήσουν ως τα γραφεία της σύνταξης...

Σ.: Ήσουν κι εσύ εκεί;

Κ.Α.: Όχι, έκανα τα τηλεφωνήματα και τα έμαθα αργότερα. Κι αυτό το γνώριζαν οι αρχές, που βεβαίως παρακολουθούσαν τα τηλέφωνα. Έτσι όμως όπως είναι δομημένες και με τον τρόπο που σκέφτονται δεν υπάρχει γι' αυτούς αυθορμητισμός· να σκεφτούν, δηλαδή, οι άνθρωποι, πολλοί άνθρωποι, το ίδιο και μετά να το πραγματοποιήσουν, χωρίς ηγέτες και διαταγές· γι' αυτό, λοιπόν, πρέπει να

εφεύρουν κάποιους. Υπήρξα για τις αρχές ένας από τους κύριους υπεύθυνους για ό,τι συνέβη τις μέρες εκείνες στο Μόναχο. Κι επειδή δεν διέθεταν ούτε καν ένα μάρτυρα που να μ' έχει δει σε μια μόνο απ' τις διαδηλώσεις, τη Μεγάλη Πέμπτη και τις επόμενες μέρες, κατατάχθηκα όλο και περισσότερο στα 'ηγετικά' πρόσωπα των παρασκηνίων, που βάζουν έντεχνα άλλους μπροστά, ώστε να μην υπάρχουν αποδείξεις εναντίον τους... Κι αυτό συμβαίνει μέχρι σήμερα, το 1986. Η «Απογευματινή» μου χάρισε τον Ιούλιο, στην επικεφαλίδα τον τίτλο της «αλεπούς» – επειδή όλοι οι άλλοι που όπως κι εμένα τους σταμπάρισαν στη δεκαετία του '70 ως «δυτικογερμανούς τρομοκράτες», στη Γερμανία και διεθνώς, είτε είναι σήμερα νεκροί ή φυλακισμένοι ισόβια – εφόσον δεν έχουν κρατήσει τις αποστάσεις τους από το ίδιο το παρελθόν τους ή δεν έχουν εξαγοράσει την ελευθερία τους με φυλάκιση άλλων.

Σ.: Καταφέρατε, λοιπόν, να παρεμποδίσετε την κυκλοφορία της BILD το Πάσχα του '68;

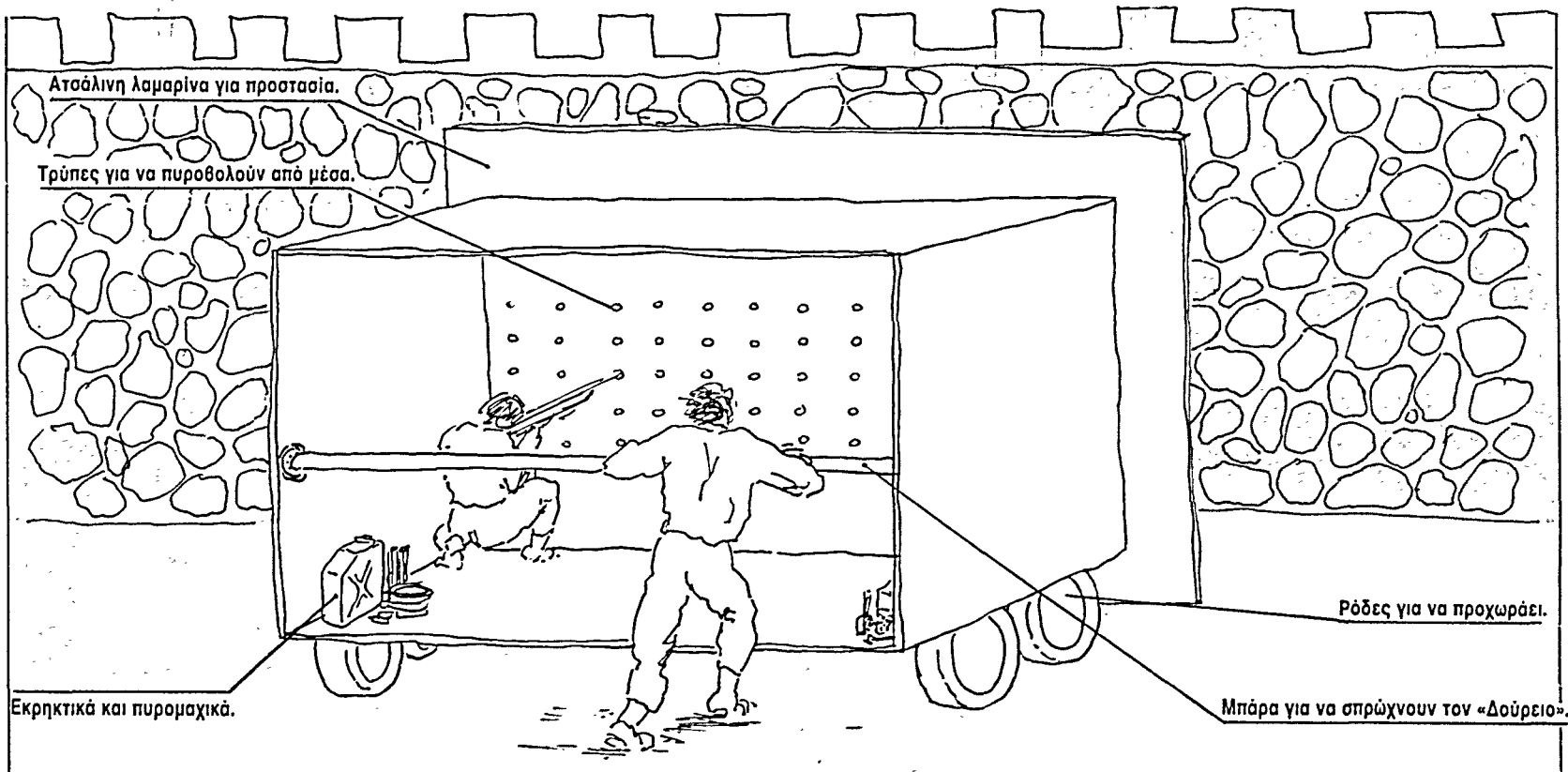
Κ.Α.: Αρχικά προσπάθησαν οι αριστερές οργανώσεις να δημοσιεύσουν στον αστικό τύπο μια κοινή ανακοίνωση. Στο Μόναχο, όμως, όλες οι εφημερίδες βρίσκονταν ήδη υπό τον έλεγχο της αστυνομίας ή των μυστικών υπηρεσιών, κι αυτό σήμαινε ούτε λέξη δική μας. Έγινε μετά μια μεγάλη συζήτηση στο Πανεπιστήμιο με αποτέλεσμα να γίνει μια μη-βίαιη καθιστική διαδήλωση μπροστά στα τυπογραφεία της BILD. Υπάρχει ένας παλιός ναζιστικός νόμος του '43, «εξαναγκασμός με χρήση αθέμιτης βίας» και η δυτικογερμανική (τουλάχιστον) αντιδραστική δικαιοσύνη, χαρακτήρισε τη διαδήλωση αυτή ως «βία». Με τον ίδιο τρόπο θεωρούν «παθητική βία» όταν έχεις μαζί σου λεμόνι για τα μάτια κατά του απαγορευμένου σε πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά σχεδόν παντού χρησιμοποιούμενου δηλητηριώδους αερίου εναντίον αόπλων διαδηλωτών. Όταν, λοιπόν, έφτανε ισχυρή αστυνομική δύναμη με αντλίες, στήθηκαν οδοφράγματα –συμβολικά, βεβαίως– σε δρόμους και πύλες του τυπογραφείου. Έγιναν περίπου 100 συλλήψεις και η δικαιοσύνη επιστράτευσε το παραπάνω άρθρο περί «εξαναγκασμού» και ένα άλλο περί «διαταράξεως της κοινωνικής γαλήνης», που χρησιμοποιούνταν τον τελευταίο αιώνα κυρίως εναντίον σοσιαλδημοκρατών και απεργών. Επρόκειτο, όμως, κυρίως για ένα καίριο χτύπημα κατά της πλύσης εγκεφάλου που έκαναν τα μέσα ενημέρωσης σε βάρος των δυτικογερμανών: Ακριβώς το Μέγα Σάββατο εκατομμύρια Γερμανοί δεν θ' απολάμβαναν την συνηθισμένη τους BILD – θα μπορούσαν όμως να αφοσιωθούν απερίσπαστα στις σκέψεις τους.

Σ.: Αυτά, λοιπόν, έγιναν το Πάσχα του '68...

Κ.Α.: Η ιστορία έχει συνέχεια. Τη Δευτέρα του Πάσχα επιχειρήσαν οι διαδηλωτές ξανά να εμποδίσουν την διανομή της εφημερίδας σε όλες τις πόλεις. Κατά την προσπάθεια αυτή σκοτώθηκαν στο Μόναχο ένας φοιτητής καθώς και ο μοναδικός φωτογράφος που φωτογράφησε τη βίαιη διανομή της εφημερίδας που επέβαλλε η αστυνομία, ίσως μάλιστα ακριβώς την ώρα που σκοτωνόταν ο φοιτητής. Οι υπόλοιποι φωτορεπόρτερ τραβούσαν φωτογραφίες μόνο από τους διαδηλωτές για χρήση της αστυνομίας και δεν ενδιαφέρονταν για την απίστευτη αστυνομική βία. Την επομένη, οι τίτλοι όλων των εφημερίδων του Μονάχου έγραφαν: «Διαδηλωτές σκοτώνουν διαδηλωτή και φωτογράφο». Μετά τη Μεγάλη Παρασκευή δούλεα στη γκαρσονιέρα μου για την ίδρυση της «νομικής βοήθειας της ΑΡΟ» (εξωκοινοβουλευτική αντιπολίτευση), τον προπομπό, στο Μόναχο, της «κόκκινης βοήθειας» της δεκαετίας του '70: Αν και μας υποστήριξαν εξαρχής περίπου 15 φιλελεύθεροι δικηγόροι, με τις μαζικές συλλήψεις –170 μόνο τη Δευτέρα του Πάσχα–, τις χιλιάδες δίκες κλπ., κλπ., είχαμε αναλάβει τέτοιο βάρος στις πλάτες μας που εγώ ο ίδιος αρρώστησα βαριά μετά από λίγο καιρό.

Για μένα όμως, η σειρά αυτή των δολοφονιών, του Ονεζοργκ το '67, η απόπειρα κατά του Ντούτσκε και οι δύο νεκροί του Πάσχα του '68, σε συσχετισμό με τις δίκες εναντίον δεκάδων χιλιάδων με απειλή μακρόχρονων ποινών, απετέλεσε την αρχή του τέλους του φοιτητικού κινήματος στη Δυτ. Γερμανία. Όχι πως δεν προσέφερε τίποτα, αλλά από τη στιγμή εκείνη κατέρρευσε σαν μαζικό κίνημα. Και έτσι δημιουργήθηκαν εκεί –σε αντίθεση με τις εμπειρίες του φοιτητικού κινήματος– αφενός ομάδες «πρωτοπορείας» και στελεχών: μαοϊκοί, τροτσκιστές, παραδοσιακοί μαρξιστές – λενιστές... και αφετέρου αριστεροί καριέριστες όπως ο Ντάνιελ Κον-Μπέντιτ, κι αν όχι ήδη απ' το Μάη του '68, πάντως λίγο μετά και μέχρι σήμερα...

Κ.Α., κατά κόσμον Ρολφ Πόλε

Ο ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΙΠΠΟΣ ή πώς χάθηκε η μάχη του Μακρυγιάννη

ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΧΑΘΗΚΕ η Μάχη του Μακρυγιάννη δημοσιεύεται σήμερα η άποψη του ΙΟΡΔΑΝΗ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ ή ΧΑΦΙΕ έξι χρόνια μετά το θάνατό του. Ο Ι.Π. π.χ. ήταν γνωστός για τους αγώνες του και για τις περίφημες ιδέες που κατέβαζε (εφτά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πολλά χρόνια φυλακίσεις κ.λπ.) Βλέποντας την αδυναμία των ανδρών του ΕΛΑΣ να πλησιάσουν τον τοίχο του στρατοπέδου πρότεινε στην οργάνωση να κατασκευάσουν ένα... ΔΟΥΡΕΙΟ ΙΠΠΟ. Επρόκειτο για μια κατασκευή με ατσάλινη λαμαρίνα από θώρακα τανκ την οποία προηγουμένως δοκίμασαν χτυπώντας την με οπλοπολυβόλο από μικρή απόσταση και... «ούτε που γαργαλήθηκε». Με αυτή την κατασκευή θα μπορούσαν να πλησιάσουν τον τοίχο, να τοποθετήσουν εκρηκτικά χωρίς να μένουν εκτεθειμένοι στα πολυβολεία που υπήρχαν στην Ακρόπολη. Όμως η οργάνωση... «είχε δύναμη». Το 1976 ο Ι.Π. ή Χ. κατασκεύασε ξύλινο ομοίωμα το οποίο πήγε και το άφησε στο Ζάππειο αφιερώνοντάς το στον τότε υπουργό Δημόσιας Τάξης ΣΤΑΜΑΤΗ και έγραψε το τηλέφωνό του για να τον καλέσει να του... εξηγήσει! Αφιέρωσε τη φωτογραφία που βλέπετε στην ΚΝΕ Καλλιθέας. Να τι έγραψε ο ίδιος στο πίσω μέρος της φωτογραφίας:

«Ιορδάνης Παπαζαχαρίου
25.7.76

Αφιερώνεται στην ΚΝΕ Καλλιθέας.

Παιδιά: Ο Δούρειος Ίππος που φαίνεται στη φωτογραφία είναι η συσκευή με την οποία έξι άτομα θα μπαίναμε στο Τάγμα του Μακρυγιάννη. Είπε σαν το πρότεινα η οργάνωση: «Μάστορα, μην κουράζεσαι, έχουμε δύναμη μεγάλη». Είχαμε δύναμη αλήθεια. Μα γιατί δεν πήγαμε από τη Λεωφόρο Συγγρού ευθεία στο τάγμα χωρίς πολλά θύματα; Ποιος μας γέλασε και παλέβαμε δήθεν στις ταραχές για να ξεκαθαρίσουμε τα νώτα μας. Πάνε αυτά... Η φωτογραφία είναι από το Ζάππειο. Πήγα το Δούρειο στις 25.7.76. Έβγαλα τις ρόδες. Τ' άφησα δίπλα στο άγαλμα του Ζάππα. Τώρα το πήγαμε εκεί που βλέπετε. Έγραψα προς τον υπουργό Δ. Τάξεως και το τηλέφωνό μου. Αν με καλέσει θα τα πούμε.

Χαφίης»

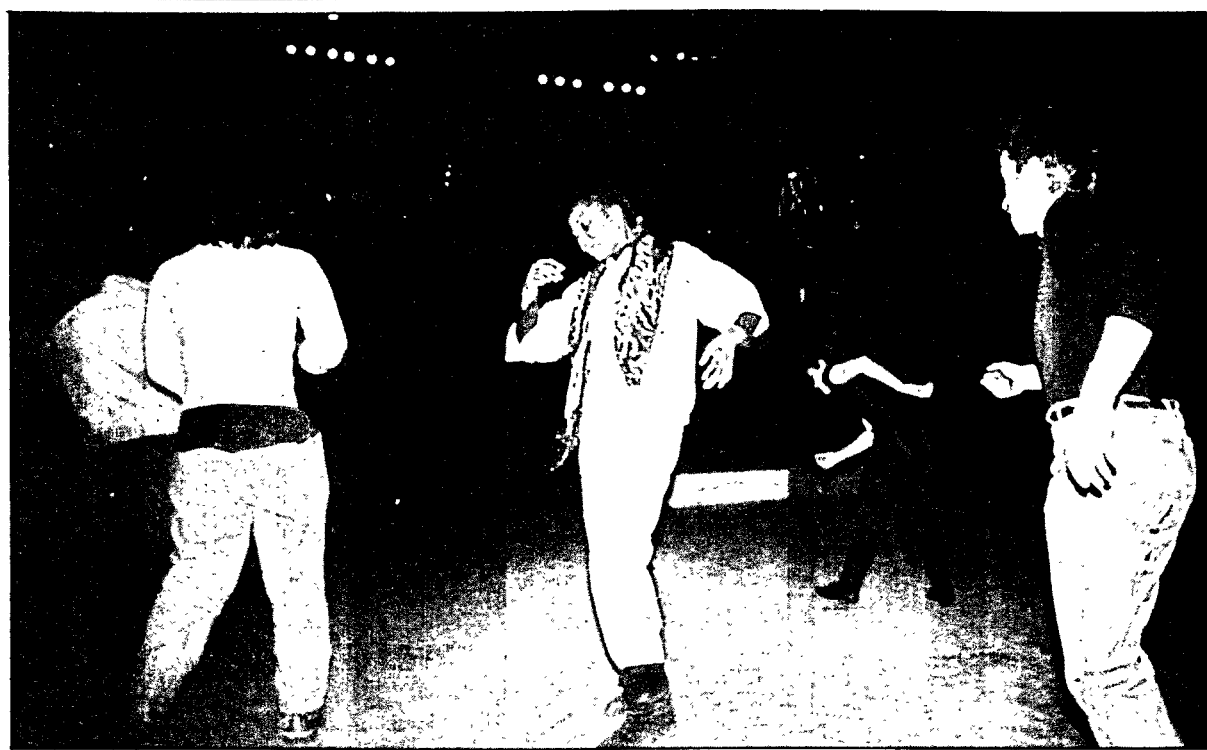

Αυτά είναι τα στοιχεία που μου έδωσε ο Ιορδάνης Παπαζαχαρίου 25.7.76. Αφιερώθηκε στην ΚΝΕ Καλλιθέας. Παιδιά: Ο Δούρειος Ίππος που φαίνεται στη φωτογραφία είναι η συσκευή με την οποία έξι άτομα θα μπαίναμε στο Τάγμα του Μακρυγιάννη. Είπε σαν το πρότεινα η οργάνωση: «Μάστορα, μην κουράζεσαι, έχουμε δύναμη μεγάλη». Είχαμε δύναμη αλήθεια. Μα γιατί δεν πήγαμε από τη Λεωφόρο Συγγρού ευθεία στο τάγμα χωρίς πολλά θύματα; Ποιος μας γέλασε και παλέβαμε δήθεν στις ταραχές για να ξεκαθαρίσουμε τα νώτα μας. Πάνε αυτά... Η φωτογραφία είναι από το Ζάππειο. Πήγα το Δούρειο στις 25.7.76. Έβγαλα τις ρόδες. Τ' άφησα δίπλα στο άγαλμα του Ζάππα. Τώρα το πήγαμε εκεί που βλέπετε. Έγραψα προς τον υπουργό Δ. Τάξεως και το τηλέφωνό μου. Αν με καλέσει θα τα πούμε.

(Σ.Σ.: Όποιοι έχουν στοιχεία ή μαρτυρίες για τον Ιορδάνη Παπαζαχαρίου παρακαλούμε να επικοινωνήσουν με τη σύνταξη του περιοδικού, γιατί ετοιμάζουμε μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της ζωής και του έργου του).

Ο Ιορδάνης Παπαζαχαρίου ποζάρει μπροστά στο ομοίωμα του Δούρειου Ίππου στο Ζάππειο το 1976. Δίπλα, σε φωτοτυπία, δημοσιεύουμε τη χειρόγραφη αφιέρωση που βρίσκεται στο πίσω μέρος της φωτογραφίας.

Εξω τα στάδια από τη μουσική

Το πλήθος όρθιο με ένα χέρι φώναζε «Ζήτω η Φιλία των λαών» και συναντήθηκαν Ρέι Λεμά, μαύρος, Πάκο Ντε Λουσία, άσπρος, με άσπρα πουκάμισα, οι μουσικοί του, και ο Νταλάρας. Ποιος είναι αυτός; ρώτησε ένας αστυφύλαξ... είναι ο έλληνας απάντησε η ταξιδέτρια που έδινε τις αριθμημένες θέσεις.

Τα φώτα έσβησαν και στους παγωμένους διαδρόμους γύρω από το κλειστό στάδιο χαμένα ζευγάρια ψάχνουν την εισοδο ενώ οι έξοδοι έδειχναν ένα πράσινο ανθρωπάκι να τρέχει προς τη διεύθυνση του βέλους. Οι θεατές καθισμένοι γύρω στις αχανείς ελλειπτικές κερκίδες και στις αριθμημένες θέσεις που έπιαναν όλο τον αγωνιστικό χώρο, άνοιξαν τα μάπα να δουν τον Αφρικανό που άρχισε να παίζει. Είχε μια ώρα στη διάθεσή του και έκανε τα πάντα για να συγκινήσει το πλήθος με όλο το ζεστό ρυθμό της μουσικής του. Μάταια όμως... οι θεατές έμειναν παγωμένοι στα καθίσματά τους να επεξεργάζονται με μισάνοιχτο στόμα τους μαύρους μουσικούς. Μια στιγμή προς το τέλος τους φώναξε: «Ξυπνήστε όρνια!» Καμιά αντίδραση, καμιά απάντηση και η ώρα του είχε ήδη περάσει. Κάπου δέκα άτομα ωστόσο χόρεψαν βρίσκοντας χώρο ανάμεσα στην εξέδρα και τα πρώτα καθίσματα. Τους ευχόμαστε και του χρόνου!

A.K.

AIDS στο Δαφνί

Λίγες εβδομάδες μετά τη νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 1981 ο κ. Αυγερινός είχε πει για το Κρατικό Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Αθηνών, —το κοινώς ονομαζόμενο Δαφνί—, ότι «δεν είναι νοσοκομείο αλλά αποθήκη ανθρώπων».

Ήταν τότε που οι δημοσιογράφοι ξαμολόντουσαν στα ψυχιατρεία, στις φυλακές, στα αναμορφωτήρια, σκανδαλίζοντας με εξάσπλη και άφθονες φωτογραφίες τους πάσης φύσης και πολιτικής τοποθέτησης ηδονικά σκανδαλιζόμενους με τη φρίκη τους. Η Ελευθεροτυπία έβγαζε σειρές για φυλακές, η Απογευματινή δημοσίευε αφιέρωμα για το ψυχιατρείο της Λέρου και η αισιοδοξία για πασοκικό κράτος προνοίας έκανε τους ανθρωπιστές ν' αναγαλιάζουν.

Ο ρωσικής καταγωγής, άπατρις φορέας AIDS που είχε στο παρελθόν κάποια πάρε-δώσε με ψυχιάτρους, υπήρξε αφορμή να ξανααναφερθούν στο Δαφνί, ενοχοποιώντας όμως τώρα για την ανεπάρκειά του, την «υστερία» των εργαζομένων. Μετά από πιέσεις από το υπουργείο ο άνθρωπος βρέθηκε να κλείνεται στο Δαφνί παρά τη θέλησή του και χωρίς να το νομιμοποιεί η σχετική καλή ψυχική του κατάσταση. Στη διαδικασία που ακολουθήθηκε παραβιάστηκε κι αυτή ακόμα η φασιστική νομοθεσία περί «επικινδύνων ψυχοπαθών» (Ν. 104/1973). Αδειάσανε μετά το τμήμα επικινδύνων, ένα άθλιο ντεπό με κελιά 2x2 τ.μ. και τον απομόνωσαν εκεί, εμποδίζοντας την επικοινωνία του με άλλους εγκλειστούς που υπάγονται έτσι κι αλλιώς στις high risk πληθυσμιακές ομάδες, (τοξικομανείς, χρόνιοι ψυχοπαθείς με ιστορικό δεκαετιών λήψης ψυχοφαρμάκων και ολιγοφρενείς, που παρ' όλο τον ιδρυματισμό τους δεν έχουν καταστεί σεξουαλικά ανενεργοί).

Το νοσηλευτικό προσωπικό: τελείως απροετοίμαστο για την αντιμετώπιση λοιμωδών νοσημάτων. Οι κυριακές προϋποθέσεις: απαράδεκτες ακόμα και για ανθρώπους που δεν είναι φορείς μικροβίων και ιών, με μόνιμα βουλωμένες αποχετεύσεις, ελάχιστα σε αριθμό μπάνια και νιπτήρες, κατσαρίδες και ποντίκια να βολτάρουν στα περίπτερα και στα προαύλια. Οι ψυχιάτροι τέλος: συντημένοι να υποδέχονται κάθε λογής αποδιοπομπαίους, διέκριναν ωστόσο τον κίνδυνο να εγκαθιδρυθεί Σπιναλόγγα για φορείς AIDS μέσα στην «ονειρεμένη πο-

λίτεια», —όπως ονόμασε ένας παλιότερος διοικητικός διευθυντής, ο Φιλανδριανός, το «Δαφνί»—, και αποφάσισαν να μην την δεχτούν με κανένα τρόπο.

Το γεγονός ότι ένας γιατρός αποφάσισε με πολλά ταραταζούμ να «αναλάβει το ζήτημα προσωπικά», αγνοώντας τη θέση των συναδέλφων και συνεργατών και κάνοντας την πάπια για την καταφανή απροσφορότητα του ιδρύματος να επιλύσει ένα τέτοιο πρόβλημα, οδήγησε στην ανάδειξη ενός γιατρού-ήρωα, είδος, που μας είχε τελειώσει χρόνια τώρα.

Το σημαντικό όμως που προέκυψε από τη στάση του και την κακότεχνη και ύποπτη ανθρωπιά, με την οποία παρουσίασε το ζήτημα ο τύπος, ήταν η απαλλαγή του κράτους από τις ευθύνες του για την αδυναμία να αντιμετωπίσει στοιχειωδώς ορθολογικά και σύμφωνα με τους ίδιους του τους νόμους ένα πρόβλημα που εμφανίζεται ακόμη εν τω γεννάσθαι. Και βέβαια ο καθαγιασμός της νοοτροπίας που θέλει τα ψυχιατρεία αποθήκες αν-θρώπων και δοχεία για κάθε είδους απορρίμματα, έτσι που να χαρακτηρίζεται υστερικός όποιος θέλει να επιβάλει κάποια επιλογή.

Υ.Γ.: Μην δίνετε σημασία σ' αυτούς που έγραψαν ότι το AIDS κολλάει μόνο από τους αρρώστους και όχι από φορείς. Λένε ψέματα.

Έφη Σκλήρη

Τι συμβαίνει με την «Καλαμάτα»;

Με τη μετασεισμική Καλαμάτα, με τους ανθρώπους και την πόλη, ακόμη κι αν δεν «γνωρίζουμε» —κι έχουν φροντίσει γι' αυτό τα μέσα μαζικής ενημέρωσης— υποψιαζόμαστε τι τρέχει. Χειμώνας μήπκε και ευτυχώς για την ώρα όχι βαρύς, βροχές έρχονται, θέλοντας και μη, και οι σκηνές είναι σκηνές, τα ερείπια —ερείπια και τα προγράμματα ανοικοδόμησης είναι μόνο σχέδια.

Τι συμβαίνει όμως με την άλλη «Κα-

λαμάτα». Με τις κάθε λογής δηλαδή εκδηλώσεις που τα έσοδά τους διατίθενται για τις ανάγκες της σεισμόπληκτης περιοχής. Γιατί οι αρμόδιοι δεν μας ενημερώνουν αναλυτικά γι' αυτές;

26 εκατομμύρια υπολόγισε ο κ. Μπασιάκος, οργανωτής συναυλιών και συνδιοργανωτής, μαζί με το Υπουργείο Πολιτισμού, του Φεστιβάλ Λαϊκής Μουσικής στο Παλαιό ντε Σπορ του Φαλήρου, τα έσοδα της εκδήλωσης. Από αυτά, είπε, τα 10 είναι η αποζημίωση των ξένων καλλιτεχνών που συμμετείχαν, των Πάκο ντε Λουσία και Ρέν Λέμα, και τα άλλα τα υπόλοιπα έξοδα...

Δηλαδή, αν μετράμε σωστά, οι αμοιβές των ελλήνων τραγουδιστών Γ. Νταλάρα και αδελφών Κατσιμίκα, η αποζημίωση των εκτελεστών και τα ηχητικά. Γιατί - λόγω σκοπού και συνδιοργάνωσης με το Υπουργείο - ενοίκιο σταδίου, φόροι κλπ. δεν υπήρχαν. Οπότε κάπ τρέχει, δεν νομίζετε;

Για τα έσοδα της άλλης συναυλίας, στο Ολυμπιακό Στάδιο, με τίτλο «Ένα τραγούδι για την Καλαμάτα» τίποτε δεν ακούστηκε. Κι ούτε κανείς είπε ποτέ πώς επελέγησαν οι συμμετέχοντες, παρ' ό,τι αρκετοί αναρωτήθηκαν...

Κ. Χατζηνούσκα, σαν σύμβουλος του Υπουργείου Πολιτισμού, υπεύθυνος για τις εκδηλώσεις υπό την αιγίδα του, είναι καιρός να δώσετε μίαν απάντηση...

B.D.

ΕΜΥ: Το πηλίκιο ταιριάζει στο πράσινο;

Έτσι φαίνεται. Αφού τίποτε δεν έγινε για την αποστρατιωτικοποίηση της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας μετά από 5 χρόνια Πασοκικής διακυβέρνησης. Ο - κάποτε - προγραμματικός στόχος του Πασόκ ξεχάστηκε, και η ΕΜΥ έμεινε μονάδα της Πολεμικής Αεροπορίας. Η στρατιωτική διεύθυνση αυξήθηκε μάλιστα αυτά τα χρόνια καθώς η Σχολή Ικάρων βγάζει φουρνιές-φουρνιές τους προγνώστες κι οι στρατεύσιμοι που παίρνουν την ειδικότητα του μετεωρολόγου είναι πια γύρω στους 100 κα' έτος, έναντι 40 περίπου των «άλλων» καιρών.

Έτσι, αν και ο κ. Χαλαλαμπόπουλος αλλιώς μας τα 'λεγε πριν γίνει υπουργός Εθνικής Αμύνης, όλο και περισσότεροι σταθμοί της χώρας και όχι σε μονάδες, σταθμοί σαν της Μυκόνου, της Καρπάθου, της Κω, της Ζακύνθου κ.α., στελεχώνονται από στρατεύσιμο και στρατιωτικό προσωπικό...

Τώρα πια αν αναρωτηθούμε «Ποιος θυμάται την αποστρατιωτικοποίηση» η απάντηση είναι: Μόνο ο Ριζοσπάστης! Αλλά και αυτός - πώς αλλιώς να κρύψει την αδυναμία παρέμβασης - με κείμενα γεμάτα ανακρίβειες. Που βλέπουν αστυνόμευση εκεί που δεν υπάρχει. Που θέλουν ενιαίο το συνδικαλιστικό κίνημα των πολιτών υπαλλήλων χωρίς να είναι. Που ζητούν «να ακουστούν οι θέσεις των εργαζομένων» χωρίς να αναρωτώνται γιατί αυτοί δεν πρόχωρούν - όπως κάποτε - σε κινητοποιήσεις.

Σε αυτές τις συνθήκες και μέχρι την

ανατροπή τους, δεν γίνεται παρά να διαπιστώνουμε ότι και το μέλλον της ΕΜΥ θα φορέει πηλίκιο, πράσινο ή μπλε δεν ενδιαφέρει!

M.N.

Τέχνη της Συμπεριφοράς

Συνήθως οι Ιστορίες της Τέχνης, τα κριτικά δοκίμια, οι αναλύσεις καλλιτεχνικών έργων επιμένουν στη συνέχεια των καλλιτεχνών σε μια πορεία ή στη χρήση κάποιων υλικών, στην εξέλιξη τους μέσα από διάφορα στάδια και περιόδους, καθώς και τη συνοχή του έργου τους.

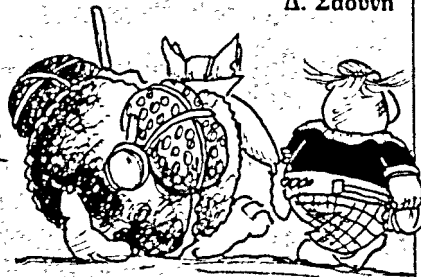
Βέβαια η ζωή παρουσιάζει ακριβώς την αντίθετη εικόνα: αντιθέσεις, αντιφάσεις, ρήξεις και τομές. Κι αν κάποιος διαλέξει ακριβώς αυτό το μοντέλο, της ζωής, αμφισβητώντας «συνέπειες», και «συνοχές», τον περιμένει η αφάνεια. Ποιος να καθήσει τώρα να τον κατατάξει και πού... Είναι η περίπτωση του ντανταϊστή Marcel Duchamp - όταν πια στράφηκε πάνω του

η προσοχή όλων, κριτικών και κοινού, το 'ριξε στο σκάκι. Αμνηχανία... Όμως ο Duchamp ήταν ήδη γνωστός κι έτσι η παρτίδα του έγινε αντικείμενο συζητήσεων: πρόκειται για Τέχνη της Συμπεριφοράς, όχι για άρνηση της τέχνης αλλά για γονιμοποίηση δραστηριοτήτων με νέα περιεχόμενα.

Όμως η Συμπεριφορά ως τέχνη δεν αποφέρει, γιατί δεν έχει τίποτε για πούλημα. Αν απασχόλησε τον κόσμο της τέχνης για λίγο, οι ιστορικοί, οι αναλυτές, οι κριτικοί φροντίζουν να την ξεχνούν. Η τέχνη της Συμπεριφοράς ανθεί ανώνυμα ως λαϊκή τέχνη. Κάπου κάπου έχουμε την ευκαιρία, άλλος λίγο άλλος πολύ, να ερχόμαστε σε επαφή με δείγματά της, όπως στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές για παράδειγμα, όταν, με την αύξηση των λευκών-άκυρών ψηφοδελτίων, παρατηρήθηκε μια πλημμυρίδα πηγαίας εκφραστικότητας χωρίς καμιά προσποίηση αφού δεν απήβλεπε σε καμιά δημοσίευση. Τα στυλ πολλά και διαφορετικά, από την ειρωνία (σύντροφοι, κατεβαίνω από το τραίνο) γραμμένο πάνω σε ψηφοδέλτιο Πασοκικού υποψήφιου) στον σουρεαλισμό (πρόσκυνω το ιερό

δέρμα της αγίας Ιουλίτας) κι από την αλληγορία (ένα ολόκληρο κατεβατό από τον Ηρόδοτο, όπου ο Άμασης συμβουλεύει τον τύραννο Πολυκράτη ότι, στο δρόμο για την ευτυχία, χρειάζονται όχι μόνο επιτυχίες αλλά και αποτυχίες) στον υπαινιγμό (ένα χρώμαπστό ψηφοδέλτιο στο εκλογικό κέντρο όπου ψήφισε ο Πρόεδρος κ. Σαρτζετάκης).

Δ. Σαούνη

Η επάνοδος του Αρκά

Όσοι απογοιτεύθηκαν με το τέλος του SHOW BUSINESS, ας μη κάνουν τις ελπίδες τους. Ο Αρκάς επανέρχεται δριμύτερος με νέα σειρά κόμικς.

Η τρομοκρατία του τοπίου

«Ένα μόνο ογκώδες κατασκεύασμα πολυόροφο, ισπανο-αραβο-καλιφορνέζικο, το περιγράφει κάποιος, είχε προλάβει να κτιστεί πριν τον έλεγχο, -το σπίτι του Αμερικάνου- που δεσπόζει στην κορυφογραμμή της πλαγιάς, σαν κακοήθης όγκος με ανοίγματα καμπύλα, τριγωνικά, ορθογώνια, ποικίλων διαστάσεων και άλλα εξεζητημένα, εξωτικά στοιχεία αλλοδαπού εκατομμυριούχου. Ένα έργο «ποστ μόντερν πριν γεννηθεί ο όρος» (Α. Ξύδης, Ο Μεταμοντερνισμός εισβάλλει στην Σίφνο, ΑΝΤΙ 328). Και παρακάτω στο ίδιο: «Η Σίφνος και προπαντός η Χρυσοπηγή δεν είναι πεδίο αρχιτεκτονικών πειραμάτων».

Ανταπαντώντας δε ο κ. Ξύδης στον ιδιοκτήτη του φοβερού κτίσματος, που δικαίως υπερασπίζεται εαυτόν και τον αρχιτέκτονα του, αναφέρει: «Δεν θα είχα διανοηθεί να του ζητήσω τα σχέδια, επαφείς στην στοιχειώδη ευαισθησία που προϋποτίθεται σε παιδευμένο (...)» κλπ. κλπ. Όχι τίποτε άλλο, αλλά θα μπορούσε αν είχε «διανοηθεί» να ζητήσει τα σχέδια, ώστε αρχιτέκτονας και ιδιοκτήτης να κριθούν από τον γείτονα κύριο Α. Ξύδη.

Τόσο λοιπόν ο κύριος Ξύδης όσο και οποιοσδήποτε άλλος κύριος ανά τη χώρα αναδεικνύονται σε κριτές αρχιτεκτόνων και γεπόνων, έτσι. Μόνο και μόνο επειδή έχει ταραχθεί η αρμονική ισορροπία του

τοπίου. Του τοπίου δηλαδή που ο κύριος γείτονας αγόρασε μαζί με το οικόπεδο ή το κτίσμα του. Ταραχή που δίνει το τοπίο μέσα από την εκπλήξη του γείτονα.

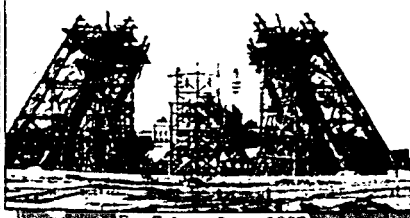
Καλύτερα, λοιπόν, λέμε εμείς, να εκδοθεί ένα εγχειρίδιο «αποφυγής εκπλήξεων», θα 'ταν ασφαλέστερο για όλους. Θα είχαμε έτσι προστατευθεί τόσο από τις λίγες, δυστυχώς, «εκπλήξεις» του Τάκη Ζενέτου, ή τις ευτυχώς λίγο περισσότερες του Άρη Κωσταντινίδη. Τα ανιερπορικά κτίσματα συχνά εκπλήσσουν. Όμως, ο κ. Α. Ξύδης γνωρίζει πάρα πολύ καλά πως δεν υπάρχει καμιά επιτροπή, κανένας φορέας του οποίου η απόφαση θα καθορίσει δια παντός τα όρια ανάμεσα στην παραδοχή και τη χρήση της, την αρμονία του τοπίου και την αρχιτεκτονική παρέμβαση. Και είναι γνωστό στον κ. Α. Ξύδη, εφόσον τόσο λόγω πείρας όσο και λόγω παιδείας έχει συχνά προβληματιστεί για την ακαδημαϊκή ερμηνεία του ωραίου, του αρμονικού, του τέλειου.

Η καταδίκη όμως της αρχιτεκτονικής αναζήτησης (κι είναι μάλλον εύκολο να σαρκάζεται το νέο) δημιουργεί ένα περιβάλλον ιδεολογικής τρομοκρατίας, όπου ό,τι δεν αρμόζει είναι αυτοδικαίως ανάρμοστο. Αυτό λοιπόν (το ανάρμοστο) θα 'πρεπε να γνωρίζεται από μόνο του την εγκλήματική παρουσία του και να πάψει να ψάχνει, να σχεδιάζει, να χτίζει και να ζει, διότι κάποιος κύριος γείτονας

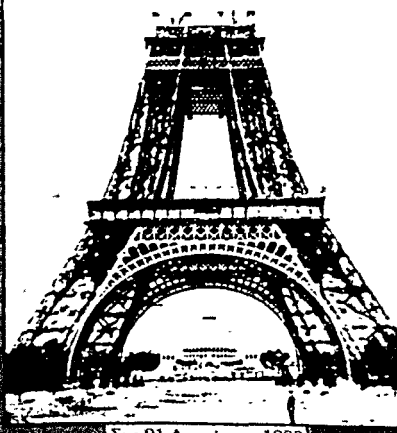
αποφάσισε πως εκπλήσσεται μαζί με το τοπίο

Φαίνεται όμως πως τα τοπία γίνονται ενδιαφέροντα, ακριβώς όταν πειραματίζονται πάνω σ' αυτά διάφορα αρχιτεκτονήματα ανιερπορικού χαρακτήρα, όπως π.χ. η Ακρόπολη των Αθηνών, τα ρωμαϊκά υδραγωγεία στο ελληνικό τοπίο, ή ο πύργος του Αΐφελ στο Παρίσι. Όλα παραδείγματα βίαιης επέμβασης στο τοπίο, σχεδόν αδικαιολόγητης και ανάρμοστης. Και να σκεφτεί κανείς, πως είναι ακόμα πρόσφατη η περίοδος όπου η επίσημη παιδεία - να αυτή η ακαδημαϊκή - δέχθηκε στους κόλπους της, θριαμβευτικά, τη λαϊκή παράδοση, αφήνοντας την αριστερά (αλλά και την «πρόοδο») χωρίς άποψη.

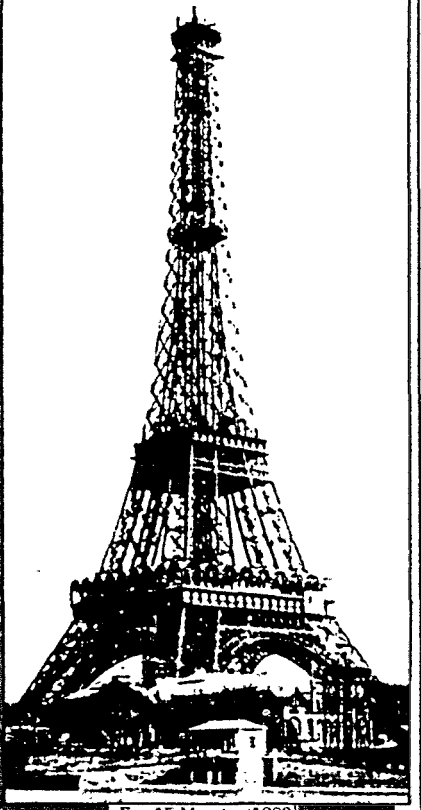
Χριστόφορος Σακελλαρόπουλος

Στις 7 Δεκεμβρίου 1887

Στις 21 Αυγούστου 1888

Στις 15 Μαρτίου 1889

Δώρα-άδωρα για τις γιορτές

ΤΟΥΤΕΣ ΤΙΣ χρονιάρες μέρες, οι περισσότερες εφημερίδες και περιοδικά συνθίζουν να κάνουν κάποια ειδικά αφιερώματα στο βιβλίο, προτείνοντας για δώρα ορισμένα καλώς ή κακώς επιλεγμένα βιβλία. Άγιες οι μέρες, άγιες κι οι προθέσεις. Καμιά αντίρρηση σ' αυτού του είδους τ' αφιερώματα. Εμείς όμως, με λιγότερη ανάγκη ν' αγιάσουμε ή ίσως με την υποψία ότι ο διάβολος ξέρει περισσότερα για το καλό απ' όσα οι άγιοι κι οι άγγελοι, αποφασίσαμε να πρωτοτυπήσουμε: αντί να σας υποδείξουμε βιβλία που κυκλοφορούν, θα σας προτείνουμε να κάνετε δώρο στον εαυτό σας ή στους αγαπημένους σας βιβλία που δεν κυκλοφορούν. Δηλαδή δεν κυκλοφορούν στα ελληνικά.

Όχι, δεν κάνουμε επίδειξη σνομπισμού, δεν προϋποθέτουμε ότι κάθε αναγνώστης αυτής της στήλης κατέχει αρκετά καλά μια ξένη γλώσσα ώστε να μπορεί ν' απολαύσει σ' αυτήν ένα λογοτεχνικό βιβλίο. Αλλά ο τρόπος που οι Έλληνες εκδότες επιλέγουν τα προς μετάφραση βιβλία αφήνει άγνωστα στο ελληνικό κοινό πολλά αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που τα περισσότερά τους δεν είχαν την τύχη να γραφτούν σε μια απ' τις γλώσσες του παγκόσμιου πολιτισμικού ιμπεριαλισμού, να φιγουράρουν στις λίστες της *LE MONDE*, να τραβήξουν πάνω τους τα κουρασμένα και θαλά μάτια της Σουηδικής Ακαδημίας, να συζητηθούν στους κύκλους της ευρωπαϊκής ιντελιγκέντσας ανάμεσα σε δύο ντράι μαρτίνι. Κοινωνοί κι εμείς μιας κουλτούρας που έχει υποφέρει αρκετά απ' αυτό το διεθνές κλίμα διακρίσεων, έχουμε πρόσθετους λόγους να δείχνουμε ιδιαίτερη ευαισθησία σ' αυτές τις όμορφες φωνές της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που όμως δεν τις μεγάλυναν οι ενισχυτές του σταρ-σίστεμ. Αν δεν μπορούμε να τις χαρούμε μεταφρασμένες σε μια απ' τις γνωστές γλώσσες (γιατί τέτοιες μεταφράσεις υπάρχουν), ας εξασκήσουμε όση πίεση και επιρροή μπορούμε ώστε, ίσως του χρόνου να δούμε αυτά τα έργα να κυκλοφορούν μεταφρασμένα στη δική μας γλώσσα. Ο λογοτέχνης κι ο λογοτεχνικός κριτικός μοιράζονται μια ιδιότητα, που καλό θα ήταν ν' άγγιζε κάπως και τον εκδότη: ν' αναδείχουν το άγνωστο...

Θ' αρχίσουμε μ' ένα παλιότερο συγγραφέα, που αποτελεί μια απ' τις δυο ή τρεις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες της (άλλωστε πλούσιας) λογοτεχνίας της πατρίδας του, αλλά είναι ελάχιστα γνωστός στο ελληνικό κοινό: τον Τσέχο μυθιστοριογράφο και δραματούργο Κάρελ Τσάπεκ (*KAREL CAPEK* 1890-1938), απ' τους πρώτους που έδωσαν στο μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας μια κοινωνικοπολιτική διάσταση κι εκείνος που, με το θεατρικό του *R.U.R.*, καθιέρωσε διεθνώς τον νεολογισμό *ρομπότ*. Υπάρχει μεταφρασμένο στα ελληνικά το σημαντικό μυθιστόρημα του Τσάπεκ *Ο πόλεμος με τις σαλαμάνδρες*. Αλλά τον καλύτερο και βαθύτερο εαυτό του τον έδωσε ο Τσάπεκ σε μια τριλογία μυθιστορημάτων που αποτελούν μνημεία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα: *Χόρντουμπαλ* (1933), *Το μετέωρο* (1934) και *Συνηθισμένη ζωή* (1935). Και τα τρία αυτά

αριστουργήματα έχουν για κοινό χαρακτηριστικό τους την αφήγηση μιας ιστορίας από διάφορες οπτικές γωνίες, για να δείχτει ότι η αλήθεια κρύβεται σαν μαγική εικόνα ανάμεσα στα εμπειρικά δεδομένα κι οι κοινωνικές ή οι ψυχολογικές συμβάσεις μας εμποδίζουν να την αντιληφθούμε. Στα τρία αυτά βιβλία του ο Τσάπεκ παρουσιάζει κάποιες αναλογίες με τον Ακουτάγκαβα και τον *Ρασσόν* του, ενώ προαναγγέλλει κάπως τον Μπόρχες. Το *Χόρντουμπαλ*, μάλιστα, με επίκεντρό του τη μυστηριώδη δολοφονία ενός μετανάστη που γύρισε απ' τις ΗΠΑ στο χωριό του, έχει εντυπωσιακές θεματολογικές και νοηματικές ομοιότητες με την ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου *Η αναπαράσταση*. Ολόκληρη η τριλογία υπάρχει μεταφρασμένη σ' αγγλικά, ενώ το *Χόρντουμπαλ* κυκλοφορεί και σε γερμανική μετάφραση.

Ολότελα άγνωστος είναι στην Ελλάδα ένας πολύ αξιόλογος και πρωτότυπος πεζογράφος, που συνδυάζει τη φαντασία με το χιούμορ, την κοινωνική κριτική με την ψυχολογική εμβάθυνση: ο Δανός Σβεν Χολμ (*SVEN HOLM*, γ. 1940). Θα συνιστούσαμε ιδιαίτερα το έργο του *TERMUSH* (1967), ένα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας, με θέμα μια ομάδα ανθρώπων που καταφεύγουν σ' ένα απόμερο ξενοδοχείο μετά τον Τρίτο παγκόσμιο πόλεμο (το έργο αυτό υπάρχει σ' αγγλική μετάφραση με τον ίδιο τίτλο). Μ' εντελώς διαφορετικό πνεύμα, ο Σβεν Χολμ έγραψε το 1977 ένα πολύ ενδιαφέρον σατιρικό μυθιστόρημα με θέμα τη σεξουαλική (και, φυσικά, όχι μόνο), ασυνεννοησία ενός μοντέρνου αντρώπου. Ο πρωτότυπος τίτλος αυτού του βιβλίου είναι *AEGTESKABSLEG* (Το παιχνίδι του γάμου), αλλά δυστυχώς δεν ξέρουμε να έχει μεταφραστεί σε καμιά «προσιτή» ευρωπαϊκή γλώσσα. Ποιος δανομαθής θα ενδιαφερθεί να το γνωρίσει στο ελληνικό κοινό;

Ας μείνουμε λίγο ακόμα στον σκανδιναβικό χώρο. Υπάρχει στη σύγχρονη νορβηγική λογοτεχνία μια πολύ μεγάλη μορφή, ένας απ' τους πιο φιλοσοφημένους κι οικουμενικούς Ευρωπαίους συγγραφείς της μεταπολεμικής περιόδου: ο Γιενς Μπιέρνεμπου (*JENS BJØRNEBOE*, 1920-1976). Το τελευταίο του μυθιστόρημα, που το έδωσε το 1974, δύο χρόνια πριν αυτοκτονήσει, είναι και το καλύτερό του. Έχει τον τίτλο *HAIENE* (*Οι καρχαρίες*) κι υπάρχει σε γερμανική μετάφραση.

Φαινομενικά, *Οι καρχαρίες* είναι ένα περιπετειώδες μυθιστόρημα, με θέμα το πολυτάραχο ταξίδι ενός τρικάρτου απ' τη Μανίλα στη Μασσαλία στην αυγή του αιώνα μας. Αλλά οι συγκρούσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα τριάντα μέλη του πληρώματος και που παραλύουν τη δύναμη της αντίστασής τους στην επερχόμενη καταστροφή έχουν ολοφάνερα αλληγορικό χαρακτήρα κι αναφέρονται στο αδιέξοδο ενός πολιτισμού όπως ο δυτικός, στηριγμένος στον ατομικισμό και στον κοινωνικό εγωισμό. Σπάνια περίπτωση φιλοσοφικού λογοτεχνήματος γραμμένου με νεύρο, ζωντάνια κι απλότητα.

Για τη λογοτεχνία της γειτονικής μας Γιουγκοσλαβίας το ελληνικό κοινό ξέρει ελάχιστα πράγματα.

Έχουν βέβαια μεταφραστεί στα ελληνικά μερικά έργα του 'Ιβο Άντριτς κι ένα του Μποζίν Παθλόφσκι, αλλά πέρα απ' αυτό τίποτα (τουλάχιστον απ' όσο ξέρουμε). Ολότελα άγνωστος είναι στη χώρα μας ο σημαντικότερος, πλάι στον Άντριτς, σύγχρονος Σέρβος συγγραφέας: ο Μιοντράγκ Μπουλάτοβιτς (*MIODRAG BULATOVIC*, γ. 1930). Ο Μπουλάτοβιτς είναι ο πρώτος λογοτέχνης της Γιουγκοσλαβίας που είδε από αντιηρωική σκοπιά τον πόλεμο και την Αντίσταση, και στα περισσότερα βιβλία του, που είναι γραμμένα σε πολύ πρωτότυπη και γεμάτη σπιντάδα γλώσσα, παρουσιάζει τον πόλεμο και τη θία ως ένα είδος σεξουαλικής ανωμαλίας. Τρία απ' τα μυθιστορημά του αξίζουν οπωσδήποτε να μεταφραστούν: *Ο κόκκινος κόκκορας πετάει στον ουρανό* (1959), *Ήρωας πάνω σε γάιδαρο* (1964) και *Ο πόλεμος ήταν καλύτερος* (1969). Τα βιβλία αυτά υπάρχουν σ' αγγλική και γερμανική μετάφραση.

Η λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία είναι, βέβαια, πολύ γνωστή και δημοφιλής στην Ελλάδα. Αλλά ίσως γι' αυτό τον λόγο είναι απορίας άξιο πώς δεν έχει μεταφραστεί ακόμα στα ελληνικά κανένα έργο ενός απ' τους πιο σημαντικούς εκπροσώπους της: του Ουρουγουανού Χουάν Κάρλος Ονέτι (*JUAN CARLOS ONETTI*, γ. 1909). Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον γνώρισμα του Ονέτι είναι ότι οι χαρακτήρες των ηρώων του αποτελούν ένα ιδιόμορφο μίγμα λατινοαμερικανικών κι ευρωπαϊκών στοιχείων. Τουλάχιστο δύο μυθιστορήματα του Ονέτι είναι λογοτεχνία «πρώτης διαλογής»: το *EL ASTILLERO* (*Το ναυπηγείο*, 1961) και το *EL JUNTACADAVERES* (*Ο τυμβωρύχος*, 1964). Αν και, όπως φαίνεται, οι ισπανομαθείς είναι αρκετοί στην Ελλάδα, σημειώνουμε ότι αυτά υπάρχουν μεταφρασμένα σ' αγγλικά, ενώ το πρώτο κυκλοφορεί και σε γαλλική μετάφραση.

Η πρόσφατη θράβευση του Νιγηριανού Γουόλε Σογίνκα με το βραβείο Νόμπελ μπορεί να σταθεί αφορμή για να γνωρίσουμε κι ένα συμπατριώτη του που είναι, ίσως, δυνατότερη πένα: τον Τσινούα Ατσέμπε (*CHINUA ACHEBE*, γ. 1930). Ο Ατσέμπε, που όπως κι ο Σογίνκα γράφει σ' αγγλικά, έχει δώσει έξι χονδρές σελίδες με θέμα τη σύγκρουση του αφρικανικού με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό στη Νιγηρία λίγο πριν απ' την απόκτηση της ανεξαρτησίας της (1960), καθώς και το αδιέξοδο του φιλελεύθερου Αφρικανού διανοούμενου, που προσπαθεί να πετύχει ένα συγκερασμό ανάμεσα στις αφρικανικές καταβολές του και τις ευρωπαϊκές επιδράσεις του. Ιδιαίτερα ένα μυθιστόρημα του Ατσέμπε είναι πραγματικό αριστούργημα: το *THINGS FALL APART*, εκδομένο το 1960.

Θα μπορούσαμε να πολλαπλασιάσουμε τις προτάσεις μας, αλλά έστω και δυο-τρία από τα παραπάνω βιβλία αν βρείτε θα έχετε αναγνωστική απασχόληση για όλο το διάστημα των γιορτών. Σταματούμε λοιπόν εδώ. Κι επειδή, όπως και να το κάνουμε, άλλο πράγμα είναι να διαβάζεις ένα λογοτεχνικό έργο σε μια ξένη γλώσσα κι άλλο στη δική σου, ας κλείσουμε με μια ευχή: *Και του χρόνου στα βιβλιοπωλεία μας!*

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τασούλα Καραγεωργίου
FRAGMENTUM ΑΡΙΘΜΟΣ 53

Ήτοι λόγος ποιητικός περί Παιδείας
Εκδόσεις Πλέθρον
Αθήνα 1986. Σελίδες 38.

Ας αρχίσουμε με μια προσωπική εντύπωση: Το πολύ υψηλό καλλιτεχνικό και τεχνικό επίπεδο που έχει κατακτήσει η σύγχρονη ελληνική ποίηση και η μεγάλη συλλογική πείρα που έχει αποκτηθεί στην ποιητική έκφραση περικλείουν, ίσως, κι ορισμένους κινδύνους. Όταν δηλαδή ο καλλιτέχνης κατέχει με υπερβολική σιγουριά τα εκφραστικά του μέσα, εύκολα μπαίνει στον πειρασμό να χρησιμοποιήσει την τέχνη του για να κάνει απλή επίδειξη ζογκλερισμού, σε βάρος του αυθόρμητου, του ανεπιτήδευτου, του πηγαίου, που πάντα κουβαλάει μέσα του και μια γοητευτική αφέλεια. Πολλά απ' τα αξιοπρόσεχτα έργα νεοεμφανιζόμενων ποιητών δείχνουν να επιβεβαιώνουν αυτό το φόβο μας. Γι' αυτό και χαρήκαμε ιδιαίτερα για την ποιητική συλλογή της Τασούλας Καραγεωργίου, που, παρά τον λόγιο τίτλο και υπότιτλό της, δεν παραιτείται απ' την απλότητα, την αμεσότητα και τη φρέσκια ματιά πάνω στα πράγματα.

Θα περίμενε κανείς ότι ποιήματα εμπνευσμένα απ' τον χάρτινο κόσμο του φιλόλογου δεν μπορούν να έχουν καμιά ψυχοκινητική δύναμη. Η Τασούλα Καραγεωργίου, ακριβώς επειδή μπορεί να πάρει απόσταση απ' το επάγγελμά της ως φιλόλογου, αποδείχνει το αντίθετο. Ξεκινάει να μιλήσει για πράγματα τόσο απωθητικά όσο η ενδοιαστική πρόταση «καθ' υποτακτικήν εκφερόμενη» και η «μετοχή απόλυτος» και, με την αναστάτωση του ανθρώπου που κρατάει στα χέρια του τα πειστήρια ενός κρυφού εγκλήματος κι όχι με το τερτίπι του ποιητή που ψάχνει γι' αναλογίες και σύμβολα, καταλήγει να μιλάει για κάτι ολότελα διαφορετικό (και, φυσικά, πολύ πιο σπουδαίο). Τελικά, το «FRAGMENTUM αριθμός 53» μιλάει για εντελώς άλλου είδους FRAGMENTA απ' τα φιλολογικά....

Θα τονίσουμε και κάτι ακόμα: Υπάρχει η (ανόητη) αντίληψη ότι ένας ποιητής εκφράζεται τόσο πιο προσωπικά κι αυθόρμητα όσο πιο πολύ θάζει (ή, πιο σωστά, εκβιάζει) τον κόσμο να καθρεφτίζεται και να περιγράφει τον ψυχισμό του. Η Τασούλα Καραγεωργίου αφηφά, ευτυχώς, αυτό τον γελοίο κανόνα και μας δίνει προσωπικότερους στίχους καταργώντας αυτή τη σχέση αντανάκλασης και καταφέρνοντας να δει τον ίδιο τον εαυτό της από μια απόσταση που κάνει οδυνηρά αντικειμενικές, χειροπιαστές τις αντινομίες της ποιήτριας. Να ένα παράδειγμα: «Τασούλα.../ Τι όνομα κι αυτό.../ Να 'χεις την αίσθηση ότι είσαι/ ηρωίδα τραγωδίας/ και να θυμίζεις -το πολύ-/ βουκολικό ειδύλλιο».

Μια πολύ, πολύ αξιόλογη ποιητική συλλογή, παρά τον μικρό της όγκο.

Ευριπίδης Κλέοπας:
ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΤΟΠΙΑ.
Εκδόσεις Έψιλον,
Αθήνα 1986. Σελίδες 44.

Ό,τι είπαμε πιο πάνω για το βιβλίο της Τασούλας Καραγεωργίου ισχύει, σε μεγάλο βαθμό, και για την ποιητική συλλογή του Ευριπίδη Κλέοπα. Έχουμε κι εδώ να κάνουμε μ' ένα ποιητικό λόγο απλό, αφτιασίδωτο, που προσπαθεί, με εικόνες σαφείς και συνήθως καθημερινές, να βρει το στίγμα μιας κατάστασης πραγμάτων εύκολα αναγνωρίσιμης απ' τον ανα-

γνώστη. Όπως και στη συλλογή της Καραγεωργίου, το ερώτημα «Τι μου συμβαίνει;» μεταπλάθεται αυθόρμητα στο ερώτημα «Τι μας συνέβη;», ερώτημα που απαιτεί απ' τον ποιητή πολύ μεγαλύτερη εκφραστική, ψυχική και διανοητική ωριμότητα. Ο Ευριπίδης Κλέοπας περνάει αυτή τη γέφυρα χωρίς καθόλου να παραιτηθεί απ' το προσωπικό στοιχείο, και μάλιστα δεν διστάζει να κάνει τον ερωτισμό, την ερωτική υπόσχεση και την ερωτική διάψευση, μέτρο του ιστορικού χρόνου που διανύθηκε.

Όμως πρέπει να κάνουμε μια παρατήρηση: Αν στο πρώτο μέρος της συλλογής η αίσθηση του Κλέοπα μετουσιώνεται ικανοποιητικά σε ποιητικό λόγο, στο δεύτερο μέρος, που αποτελείται από «πεζοποιημένα με τον γενικό τίτλο «Σαν στάχτα αμέτρητα...» (ευδιάκριτες, γενικά, οι αναφορές στον Σαβδόπουλο), η μετουσίωση αυτή δεν προχωρεί όσο θα έπρεπε. Εδώ ο Κλέοπας αισθάνεται ποιητικά, αλλά δεν εκφράζεται ποιητικά. Δεν εννοούμε, βέβαια, τη φόρμα που διάλεξε (κάθε άλλο), αλλά ότι, μ' εξαίρεση το πολύ ωραίο πεζοποίημα «Η εκδρομή», τα συναισθήματα και τα βιώματά του δεν φαίνονται αρκετά απομωμμένα ώστε να μπορούν να φτάσουν σ' ένα άλλο στάδιο πέρα απ' το καθαρά περιγραφικό. Εδώ, σ' αντίθεση με το πρώτο μέρος, λείπει η άλλη, η κρυφή διάσταση του ποιητικού εγώ.

Συμπερασματικά: μια δουλειά άنيση κι ανολοκλήρωτη, αλλά οπωσδήποτε αξιοπρόσεχτη και, κατά διαστήματα, σημαντική.

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Έντουαρντ Λιμόνοφ:
ΕΝΑΣ ΡΩΣΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ
ΠΡΟΤΙΜΑ ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΝΕΓΡΟΥΣ.
Μετάφραση: Ευδοκία Παπαγκίκα
Εκδόσεις AQUARIUS
Αθήνα 1986. Σελίδες 263.

Ο Ρώσος ποιητής που προτιμά τους μεγάλους νέγρους (ακριβέστερα μια ορισμένη λεπτομέρεια της ανατομίας τους) είναι ο 42χρονος σήμερα Έντουαρντ Λιμόνοφ, που το 1974 έφυγε απ' τη Σοβιετική Ένωση, το 1975 εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ και σήμερα ζει στο Παρίσι. Το βιβλίο του αυτό, όπως και τα υπόλοιπα που έγραψε στο εξωτερικό, έχει αυτοβιογραφικό χαρακτήρα. Αναφέρεται στο 1976, χρόνια που ο Λιμόνοφ παράδερνε στη Νέα Υόρκη εγκατελειμμένος απ' τη γυναίκα του, ανεπιθύμητος στο αμερικάνικο κατεστημένο λόγω της άρνησής του να εκθειάσει την υπεροχή του αμερικάνικου συστήματος, φυτοζωώντας από ένα πενιχρό επίδομα για πρόσφυγες, βουλιάζοντας στο ποτό και σ' ένα χάος από τυχάρπαστες σχέσεις. Νιώθοντας ότι η αγαπημένη του γυναίκα τον παράτησε θαμνωμένη απ' τα δολάρια των Αμερικανών εραστών της κι απ' τη ψεύτικη λάμψη του αμερικανικού όνειρου, ο Λιμόνοφ δίνει τελικά και σεξουαλικό περιεχόμενο στη φυσική συμπάθειά του για τους άλλους απόκληρους της αμερικανικής κοινωνίας, τους μαύρους του νεοϋορκέζικου υπόκοσμου και ημίκοσμου. Μόνο που, επειδή δεν είναι γνήσιος ομοφυλόφιλος, δεν μπορεί να ξαναβρεί έτσι την ισορροπία του και μένει τελικά μόνος με τον ερωτικό καημό του και την αηδία του για τον αμερικανικό τρόπο ζωής.

Το βιβλίο είναι ενδιαφέρον και πρωτότυπο έστω και μόνον επειδή είναι ένα απ' τα λίγα που περιγράφουν από πρώτο χέρι τις εμπειρίες ενός Σοβιετι-

κού εμικρέ στη σημερινή Αμερική. Ο Λιμόνοφ ζωγραφίζει με τα χρώματα της παλέτας ενός ζοφερού ποιητή την εσωτερική φθορά και κενότητα της αμερικανικής κοινωνίας, που δεν τη θεωρεί καθόλου καλύτερη απ' τη σοβιετική. Ίσως προβάλλει κανείς την αντίρρηση ότι αυτή η αμείλικτη κριτική που ασκεί ο Λιμόνοφ ξεκινάει απ' τα αρκετά ιδιαιτελή κίνητρα του ανθρώπου που θεωρεί ότι το «σύστημα» φταίει που έχασε την αγάπη του. Για μας, αυτό ακριβώς το στοιχείο κάνει τη στάση του Λιμόνοφ πιο ενδιαφέρουσα. Ένας άνθρωπος που, δίκαια ή άδικα (και στην περίπτωση του Λιμόνοφ πρέπει να πούμε: μάλλον δίκαια), βλέπει μια αλλότρια κουλτούρα να δηλητηριάζει ανεπανόρθωτα ως και τις προσωπικές του σχέσεις, μπορεί ανενδoίαστα να ισχυριστεί ότι το μίσος του γι' αυτή την κουλτούρα είναι, αν μη τι άλλο, ειλικρινές. Έτσι, ο Λιμόνοφ έχει δικαίωμα να διεκδικήσει την προσοχή του αναγνώστη του, ακόμα κι όταν ένας εγωκεντρισμός και πληγωμένος ναρκισσισμός τον παρασύρει πότε-πότε σε σχοινιοτενείς και κατά διαστήματα κουραστικές (αυτο)περιγραφές.

Καλή η μετάφραση της Ευδοκίας Παπαγκίκα.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Αυτή η ιστορία με την Εταιρία Θεατρικών Συγγραφέων, τους εσωτερικούς αλληλοσπαραγμούς και τις αμοιβαίες κατηγορίες ανάμεσα σε μέλη της πήρε, όπως φαίνεται, μεγαλύτερη δημοσιότητα απ' όσο άξιζε. Οι δύο αντιμαχόμενες μερίδες κινητοποίησαν τον Τύπο και προανέγγειλαν «συνταρακτικές» αποκαλύψεις με καίρια, δήθεν, σημασία για την τύχη των πνευματικών αξιών στη χώρα μας. Αλλά οι συνεντεύξεις που δόθηκαν και οι επιστολές που γράφτηκαν δεν φανέρωσαν στην κοινή γνώμη παρά μικρόπνοους παραγοντίσκους που θέλουν να εμφανίσουν τις πνευματικές αξίες ταυτισμένες με τα επαγγελματικά τους συμφέροντα. Σ' όλο και περισσότερο κόσμο γίνεται συνείδηση ότι τα λεγόμενα πνευματικά σωματεία δεν διακονούν πνευματικές αξίες, αλλά στενά συνδικαλιστικά συμφέροντα. Αλλά, μια κι οι άνθρωποι της Εταιρίας Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων ξεσήκωσαν τόσο θόρυβο για τους εσωτερικούς καθγάδες τους, θα μπορούσαν τουλάχιστον να ορίσουν ποιες είναι επιτέλους, οι πνευματικές αξίες που διαχειρίζονται. Έχει σημασία να ξέρουμε σε τίνοσ θεού τ' όνομα ορκίζεται κάποιος, γιατί, αν το ράσο δεν κάνει τον παπά, μερικοί παπάδες δεν θλέπονται χωρίς ράσο...

*

Όποιος προσπαθεί να καταρτίσει ένα στοιχειωδώς ακριβή βιογραφικό κι εργογραφικό κατάλογο νεότερων Ελλήνων λογοτεχνών, βρίσκεται αντιμέτωπος με προβλήματα αστυνομικής υφής, που απαιτούν απ' αυτόν ικανότητες ενός Ηρακλή Πουαρό. Οι εγκυκλοπαιδικές, οι φιλολογικές μελέτες, τα βιογραφικά σημειώματα στα βιβλία δίνουν, πολλές φορές, τρεις και τέσσερις διαφορετικές χρονολογίες γέννησης για τον ίδιο συγγραφέα (καμιά φορά και διαφορετικούς τόπους γέννησης), κι όσο για τη χρονολογία της πρώτης έκδοσης ενός έργου, τα πράγματα είναι ακόμα χειρότερα. Τσαπατσουλιά ή μυστικοπάθεια; Ή μήπως κουτοπονηριά; Ή τάχα ψωροπερηφάνεια; Είναι χαρακτηριστικό ότι μερικοί πεζογράφοι και ποιητές μας το θεωρούν πολύ «μπανάλ» να υπάρχει βιογραφικό κι εργογραφικό σημείωμα γι' αυτούς στο οπισθόφυλλο ή στα πρωτοσέλιδα ενός βιβλίου τους! Δ.Κ.

Το σινεμά, πάλι κινηματογραφικό

Σ' ΕΝΑ ΕΡΕΙΠΩΜΕΝΟ κόσμο χωρίς αρχηγό, η αυγή χαράζει πορφυρή. Το αίμα σκουραίνει. Μόνο τρελοί και τυφλοί έχουν επιζήσει στην άκρη του θάραβρου κι αυτοί. Το τίμημα βαρύ, το «Ραν» απόλυτο. Χάος (Ραν) εξουσίας, χάος εσωτερικό, αλλά ταυτόχρονα σοφά οργανωμένο.

Ίσως, ελάχιστα ενδιαφέρει αν ο Ακίρα Κουροσάβα στηρίζεται στον σαιξπηρικό «Ληρ» ή σε συγγενικό θρύλο της πατρίδας του. Με τον «θρόνο του αίματος», η μεταφορά του «Μάκβεθ» στο γιαπωνέζικο μεσαιώνα, ερχόταν να προστεθεί δίπλα στις δημιουργίες του Ολίβιε και του Γουέλς, του Κόζινιτσεφ αργότερα. Ασχολείται κι ο Ζαν-Λυκ Γκοντάρ με τον «Ληρ», όχι όμως πια και με την κινηματογραφική γλώσσα.

Αν, ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτε που να περιμένει ν' ανακαλυφθεί, πολλά νοσταλγούν την υπεράσπισή τους. Πρόκειται για τη χαμένη συνέχεια των εικόνων, τη γεωμετρία της κατασκευής, τον ακραίο ουμανισμό, την ορμή και το σφρίγος των σοφών προνιέρων που άσπρισαν, τις ένδοξες σελίδες της Ιστορίας, το ποδοβολητό των αλόγων, τους ήχους που σπαθίζουν τον αέρα, τις επιβλητικές εναλλαγές ρυθμού και μεγεθών, την ίδια την αίσθηση του δέους.

Να ένα μέρος του υλικού που χρειάζεται να χρησιμοποιηθεί ξανά, όπως οι απότομες συγκρούσεις του άξονα και το μοντάζ διάρκειας του Αϊζενστάιν.

Ύστερα από το «Καγκεμούσα», όπου το υπαρκτό δράμα δεν «εφάρμοζε» πάνω στην ιστορική τραγωδία, ο Κουροσάβα συμπυκνώνει, θαρρείς σε τούτο το τρίωρο έπος, ολόκληρη την περιπέτεια και το μεγαλείο της γραφής του σινεμά. Έτσι, ώστε οι όγκοι και η ουσία των πραγμάτων, των εικόνων και των ιδεών να εκτείνονται στα όρια του απόλυτου. Ο κινηματογράφος θυμίζει εδώ με τρόπο αδιάψευστο την πηγή της δύναμής του, το αναντικατάστατο του χαρακτήρα του, την προνομιακή του ιδιότητα ως μέσου σύνθεσης των τεχνών στην Τέχνη. Που δεν είναι τίποτε άλλο από τη μετατροπή των μορφών σε ύφος ή, πολύ περισσότερο, από την αγωνιώδη προσπάθεια του ανθρώπου να βάλει κάποια τάξη στο χάος που τον περιβάλλει.

Με λίγα λόγια, όσο πιο κινηματογραφικό γίνεται το σινεμά, τόσο αντιστέκεται στις απόπειρες της τηλεόρασης και του βίντεο να το αφομοιώσουν. Κι αν κάτι τέτοιο μοιάζει με υπόθεση αισθητικής, μια άλλη ταινία απαντάει στο ζήτημα της θεματικής.

Πραγματικά, όπως ακριβώς συνέβαινε τόσο στη «Ντίθα» όσο και στο «φεγγάρι στον υπόνομο», οι ήρωες του τρίτου φιλμ του Ζαν-Ζακ Μπενέξ παραμένουν πεισματικά κινηματογραφικοί. Όπως, δηλαδή, τους θέλει η φαντασία μας, η ανάγκη της ταύτισης μαζί τους, η επιθυμία του διαφορετικού και της συνάντησής μ' όλα εκείνα τα πρόσωπα και τα γεγονότα που όσο δημιουργεί, άλλο τόσο αποκρύπτει μ' επιμέλεια η καθημερινότητα και οι εικόνες της.

Η «Μπέτυ Μπλού» και ο Ζοργκ δεν έχουν μόνο παράξενα ονόματα. Συμπεριφέρονται περίεργα, κάνουν έρωτα κάθε βράδυ και πριν συμπληρωθεί το πρώτο ημίωρο της ταινίας, έχουν προλάβει να βάψουν, ροζ και θαλασσιά, τα μπάνγκαλουζ μιας παρλίας, να ξυλοκοπήσουν τον επιστάτη, να φτάσουν στο Παρίσι, να βρουν φίλους και να δουλέψουν σε πιτσαρία, να φύγουν για την επαρχία και να πουλάνε πιάνο. Μάλιστα, παίζουν κι οι ίδιοι μερικά κομμάτια. Αλλά, ο πόθος της Μπέτυ είναι ν' αναγνωριστεί το συγγραφικό ταλέντο του Ζοργκ. Όταν, μετά από αρκετές υβριστικές απαντήσεις, ένας εκδοτικός οίκος θα δείξει επιτέλους γνήσιο ενδιαφέρον, η νευρική της Μπέτυ θα ακολουθήσει απρόβλεπτες διαδρομές, ως την κατατονία και την προσωπική καταστροφή. Νάναι, άραγε, αυτή η τιμωρία του τρελού έρωτα που δε γνωρίζει όρια και φραγμούς σε μια εποχή μικρόψυχη και φοβισμένη;

Σίγουρα, τίποτε δε θυμίζει τα δημοφιλή σήριαλ και τις ταινίες που τα μιμούνται, για ν' εξασφαλίσουν την καριέρα τους στην ηλεκτρονική αγορά του θεάματος. Αντίθετα, οι πατέρες μοιάζουν με τους τελευταίους αξιοσέβαστους τυχοδιώκτες, όπως τα μεγάλα αυτοκίνητα με τις τελευταίες αναλαμπές του πολιτισμού.

Ερωτική κωμωδία ή ερωτικό δράμα, το φιλμ του Μπενέξ δείχνει ολοζώντανο, γιατί πάνω απ' όλα θέλει ν' αρέσει.

Ανδρέας Τύρος

Ο Καβάφης στη Δράμα

Από την καθιέρωση της Α' εθνικής κατηγορίας, το σενάριο της αδύνατης συγχώνευσης παραμονεύει στη Δράμα και στο Βόλο. Η «Δόξα» και ο «Πανδραμαϊκός», απ' τη μια, ο «Ολυμπιακός» και η «Νίκη», απ' την άλλη. Διαφορές ταξικές, καταγωγής, συμπεριόντων.

Από το 1978 που ξεκίνησε το φεστιβάλ της Δράμας, οποιεσδήποτε ανάλογες αδυναμίες έμοιαζαν μακρινές. Στην ίδια οθόνη η προβολή των μικρού μήκους ταινιών, των 35mm και 16mm, αλλά και των ερασιτεχνικών σούπερ-8. Πολύ περισσότερο, η Κινηματογραφική Λέσχη και ο Δήμος της πόλης υπήρξαν αμέσως συνδιοργανωτές. Ακολούθησαν τα χρόνια της κρατικής οικονομικής ενίσχυσης, ώπου διατυπώθηκε, αναπόφευκτα, και το αίτημα της «επισημοποίησης». Φέτος, στη διάρκεια της 9ης διοργάνωσης, χρωμάτισε έντονα το τέλος της όταν, μετά την απονομή των βραβείων ξεχάστηκαν σχεδόν οι τίτλοι 11 ταινιών, ο «Μελισσοκόμος» και η προγραμματισμένη συζήτηση, η χλιαρή ανταπόκριση του κοινού, ακόμα και το επεισόδιο που προκάλεσε η μετάδοση των αποτελεσμάτων από την ΕΡΤ-2, στο μεσημερικό δελτίο ειδήσεων.

Είναι, λοιπόν, εφικτή η επισημοποίηση; Κι αν, απλά, προσφέρει το ζητούμενο άλλοθι; Χρειάζεται παιδεία για να γίνει καλό σινεμά, υποστηρίχτηκε σε σχετική συζήτηση. Όπως πρέπει και να εφευρεθούν οι απαραίτητες σκοπιμότητες, όμως, για να προχωρήσει η πολιτική του υπουργείου Πολιτισμού. Κι αυτές φαίνεται πως αναζητούνται στην κατεύθυνση μιας παραπληρωματικής σχέσης με το «μεγάλο» φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Με λίγα λόγια, η περιπέτεια της Δράμας ίσως χρειαστεί ν' απασχολήσει τσόνους που ποτέ δεν είχαν φανταστεί όσοι ρίχτηκαν σ' αυτήν, 9 χρόνια πριν.

Και, βέβαια, σε μια τέτοια περίπτωση, ελάχιστη σημασία θα είχε το αν ο Καβάφης θα μπορούσε να κάνει καλύτερα μικρού μήκους φιλμ από τους απόφοιτους των κινηματογραφικών σχολών.

A.T.

«Ραν», του Ακίρα Κουροσάβα

«Μπέτυ Μπλού», του Ζαν-Ζακ Μπενέξ

Πρόλογος στο μοντερνιστικό χιούμορ

του Νάνου Βαλαωρίτη

ΠΟΥ ΟΜΩΣ είναι τότε το χιούμορ του Σολωμού; Η απάντηση είναι στη *Γυναίκα της Ζάκυνθος*, όπου η σάτιρα και το λυρικό στοιχείο συμπλέκονται και δημιουργούν μια καταχθόνια ενότητα, ένα κλίμα σατανικό, όπως στην ποίηση του Μπλάιηκ, του Ρεμπώ, του Μπωντελαίρ, του Λωτρεαμόν. Όπως στη ρητορεία του πεζού του «Ανώνυμου του Έλληνα», με τον ρωμαντικό του ριζοσπαστισμό, που αγγίζει την ποίηση. Το ύφος αυτό υποσκάπτει, θυσσοδομεί, ανατρέπει, ξεθεμελιώνει, υπονομεύει. Τι ακριβώς, είναι συχνά δύσκολο να το πούμε, ή να το θρούμε. Γιατί δεν αφορά συχνά κάτι το συγκεκριμένο όπως η σάτιρα. Αλλά έχει έναν υπαρξιακό τόνο, που σκεπάζει ολόκληρο το χώρο της ύπαρξης. Θα λέγαμε μάλιστα το κλίμα μιας εποχής. Ο λόγος για τον οποίο όλοι οι γάλλοι ποιητές μισούν τον Βολταίρο, είναι γιατί δεν αφήνει στην λογοκρατημένη του σάτιρα χώρο για να συμπάσχει ο αναγνώστης. Τον απομονώνει από την «περίπτωση». Είναι εναντίον του κάθε τι που δεν εξηγείται με μια φράση, μ' ένα κλισέ. Έστω κι αν περιγράφει αντιφατικές καταστάσεις δεν τους επιτρέπει να γίνουν οικουμενικές, αλλά μόνο κακές περιπτώσεις που μόνο να τις καταδικάσουμε μπορούμε. Τίποτα τέτοιο στην *Γυναίκα της Ζάκυνθος* της οποίας ο συμβολισμός έχει κι έναν έντονα προσωπικό χαρακτήρα, που μένει μυστηριώδης και αμφίβολος. Με μια τέτοια αμφισημία ενεργούν και οι μοντερνιστές και οι συμβολιστές και μάλιστα κατ' αρχήν οι ντεκαντάν (παρακμασμένοι). Ο Αλφερντ Ζαρρύ π.χ. χρησιμοποιεί τον Ραμπელάι, και τη σάτιρα του, αλλά μια σάτιρα πολύ πιο πλούσια και ποιητική από εκείνες του 17ου και του 18ου, όπως είναι άλλωστε και του Θερβάντες. Η «πολυσημία» λοιπόν του Ζαρρύ και των «Ντεκαντάν» όπως ο Ουισμάνς, τους σώζει από τη σάτιρα. Το είδος χιούμορ γίνεται μικτό και τελικά αναπόσπαστο από το μοντερνιστικό πρόγραμμα. Η πολυσημία λοιπόν κυριαρχεί κι αν θέλουμε να το θρούμε μέσα ακόμα και στην υφή της επικής και της τραγικής ποίησης, θα το θρούμε στις σκηνές της «Οδύσσειας», όπου ο Οδυσσεύς αντιμετωπίζει τους μνηστήρες. Θα το θρούμε στο επεισόδιο του «Κύκλωπα», της «Ναυσικάς», στις σκηνές των θεών, ένα χιούμορ, που γίνεται φυσικά στα πλαίσια του έπους, Κοσμικό, Συμπαντιακό, όπως το χιούμορ που βλέπει ο Μπαχτίν στον Ραμπελάι, και που γίνεται παράδοση και αντι-καθεστώς, στο Καρναβάλι, και στο διαλογικό είδος γραφής, αρχίζοντας από τους σωματικούς διαλόγους με την ειρωνεία τους. Για τον Μπαχτίν το χιούμορ αυτό είναι μια κάποια σύγκρουση δύο κόσμων άσχετων μεταξύ τους, όπως π.χ. η περιορισμένη ζωή του ανθρώπου μπρος στο αιώνιο Σύμπαν, μια ανισορροπία που προκαλεί μια ειρωνική κατάσταση, ενδημική στην ύπαρξη την ίδια, που γίνεται ένα αστείο, μια φάρσα που μας έπαιξε η φύση η ίδια. Το ίδιο αυτό χιούμορ το βρίσκουμε στην αρχή του υπαρξισμού, στον Κίρκεργκαρντ και στον Ντοστογιέφσκι. Το βρίσκει αργότερα στον Κάφκα. Για τον Μπαχτίν το διαλογικό στοιχείο δίνει στο χιούμορ αυτό την πολυσημία του, την πολυφωνία του, και του αφαιρεί το μονόχρωμο, το μονόδρομο της αυθαίρετης γραφής του μοναδικού αφηγητή, που κινεί τα πρόσωπα σαν μέρη του εαυτού του. Προϋπόθεση ενός τέτοιου χιούμορ, είναι η ύπαρξη ενός βασικά αταίριαστου, που καλύπτει αταίριαστα πρόσωπα ή πράγματα, ιδέες, εικόνες, φράσεις, λέξεις, συναισθήματα. Η σύγκρουση των αταίριαστων, βασικά καρναβαλιστική στην υφή της και υπερρεαλιστική, υπήρξε πάντοτε ένα μέρος της έκφρασης και υπάρχει όχι μόνο στο επίπεδο του θέματος, αλλά και στο επίπεδο της τεχνικής του γραψίματος, στον τρόπο όπου συμπλέκονται οι λέξεις και οι φράσεις μεταξύ τους. Το διαλογικό στοιχείο του Μπαχτίν, ενεργεί και μέσα από την ίδια γλώσσα, μέσα στο κείμενο, στο ποίημα, πολυφωνικά, πολυσημικά. Μια τέτοια συνειδηση της γραφής ονομάζουμε σήμερα «Μοντερνισμό» και, όταν φτάνει να καλύψει τον εκτενέστερο χώρο των ειδών την ονομάζουμε «Μεταμοντερνισμό». Όταν δηλαδή συμπλέκονται τα ίδια τα είδη σε μία αταίριαστη αρμονία στο ίδιο το έργο, αυτό το έργο χαρακτηρίζεται όχι πια ως «μοντερνιστικό» αλλά «μεταμοντερνιστικό».

Μια αναγνώριση της πολυφωνίας των ειδών πέρα από την ενωτική και ομοιόμορφη επιφάνεια του μοντερνιστικού ύφους γραφής.

Κι εδώ το στοιχείο του χιούμορ, δεν παύει να ενεργεί, μόνο που οι χρησιμοποιούμενες ενότητες έχουν πάρει μεγαλύτερη έκταση.

Αν λοιπόν και οι λέξεις οι ίδιες διαλέγονται μεταξύ τους σαν ξένες οντότητες, το μυστικό όπλο του Μπαχτίν δεν υπάρχει μόνο στα πρόσωπα και στα θέματα, αλλά και στη γλώσσα την ίδια. Μια γλώσσα που διαλέγεται με τον εαυτό της έχει άλλη χροιά από μια γλώσσα όπου ο διάλογος αυτός είναι θουβός ή δεν υπάρχει.

Το αταίριαχτο της υπερρεαλιστικής εικόνας αποτελεί έναν ενδημικό διάλογο της εικόνας με τον εαυτό της που ανοίγει μια προοπτική ατέλειωτη μέσα στο χώρο της γλώσσας. Συνταιριάζοντας τ' αταίριαχτα ο Υπερρεαλισμός ανοίγει την προοπτική ενός άλλου διαλόγου. Για να χαρακτηρίσω πιο καθαρά τι εννοώ με τη λέξη «διάλογος» στο θέμα των λέξεων, θα χρησιμοποιήσω τις θεωρίες ενός σεφερικού ποιητή, που εξήγησε, πριν από πολλά χρόνια την αντίθεσή του με τον Υπερρεαλισμό στηριζόμενος στην ποίηση του Σεφέρη. Ο Τάκης Σινόπουλος έγραφε στο δοκίμιο του για τη Στροφή το 1961 στον τόμο «Για τον Σεφέρη»:

«Κάθε λέξη του στίχου του (του Σεφέρη), η λέξη του γενικότερα, είναι ταυτοχρόνως ένα σύμβολο ενός πράγματος και το νήμα μιας σύνδεσης. Χωρίς ν' αποτείνεται στο χάος μιας εσωτερικής πραγματικότητας ανταποκρίνεται προς τις άλλες λέξεις, σχηματίζοντας μια αδιόρατη αλυσίδα σχέσεων». Οι λέξεις του Σεφέρη δεν θγαίνουν από μια βίαιη και απροσδόκητη σύγκρουση με τα πράγματα, όπως θα συνέβαινε π.χ. μ' ένα ρομαντικό ή έναν υπερρεαλιστή, περιέχουν όμως τη μοναδικότητα μιας εσωτερικής εμπειρίας και είναι ταχτοποιημένες σύμφωνα με τις απαιτήσεις ενός εσωτερικού ρυθμού που απευθύνεται στην ομορφιά της λιτότητας και της ακριβείας. Είναι» λέει ωρίτερα «μια πράξη συνειδησίας». Δεν πάνε να δημιουργήσουν «την τερατώδη γοητεία μιας έκρηξης»² αλλά την «θαύτηρη ισορροπία... με την έννοια»³. Μας λέει, «δεν αναπηδά μια αιφνίδια αποκάλυψη της αλήθειας...» ούτε, «είναι οι λέξεις αυτές ένα επικίνδυνο αντικείμενο σαν το κουτί της Πανδώρας». Ο λόγος «δεν είναι τρομερός και απάνθρωπος, όπως στον Ρεμπώ, γεμάτος απουσίες και απειλές και τερατώδη σύμβολα... δεν ανοίγει κανένα δρόμο προς το υπερφυσικό... βοηθάει όμως στη διαπραγμάτευση μιας γλώσσας κοινωνικής αλληλεγγύης και δεν καταστρέφει δυνατότητες... «ηθικής αξίας». Η ποίηση του είναι μια πνευματική άσκηση, μια πράξη χρέους, όχι ιερό τέρας, που φέρνει τον άνθρωπο αντιμέτωπο με τις απάνθρωπες και ανεξέλεγκτες μορφές της φύσης...».

Πρόκειται εδώ για μια επιχείρηση επανακατάληψης του Σεφέρη από την «κλασική παράταξη» για την «ελληνοποίηση» του, την ένταξή του στην παράδοση, απ' την οποία όμως το έργο του «πρωταρχικά ξεφεύγει», καθ' ομολογία του ίδιου του Σινόπουλου, όμως μόνο με τεχνικά μέσα, με σκληρή εργασία στο στίχο με καινοτομίες «ελεγχόμενες κι όχι τυχαίες». Η έμφαση είναι στον συνειδητά κατευθυνόμενο έλεγχο του σκοπού, του χρέους της ηθικής και τελικά της δημιουργίας μιας κοινωνικής γλώσσας. Τα «χάωδη, τ' ανεξέλεγκτα» οστρακίζονται ως «ιερά τέρατα, απειλές» κτλ. Λείπουν «οι απουσίες» του Ρεμπώ έχουμε να κάνουμε όχι με διαλείψεις, αλλά με μια πλήρωση του χώρου της ποίησης «υπεύθυνα». Στη θεώρηση αυτή του έργου του Σεφέρη οι λέξεις είναι υποτακτικά όργανα του ποιητή, υπακούουν στις εντολές του, τον ακολουθούν, δεν έχουν δικιά τους οντότητα, δεν έχουν ανεξάρτητο λόγο. Είναι μια ποίηση ενός πανσυνειδητου γραφέα, που δεν τις αφήνει να διαλέγονται μεταξύ τους που «τις χαλινάγωγει» σ' έναν κοινό σκοπό.

Θα 'λεγα εδώ πως εκείνο που είναι «τερατώδες» στην περίπτωση δεν είναι «το χάος» που απειλεί τον γραφέα, αλλά «ο έλεγχος», η τάξη στην οποία αποσκοπεί (σύμφωνα με τον Σινόπουλο). Όμως ο Βαλερύ (που τον χαρακτηρίζει ο Σ. πολύ μονόδρομα ως υπέρμαχο της τάξης) – έλεγε πως ο κόσμος απειλείται πάντα από δύο εχθρούς περιοδικά, την τάξη και το χάος. Και πράγματι ο Σινόπουλος σκοντάφτει στην ξέρα, λίγο αργότερα στο άρθρο του άμα έχει να δώσει το λόγο στα ποιήματα που τα ονομάζει ακάθαρτα όπως το «Γράμμα του Μ.Π.» κ.τ.λ. «Τον θρίσκω λέει στην πιο διαλυμένη του μορφή». Και ομόφωνα με τον Αργυρίου, ισχυρίζεται ότι το κλίμα της καθαρής, ποίησης, θα το διαδεχτεί το κλίμα του άδειου και του θανάτου. Σαν να 'ταν οι γενικές αυτές έννοιες ορισμοί μιας οποιασδήποτε ποίησης. Με τον τρόπο αυτό παραγκωνίζεται, με την αναφορά μερικών ανορθόδοξων ομοιοκαταληξιών, όλη η πρωτοποριακή δουλειά του Σεφέρη στο ύψος της τολμηρής παράδοξης εικόνας και των λέξεων των ιδιών σε αντιπαράθεση και σε ρήξη με τον εαυτό τους και με τις άλλες λέξεις. Δηλαδή αποσιωπά ακριβώς εκείνα που κάνουν την αξία της ποίησης του Σεφέρη ως «καινοτομία», και ό,τι θα θύμιζε επικίνδυνα τον εχθρό: τον Υπερρεαλισμό. Παραπονείται άλλωστε ότι ο Σεφέρης είχε χαρακτηριστεί Υπερρεαλιστής.

Η πολύ χαρακτηριστική αυτή προσέγγιση που αποκόβει τον Σεφέρη από την Ευρωπαϊκή πρωτοπορία θα γίνει κανόνας. Ο Σεφέρης, αν δεν ήταν ας πούμε ιδεολογικά επιφυλακτικός απέναντι στον Υπερρεαλισμό στα δοκίμιά του, αν μια προσωπική προσέγγιση τον είχε φέρει πιο κοντά στον Μπρετόν, δεν θα υπήρχε κανένα εμπόδιο να γίνει δεκτός στις κατηγορίες των υπερρεαλιστών ποιητών, όπως ήταν π.χ. ο λιβανέζος Σωρζ Σε-

χαντέ, πολύ σεφερικός, σε πολλά πράγματα, ιδίως στο στοχαστικό ύφος της ποίησής του το ανατολίτικο εκείνο στοιχείο που το καταμαρτυρούν στον Σεφέρη ως αισθησιασμό. Ο Υπερρεαλισμός δεν είναι μόνο μια είδους τεχνοτροπία ή ένα μοναδικό στυλ – που έχει συνδεθεί με το αυτόματο κείμενο και τον παραδοξολογικό του χαρακτήρα. Για τον Μπρετόν η ποίηση ήταν κατ' αρχήν *τόνος*, και *προσανατολισμός*. Ήταν η προσέγγιση μιας υπερπραγματικότητας με πολλά μέσα. Και αυτήν προσπαθεί να την αφαιρέσει ο Σινόπουλος, ενώ είναι τόσο φανερό το πλατωνικό στοιχείο ας πούμε στο «*Μυθιστόρημα*» και μια μυστικιστική προσέγγιση ενός υπερπέραν, που έχει «*μεταφυσικό*» χαρακτήρα. Όμως κι εδώ ο κίνδυνος δεν είναι ο Ρίλκε και οι άγγελοι του αλλά η έμπνευση και το υπερρεαλιστικό στοιχείο. Άλλωστε άγγελοι αφθονούν και στον Σεφέρη, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο...

Ενώ λοιπόν οι σεφερικές εικόνες συνδιαλέγονται μεταξύ τους από διαφορετικές «*σημαντικές*» και «*εννοιολογικές*» ζώνες, του το αρνούνται οι κριτικοί και σχολιαστές του τόμου «*Για τον Σεφέρη*»... Εκείνος όμως που καταφέρνει πολύ καλύτερα από τους άλλους να πετύχει την επιχείρηση ισοπέδωσης είναι ο Σαββίδης, που διαιρεί ψυχρά λεκτικά και θεματολογικά το έργο του, υποτάσσοντας όλες τις εικόνες σ' έναν κοινό παρονομαστή:

Φόρεσα πάλι
τη φυλλωσιά του δέντρου
κι εσύ θελάξεις. (Π 91) Χαϊ Καϊ

ή Τον περιστοιχίζαν γυναίκες με μπρούτζινα φύλλα
αραποσυκιάς.

(Π 180)

...Ω εκείνη η επίμονη σκέψη
κλεισμένη σ' ένα κουτί αδειανό, θεληματική
χτυπώντας αδιάκοπα το χαρτόνι, όλη τη νύχτα
σαν ποντικός που ροκανίζει το πάτωμα.

Οι εικόνες αυτές χαμένες μέσα στις αναφορές του Σαββίδη χάνουν την ιδιομορφία τους. Δεν σημαίνουν πια τίποτα. Είναι παραδείγματα ταξινόμησης. Όσο για το ιδεολογικό περιεχόμενο είναι το ίδιο με του Σινόπουλου: «*...μέγιστος πλούτος ιστορικών και λογοτεχνικών αναφορών... τέχνη πολύτροπη, στην εννοχρήστωση των θεμάτων της με κάθετη όσο και οριζόντια αρμονία και συνάμα οίγουρη στην ακρίβεια και στην λιτότητα της γραφής της... Ονομάζει τις θεματογραφίες του – «εμπειρικές δειγματοληψίες και δοκιμαστικές βυθομετρήσεις, ενός σχολαστικού αναγνώστη...».*

Ο αυτοχαρακτηρισμός πάει χέρι με χέρι με την ερμηνεία του Σεφέρη ως κλασικίζοντα ποιητή, και οι καινοτομίες του πολιτογραφούνται στην υπηρεσία του υπέρτατου σκοπού, που είναι *πνευματικός ηθικός και αισθητικός*. Πουθενά λέξη για το τι κάνει τελικά με τις λέξεις και πώς τις συνδυάζει ανορθόδοξα, παράτολμα, παράδοξα, ασυνήθιστα, και με καινούργιο τρόπο. Μοιάζει να δίνουν το χέρι όλοι αυτοί οι «*σχολιαστές*» για να ευνοήσουν την ποίηση αυτή, και να την δέσουν στο άρμα του αντι-υπερρεαλιστικού και κλασικίζοντος εθνικού τους σκοπού, αγνοώντας τον πειραματισμό, την χαρά της γραφής της ίδιας, και το καλλιτεχνικό της κατόρθωμα να μείνει φρέσκια μέσα σε τόσα γκρίζια αναθυμιάσματα του παρελθόντος και μέσα σε τόσους σκόπιμους διπλωματικούς ελιγμούς να παραμεριστούν άλλα επικίνδυνα στοιχεία που την συνιστούσαν και την συνιστούν ακόμα. Και το χειρότερο είναι πως το φράγμα αυτό που υψώθηκε επηρέασε όλη την κατοπινή εξέλιξη της ελληνικής κριτικής που αποδύθηκε σε μια «*σαββιδική*» αναδίφηση λέξεων, όχι για το ρόλο που παίζουν μέσα στα κείμενα αλλά για το πόσες φορές εμφανίζονται, και σε μια ιδεολογική αναμάσηση των ιδεαλιστικών σκοπών της ποίησης.

Το έργο το Σεφέρη μένει ουσιαστικά ύστερα από τις πρώτες απόπειρες του Καραντώνη «*ασχόλιαστο!*». Με δόντια θγαλμένα, μασημένο και αναμασημένο αγνώρι-

στο, γίνεται κανόνας και χρησιμεύει για ν' ανακόψει την πορεία της νέας μας ποίησης και να φιμώσει τις ζωντανές δυνάμεις. Μια τέτοια απίθανη κατάχρηση θα καταλήξει στο να ιδρυθεί η έδρα Σεφέρη στην υπηρεσία αυτής της ανακοπής, και φυσικά οι διγλώσσες και αγγλικές εκδόσεις του Πανεπιστημίου του Πρίνστον ενεργούν παράλληλα με τον ίδιο σκοπό. Την απονέκρωση των νεοελληνικών σπουδών και την αγνόηση της ζωντανής έκφρασης. Έτσι ο Σεφέρης, ο άνθρωπος, ο μύθος του και το έργο του γίνονται τάφος.

Στο μεταξύ ο ιστορικός Σεφέρης, ο κλασικός, ο ηθικός, ο καθарός, ο ακάθαρτος, ο μοντερνιστής και ελιωτικός, ο μυστικός, ο αρμονικός, ο ελληνοκεντρικός, ο αναφορικός και μυθολογικός, και τελικά ο χορευτικός Σεφέρης, όλοι, ενώνονται και συμμαχούν να καλύψουν, να ξεχάσουν και να παραμερίσουν τον *ριζοσπαστικό καινοτόμο, τον γλωσσικό επαναστάτη, τον δημιουργό μιας γραφής κοινής, αλλά και τελείως ιδιαίτερης, τον ρηξικέλευθο, τον αντάρτη, που πειραματίζεται με τη γλώσσα, και που συχνά γράφει, γιατί τον ευχαριστεί, κι όχι για να μας κάνει μάθημα αισθητικό, ή ιστορικό-φιλολογικό*. Και φυσικά το πρώτο στοιχείο, το τόσο αφθονο στο έργο του Σεφέρη που καταποντίστηκε είναι το χιούμορ:

Είναι στα Γόμμορρα
κάτω στον πάτο
πολύ ευτυχείς
που δεν προσμένουν
καμιά γραφή.

(Ο Στρ. Θαλασσινός στη Νεκρή Θάλασσα).

Η τελευταία αυτή γραμμή, είναι σημαντική. Ποιοι είναι όλοι αυτοί που βρίσκονται στον πάτο, οχτροί, φίλοι, συγγενείς, γυναίκες, παιδιά; Προφητικά θα 'λεγα είναι «*η σπηλιά*» που καλύπτει, *το καινούριο, το νεκρό, που σκεπάζει το ζωντανό*. Είναι το ενστικό του θανάτου να πνίξει τη ζωή. Αν ο Σεφέρης είναι άσχετος με τον Ρεμπώ, και με τις «*απουσίες*» του, πώς έγραψες τον καταπληκτικό αυτό και ακατανόητο στίχο;

ψηλαφώντας στην απουσία τ' ουρανού...

Και πιο πέρα: γράφοντας με *συμπαθητική μελάνι στο γαλάζιο*:

μιαν απελπισμένη κραυγή. (Καλλιγράφημα).

Εδώ τάχα δεν αποκαλύπτεται «*τερατώδης και χαώδης*; Ή μήπως εμπίπτει και αυτό στον «*κλασικίζοντα*» καθαρό λόγο του Βαλερύ, του οποίου φυσικά αγνοείται ο τρομερός «*Κύριος Τεστ*», ο μεταφρασμένος από τον Σεφέρη, τον ίδιο, ένα καθαρό τέρας.

Τρουμπέτες τραμ βορβογυμνοί τρίξιμο φρένων

χλωροφορμίζουν το μυαλό του
όπως μετράς όσο βαστάς κι έπειτα χάνεσαι
στη νάρκη και στο έλεος του χειρούργου.

ή στο ποίημα *Κερκ Στρ. Ουστ, Πραιτώρια Τράνσβαλ* το Βένουσμεπεργκ της γραφειοκρατίας με τους διπλούς του πύργους και τα διπλά του επίχρυσα ρολόγια ναρκωμένο βαθειά σαν ιπποπόταμος μεσ' το γαλάζιο.

Και τα ονόματα των πουλιών – ο Ευπλόκαμος Νυχθήμερος, ο Φασιανός της Κίνας, κι ο Ονοκρόταλος ο Πελεκάνος:

αυτόν που είχε ένα ύφος τσαλαπατημένου
πρωθυπουργού στον ζωολογικό κήπο του
Καίρου.

Τέτοια ποιήματα περίμενε κανείς απ' τον επαναστατημένο αντάρτη Ρεμπώ, μάλλον παρά από τον κλασικίζοντα Σεφέρη – τέτοια τερατώδη και κωμικά πλάσματα μιας γραφειοκρατίας. Εδώ φυσικά έχουμε καλυμμένη σάτιρα, ελλήνων πολιτικών της εξορίας. Πάντως έστω κι αν το χιούμορ αυτό έχει σατιρική αιχμή οι εικόνες είναι *αναπάντεχα υπερρεαλιστικές και παράδοξες – εφευρετικές*. Έστω όμως κι αν παραμερίσουμε το χιούμορ, τι άλλο είναι η μάσκα της τραγωδίας παρά τερατώδης;

ταξιδεύοντας
στα χάσματα της μνήμης

(Υστερόγραφο)

Τερατώδη και τα στοιχειωμένα αγάλματα που είναι στο μουσείο, αλλά και που σε κυνηγούν:

– Όχι, σε κυνηγούν, πώς δεν το βλέπεις;
θέλω να πω με τα σπασμένα μέλη τους,
με την αλλοτινή μορφή τους που δε
γνώριζες κι όμως την ξέρεις,

(Κίχλη)

όπως τα χάσματα της μνήμης:

...γιατί τ' αγάλματα δεν είναι πια συντρίμια
είμαστε εμείς...

(Κίχλη)

Οι αναπάντεχες εξωφρενικές αυτές εικόνες κωμικής υφής, το γνώριμο άγνωστο, μα και γνωστό, όλα αυτά είναι τ' αποτελέσματα του γλωσσικού πειραματισμού και του χιούμορ

Κι αυτή προχώρεσε προς το πολύφωτο ακρογιάλι
όπου το κύμα πνίγεται στη βοή του ραδιοφώνου:

(Κίχλη)

Χάσματα, απουσία, υποβολή, ανυπαρξία, μη-πραγματικότητα, οράματα... φαντάσματα, κενά. Πώς είναι δυνατόν μια τέτοια ποίηση να πολιτογραφηθεί για παιδαγωγικούς σκοπούς και για εποικοδομητικό κήρυγμα; Κι όμως αυτό έκανε η ελληνική κριτική, φράζοντας το δρόμο σε άλλες ερμηνείες.

1. Υπογραμμίζω εγώ.
2. ibid
3. ibid

Ο υιός Παπανδρέου ξεοπαθώνει!

■ ΑΦΝΙΚΑ, λίγο πριν την -επιτέλους!- κατάθεση του νομοσχεδίου για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, λίγο μετά από τα μηνύματα των δημοτικών εκλογών που έλαβε ο πρωθυπουργός πατέρας του, ο υφυπουργός Πολιτισμού Γιώργος Παπανδρέου αποφάσισε να παρέμβει υπέρ της Ελεύθερης Ραδιοφωνίας, δηλώνοντας ότι «αφουγκραστήκαμε τα μηνύματα της νέας γενιάς»...

Ανακοίνωσε λοιπόν τη σύσταση ομάδας που θα μελετήσει το θέμα και στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι, εκπρόσωποι νεολαίων, κρατικοί και μη φορείς, ακόμη και άτομα που έχουν σχετική εμπειρία από την Ελλάδα ή το εξωτερικό. Τώρα που ακριβώς θα είναι αυτοί οι φορείς και τα άτομα δεν ξεκαθαρίστηκε, ίσως γιατί άλλο είναι να εξαγγέλλεις μίαν επιτροπή και άλλο να τη φτιάχνεις!

Γι' αυτό όμως θα περιμένουμε... Μέχρι τότε μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι δηλώσεις του κ. υφυπουργού είναι κατ' αρχήν θετικές, αν και όχι καινούργιες για το Υπουργείο Νέας Γενιάς. Θυμόμαστε ότι και παλιότερα -επί Λαλιώτη- είχε δημιουργηθεί ομάδα μελέτης η οποία κατέληξε και σε προτάσεις, που ξεχάστηκαν έπειτα σε κάποιο συρτάρι! Εκείνες οι προτάσεις πρόβλεπαν τη δημιουργία αρχικά ελεύθερων ζωνών στα υπάρχοντα προγράμματα του ραδιοφώνου και την, σε συνέχεια, ίδρυση νέων σταθμών από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και νεολαιίστικους φορείς.

Ο κ. Παπανδρέου θέβαια δεν φαίνεται να έχει την ίδια γνώμη με εμάς! Έτσι όταν ρωτήθηκε στη συνέντευξη τύπου τι σχέση έχουν οι προτάσεις του με τις παλιότερες προτάσεις του Υφυπουργείου που προΐστανται, απάντησε πως δεν γνωρίζει την ύπαρξη καταλήξεων, ξέρει μόνο ότι υπήρξαν «κάποιες σκέψεις» υπηρεσιών της «Νέας Γενιάς»...

Ίσως αυτή η στάση του να δείχνει και τους στόχους των «νέων» εξαγγελιών: Το επόμενο διάστημα λόγω των οδηγιών της ΕΟΚ, με την πραγματικότητα των δορυφορικών εκπομπών και δεδομένες τις θέσεις υπέρ της «απελευθέρωσης» καναλιών και κυμάτων, της Νέας Δημοκρατίας, έτσι ή αλλιώς, τα πράγματα θα αλλάξουν. Ο κ. Παπανδρέου προσπαθεί και η στάση των εφημερίδων τον βοηθά δρόντως σε αυτό, να κατοχυρώσει το κορυφαίο! Ότι δηλαδή πρώτος αυτός από κυβερνητική θέση πήρε πρωτοβουλία για το ζήτημα. Επιπρόσθετα λειτουργώντας -αναγκαστικά- στους κόλπους ενός κινήματος χωρίς θέσεις στο συγκεκριμένο θέμα και μιας κυβέρνησης που, αυτή την περίοδο τουλάχιστον, εμφανίζεται ανήμπορη να προγραμματίσει και τα στοιχειώδη, εμφανίζεται σαν ο εκπρόσωπος μιας μερίδας που, αντίθετα από το ρεύμα, δεν τα 'χει χαμένα σε αυτή την πλημμυρίδα προμηθειών (!) και λασπολογίας.

Και αυτό του προσθέτει πόντους. Και άμεσα -εσωκομματικά- και μεσοπρόθεσμα, κατοχυρώνοντας τη δυνατότητά του να μιλά γι' αυτά τα θέματα ακόμη και στην περίπτωση γενικότερων ανακατατάξεων. Άλλωστε ποιος θα μπορούσε στον τομέα του, να προσφέρει καλύτερες υπηρεσίες για την αποκατάσταση του προσώπου του ΠΑΣΟΚ και μάλιστα σε συνθήκες που δυσκολεύουν αν δε ακυρώνουν τις επιχειρήσεις «λίφτινγκ»;

Όλα αυτά θέβαια, όπως και ο τρόπος που παρουσιάστηκαν οι θέσεις Παπανδρέου από τις εφημερίδες, τράβηξαν κάπως το χαλάκι από τα πόδια του κ. Τσοχατζόπουλου, στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αλλά αυτό είναι, κύρια, αποτέλεσμα γενικότερων εξελίξεων. Το ίδιο δεν έκανε, πρώτος, ο πατήρ Παπανδρέου βάζοντας τον να «προϊσταται» ενός κύκλου υπουργών «συνειπικουρούμενος» όμως από τον κ. Κουτσόγιωργα και να «συντονίζει» τους πάντες που όμως πλέον «ελέγχονται» από τον παρά τω πρωθυπουργώ κ. Γεϊτονα;

Άλλωστε παρότι αρμόδιος για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ο κ. Τσοχατζόπουλος, δεν φαίνεται να έχει ξεκαθαρίσει τις θέσεις του για αυτά, μάλλον τα τρέχοντα διεκπεραιώνει κατά καιρούς...

Από δίπλα οι νεολαίες: Που υποδέχτηκαν τις εξαγγελίες όπως αναμενόταν. Υπέρ, αν και όχι ενθουσιασμένη, λόγω ίσως των σχέσεών της με τον Κ. Λαλιώτη, η Ν. ΠΑΣΟΚ, θυμίζει στην ανακοίνωσή της ότι «με κάθε

ευκαιρία είχαμε τονίσει την ανάγκη απελευθέρωσης του ραδιοφώνου». Το ίδιο και η ΟΝΝΕΔ, που γνωρίζει ότι στο ζήτημα το παιχνίδι γίνεται απ' ευθείας από το κόμμα της. Κατά η ΚΝΕ, που φοβάται τα «παράθυρα στην ιδιωτική τηλεόραση». Και επιφυλακτικός τέλος ο Ρήγας, υπενθυμίζοντας ότι και παλιότερα το ίδιο υπουργείο είχε προβεί σε ανάλογες διακηρύξεις χωρίς ουσιαστικό αντίκρουσμα.

Ο Ρήγας πάντως έκανε και την μόνη πρόταση που μπορεί να σταθεί άμεσα κρίνοντας και τις προθέσεις των όποιων εξαγγελιών: Να τεθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την απελευθέρωση των ερτζιανών. Ο Σχολιαστής, πάντα ανοικτός και χωρίς προκαταλήψεις, δεν μπορεί παρά να συνηγορήσει: Είναι καιρός για συγκεκριμένα μέτρα και προσπάθειες.

Κάπου εδώ και ο κ. Έμπερτ;

Η είδηση ήταν αποκλειστικότητα της Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας. Δίπλα στο τζάκι, έλεγε, της οικίας του κ. Τζανετάκου, με φαί και καλό κρασί, συγκεντρώθηκαν ο κ. Έμπερτ και στελέχη του Καναλιού 15 για φιλική κουβεντούλα. Το τι είπαν δεν ξεκαθαρίστηκε θέβαια, έτσι κι αλλιώς μάλλον μέσω τρίτου τα πληροφορήθηκε η συντάκτις... Δικαιούμαστε πάντως να υποθέσουμε ότι ένα από τα ζητήματα που απασχόλησαν εκείνο το θράδυ την παρέα ήταν και η Δημοτική Ραδιοτηλεόραση... Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι με την καινούρια χρονιά ο Μ. Έμπερτ θα είναι ο πρόεδρος, σαν δήμαρχος της Αθήνας, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων που ήδη έχει τοποθετηθεί υπέρ της δημιουργίας τοπικών, ραδιοφωνικών σε πρώτη φάση, σταθμών!-

Και ξαφνικά οι Βάσκοι...

«Ανακρίσεις για την γκάφα της ΕΡΤ» ήταν ο τίτλος του δημοσιεύματος του Έθνους την Κυριακή 16 Νοέμβρη. Η «γκάφα» ήταν μάλιστα τόσο μεγάλη για την εφημερίδα που έβαλε το θέμα στην πρώτη σελίδα της! Και ο λόγος: Ένα ντοκουμαντέρ για την χώρα των Βάσκων, που όμως «πρόβαλε τις θέσεις και την δράση των αυτονομιστών Βάσκων της οργάνωσης ETA».

Στη συνέχεια πήραν το θέμα και οι άλλες εφημερίδες, ρώτησαν τον κ. Κούρτη που ρώτησε τον κ. Λιβάνη κι έτσι στόμα με στόμα μάθαμε ότι δεν έγινε θέβαια διάθεμα από τον Ισπανό πρεσβευτή, απλά κάποιες φιλικές συστάσεις, ούτε ανακρίσεις διατάχτηκαν από τον Πρωθυπουργό, ζήτησε μόνο να δει την κασέτα για να έχει ιδίαν γνώμη. Διαψεύστηκε επίσης η πληροφορία του «Έθνους», ότι κλήθηκε στο Καστρί ο κ. Κούρτης για να δώσει εξηγήσεις, επιβεβαιώθηκε όμως ότι κλήθηκε στην Γενική Γραμματεία Τύπου ο κ. Σωτηριάδης για να παραθέσει τα στοιχεία που σχετίζονται με το θέμα!

Πρέπει να πούμε ότι το φιλάκι για το Εουσκάντι, όπως λένε οι Βάσκοι τη χώρα τους, ήταν πράγματι ενδιαφέρον. Σωστά δομημένο, άλλοτε με συνεντεύξεις κι άλλοτε με εικόνες, έδινε το νήμα των αγώνων αυτού του λαού από το 1936 μέχρι τις μέρες μας.

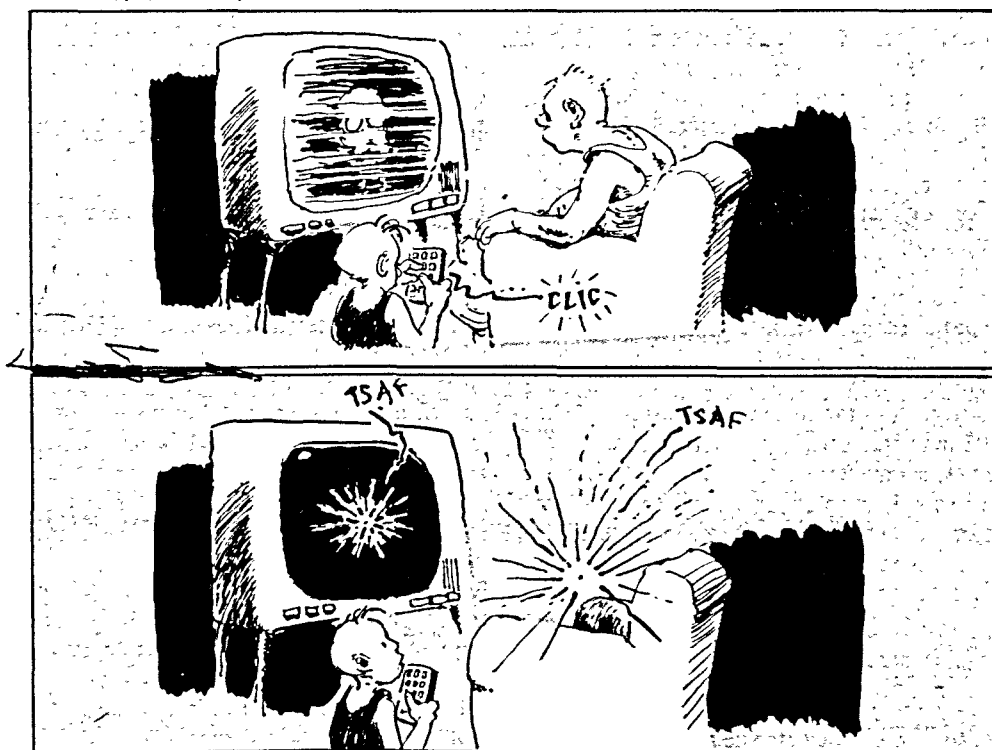
Το πρόβλημα θέβαια είναι ότι οι παραγωγοί του δεν σκέφτηκαν να «κόψουν» τις εικόνες της μαζικότατης διαδήλωσης που φώναζε «Ζήτω η στρατιωτική ΕΤΑ» ώστε να μην ανακαλύπτει το «Έθνος» την ύπαρξη κυκλωμάτων στην ΕΡΤ που προβάλλουν «επιλεγμένα» θέματα, ή ότι έδωσαν τον λόγο σε αγωνιστές της πολιτικοστρατιωτικής ΕΤΑ δίνοντας στην καλή εφημερίδα τη δυνατότητα να μιλά για «πολιτικό σαμποτάζ»...

Για το «Έθνος» θέβαια τα πράγματα είναι μάλλον «απλά»: Θέλει να προσφέρει υπηρεσίες στην κυβέρνηση σε μια ώρα που πολλά λέγονται για τροπολογίες που θα του χάριζαν τα 700 εκατομμύρια που χρωστάει, ίσως ίσως επιβάλλοντας και μίαν ακόμη διοικητική αλλαγή στην ΕΡΤ: Ο κ. Μαρούδας θα μπορούσε να εγγυηθεί την εξαφάνιση των κυκλωμάτων...

Εκείνο που κάνει την υπόθεση... κέρματα είναι η παρέμβαση της «Καθημερινής» που βρίσκει «φαρισισμό» τα όσα ειπώθηκαν ότι τάχα η ΕΡΤ έκανε τη δουλειά της: Γιατί το πρόβλημα λέει η έγκριτη της δεξιάς είναι πολύπλοκο, πώς «μιλάμε» για αυτό αφού δεν το έχει λύσει η Ισπανία; Αφήστε που έχουμε και εμείς μειονότητες...

Αδιέξοδα, όρια και επιλογές της κυρίαρχης πολιτικής για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ή -έτσι νέτα σκέτα- της κυρίαρχης πολιτικής;

Πέτρος Δελής

Τσοχατζόπουλος

Ο Βενιζέλος και η γαλλική κατοχή

Αθήνα, Μάρτιος 1916: Ο αρχιστράτηγος Σαράιγ με τον στρατιωτικό ακόλουθο της γαλλικής πρεσβείας συνταγματάρχη Μπρακέ, βγαίνοντας από τα ανάκτορα. Είχε προηγηθεί ακόμη μια αρνητική απάντηση του πεισματούργου Κωνσταντίνου.

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 1915: Οι βούλγαροι κατέλαβαν την Ανατ. Μακεδονία. Στη φωτογραφία: μια μονάδα στρατοπαρισμένων ελλήνων φαντάρων στην οδό Εγνατία, δίπλα στην Καμάρα.

Πριν το σκάσει ο Βενιζέλος για την Κρήτη (από όπου βρέθηκε στη Θεσσαλονίκη) συνάντησε τον Πάσιτς, πρωθυπουργό της Σερβίας. Ο Πάσιτς ήρθε στην Αθήνα από τη Χαλκίδα, μετά από συνάντησή του με τον ημι-εξόριστο βασιλιά Πέτρο.

Χάρτης δημοσιευμένος στις 10.10.1915: Οι Γάλλοι ονειρευόντουσαν έναν «δικό τους» ελληνικό στρατό με 300.000 φαντάρους (που θα απέδιδε καμιά 50.000 πτώματα...).

ΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΦΩΤΟ-ΡΕΠΟΡΤΑΖ

ΦΕΤΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ετελέσθη το πολιτικό μνημόσυνο για τα πενήντα χρόνια από το θάνατο του Βενιζέλου. Ένας κομμουνιστής βουλευτής άδραξε την ευκαιρία για να ξεκαθαρίσει κάποιους παλιούς λογαριασμούς, που είχε το ΚΚΕ (ιδιώνυμον γαρ...) με τον, κάποτε, ψευτο-εθνάρχη. Το ΠΑΣΟΚ απάντησε με τρόπο δημαγωγικό, γιατί υπολογίζει πολύ στους ψηφοφόρους της Κρήτης. Ο αντίπαλος της διαμάχης έφτασε και στις στήλες του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, με ένα άρθρο που έφερε τον χαρακτηριστικό τίτλο: «Εθνοσωτήρας ή λακές;». Ανάλογες ήσαν οι διακυμάνσεις των σχετικών επιστολών που εδημοσίευσε ο τύπος μας. Φυσικά, σχεδόν όλα τα γράμματα που δέχτηκε ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ αντιμετώπιζαν με εχθρικήτητα το πρόσωπο και την πολιτική του Βενιζέλου.

Βρίσκω κατάλληλη τη στιγμή για να υπενθυμίσω τα δραματικά γεγονότα της 1ης Δεκεμβρίου 1916. Θα πρέπει να «γιορτάσουμε» και τα εβδομηντάχρονα του βομβαρδισμού της Αθήνας και της γαλλικής κατοχής...

Ξέρω ότι στην πολιτική ιστορία δεν εφαρμόζεται, συχνά, η λεγόμενη «αντικειμενικότητα». Πολύ περισσότερο που δεν κυριαρχεί πάντα το Καλό ή Κακό, αλλά σιγήτως κάποιες γκρίζες σπαχρώσεις των. Ωστόσο, θα το πω αμέσως: ο κομμουνιστής βουλευτής είχε, κατα-

ρχήν, δίκιο. Αλλά, ο Βενιζέλος δεν είναι το μαύρο πρόβατο της πολιτικής μας. Ίσως είναι πιο λογικό να δούμε τον Βενιζέλο σαν έναν φιλελεύθερο αστό, που παραιτείται ανάμεσα στην παλαιοκαίρσια-αντίδραση και στις νέες προοδευτικές δυνάμεις. Έτσι, ο Βενιζέλος καλούσε δίπλα του τον Γληνό, ενώ ο ίδιος επέμενε στην καθαρεύουσα. Έτσι, ο Βενιζέλος ενώ επέδωσε (σε μεγάλη τελετή) την στραταρχική ράβδο στον μανιακό Κωνσταντίνο, παράλληλα τον κατηγορούσε ως συνωμότη (-αν και, τελικά, ο αρχισυνωμότης υπήρξε ο Βενιζέλος). Με την ίδια αλλοπρόσβαλη πολιτική ο ελληνικός στρατός, το 1919, βάζει πόδι στη Σύμωρη, αλλά είναι πάλι ο ελληνικός στρατός που πολεμάει τη ρουσική επανάσταση στη Σεβαστούπολη. Ήδη, είμαστε πολύ κοντά στο ιδιώνυμο...

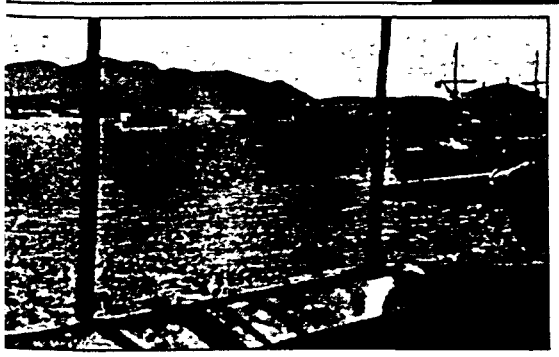
Το ιδιώνυμο είναι η «λογική συνέπεια» της εσωτερικής πολιτικής του αντιφάσκοντος Βενιζέλου. Και αν σκεφτεί κανείς την επονειδίστη δήλωση που έκανε ο Βενιζέλος -λίγο πριν πεθάνει- υπέρ του Γλύξμπουργκ, τότε το ιδιώνυμο μοιάζει σαν ασήμαντη λεπτομέρεια της ιστορίας μας. Γι' αυτό καλύτερα θα ήταν να σταθούμε στον Βενιζέλο της «μεγάλης» εποχής: βαλκανικοί πόλεμοι (1912-1913), και, βαλκανικό μέτωπο (1915-1918).

Δεν είμαι ιστορικός. Άλλωστε, τα στενά πλαίσια αυτού του άρθρου δεν μου επιτρέπουν να μιλήσω για τους βαλκανικούς πολέμους, οπότε ο Βενιζέλος είχε αναπτύξει ερωτικές σχέσεις με τον Κωνσταντίνο, και, οπότε -ο Βενιζέλος- παραχωρούσε, ευχαρίστως, τη Δυτική Θράκη (που, ακόμη, δεν μας ανήκει!) στον τσάρο της Βουλγαρίας. Όσο για το περίφημο «ανατολικό μέτωπο» των Συμμάχων, κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, δεν ήταν παρά ένας κλοιός που έπνιγε την Θεσσαλονίκη. Κι αυτό μετά το επαίσχυντο στραπάτσο της Καλλίπολης.

Είμαι αναγκασμένος να διεξέλθω, λακωνικά, τα στρατιωτικά γεγονότα για να καταλήξω, επίσης λακωνικά, στο θέμα μου: ο μπλόκος της Ελλάδας, ο βομβαρδισμός της Αθήνας, η κατοχή της χώρας μας - και ο αισχρός ρόλος του Βενιζέλου. Φυσικά, δίπλα στον αισχρό ρόλο του Βενιζέλου συμβαδίζει κι ο αισχρός ρόλος του Κωνσταντίνου. Και χαρακτηρίζω «στρατιωτικά» αυτά τα γεγονότα γιατί τα χειριζόντουσαν διάφοροι άξεστοι στρατηγοί - κυρίως γάλλοι στρατηγοί.

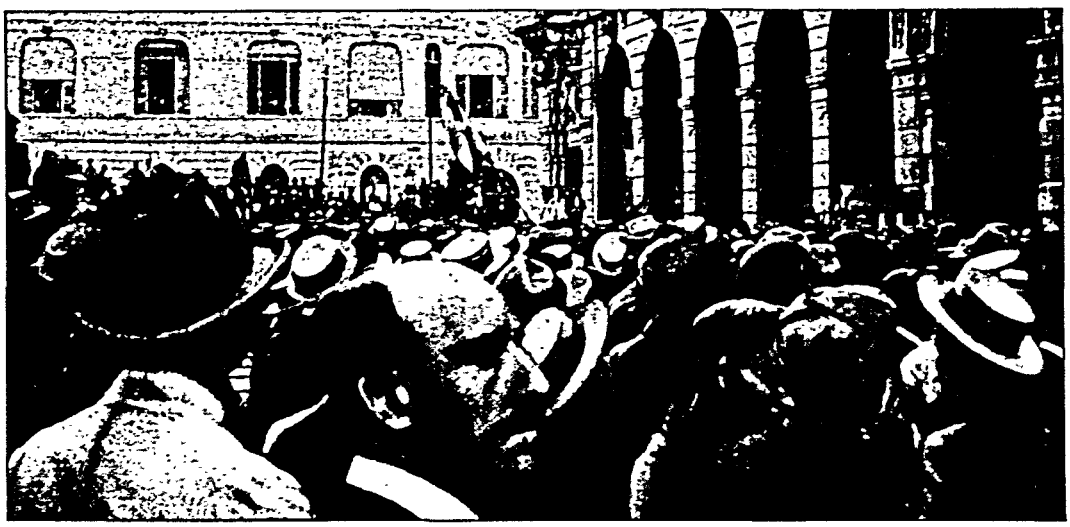
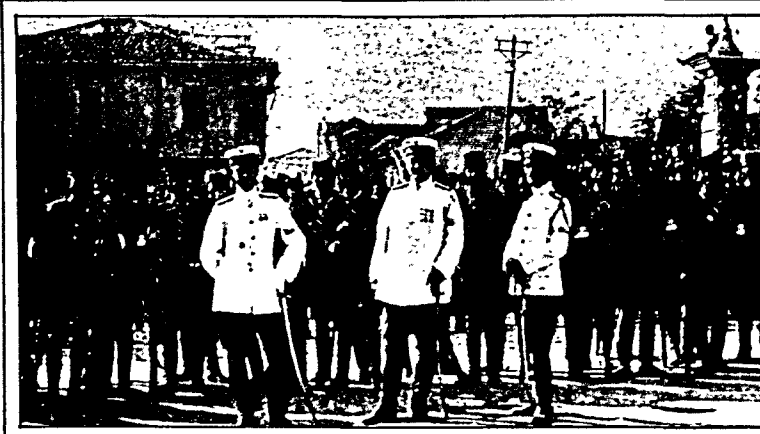
Σχεδόν ευθύς μετά την έναρξη του πρώτου παγκοσμίου πολέμου οι Σύμμαχοι αποφάσισαν ν' ανοίξουν μέτωπο στα Βαλκάνια. Η πρώτη δοκιμή έγινε στην Καλλίπολη. Οι Τούρκοι τους ετοάκισαν. Οι Σύμμαχοι

ου 1916

Αρχές Σεπτεμβρίου 1916: Ο συμμαχικός στόλος στον Σαρωνικό.

Θεσσαλονίκη, 31.8.1916: Το βενιζελικό κίνημα ξεσπάει. Οι κρητικοί χωροφύλακες, με επικεφαλής το λοχαγό Τσάκωνα, μπρος στο Διοικητήριο.

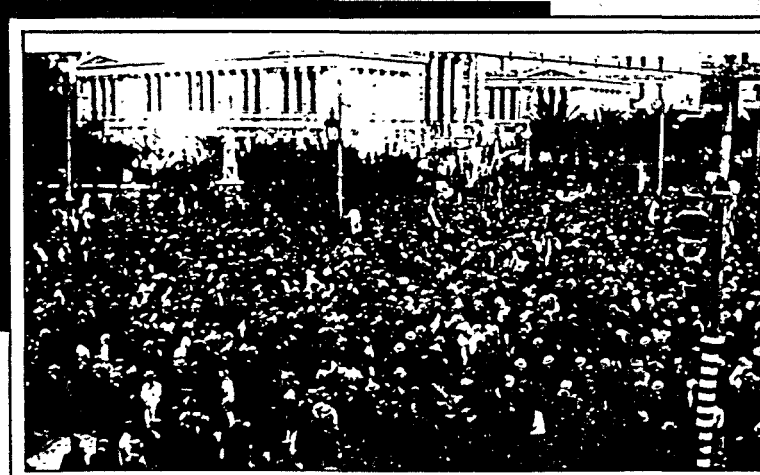

Θεσσαλονίκη, 31.8.1916: Λαϊκή συγκέντρωση μπροστά στο γαλλικό γενικό επιτελείο. Πίσω από τη σημαία ο Ζυμβρακάκης και ο Τσάκωνας.

Μενίδι, Ιούλιος 1916: Από δεξιά προς τα αριστερά: Ο Κωνσταντίνος με τους πρίγκηπες Γεώργιο, Αλέξανδρο και Παύλο, η πριγκίπισσα Ελένη και στρατηγοί του γενικού επιτελείου επιθεωρούν κάποια μονάδα.

Αθήνα, 1.9.1916: Η βενιζελική συγκέντρωση μπρος στο Πανεπιστήμιο. Ο λαός ζητάει είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο, στο πλευρό των Συμμάχων.

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

αναγκάστηκαν να στραφούν στην Ελλάδα. Προγραμματίζεται η συγκρότηση μιας μεγάλης συμμαχικής στρατιάς. Οι Γάλλοι αναλαμβάνουν την αρχιστρατηγία. Έδρα των επιχειρήσεων η Θεσσαλονίκη. Οι Γάλλοι κάνουν λογαριασμούς χωρίς τον ξενόδοχο. Υπολογίζουν πολύ στον ελληνικό στρατό, που τον ανεβάζουν σε 300.000 οπλίτες. Όμως, για να πολεμήσει αυτός ο ανύπαρκτος στρατός θα πρέπει να βγάλουν την Ελλάδα από την αντιπαθητική της ουδετερότητα. Οι Γάλλοι διαθέτουν ένα ισχυρό πiónι: τον Βενιζέλο. Αλλά, και οι Κεντρικές Δυνάμεις διαθέτουν το δικό τους πiónι: τον Κωνσταντίνο. Ο Βενιζέλος είναι πιστός στους Συμμάχους. Ο Κωνσταντίνος έχει σαν πρότυπο τον κουνιάδο του, τον Κάιζερ. Μεταξύ Βενιζέλου και Κωνσταντίνου επικρατεί ένα κλίμα εύθραυστης ισορροπίας. Οι Γάλλοι θα ανατρέψουν την κατάσταση.

Τον Οκτώβριο του 1915 φτάνει στη Θεσσαλονίκη ο στρατηγός Σαράιγ. Περνάει το χειμώνα του με επιθεωρήσεις και δεξιώσεις. Εκείνη την εποχή στη Θεσσαλονίκη κυριαρχούσε η γαλλική γλώσσα. Ο Σαράιγ νιώθει σαν να βρίσκεται σπίτι του. Όπως αποδεικνύεται από τα απομνημονεύματά του (Παρίσι, 1920) ο Σαράιγ δεν ήτο έξυπνος άνθρωπος. Ωστόσο, κάτω από τις σχετικές υποδείξεις της γαλλικής κυβέρνησης, ασκούσε μian εκ-

βιαστική τακτική. Μικρό παράδειγμα το τηλεγράφημα Νο 6475 που έστειλε, στις αρχές Αυγούστου 1917, στον υπουργό πολέμου. Ο Σαράιγ δεν απασχολήθηκε, ιδιαιτέρως, με τις πολεμικές επιχειρήσεις. Στο Παρίσι το κουτσομπολιό έδινε κι έπαιρνε. Οι Γάλλοι αποκαλούσαν τους φαντάρους του βαλκανικού μετώπου «κηπουρούς του Σαράιγ». Άλλωστε, είναι γνωστό ότι τη Στρατιά της Ανατολής την βάφτισαν «Στρατιά της Μεγάλης Ανατολής», διότι οι σημαντικότεροι επιτελικοί του Σαράιγ ήσαν μασόνοι.

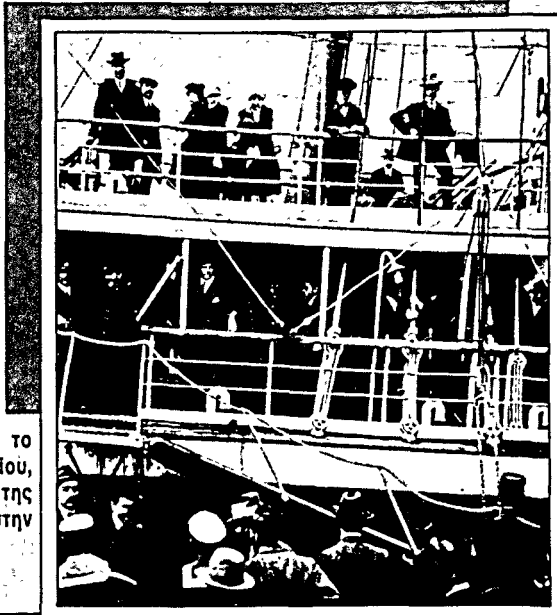
Το στρατιωτικό πλαίσιο των πολιτικών ελιγμών των Συμμάχων ήτο εξαιρετικώς δυσχερές για την Ελλάδα. Οι Συμμάχοι είχαν μεταβάλει τη Λήμνο σε βάση εξορμήσεων και ανεφοδιασμού. Ήδη από το 1915 τα συμμαχικά πολεμικά διενεργούσαν γκαγκαστερικές νηοψίες σε βάρος των ελληνικών θαποριών που κάλυπταν τις γραμμές της Ισταμπούλ και του Δεδεαγατς (= Αλεξανδρούπολη). Το 1915 κατελήφθησαν, επίσης, από τους Γάλλους η Μυτιλήνη και η Κέρκυρα. Η Μυτιλήνη χρησιμοποιήθηκε, λίγο αργότερα, από τον Βενιζέλο σαν πεδίο εκλογικής αναμέτρησης. Εξάλλου, στην Κέρκυρα, εγκαταστάθηκε το κέντρο εκπαίδευσης του σερβικού στρατού, ενώ οι εκεί Γάλλοι αξιωματικοί κοπροσκύλιαζαν στο «Αχίλλειον».

Εδώ θα πρέπει να πω ότι, οι Σέρβοι υπήρξαν τα χαϊδεμένα παιδιά των Γάλλων. Οι Γάλλοι αποφάσισαν να οργανώσουν τον σερβικό στρατό. Άρχισαν να κάνουν τα γλυκά μάτια στον Πέτρο Ι, τον γέρο-βασιλιά της Σερβίας, που τον Γενάρη του 1916 κατέφθασε στην Θεσσαλονίκη για διαπραγματεύσεις. Δεν θα μάθουμε ποτέ τις γαλλικές υποσχέσεις προς τους Σέρβους. Οι Σέρβοι, ανέκαθεν, ένιωθαν ανασφάλεια γιατί είχαν πίσω τους τους Μαυροβουνιώτες. Πιθανότατα, αυτό το πολιτικό κόμπλεξ των Σέρβων υπήρξε η αιτία της κατάληψης της Θεσσαλονίκης από τον ελληνικό στρατό, το 1912. Γνωρίζοντας την παντοτινή δολιότητα της γαλλικής διπλωματίας μπορούμε να φανταστούμε πως, μεταξύ άλλων, οι Γάλλοι θα ψιθύριζαν στους Σέρβους διάφορες προτάσεις για Μεγάλη Σερβία (συμπεριλαμβανομένης της Θεσσαλονίκης) – πράγμα που δεν άργησε να πραγματοποιηθεί εν μέρει.

Κατά πάσαν πιθανότητα ο Πέτρος Ι δυσανασχετήσε, με αποτέλεσμα να «αποσυρθεί» (λόγω υγείας!) στη Χαλκίδα, τον Αύγουστο του 1916. Το κενό το κάλυψε ο γιόκας του, ο Αλέξανδρος, που απεδείχθη τσανάκι των Γάλλων. Και ενώ ο γέρο-Πέτρος παρέμενε φυλακισμένος στη Χαλκίδα (όπου, ωστόσο, δεχότανε επισκέψεις Γάλλων υπουργών.. αλλά ΚΑΙ του Βενιζέλου), ο Αλέξαν-

Θεσσαλονίκη, 1916: Η Τριανδρία παραδίδει την ελληνική σημαία σε μια μονάδα, στο Πεδίον του Άρεως. Αριστερά: το Γαλλικό Λύκειο. Δεξιά: Δαγκλής, Βενιζέλος, Κουντουριώτης.

Πειραιάς, 22.11.1916: Οι γάλλοι πριν το πραξικόπημά τους της 1ης Δεκεμβρίου, συλλαμβάνουν όλους τους Γερμανούς της Αθήνας και τους στέλνουν με θαπύρι στην Καβάλα.

Αθήνα, 13.11.1916: Γάλλοι ναύαρχοι και στρατηγοί περιμένουν στο σταθμό Λαρίσης τον υπουργό τους πολέμου που έρχεται από τη Θεσσαλονίκη.

δρος προχώρησε ραγδαία στην οργάνωση του σερβικού στρατού. Τις φιλοδοξίες του Αλέξανδρου τις πλήρωσε ο σερβικός λαός. Στην κρύπτη του μαυσωλείου του σερβικού στρατιωτικού νεκροταφείου της Θεσσαλονίκης αναπαύονται τα κοκαλάκια πέντε χιλιάδων φαντάρων, ενώ χιλιάδες άλλοι Σέρβοι είναι θαμένοι σε διάφορα σημεία του βαλκανικού μετώπου. Εξάλλου, οι Σέρβοι στρατιώτες της Κέρκυρας πεθαίνουν από την πείνα. Τα κουφάρια τους τα έριχναν τη νύχτα στη θάλασσα. Η γαλλική λογοκρισία απαγόρευε τη δημοσίευση των σχετικών φωτογραφιών. Όταν, όμως, τέλειωσε ο πόλεμος αυτά τα μακάβρια ντοκουμέντα πέρασαν στις στήλες των εφημερίδων.

Το 1916 κανείς δεν ξέρει σε ποιο κράτος ανήκει η Θεσσαλονίκη. Αυτό, θέβαια, δεν εμποδίζει τους Συμμάχους από το να καταπιέζουν τον πληθυσμό της. Και δεν αργούν να εμφανιστούν τα συμπτώματα του θαλάσσιου αποκλεισμού: πείνα, μαύρη αγορά, πορνεία. Και κοντά σ' αυτά, οι βομβαρδισμοί. Οι Σύμμαχοι προσπαθούν να αντιδράσουν με διανομές φαρίνας. Στα μπουρδέλα της Μπάρας στοιβάζονται χιλιάδες πουτάνες. Τα γερμανικά αεροπλάνα και ζέπελιν διενεργούν καθημερινές επιδρομές. Τον Γενάρη του 1916 ο Σαράιγ κάνει ντου στα προξενία και στα σχολεία των Κεντρικών Δυνάμεων. Οι

Σύμμαχοι αρπάζουν τα αρχεία. Οι γερμανοί και οι γερμανόφιλοι πρόξενοι μεταφέρονται στην Τουλόν. Παράλληλα, μπαγλαρώνουν στις Νέες Φυλακές τους βουλγαρικής καταγωγής κάτοικους της Θεσσαλονίκης. Μάλιστα, μερικούς τους τουφέκισαν σαν «κατασκόπους».

Από την άνοιξη του 1916 η γαλλική πίεση, κατά της χώρας μας, προχωράει κρεσέντο. Στην Αθήνα αρχίζει το πολιτικό γαϊτανάκι. Οι ελληνικές κυβερνήσεις ανεβοκατεβαίνουν. Ο Κωνσταντίνος προκαλεί τους Συμμάχους με αλλεπάλληλα γυμνάσια και παρελάσεις του πειναλέου ελληνικού στρατού. Ο Γάλλος ναύαρχος Μορώ προβαίνει σε ναυτικές επιδείξεις στον Σαρωνικό. Συγχρόνως, οι Βούλγαροι επιτίθενται στην Ανατολική Μακεδονία. Ο ελληνικός στρατός διατάσσεται να αποσυρθεί. Μάλιστα, η φρουρά της Καβάλας παραδίδεται «με όλες τας τιμές». Οι Γερμανοί δεν χάνουν την ευκαιρία: μεταφέρουν τη φρουρά της Καβάλας στο Γκέρλιτς, όπου της γίνεται μεγάλη υποδοχή. Ο Σαράιγ κηρύσσει τον στρατιωτικό νόμο και καταλαμβάνει όλα τα νευραλγικά σημεία της Θεσσαλονίκης. Έτσι, στις 31 Αυγούστου 1916, δόθεν εξαιτίας της βουλγαρικής προέλασης στις Σέρρες-Δράμα-Καβάλα, προκαλείται η «επανάσταση» (όπως την αποκαλεί ο γαλλικός τύπος) της Θεσσα-

λονίκης. Μιλάμε για το ξενοκίνητο στρατιωτικό κίνημα, που θα καταλήξει στην Τριανδρία.

Στο κίνημα πρωτοστατούν ο συνταγματάρχης Ζυμβράκης και ο Τσάκωνας με τους τριακόσιους κρητικούς χωροφύλακες. Ο λαός της Θεσσαλονίκης παρακολουθεί, παγερός, τα συμβαίνοντα. Όλες οι φωτογραφίες των βενιζελικών διαδηλώσεων της Θεσσαλονίκης παρουσιάζουν, πάντα, μian εξαιρετικώς μικρή λαϊκή συμμετοχή.

Από τη στιγμή που σταθεροποιήθηκε η λεγόμενη Τριανδρία η Ελλάς χωρίστηκε σε δύο εχθρικά στρατόπεδα.

Παρά τη «νίκη» του Βενιζέλου οι Σύμμαχοι δεν φαινότανταν ικανοποιημένοι. Στην Αθήνα επικρατούσε ο Κωνσταντίνος και η κλίκα του, δηλαδή οι γερμανόφιλοι. Όλο το 1916 κύλησε από κρίση σε κρίση. Οι Γάλλοι πολιτικοί και στρατηγοί δεν έπαψαν ούτε στιγμή να εκβιάζουν τον Κωνσταντίνο. Τον Μάρτιο ο Σαράιγ επισκέφτηκε τα ανάκτορα, αλλά ο Κωνσταντίνος αρνήθηκε με πείσμα. Οι διαδηλώσεις άρχισαν να αγριεύουν. Ο αδερφός του Ζυμβρακάκη διορίζεται αστυνομικός διευθυντής της Αθήνας. Τον Οκτώβριο οι Σύμμαχοι παροπλίζουν (εκ λόγων προνοίας!) το θωρηκτό «Υδρα» στη Σαλαμίνα. Στις 13 Νοεμβρίου φτάνει στην Αθήνα,

Η μοίρα 1η Δεκεμβρίου 1916: Το γαλλικό πολεμικό «Mira-beau» βομβαρδίζει την Αθήνα...

Αθήνα, 30.1.1917: Οι Σύμμαχοι (κυρίως οι Γάλλοι), αφού βομβάρδισαν και κατέλαβαν την Αθήνα, απήτησαν από την Ελληνική κυβέρνηση να ζητήσει συγνώμη. Η σχετική τελετή έγινε στο Ζάππειο.

Σύρα, Δεκέμβριος 1916: Τη μέρα που η Ελλάδα αποκλείστηκε, οι Αγγλο-γάλλοι ξεμπαρκάρανε και στη Σύρα. Γάλλοι μπρος το ταχυδρομείο.

Πειραιάς, Ιούλιος 1917: Οι βενιζελικοί μπαρκάρουν και διώχνουν τους «γερμανόφιλους» Γούνερη, Μεταξά και Πεσμαζόγλου.

Ο γαλλικός στρατός στην Ακρόπολη (1916-1917).

70 χρόνια απ' την 1η Δεκεμβρίου 1916

για μια τελευταία συζήτηση, ο Γάλλος υπουργός πολέμου. Στις 22 Νοεμβρίου οι Γάλλοι, εντελώς παράνομα, συλλαμβάνουν όλους τους Γερμανούς της Αθήνας και τους ξεποστέλνουν με βαπόρι στην Καβάλα. Ο δρόμος είναι ανοιχτός για την μοίρα 1η Δεκεμβρίου 1916.

Το πραξικόπημα των Συμμάχων ετοιμάστηκε με μεράκι. Ο γαλλικός στόλος (ενισχυμένος και με υδροπλάνα) ναυλοχούσε από καιρό στο Φάληρο. Το πρωί της 1ης Δεκεμβρίου 1916 άρχισε ο ωραίος βομβαρδισμός της πρωτεύουσας. Μετά τον κανονιοβολισμό επακολούθησε η απαραίτητη απόβαση. Οι Σύμμαχοι βγήκαν στον Πειραιά κι άρχισαν να ανηφορίζουν προς την Αθήνα. Ο ελληνικός στρατός είχε πιάσει ορισμένα πόστα: Φιλοπάππου, Προπύλαια, Λόφο της Σικελίας (μην ψάξετε να τον βρείτε!), Βασιλικό Κήπο κτλ. Φυσικά, άμα τη εμφάνισή των Συμμάχων το βάλανε στα πόδια. Η επιχείρηση κατέληξε σε περιφανή «νίκη» των συμμαχικών δυνάμεων, που έσπευσαν να καταλάβουν την Ακρόπολη, το Ζάππειο, τα υπουργεία και τα ανάκτορα. Η αποικιακή μάχη τέλειωσε. Η κατοχή άρχιζε. Ωστόσο, η πολιτική κρίση συνεχιζόταν. Τον Γενάρη του 1917 ο «βασιλικός» στρατός αποτραβήχτηκε στον Μοριά. Στις 12 Ιουνίου 1917 τα γαλλικά πολεμικά έκλεισαν τον ισθμό της Κορίνθου. Το ίδιο πρωί ο Κωνσταντίνος παραιτήθη-

κε και τράβηξε για το Τατόι. Μετά από δυο μέρες μπαρκάρησε στον Ορωπό και ξεκουμπίστηκε.

Οι Σύμμαχοι, προς στιγμήν, ανακουφίστηκαν. Αλλά το μίσος τους δεν είχε κορεσθεί. Είχε προηγηθεί, στο Ζάππειο, μια σεμνή τελετή όπου απήτησαν και έλαβαν ΕΠΙΣΗΜΩΣ συγνώμη από την Ελλάδα. Ο Βενιζέλος παρέστη το θάλακα.

Ας μη το ξεχνάμε ποτέ: αν και η κατάληψη της Αθήνας (και, γενικότερα, της Ελλάδας) έγινε εν ονόματι των Συμμάχων, στην ουσία η ΙΔΕΑ και η ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ της ήσαν γαλλικές.

Πριν την κατοχή του 1916 προϋπήρξε η αγγλο-γαλλική κατοχή του 1854, που την μνημονεύει ο Παπαδιαμάντης σε δυο διηγήματά του, όπου μιλάει για τη χολέρα που μας κουβάλησαν οι προστάτες μας. Όταν ήμουν μικρός λέγαμε ένα παιδικό τραγουδάκι:

Μπούμ! πήραμε πολλά κανόνια
για να πολεμήσουμε
την Αγγλία, τη Γαλλία –
– πόσα πήραμε;

που, ίσως, σχετίζεται με τα προαναφερθέντα γεγονότα...

Πάντως, ό,τι με παραξενεύει δεν είναι η γαλλική κατοχή, αλλά η ένοχη σιωπή των Ελλήνων ιστορικών.

Γιατί, εμείς-οι Ρομιοί είμαστε παράλογος λαός. Βρίζουμε τους Γερμανούς για τα Δεκεμβριανά, και, τους Αμερικανούς για τις στρατιωτικές βάσεις (– και καλά κάνουμε). Όμως, δεν άκουσα ποτέ έναν διανοούμενο να βρίζει την Γαλλία για όσα μας κατάφερε, και, γενικότερα, για την αποικιακή της πολιτική, που και σήμερα εφαρμόζει σε αρκετά σημεία της υδρογειογίας. Μιλώ γι' αυτούς τους διανοούμενους που υπογράφουν, με προθυμία, κάθε λογής αντισοβιετικά κωλόχαρτα.

Παρίσι, 28-10-1986

Ηλίας Πετρόπουλος

Υστερόγραφο: όλες οι χρονολογίες του άρθρου ακολουθούν το νέο ημερολόγιο.

